

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

6
červen
2005
25. ročník

- Rozhovor: **S malířem Ondřejem Kohoutem** / Marie Brandeis
- Kultura: **Čtyřicátý ročník Nejkrásnější knihy roku** / Helena Stejskalová
- Fejeton: **Situační komika je také humor** / Jindřich Lion
- Fotoreportáž: **Oetz – tradiční sokolské setkání**

Pondělní promítání filmů české kinematografie v kině Velvyslanectví ČR
ve spolupráci s Velvyslanectvím ČR a Českým centrem

Od dubna 2005 začíná promítání v 19:30!

Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

Informace:

Eva Zemanová – Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, tel. 0664 514 3329,
České centrum, tel. 01-53 52 360

Po 13. 6. v 19:30

Pudr a benzín (1931), režie J. Honzl. V českém jazyce.

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku připomene 100. výročí narození Jiřího Voskovce (1905-1981) a Jana Wericha (1905-1980) filmem *Pudr a benzín* z roku 1931. Jiří Voskovec jako řidič Čedoku a Jan Werich jako dopravní strážník se dostanou až do hudební revue a zapějí písně *Ezop a brabeneč* a *Nikdy nic nikdo nemá*. Sláva Jiřího Voskovce a Jana Wericha je neodlučitelně spojena s legendárním Osvobozeným divadlem, které je jedním ze základních pilířů české divadelní tradice. Ukázky z jejich společné divadelní tvorby jsme otiskli v minulém čísle měsíčníku *KLUB*.

Po 20. 6. v 19:30

Amerika (1994)

Na motivy románu Franze Kafky *Nezvěstný* natočil Vladimír Michálek film *Amerika* (1994). Vypráví příběh nejistého mladíka, který se ocitá v neznámé zemi a prožije v ní nečekané osudové epizody; vychází z klasického tématu dozrávání.

(změny vyhrazeny)

Pondělní filmové promítání ve spolupráci s Velvyslanectvím České republiky pokračuje 12. 9. 2005.

Kulturní klub Čechů a Slováků společně s Rakousko-českou společností
vyhlašují veřejnou sbírku na zřízení pamětní desky

českému písničkáři a herci

Karlu Hašlerovi,

oběti nacistického násilí v Mauthausenu.

Slavnostní odhalení desky v bývalém koncentračním táboře v Mauthausenu je plánováno na rok 2006 u příležitosti 65. výročí Hašlerova umučení. Toto připomenutí člověka-písničkáře chápeme jako vzdání úcty a díky tisíicům našich občanů, kteří podobně jako on trpěli v nacistických žalářích a položili své životy v boji za svobodu.

Obracíme se proto na Vás s prosbou o pomoc při realizaci tohoto projektu.

Bankovní spojení: **Bank Austria**, číslo účtu: **683 035 901**, BLZ: **120000**,
IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**, účel: **SBÍRKA - K. HAŠLER**

Více o Karlu Hašlerovi na předposlední straně!

Naším úmyslem je v letošním památném roce – 60 let od konce druhé světové války – na barevné obálce časopisu představit díla umělců, kteří trpěli nebo byli umučeni v koncentračních táborech. Dnes připomínáme **Emila Fillu** (*Svatební košile*, 1939) a **Karla Fleischmanna** (*Ein Transport kommt an*, 1943).

Emil Filla (4. 4. 1882 Chropyně – 6. 10. 1953 Praha), představitel ortodoxního pojetí kubismu, hlavní organizátor skupiny Osma (1907), výrazně ovlivňoval charakter českého moderního umění. Filla studoval na pražské Akademii výtvarných umění (1903-1905), za první světové války žil v Holandsku a zapojil se do české protirakouské aktivity, tzv. Mafie. Po válce se vrátil do SVU Mánes a stal se oficiálním představitelem československého moderního umění. Během druhé světové války byl Filla internován v koncentračním táboře Buchenwald. Dílo *Svatební košile* (olej, plátno, 150 × 115 cm) je manifestačním vyjádřením obdivu českému národnímu básníkovi K. J. Erbenovi v době, kdy sama podstata češství je v malířových očích ohrožena. *Svatební košile* je nejen o úzkosti ze smrti, ze ztráty deformace humanity, ale také o naději: panna přelstila „zlého druhá“, tedy smrt.

Karel Fleischmann (22. 2. 1897 Klatovy – 23. 10. 1944 Auschwitz) pracoval po absolvování gymnázia v Českých Budějovicích a studiu medicíny v Praze, kde současně navštěvoval kreslířskou školu, jako dermatolog v Českých Budějovicích. Zabýval se grafickou a literární prací, organizoval avantgardní uměleckou skupinu Linie a vydával stejnojmenný časopis a knižní edici. 18. dubna 1942 byl deportován do koncentračního tábora Terezín, kde pracoval jako lékař. I přes těžké pracovní nasazení v terezínském ghettu nepřestal kreslit a psát (prózu i verše) a podílel se na tamějších přednáškách. Cyklus o životě v terezínském ghettu čítající několik set prací (grafické listy, tužka, uhel, pero) je jeho uměleckým vrcholem. 23. října 1944 byl deportován do koncentračního tábora Auschwitz, kde byl v plynové komoře zavražděn.

Výstavy:**do 15. 6. „Krajinomalba v srdci Evropy“**

„Krajinomalba v srdci Evropy“ je výstava, která navazuje na projekt „Člověk z uplynulého roku a je myšlenkou akad. malíře Tomáše Polcara, který vyučuje na gymnáziu Pod Vyšehradem v Praze. Představená díla vytvořili žáci všech partnerských škol, kteří spolupracovali v rámci projektu „Learning Together“.

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

18. 6. „WORK IN PROGRESS“ – Petr Kovář

19:00-20:30 Finissage

20:30 Vernissage

Aktionsraum für Kunst und Gewerbe, Rechte Wienzeile 15, 1040 Wien

21. 6. 18:30 Vernisáž – Jiří Toman (za účasti kurátora výstavy Martina Dostála)

Jiří Toman (22. 3. 1923 Pardubice – 10. 4. 1972 Hradec Králové), žák Josefa Sudka, byl fotografem, malířem, autorem fotokoláží a ilustrací a také autorem scénářů kreslených filmů. Díky tvorbě malých objektů, fotografií, různých her a akci byl v České republice pionýrem v oblasti koncepčního umění. Výstava potrvá do konce srpna.

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien.

Jednotlivé akce:**13. 6. 19:30 film *Pudr a benzín* (1931)**

Černobílá česká „veselohra století“ s Jiřím Voskovcem a Janem Werichem, režie: Jindřich Honzl, 94 min.

Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

Pořádá Velvyslanectví ČR, České centrum a Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku.

14. 6. 18:00 Nora Dolanská: *Po stopách Kafkovy Prahy*

Tato přednáška PhDr. Nory Dolanské, ředitelky zastoupení Czech Tourism ve Vídni a dlouholeté docentky katedry hromadné komunikace Univerzity Karlovy v Praze, představí zajímavé souvislosti mezi Kafkovou Prahou na konci 19. a začátku 20. století a místy, která spisovatele připomínají dodnes (kavárny, pražské pamětihodnosti apod.). Přednáška bude doplněna citáty z děl Franze Kafky a obrazy města.

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

16. 6. 18:00 koncert – Adamusovo trio

Jan Adamus založil v roce 1985 Adamusovo trio. Jako vedoucí souboru hledal stále nové možnosti zvuku pro různé hudební nástroje, na které jednotliví členové v obměnách hráli. Adamusovo trio se orientuje především na znovuoživení barokních a klasických děl, kterým dává vlastním pojetím zvláštní hudební výraz.

Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien.

15.-17. 6. „Sprachenbabel – Chancen und Probleme der Vielsprachigkeit in der Europäischen Union“

Rückfragen bitte direkt an die Österreichische Gesellschaft für Literatur unter der Tel. 01/533 81 59.

Österreichische Gesellschaft für Literatur, Herrengasse 5, 1010 Wien

Symposium in Zusammenarbeit mit KulturKontakt

16. 6. 18:00 koncert skupiny TRINY

Tato dívčí skupina vychází ve svém repertoáru z romské lidové písně zpracované pro trojhlas. Jejimi členkami jsou Iveta Kováčová, Jana Tyšerová a Dagmar Podkonická. Jejich první CD produkoval Ivan Král. Na koncertech je doprovází kapela v obsazení basa, bicí, elektrická a akustická kytara, housle a klávesy.

V rámci veletrhu příhraničních regionů v Museumsquartier Wien.

18. 6. 17:00 PhDr. Květoslava Klímová (MU Brno): *Současná čeština v jazykovědě a praxi* (přednáška)

Slovanská Beseda, Drachengasse 3, Wien 1

Pořádají Akademický spolek a České srdce.

19., 20., 21. 6. 20:00 Leoš Janáček: *Tagebuch eines Verschollenen*

Produkce pro Wiener Festwochen. Překlad do němčiny: Max Brod; inscenace: Klas Michael Grüber; klavír: Markus Hinterhäuser; Janík, moravský sedlák: Peter Straka; Zefka, cikánka: Lorena Espina.

Halle E – Museumsquartier

20. 6. cca 12:00 Magdaléna Vášáryová (štatná sekretárka MZV SR): *Neue aussenpolitische Verantwortung der Slowakischen Republik – eine Bilanz ein Jahr nach dem NATO- und EU-Beitritt* (Vortrag)

Festsaal der Diplomatischen Akademie Wien, Favoritenstrasse 15a, 1040 Wien. Um Anmeldung (Fax: 504 22 65; e-mail: info@da-wien.ac.at) wird gebeten.

20. 6. 19:30 film *Amerika* (1994)

Film režiséra Vladimíra Michálka na motivy románu Franze Kafky *Nezvěstný* vypráví příběh nejistého mladíka, který se ocitá v neznámé zemi a prožije v ní nečekané osudové epizody.

Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

Pořádá Velvyslanectví ČR, České centrum a Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku.

23. 6. Bedřich Smetana: *Prodaná nevěsta*

Volksoper, Währinger Strasse 78, 1090 Wien, tel.: 514 44-33 18, 7880

www.volksoper.at

26. 6. 9:00-18:00 Jarní veselice

V zahradě české školy. Za nepříznivého počasí se zábava pořádá v sále.

Sebastianplatz 3, Wien 3

Pořádá Sokolská jednota XII/XV.

5. 7. 11:00-12:00 Marie Bužatová – Lenka Matušková (Praha): *Pražská židovská obec v 17. století*

Přednáška v rámci 15. mezinárodní Letní akademie. Vstup volný

BAWAG-Veranstaltungszentrum, Hochholzerhof, 1. Stock, 1010 Wien, Sietzergasse 2-4

30. 6. – 10. 7. „Musik & Literatur – Offene Grenzen“

Mit einem vielfältigen Programm aus Opern, Musik und zeitgenössischer Literatur aus Österreich und Tschechien führt 2005 das erste Festival Retz in einem eigens errichteten Zelt auf dem Hauptplatz, in der Rathauskapelle, in der Dominikanerkirche und bei Festival-Wanderungen diese Offenheit vor Augen und Ohren.

Zur **Eröffnung 30. 6.** lesen Václav Havel und Bundespräsident Heinz Fischer aus den Werken von Václav Havel. Es folgt der Opern-Einakter **Bohuslav Martinů: *Veselohra na mostě (Komödie auf der Brücke)***.

Uhrzeit: 19:00 Uhr; Ort: Festzelt am Hauptplatz

Kartenpreise: € 27 bis € 53

Info: Festival Retz, Hauptplatz 30, 2070 Retz

Tel. +43-(0)2942 / 22 23-52, Fax: +43-(0)2942 / 22 23-53

e-mail: office(at)festivalretz.at, www.festivalretz.at

Vídeňské české a slovenské programy v rádiu

Na středních vlnách 1476 české a slovenské pořady denně 19:05-19:30.

České vysílání: stanice Dráták v pondělí, opakování ve středu, v pátek

Zvídavý mikrofon v jazycích českém i německém.

Slovenské vysílání: střídavě vždy ve čtvrtek vysílání stanic Špongia

nebo Dia:Tón, opakování každé úterý.

Všechny texty si můžete přečíst a zároveň i poslechnout na internetové stránce: <http://volksgruppen.orf.at/austria/de/program/program.htm>.

Program Austro-Bohemia klubu – viz Klub 4-5/2005, str. 67.**DIVADLO BRETT**

út – so, 20:00

Münzwardeingasse 2, 1060 Wien, tel.: 587 06 63, fax: 586 91 55,

theaterbrett@eunet.at, www.theaterbrett.at

Redakce upozorňuje, že neodpovídá za změny termínů pořadů jiných organizací a institucí, ani za neúplnost kalendária.

Tschechische
Gemeinde in der
Erzdiözese Wien

Česká
duchovní služba
oblast Vídeň

Poštovní adresa: 1030 Wien, Hagenmüllergasse 31

Tel.: +43 (0664) 406 55 41
www.sweb.cz/farnost.viden

Fax: +43 (01) 711 84 112
www.rozhledy.at

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB:

CHRÁM Panny Marie na Nábřeží, Salvatorgasse 12, Wien 1:

mše svatá každou neděli a svátek v **08:30** hodin.

KOSTEL Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3:

mše svatá každou neděli a svátek v **10:00** hodin.

KOSTEL Don Bosco, Hagenmüllergasse 31, Wien 3, SALESIANUM:

mládežnická mše svatá druhou neděli v měsíci v **11:00** hodin.

KAPLE Panny Marie Pomocnice, St.-Veit-Gasse 25, Wien 13:

mše svatá třetí sobotu v měsíci v **18:00** hodin.

V době letních prázdnin mše svatá v neděli a svátek pouze
v kostele Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3 v **10:00** hodin.

KALENDÁŘ AKCÍ: červen – srpen 2005

So 18. 06. – Dětský program v mládežnickém středisku **Don Bosco-Haus**, St. Veit-Gasse 25, Wien 13:
16:00-18:00 – program pro děti, **19:00-21:00** – setkání rodin.

02.-09. 07. – Zázitková rekreace pro děti ve věku 8-12 let v Bad Ischl.

09.-16. 07. – „Juniors camps“ pro mládež ve věku 12-18 let v Bad Ischl.

15.-21. 08. – Světový den mládeže nad 18 let v Kolíně nad Rýnem (Německo).

Die 41. Sommerschule der Slowakischen Sprache und Kultur „**Studia Academica Slovaca**“ findet heuer diesmal von **7.-27. 8. 2005** in Bratislava statt.

Anmeldeschluss: **15. Mai 2005**

Alle notwendigen Informationen dazu entnehmen Sie bitte ebenfalls der zugehörigen Homepage wahlweise auf Slowakisch oder Englisch unter: <http://www.fphil.uniba.sk/~sas/>.

Die Tschechischkurse an der Sommerschule der Karlsuniversität in Prag finden heuer von **4. 7. 2005 – 29. 7. 2005** bzw. von **1. 8. 2005 – 26. 8. 2005** statt.

Der Organisator der Prager Tschechischkurse ist „SF Servis“ in Zusammenarbeit mit der Philosophischen Fakultät der Karlsuniversität in Prag (Informationen erhalten Sie bei Frau **Ivana Ryšková**, Tel./Fax: **+420-221-619-297**, E-Mail: info@sfservis.com).

Detaillierte Auskünfte entnehmen Sie jedoch zuerst den zugehörigen Homepages, und zwar auf Tschechisch unter: <http://www.sfservis.com/cz/spu.html>, und auf Englisch unter: <http://www.sfservis.com/en/spu.html>.

Smlouva o dílo na přípravu setkání Česko-německého fóra mládeže

Hledáme mladé lidi se zájmem o věc, kteří by chtěli v rámci smlouvy o dílo organizačně zajišťovat setkání v rámci 3. období Českoněmeckého fóra mládeže (2005-2007). Fórum mládeže sestává z 20 mladých lidí z ČR a 20 z Německa, kteří se aktivně angažují v německo-českých vztazích. Cílem grémia je vnést do oficiálního bilaterálního dialogu perspektivu z hlediska

mládeže. Fórum se schází dvakrát ročně a vedle toho působí v pracovních skupinách. První setkání se koná od 21. do 23. října 2005. Bližší informace k Fóru mládeže naleznete na www.jugendforum.ahoj.info.

Vážení čtenáři a členové Klubu,

není možno reagovat na všechny akce, sympozia, výstavy, koncerty, divadelní představení, které proběhly v minulých měsících, a ani ne na ty, které se úzce dotýkaly české národnostní skupiny. Zvláště květen byl nabit různými programy týkajícími se 60. výročí konce druhé světové války, vzpomínkovými akcemi k osvobození koncentračních táborů po celé Evropě, slavnostmi k 50. výročí rakouské Státní smlouvy, k 10. výročí vstupu Rakouska a 1. výročí vstupu České republiky do EU apod. Pokud nereferujeme o některé z akcí české národnostní skupiny, nebyli jsme včas informováni a také nám nebyl zaslán potřebný materiál.

Milí čtenáři a funkcionáři, chcete-li se o české národnostní skupině z našeho časopisu dozvědět více, informujte nás předem o Vaší činnosti. Stačí jen pár řádek nebo jen fotografie, ale je nutno tato oznámení zaslat s náležitým časovým předstihem, abychom je mohli včas zveřejnit.

Byli jsme trochu nemile udiveni, že v tomto slavnostním roce nezorganizovala Menšinová rada obvyklý zájezd do koncentračního tábora Mauthausen k uctění památky všech tamních obětí. O to více jsme s potěšením vzali na vědomí, že české velvyslanectví položilo věnce a kytice nejen k Československému památníku, Pamětní desce zřízené ČR, k Památníku obětí brněnských vysokých škol, ale také ke všem Pamětním deskám zřízeným českými menšinovými spolky.

Dlouho jsme přemýšleli, zda máme navázat na tradici našeho prvního plesu EUROPA MAGNA – Žijeme v sousedství, který jsme s úspěchem jako prolog ke Konferenci zahraničních Čechů v Praze pořádali v roce 2003 v paláci Auersperg. I když se „Konference“ v letošním roce nekoná, rozhodli jsme se s naším novým partnerem – Rakousko-českou společností – využít slavnostní nálady a kulatých výročí tohoto roku a uspořádat pod záštitou vídeňského starosty a českého velvyslance v Rakousku dne 15. 10 2005 v paláci Schwarzenberg druhý mezinárodní ples EUROPA MAGNA – Žijeme v sousedství. V časopisu Klub Vás budeme podrobně a včas o všem informovat. Věříme, že se stejně jako v roce 2003 setkáme s Vaší podporou.

Od září ve spolupráci s českým velvyslanectvím budeme již tradičně každé druhé pondělí v měsíci promítat české filmy na českém velvyslanectví.

Ohlášený dvoudenní zájezd do města Turnov, který měl Klub pořádat, se sice koná, nikoliv však pod hlavičkou Klubu, neboť došlo k nejasnostem při jeho zajišťování. Na říjen plánujeme jednodenní zájezd do Bratislavy s návštěvou keramického závodu v městě Modra. Podrobnosti se dočtete v příštím čísle časopisu. Na listopad připravujeme na zastupitelském úřadě čtení z děl českých autorů umučených a vězněných v koncentračních táborech. Více se dovíte v dalších číslech Klubu.

V tomto čísle přikládáme do všech výtisků složenky na předplatné na rok 2005. Děkujeme všem čtenářům, kteří již zaplatili, a omlouváme se za tento postup. Ti, kteří ještě nezaplatili, zapomněli či složenku nedostali, mají možnost zaplatit. Srdečně děkujeme všem těm, kteří nám poslali peněžní dary. Rovněž přikládáme složenku na sbírku pro zřízení pamětní desky Karlu Hašlerovi, oběti nacistické zločiny v Mauthausenu.

I když práce na naší nové webové stránce není dokončena, zveme i Vás, pokud máte odpovídající technické zařízení, k návštěvě naší nové stránky na adrese www.kulturklub.at. Velmi by nás, vážení čtenáři, zajímal v tomto smyslu i Váš názor, tedy zda Vám forma internetového zpracování vyhovuje, co máme zlepšit atd. Věříme, že se nám v brzké době podaří zavést pravidelné automatické rozesílání kalendária na nám známé adresy.

V tomto čísle přinášíme fotoreportáž z tradičního sokolského setkání v Oetzu, který tento rok úspěšně zorganizovala sokolská župa Rakouská.

Připomínáme, že se 13. 6. v 19:30 v kinosále českého velvyslanectví promítá český film Pudr a benzín s Jiřím Voskovcem a Janem Werichem.

Přijemné posezení nad stránkami Klubu Vám přeje

ing. Helena Baslerová

Obsah

Klub připravuje	2
Kalendář: červen – červenec 2005	3
Oznámení	4
Editorial	5
Rozhovor	6
Z české a slovenské Vídně a okolí	9
Kultura	21
Události	37
Fejeton	49
Zajímavosti	51
Kvíz	60
Historická kuchyně	60
Ekonomika	61
Zprávy ze Slovenska	67
Sokol & sport	77
Zasláno	84
Oznámení	86
Informace & inzerce	90

Upozornění:

Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zasláné články po stránce gramatické i stylistické.

Malíř ironie, humoru, absurdity

Východím momentem malířské tvorby Ondřeje Kohouta je slovo, které vnímá v různých situacích všedního dne a jeho vážnost či směšnost zachycuje ve svých obrazech, přičemž deformuje tvary a často volí zjednodušené formy. Tvoří vypravující cykly – např. Pes, který je hbitý, nekouše, Muž, který se čtyřikrát našel, Žena je také člověk. Nezanedbatelnou součástí jeho uměleckých aktivit je i scénografie, kterou vystudoval na AMU (Akademie múzických umění) v Praze. Je autorem řady scénických výprav a kostýmů pro divadla ve Vídni (Theater an der Josefstadt, Akademietheater, Kammeroper, Studio Molière), v Antverpách, Hamburku, Braunschweigu. Svá díla vystavoval v rámci samostatných výstav (Hamburg, Zell am See, Köln, Wien, Bochum, Zürich, Vicenza, Antwerpen, Praha, Bonn) a řadě skupinových výstav (Berlin, Dortmund, Washington, Znojmo, Klatovy, St. Pölten). Humor promítá Ondřej Kohout i do osobního života, neboť za svůj dopravní prostředek si zvolil jízdní kolo.

Je něco zvláštního ve Vašem curriculum vitae?

O. Kohout: Možná může někdo vidět zvláštnost v tom, že jsme se ženou a synem Mikulášem vystěhovali v roce 1981 z tehdejšího Československa do Rakouska. Byl jsem signatářem Charty 77.

Kdy se u Vás objevily první výtvarné projevy?

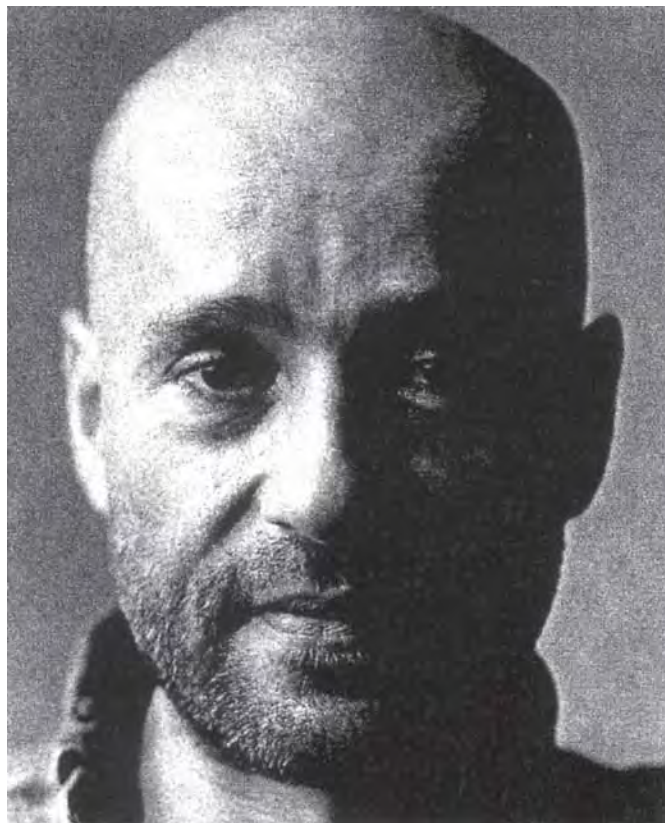
O. Kohout: Řekl bych kolem mého desátého jedenáctého roku, kdy jsem začal kopírovat malíře z období baroka, renesance, později francouzské impresionisty. Prostřednictvím těchto pokusů jsem dospěl postupně k vlastnímu výrazu.

Jakou jste míval známku z kreslení na základní škole?

O. Kohout: Na základní škole to nebyly dobré známky, rozhodně to byl takový průměr. Trochu se to zlepšilo asi v osmé, deváté třídě, kdy jsem se chystal na přijímací zkoušky na Uměleckoprůmyslovou školu. Při zkouškách jsem neuspěl a přešel jsem na gymnázium ve Štěpánské ulici.

Vaše výtvarné projevy jsou experimentální?

O. Kohout: Nevím, jestli se to dá takto nazvat, zda bych použil takovéto označení. Maluji v podstatě klasicky. Experimentuji myšlenkami, tím, co chci říct.

Ondřej Kohout

Obecným jevem druhé poloviny 20. století je, že právě linie experimentální je pro tisk i obecnost přijatelná. Souhlasíte s tím?

O. Kohout: Je velmi těžké definovat slovo experimentální. Vždy, pokud má umění mít určitý smysl, je to nějakým způsobem experiment. Týká se to myšlenek, formální stránky. Pod pojem experimentální spadají různé instalace, videoinstalace, projekce, experimentování s materiálem.

Jednou jsem viděla kreslený vtíp, ve kterém manželka říká svému muži umělci: „Proč musíš být nekonformní jako všichni?“ Nemáte obavy, že to postihuje i Vaši tvorbu?

O. Kohout: Opět je to věc výkladu slova nekonformní. Snažím se být takový, jaký jsem. Považuje-li to někdo za konformní či nekonformní, je záležitost pohledu diváka na věc, kterou dělám. Nevycházím z toho, že musím být za každou cenu to či ono. Chci vyjádřit, co si myslím a to, co si myslím, že by byla cesta, jak bych mohl vyjádřit určité hodnoty, za kterými stojím.

Směřuje u Vás myšlenková náplň k mystice?

O. Kohout: Určitě ne z mé strany.

Co je nosným motivem Vaší tvorby?

O. Kohout: V každém případě člověk a situace, ve kterých se nacházel, nachází, anebo může nacházet. Situacím, i když jsou ve svém původním významu vážné, se snažím dávat jiný „nádech“ či nadhled, humorný a často ironický.

Jaké byly Vaše počátky v Rakousku?

O. Kohout: Díky tomu, že jsme se oficiálně vystěhovali a měli jsme potvrzení o přijetí, to bylo jistě snazší než u lidí emigrujících. Na úřadech jsme dostali statut politických uprchlíků, a tím azyl. Měli jsme právo na pobyt v penziónu ve Vídni, finanční podporu a nárok na kurs němčiny, což byla nesmírná věc, neboť naše znalosti němčiny nebyly dostatečné. Prostě v tomto směru jsme zažili šok, jako všichni, kteří se doma učí cizí jazyk, a když přijdou do země, kde se jím mluví, nerozumějí zpočátku téměř ničemu. První půl rok jsme trávili víceméně v Goethe-Institutu.

Měl jste za této situace myšlenky věnovat se své tvorbě?

O. Kohout: Pochopitelně prvního půl roku vůbec ne. Technicky to v penziónu – jedné místnosti – ani nebylo možné. Až když jsme dostali malý byt,

byly podmínky příznivější a provizorně se dalo malovat. Ještě v tomto bytě jsem „stačil“ udělat několik výprav pro vídeňské a belgické divadlo. Když jsme v roce 1985 dostali rakouské státní občanství, našli jsme si byt, ve kterém jsme doposud. Je natolik velký, že nám poskytuje nejen přístřeší, ale i ateliéry. Nejen já, ale i moje žena je výtvarně činná. Žijeme oba na volné noze, živíme se jako výtvarníci.

Kdy a čím jste v Rakousku prorazil, co byla Vaše první zakázka?

O. Kohout: Moje první výtvarná zakázka byla výprava k filmu *Ucho*, který režíroval můj otec. Byla to německo-vídeňská produkce, byl to televizní film. Zde jsem dělal scénu i kostýmy. Tímto jsem získal daňové číslo na finančním úřadě.

Vaše první výstava z tvorby? Kdo byli zprostředkovatelé Vaší tvorby v Rakousku? Která Vaše výstava byla v Rakousku vůbec nejúspěšnější?

O. Kohout: První výstava byla v Královském divadle v Antverpách při příležitosti premiéry hry mého otce. Šešli jsme se tam čtyři výtvarníci – čerství emigranti – Vlasta Třešňák, Karel Trinkewitz, moje žena a já. Co se týká zprostředkovatelů – nelze jednoznačně odpovědět. Neměli jsme žádnou galerii, naše tvorba byla zprostředkována náhodnými osobními kontakty. První výstavy byly v bankách, hotelích, ve studiích samotných výtvarníků, kteří pořádali výstavy. Výstavní činnost trvá dodneška. Snažíme se ji zredukovat na takový počet, abychom stihli jednak malovat, jednak normálně žít. Myslím, že nejúspěšnější výstava byla v roce 2003 v Investkreditu. Byla velká rozsahem a komerčně se také vydařila. Úspěšnost spočívá také v tom, jak se podaří na ni „dotlačit“ zástupce médií.

Platí, že mládí bývá radikální, ale právě v umění se setkáváme s případy, kdy tvůrci v pokročilém věku se najednou stanou svým dílem neobyčejně radikálními. Podíváte-li se zpět na svoji tvorbu, stala se s narůstajícím věkem shovívavější a mírnější, či naopak?

O. Kohout: Nevím, jak bych to přesně vyjádřil. Člověk je samozřejmě s lety zkušenější, v určitých věcech reaguje více zdrženlivě, než by reagoval v mladším věku. Výtvarný projev je

u mě, řekl bych, výraznější. Je jasnější. Dříve jsem se snažil „vymalovat“ z toho ducha pochativního Československa, kdy se veškerý život odehrával v hospodách a ponurém prostředí. To trvalo zhruba rok dva. Poté se začaly moje obrazy projasňovat, trochu ztrácely realističnost, získávaly abstraktnější formy, držely se ale stále člověka, jako osoby ve smyslu jednání, ale i jako figury. V současné době jsou figury téměř realistické, někdy i plakativní, co se týče barvy. Je to na první pohled jasnější řeč, i když doufám, že se za tou prvotně jednoduchou barevnou plochou skrývá více možností.

Barva je tedy u Vás dominantní. Na Vašich obrazech převládá barva modrá. Ze školních let si pamatují, že tato barva se jeví vzdálenější a méně lokalizovaná než ostatní barvy, tato její vlastnost slouží myšlence, že do obrazu vstupuje dálka. Hodí se toto objasnění pro časté použití modré barvy na Vašich obrazech?

O. Kohout: Víte, to ani sám nevím. Když si připravuji obrazy, kreslím tužkou malé skici nebarevně, takže vůbec nevím, jakou barvu použiju. Teprve až maluji „naostro“, uvažuji o tom, jaké barvy použiji. Jakmile začnu s jednou barvou, většinou v ploše, vyvinou se z toho barvy další. Je docela možné, jak jste vypořadovával z mých obrazů, že nějak neuvědoměle směřuji k oné modré barvě.

Řekl jste, že žijete na volné noze, tedy malováním se živíte. V jaké cenové stupnici se pohybují Vaše obrazy? Prodáváte si obrazy sám, anebo prostřednictvím nějaké galerie?

O. Kohout: Cena se řídí podle formátu, nelze nikdy říct, že ten či onen obraz je lepší než druhý. Ceny jsou proto jednotné podle formátu. Většinou máme čtvercové formáty, velikost 1 × 1 metr v současné době stojí něco přes čtyři tisíce. Horní hranice, např. u obrazu 260 × 260, se pohybuje kolem dvanácti tisíc. Díla prodáváme sami, nemáme v tomto smyslu ani žádnou galerii, ani agenturu.

Máte nějaké opodstatnění pro čtvercový formát? Mají některá Vaše díla rám?

O. Kohout: Nemám. Nevím, jakým způsobem jsem k tomu došel. Při transportu je to výhoda, obrazy různých velikostí by se musely prokládat. Zpočátku jsem používal překližkový rám, přes který jsem také maloval.

Existují ve Vaší tvorbě varianty určitých námětů? Máte pro malování vyhrazenou určitou dobu? Kdy Vás navštěvují Múzy?

O. Kohout: Varianty daného námětu nemám. V každém případě mám určitá období, kdy se zajímám o situace nebo činnost. V současné době se zabývám „sportem“. Fascinuje mě i text, který používám jako titul obrazu. Když takový obraz namaluji, chápu text vždy jinak, než je běžné. Pak vznikne několik obrazů koulařů, koulařek, běžců, plavců, neplavců atd. Je to samozřejmě dost ironicky míněno, nevyhýbám se ani zkratce. Nelze říct, že to jsou pouze sportovní obrazy. Pro malování nedodržuji dobu odkdy do kdy, snažím se ale malovat za denního světla. Kdy za mnou přicházejí Múzy, to nemám tušení. Většinou, když kreslím, vezmu si tužku, koukám, přemýšlím. Někdy to trvá velmi dlouho, jindy nápad přijde hned.

Jste typ umělce, který se mimo svůj ateliér pohybuje s blokem v ruce a „zaznamenává“ takto právě sdělení Múz?

O. Kohout: Tento typ nejsem.

Kde můžeme „potkat“ Vaše díla? Pátříte k nějakému uměleckému sdružení? Máte kontakty s českými umělci?

O. Kohout: Např. v galerii v Bochumi, zůstaly tam dvě věci po velké výstavě v roce 1989. Jinak se nacházejí ve sbírkách různých bank, rakouského ministerstva kultury, v různých institucích. Do současné doby jsem měl asi padesát výstav, nejenom pochopitelně ve Vídni. Nejsem členem žádné umělecké skupiny. Stýkáme se s českými umělci na obou stranách, tedy těmi, co jsou zde, a těmi, co jsou v republice. Jedná se však o kontakty na přátelské bázi, nikoliv umělecké.

Používáte při své tvorbě štětky? Jaké barvy potřebujete?

O. Kohout: Maluji, jak už jsem řekl, klasicky, tedy štětcem, olejovými barvami na plátno. Barvy nakupuji ve velkém, je to finančně výhodné. Nepoužívám žádných inovací.

Jsou Vaše obrazy zachycením příběhu, anebo spojují jasnost ztvárnění

s těžko vysvětlitelným obsahem? Lze odhadnout, kolik obrazů jste již namaloval?

O. Kohout: Mé obrazy jsou zachycením příběhu. O své tvorbě si vedu evidenci, takže vím docela přesně, kolik jsem toho namaloval. Jedná se o tisíc tři sta obrazů, včetně oněch malých na papíře.

Máte nějaký sen ve spojitosti se svojí tvorbou, sen o tom, kam byste se chtěl dostat?

O. Kohout: Sny jsem měl v mládí, ty se většinou neuskuteční. Jsou to sny toho typu, o kterém se dočtete v různých publikacích, totiž že se přes noc stanete slavným. Sny můžete mít, ale věc záleží na kontaktech výtvarníka. Ze zkušenosti vím, že lidé, kteří jdou konsekvantně za svým cílem, nepodléhají módním trendům, nýbrž se postupně vyvíjejí, to mají vždy mnohem těžší. Většina galerií a muzeí se těmto trendům věnuje, protože tato díla se snázeji prodávají. Vznikají tak různé kliky kunsthistoriků, kurátorů, žurnalistů, galeristů, které vlastně tyto trendy vytvářejí a přijímají lidi, kteří jsou ochotni se jim přizpůsobit. Z takových lidí se pak velmi rychle stávají známí umělci, jejich tvorba bývá většinou povrchní, chybí jí hloubka.

Měl jste při svých začátcích nějaké vzory? Kterého malíře v Československu jste si cenil?

O. Kohout: Ano, moc se mi líbil impresionismus. Chodil jsem tehdy do sbírky na Hradě a podle obrazů jsem si kreslil. Potom mě zaujal Chagall, mám ho dodnes rád pro jeho hravost, barevnost a jeho příběhy, které maloval. Než jsme odjeli z Československa, líbil se mě Jíra. V současné době je tam dost lidí střední generace, jsou to značně výrazné postavy, mezi ně určitě patří Skála. Nerad bych dále jmenoval, abych na někoho nezapomněl.

Byl byste schopen udělat nějakou perfektní kopii impresionistů?

O. Kohout: Asi ne. Já jsem v podstatě nedělal přesné kopie, nějak jsem si do toho vnášel svůj pohled. Při tom kopírování mě zajímaly barvy, tematika, technika. Potom jsem si do toho přidával své barvy, zachovával jsem obsah, ale nikdy jsem neměl trpělivost dělat perfektní kopie.

V jakých uměních se kromě malování můžete ještě vyjádřit?

O. Kohout: Určitě to není hudba, nemám sluch. Literaturu sice nepíšu, ale když si dám dohromady tituly mých obrazů, jde vlastně o nějaký druh zkratkové literatury.

Jsou obrazy, které „nechcete“ prodat, nemůžete se od nich odloučit? Zdobí Váš byt i díla jiných umělců?

O. Kohout: Vlastně nechci nikdy žádný obraz prodat, ale protože se z něčeho musí žít a v bytě už také není místo pro skladování obrazů, musím je prodávat. Pochopitelně neexistuje nějaká přímá úměra, počet obrazů více přibývá, než ubývá.

Nemohu však říct, že by existoval nějaký obraz, který bych nechtěl prodat. Mám radost, když někdo u mě koupí obraz nikoliv z čiré kalkulace, ale pro potěšení. Vzhledem k omezenému prostoru tu opravdu nemáme díla jiných autorů, tedy ne proto, že bychom nikoho jiného neuznávali.

Ve Vaší domácnosti se mluví česky. Podělily děti po vás také talenty?

O. Kohout: Máme jen jednoho syna Mikuláše. Zdálo se nám, že talent podědil, ale chyběla mu taková nějaká odhodlanost proboxovat se až do konce. Ve věku kolem patnácti let velmi dobře kreslil a maloval, ale nebyla to posedlost. Když se uvažovalo o tom, co bude dělat, myslel si, že by mohl jít na výtvarnou školu. K přijímacím zkouškám bylo potřeba předložit dvacet až třicet kreseb různého typu. Mikuláš začal kreslit, nakreslil přesně požadovaný počet. Nechápal mé doporučení, že těch věcí musí namalovat sto a z tohoto počtu se pak vybere požadovaný počet. Tehdy jsme jako rodiče pochopili, že by dělal něco, o čem by nebyl přesvědčený. Mikuláš se rozhodl pro gymnázium, potom studoval na Wirtschaftsuniversität. V současné době působí v bance v Linci. Díky své češtině, jednak se doma mluví česky, jednak chodil také do české školy, jezdí jako vyslanec rakouské banky do Čech a školí tam managery.

Co Vás zajímá mimo umění?

O. Kohout: Sport, ale nikdy jsem ho nedělal nějak extrémně, tedy nebyl jsem v žádném oddílu. Hrál jsem fotbal, volejbal, tenis, lyžoval jsem. Zde v Rakousku jsem hrál také tenis, než

se mi zničila plotýnka, takže teď jsem přešel na gymnastiku, cvičení. Rád jezdím na kole, okolí Vídně je velmi hezké, je to příjemná činnost.

Souhlasíte s názorem, že umění je jediná oblast, kde jsou rozmary a podivné manýry ještě dovoleny a dokonce i oceněny?

O. Kohout: Myslím, že by to měla být jediná oblast. Bohužel, když se člověk rozhlédne po politické scéně rakouské nebo české, zjišťuje, že jsou tam povoleny také určité manýry. Řekl bych, že by to přece jen mělo zůstat v umění.

Která výstava Vás v nejbližší době čeká?

O. Kohout: Bude to v Evropském parlamentu v Bruselu, společně s mojí ženou, a to 20. června tohoto roku. Výstava bude trvat jenom týden. Konání výstavy podnítil dr. Hannes Svoboda, zástupce SPÖ. Každá frakce v Bruselu má právo zorganizovat nějakou kulturní akci, a protože pan Svoboda také sám maluje, zařídil tuto výstavu. V srpnu potom máme opět společně se ženou výstavu v Českých Budějovicích.

Hrajete Lotto?

O. Kohout: Ne.

Představte si, že byste vsadil a vyhrál velkou sumu peněz. Co byste udělal?

O. Kohout: Tím jsem se nikdy nezabýval. Prostě nevěřím, že by k něčemu takovému došlo, takže nemám tušení, co bych s neočekávanou výhrou dělal. Já bych žil stejně dál tak, jako nyní. Možná bych si dovolil kupovat plátna již napnutá, nemusel bych si je napínat sám. Kdyby to byla nějaká vskutku obrovitá suma, rád bych na nějakou dobu vyrazil k moři, kde bych maloval. To by bylo nádherné, mít ateliér u moře.

Děkuji Vám za rozhovor.

Rozmlouvala dr. M. Brandeis.

Milí čtenáři, v posledním rozhovoru (3/2005) jsme Vám představili ředitele a majitele Puppen- und Spielzeugmuseum pana Václava Sladkého, ale zapomněli jsme uvést adresu tohoto roztomilého muzea, což nyní napravujeme:

**Puppen- und Spielzeugmuseum
Wien 1, Schulhof 4
tel.: 535 68 69**

Půlstoletí samostatného demokratického Rakouska

Když bylo Jaroslavu Vrchlickému 50 let, byl osloven ve slavnostním projevu k jeho životnímu výročí slovy „velectěný kmete“. Dnes by tak neoslovili ani sedmdesátiletého oslavence a tak není divu, že se o 50. jubileu svobodného Rakouska už mluví jako o mladé republice. Míňeno je ovšem – na rozdíl od monarchistického a fašistoidního státu – Rakousko republikánské a demokratické, které si u příležitosti své půlstaleté existence připomnělo 15. května své kulatiny při slavnostním shromáždění v historické budově vídeňského Belvederu, odkud zazněla 25. května roku 1955 z úst tehdejšího spolkového kancléře Figla památná slova „Rakousko je svobodné!“

Uvnitř budovy tehdy podepsali tzv. státní smlouvu ministři zahraničí čtyř signatářských zemí – USA, Sovětského svazu, Velké Británie a Francie. Jejich zástupci byli přítomni i oslavě tohoto výročí: za Francii a Rusko nynější ministři zahraničí Michel Barnier a Sergej Lavrov, za Británii tzv. euroministr Douglas Alexander a za USA celkem neznámý exsenátor Rudi Boschwitz. Ti všichni se po slavnostním zasedání v historické síni, v níž se ceremonie před 50 lety odehrála, ukázali společně s rakouským spolkovým prezidentem Fischerem a spolkovým kancléřem Schüsselem několika tisícům Vídeňanů opět na balkóně Belvederu. V krásné, nově upravené zahradě diskutovali o této historické události zástupci čtyř generací rakouských občanů a pod širým nebem se při vzpomínce na onen den radovaly na lidové veselici tisíce obyvatel hlavního města a přihlížely vystoupení 25 orchestrů a více než 240 umělců nejrůznějších kulturních oborů. Ti všichni dohromady vytvořili obraz radosti a štěstí ze svobodného mírového života v opět samostatné zemi.

Euforii občanů pokazilo ovšem několik událostí, které jejich původci načasovali právě do těchto slavnostních dnů. Byly to předně projevy dvou spolkových radů strany Svobodných, Siegfrieda Kampla, který nazval dezertéry z nacistické armády místo bojovníků za svobodu Rakouska „vrahy svých vojenských kamarádů“, a Johna Gudenuse, který vyslovil opět jednou své – už několikrát pronesené – pochybnosti o existenci plynových komor v nacistických koncentracích, zatímco ve stejné době vzplanul opět odpor proti mírovou smlouvou Rakousku předepsaným dvojjazyčným silničním tabulím s názvy obcí, v nichž žije více než 10 % slovinského obyvatelstva. To vše vzneslo určitý stín na radostné oslavy letošního kulatého výročí znovuoustavení rakouské samostatnosti.

Přes tyto rušivé momenty jubilejních oslav je ovšem dnes Rakousko pevným článkem řetězu demokratických států světa a jako člen EU i zárukou nezranitelnosti tohoto vítězného společenského zřízení v Evropě. Je to pevné pouto, svazující přátelskými vztahy obě sousední země, Rakousko a Českou republiku.

(Jindřich Lion)

Dům rakouského státníka a politika Karla Rennera

V Dolních Dunajovicích na Břeclavsku byl 29. dubna 2005 otevřen renovovaný dům rakouského státníka a politika Karla Rennera (1870-1950). Slavnostního otevření se zúčastnili prezidenti České republiky a Rakouska Václav Klaus a Heinz Fischer s manželkami, starosta města Vídně Michael Häupl, bývalý starosta města Vídně Helmut Zilk s manželkou, zemský hejtmán NÖ Erwin Pröll, ředitel kabinetu ministra MZV Tomáš Podivínský, velvyslankyně Rakouska v ČR Margot Klestil-Löffler, velvyslanec ČR v Rakousku Rudolf Jindrák a mnoho dalších hostů z diplomatického, politického a veřejného života.

Centrum nazvané Fórum pro rakousko-český dialog se má stát místem pro přátelská setkávání. „Já to beru jako jistý pokus o akci česko-rakouského porozu-

Helmut Zilk, Václav Klaus a Heinz Fischer

Prezident Heinz Fischer

„Sieg über Hitler, nicht Niederlage“ (Rede von Bundespräsident Heinz Fischer zum Gründungsjahr der Republik)

„Ich gedenke dankbar jener Männer und Frauen, die Widerstand gegen das NS-System geleistet haben und dies oft mit ihrem Leben bezahlen mussten. Die unmenschliche Diktatur Hitlers konnte nicht friedlich beendet werden. Sie konnte nur militärisch überwunden werden. Daher war der Sieg der Alliierten ein Sieg über Hitler, aber nicht unsere Niederlage“, so die Botschaft Fischers. (In rechtsextremen Kreisen wird das Kriegsende ja nach wie vor als Niederlage bedauert. Die „Nationalen“ sprechen in diesem Zusammenhang nicht von Befreiung, sondern Besetzung Österreichs, Anm. d. Red.)

„Nie wieder Krieg war ein Leitmotiv, zu dem ich mich bis heute bekenne“, so der Bundespräsident, der auch ein „großes Dankeschön an die Generation unserer Eltern und Großeltern“ aussprach. Fischer appellierte an die Österreicher, den Geburtstag der Zweiten Republik in „ehrenvoller Erinnerung zu behalten“.

Eine Zehn-Euro-Gedenkmünze – die erste prägte Fischer eigenhändig in der österreichischen Münzprägestätte – soll an das Jubiläum erinnern. Sie zeigt die Statue der Pallas Athene, die vor dem Parlament in Wien steht, samt der neun Bundesländerwappen.

mění," řekl český prezident Václav Klaus. Vztahy obou států jsou nyní na velmi dobré úrovni, dodal.

Rakouský prezident Heinz Fischer v projevu ocenil, že „jsou oba národy schopny táhnout za jeden provaz a zasadit se za společné projekty“.

Centrum vzniklo přestavbou rodného domu bývalého rakouského prezidenta a dvojnásobného zakladatele státu Karla Rennera (1870-1950). Jeho jméno je spjato se zrodem první Rakouské republiky v roce 1918, v roce 1945 stál u kolébky druhé Rakouské republiky a do roku 1950 byl jejím prvním prezidentem.

„Původní domek byl ve velmi špatném stavu, a proto byl téměř celý zbourán," řekl starosta obce František Bařina. Na jeho místě vyrostlo kongresové centrum pro přibližně 60 lidí, vybavené technikou pro tlumočení, doplnil. Klíče k vícefunkčnímu domu starostovi symbolicky předal prezident Rakousko-české společnosti Helmut Zilk, která se na realizaci projektu výraznou měrou podílela. Projekt vzešel z dlouholeté snahy o překonání rozdílů a hranic mezi rodinami a národy, připomněl Zilk. Při této příležitosti vyzdvihl Zilk zásluhu ředitele Rakousko-české společ-

nosti komerčního rady Haranta při realizaci tohoto projektu. Zároveň poděkoval generální sekretářce Rakousko-české společnosti Martě Millerové za neúnavnou organizační práci na tomto projektu a zajištění slavnostního otevření Rennerova domu.

Na využití rodného domku se zástupci Česka i Rakouska dohodli již počátkem devadesátých let, kdy byla na domě odhalena pamětní deska rakouskému státníkovi. Iniciativu k dalšímu využití rodného sídla se chopil rakouský spolek Pomník dr. Karla Rennera, který v Rakousku zorganizoval veřejnou sbírku. Na přestavbu sídla se vybralo přibližně 20 miliónů Kč.

Předkové Karla Rennera pocházeli ze Slezska a v roce 1800 se přestěhovali do Dolních Dunajovic. Renner byl sedmáctým dítětem chudé rodiny, navštěvoval dolnodunajovickou školu a maturoval v roce 1889 na piaristickém gymnáziu v Mikulově, odkud po roční vojenské službě odešel na univerzitní studia práv.

Na pozvání Rakousko-české společnosti se slavnosti zúčastnili ing. Helena Basler, dr. Marie Brandeis a Richard Basler.

Ing. Helena Basler a dr. Marie Brandeis před nově zrekonstruovanou budovou

Slovenský dizajn vo Viedni

Slovensko s Rakúskom dňa 4. 5. spojili dve udalosti. Na ľade sa stretli slovenskí a rakúski hokejisti a zahájila sa výstava najlepších slovenských dizajnov vo Viedni.

Pýcha Viedne – Looshaus – preslávila svojho architekta Adolfa Loosa tak, že dostal jeho meno a stal sa ikonou modernej architektúry v Európe. Taliansky dizajnér Paolo Piva, ktorý koncom apríla predstavil svoje dielo aj v Bratislave, je autorom nových výstavných priestorov domu. Suterén Looshausu premenil na luxusnú halu, kde sa k najúprehľadkám súčasného svetového dizajnu – viedenskému publiku predstavil aj jeho aktuálne maďarské a české diela, je miestom pre výsledky štátnej rakúskej ceny Adolfa Loosa za dizajn.

Design : Slovakia : 05 pod kurátorským vedením Ľubice Fábry je podľa organizátorov prvou reprezentatívnou prehliadkou slovenského dizajnu v zahraničí od vzniku samostatnej Slovenskej republiky. To najlepšie z oblasti priemyselného a grafického dizajnu do Viedne prinieslo viac ako dvadsať aktívnych tvorcov, takmer všetci sú absolventmi Katedry industriálneho dizajnu VŠVU pod vedením Ferdinanda Chrenku.

Výstava je zameraná na mladú a strednú generáciu – svoje sklenené nápojové súpravy predstavuje hviezda sklár-

skeho dizajnu Patrik Illo, prútené kreslá a barové stoličky Etela Lučová, pestrofarebné stomatologické kreslo Ferdinand Chrenka. Na prehliadke nechýba ani práca víťaza slovenskej Národnej ceny za dizajn Ivana Gavendu, originálne riešené hudobné nástroje Tomáša Brichtu či korpore dizajn reštaurácie Medúza, ale aj grafický dizajn Biennale ilustrácií či Triennale grafického dizajnu.

Nechýbajú produkty zo štúdií Jakuba Janigu, Ivana Čobeja, Petra Bohuša či grafických dizajnérov Vladislava Rostoku, Rastislava Uličného, ale aj autora nového loga Bratislavy Martina Žilinského.

Ještě jednou humor

nabídl večer čtení z nové knihy novináře Jindřicha Liona *S humorem na suchary*, který se uskutečnil na Velvyslancectví ČR 12. 4. 2005. Členové a přátelé Kulturního klubu znají pana Jindřicha Liona nejen jako spoluzakladatele a dlouholetého člena výboru Klubu, ale i jako pilného dopisovatele časopisu *Klub*.

Svými texty, ať humorného, či reflexivního charakteru, vtahuje pravidelně čtenáře do různorodých situací a mile je „nutí“ k zamyšlení, anebo k úsměvu. Ty nejlepší kousky shrnul ve své knize *S humorem na suchary*, z níž četla ukázkou herečka Zdenka Procházková.

Početné obecenstvo se dobře bavilo a opět si uvědomilo, že nikoliv my, ale život tropí hlouposti.

(mb)

Upozornění redakce:

Několik exemplářů knihy Jindřicha Liona *S humorem na suchary* zůstalo po prezentaci v redakci *Klubu*. Kniha stojí 10 € + poštovné. Pokud máte o knihu zájem, zašlete objednávku na adresu Kulturního klubu.

Velvyslanec ČR dr. Rudolf Jindrák, herečka Zdenka Procházková, autor Jindřich Lion, manželka Hana a jeho vnuk

Zubařská židle (Ferdinand Chrenka)

V Mauthausenu se rozhořelo 100 000 svíček na památku obětí

Sto tisíc svíček se rozhořelo v předvečer vzpomínkové akce v bývalém koncentračním táboře Mauthausen jako připomínka jeho obětí a osvobození přeživších vězňů na sklonku druhé světové války. Vzpomínkové akce se druhý den 8. května 2005 zúčastnili prezident dr. Heinz Fischer, členové vlády se spolkovým kancléřem dr. Schüsslelem, španělský premiér José Luis Zapatero ad., promluvil na ní i vídeňský arcibiskup kardinál Christoph Schönborn. Českou republiku zastoupil velvyslanec ČR v Rakousku dr. Rudolf Jindrák, vyslanec ing. Jiří Čištecký, kulturní rada Mgr. David Mohelský, zástupci armád ad., za Slovenskou republiku byl přítomen velvyslanec SR prof. dr. Jozef Klimko s diplomatickým a vojenským doprovodem. Obě delegace u společného československého pomníku pronesly pietní projevy a položily věnce. Všichni přítomní, Češi a Slovinci, společně na závěr zazpívali českou a slovenskou státní hymnu.

Mauthausen, určený k nuceným pracím pro politické vězně z celé Evropy, osvobodily americké jednotky 5. a 6. května jako poslední ze systému nacistických koncentračních táborů. Podle historiků zahynula v komplexu mauthausenského koncentračního tábora polovina z 200 000 osob, které tam byly přivezeny v letech 1938 až 1945.

Zločiny nacistů označil prezident Fischer za „zlom civilizace“, který zanechal stopy. „Dívat se stranou a potlačovat tato fakta není odpověď,“ nabádal Fischer své spoluobčany. Ostře se rovněž postavil proti pokusům pravice zaměřených rakouských politiků relativizovat hromadné vraždy spáchané nacisty.

„Dějinné hanebnosti se musejí označovat a posuzovat každá jednotlivě, nic ale nesmí relativizovat Hitlerovy skutky,“ řekl Fischer ve svém projevu.

Vídeňský arcibiskup Schönborn zase ve své promluvě zdůraznil, že v Mauthausenu „neřádky bestie, žádní zuřivost zaslepení fanatici z jiné kultury, náboženství nebo ci-

Po šedesáti letech američtí vojáci symbolicky znovu otevřeli bránu koncentračního tábora Mauthausen

Velvyslanec ČR dr. Rudolf Jindrák, Walter Beck z Prahy, prezident Mezinárodního Mauthausen Comité a velvyslanec SR prof. dr. Jozef Klimko u československého pomníku

vilizace“. „Ne, byli to lidé jako my, kteří měli doma ženy a děti, které milovali,“ zdůraznil. Pachatelé a oběti se podle něj nedali rozlišovat. „Každý z nás se mohl stát tím či oním,“ připomněl kardinál Schönborn.

Ve studeném a přivalovým deštěm poznamenaném počasí položila česká delegace věnce a květiny u všech památných desek (Menšinové rady české a slovenské větve v Rakousku, Ústředí československého Sokolstva v zahraničí a Sdružení Čechů a Slováků ve Vídni), u brněnského a židovského pomníku aj. Z naší menšiny se osobně zúčastnili paní Irma Trksáková, bývalá vězeňkyně koncentračního tábora v Ravensbrücku, za Rakousko-českou společnost VMR dr. Jan Petřík s chotí, za Kulturní klub ing. Helena Baslerová, dr. Marie Brandeis a Richard Basler. Jmenovaní položili věnce u Československého památníku a u pomníku brněnských vysokých škol.

Studentky a studenti české školy na Sebastianplatzu IV. BS, 7. a 8. ORG uctili dne 3. května památku českých a slovenských obětí v Mauthausenu. Před hlavním památníkem Čechů a Slováků vzpomenuli obětí minutou ticha. Potom si prohlédli společně se dvěma průvodci koncentrační tábor. Společně ze zástupci Akademického spolku uctili i zde památku obětí opět minutou ticha.

CENTROPE

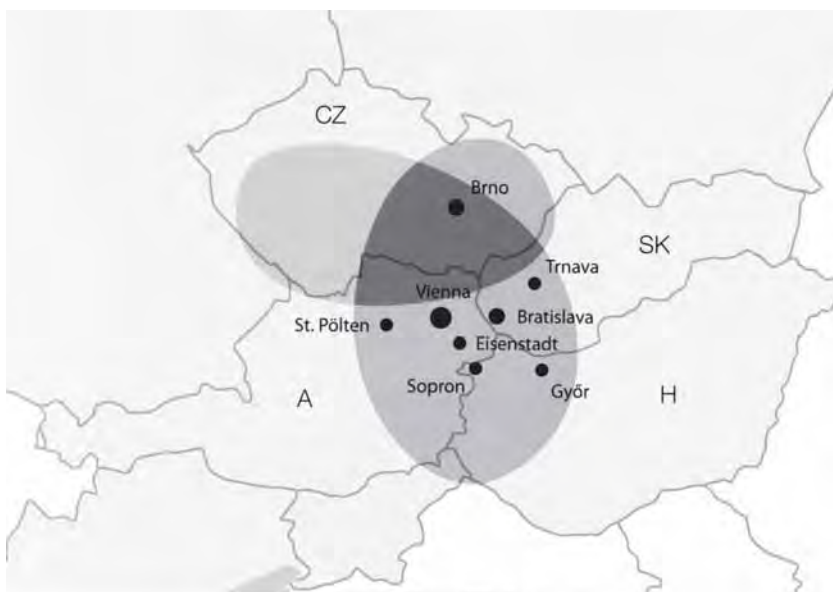
Zástupci Kulturního klubu se na pozvání zúčastnili konference »Centrope – Wir wachsen zusammen, zusammen wachsen wir«, která se konala 19. 4. 2005 v Landessaal NÖ Landesregierung v St. Pöltenu. Konferenci řídil dr. Jiří Gruša, ředitel Diplomatické akademie ve Vídni. Zúčastnili se jí hejtmanové zemí Wien, Niederösterreich, Burgenland, jihomoravského kraje, okresů Trnava, Bratislava, Győr – Moson – Sopron, dále starostové hlavních měst zemí, okresů, velvyslanci, zástupci magistrátů, hospodářských komor, školství a médií. Na závěr bylo slavnostně podepsáno společné memorandum.

Signatáři

- doporučují spolupracovat při přípravě a sladění společných strategií v rámci cílů Evropské unie z Göteborgu a Lisabonu týkajících se relevantních přeshraničních témat;

- doporučují intenzifikaci výměny informací, budou se snažit o vzájemné podpory v rámci konzultací na úrovni EU k nově navrhovanému cíli „evropské teritoriální kooperace“, jakož i o lobbying pro společně formulované pozice;
- vidí dynamický přeshraniční trh práce orientovaný na vysoké pracovní právní standardy jako podstatný příspěvek k rychlé integraci v rámci CENTROPE – doporučují tedy proto předkládat společně vypracované rozvahy a návrhy, které umožňují a podporují trvalé sociálně únosné fungování přeshraničního trhu práce pomocí diferencovaných a rozmanitých nástrojů; kroky k rozvoji a realizaci se mají konzultovat od podzimu 2005 ve spolupráci s odpovědnými činiteli příslušných národních úrovní;
- se snaží o vysokou kvalitu lokality, které lze dosáhnout jen plynulým a trvalým zlepšováním infrastruktury prioritního významu (doprava, telekomunikace atd.) – využívají příslušné zodpovědné činitele na národní úrovni i na úrovni EU, aby vhodnými strategiemi a opatřeními umožnili a podpořili tyto snahy v rámci CENTROPE;
- přimlouvají se za intenzifikaci spolupráce stávajících institucí, aby se umožnila dlouhodobá integrace mnohostranných aktivit v regionu na nejrůznějších úrov-
něch;

www.centrope.info

centrope
CENTRAL EUROPEAN REGION

ních regionálních a tematických kooperací – společně se budou radit o návrzích a zesílenou přeshraniční spolupráci vypracovaných v pilotním projektu „Kooperativní management“;

- poukazují na naléhavost rozsáhlé, ofenzivní práce s veřejností, která by obyvatelstvu ukázala šance a výhody intenzivnější přeshraniční spolupráce v hospodářském, společenském a kulturním zájmu – plánují, že společně projednají koncepci kampaně pro vytvoření image a pro práci s veřejností, které budou detailně zpracovány do podzimu 2005, a že učiní nutná opatření pro společnou realizaci;
- si stanovují cíl, že nejpozději na jaře 2006 společně vyhodnotí úspěch projektu INTERREG IIIA CENTROPE – tohoto vyhodnocení použijí jako základu pro usnesení o případném pokračování projektu a budou se pak snažit připravit příští vývojovou etapu CENTROPE ve formě společného multilaterálního projektu.

St. Pölten, 19. dubna 2005

(mb)

Společné setkání poradních sborů u příležitosti 60. výročí zakončení druhé světové války a 50 let od podepsání Státní smlouvy

K této příležitosti zvalo 2. května 2005 Spolkové kancléřství členy národnostních poradních sborů v Rakousku do velké posluchárny Spolkového kancléřství. Vláda byla zastoupena Dr. Baumgartnerem (člen kabinetu kancléře), Dr. G. Lienbacherem (vedoucí ústavní služby, Spolkového kancléřství), MMag. Dr. Achleitnerovou (ústavní služba a zodpovědná za národnostní otázky, Spolkové kancléřství) a Mag. Neumeisterovou (ústavní služba v kancléřství).

Jednání bylo přítomno cca 60 členů poradních sborů, zástupci politických stran v poradních sborech, schůze se také zúčastnil člen českého poradního sboru Richard Basler (Kulturní klub). Dr. Hoffmeister referoval o ochraně menšin v rámci Evropské unie. Jednání vedl státní sekretář Morak. Předsedové národnostních skupin či jejich zástup-

ci měli možnost krátkého proslovu, které využil předseda českého poradního sboru k emočnímu projevu na záchranu privátní české školy Spolku Komenský. Dostalo se mu veliké solidární podpory od ostatních členů poradních sborů. Ve Státní smlouvě z roku 1955 jsou uvedeny jen dvě národnostní skupiny, a to slovenská a chorvatská, a tudíž jenom jim jsou potvrzena různá práva. Byly vyjádřeny názory, že např. instrumentarium státní smlouvy nevyhovuje dnešním požadavkům a volá po aktualizaci, diskutovalo se o dvojjazyčných tabulích apod. V živé diskusi došlo ještě na mnoho dalších problémů a podnětů. Po ukončení schůze měli být členové poradních sborů představeni rakouskému kancléři, který se ale pro zaneprázdněnost omluvil.

WU-Professor im Verfassungsdienst

Mit Georg Lienbacher (44) ist seit 1. März ein leidenschaftlicher Salzburger und Sänger (aktiv in der Stiftsmusik St. Peter) als neuer Leiter in den Verfassungsdienst des Bundeskanzleramtes eingezogen. Er folgt damit Wolf Okresek nach, der nach fünf Jahren an der Spitze der Abteilung in Pension gegangen ist. Der als Professor der Wirtschaftsuniversität Wien karezierte Jurist Lienbacher wechselt damit zu einer für ihn besonders „spannenden“ Behörde, für die er bereits 1990 als Referent tätig war. Von 1991 bis 1992 war Lienbacher Ministersekretär bei Vizekanzler Josef Riegler.

Literární soutěž na téma „ČR a Rakousko – dobří sousedé v rozšířené Evropě“

25. května 2005 předal velvyslanec ČR v Rakousku vítězům literární soutěže písemnou gratulaci od českého prezidenta Václava Klause a zároveň tlumočil vítězům prezidentské pozvání na Pražský hrad.

Soutěže, kterou iniciovali český a rakouský prezident v srpnu loňského roku, se zúčastnili žáci gymnázia školy Školského spolku Komenský a žáci rakouské školy v Praze. Mezi česky psanými pracemi žáků našeho gymnázia ve Vídni získala první místo Martina Kasanická, druhé místo Dagmar Slavíčková, třetí byl Simon Konráth.

Jednodenní výstava

olejomalba a grafik malíře a grafika Kristiána Kodeta se konala na Velvyslanectví ČR 26. 4. 2005. Výstavu, jež se uskutečnila zásluhou majitelů společnosti UNITIP, s. r. o., Aleše Zigmunda a ing. Zdeňka Hrnčála, otevřel velvyslanec ČR v Rakousku dr. Rudolf Jindrák.

Kristián Kodet, osobně výstavě přítomen, pochází ze známé umělecké rodiny – otec Jan Kodet (sochař), dědeček Emanuel Kodet (sochař). Studoval na Académie des Beaux Arts v Bruselu, po okupaci Československa odešel do Švýcarska, dále do USA, kde realizoval řadu samostatných výstav. Po roce 1990 se vrátil zpět do Prahy. Kodetova tvorba navazuje na český poetismus. Ve svých obrazech redukuje Kodet barvu na jeden tón, zachycuje jakoby snově vždy dvojici buď reálných postav, či vyjadřuje svoji představivost situací, sil, pocitů ve formě motivu a jeho „stínu“, obtisku. Kodetova tvorba se nepřizpůsobuje dobovým trendům a tím se stává výjimečnou. (mb)

Ocenění pro žurnalistku Barbaru Coudenhove-Kalergi

U příležitosti mezinárodního Dne svobody tisku (3. 5.) obdržela žurnalistka paní Barbara Coudenhove-Kalergi, jedna z prvních redaktorek ORF, zabývajících se informacemi z východní Evropy, ocenění Concordia-Preis za celoživotní dílo. Mezinárodní Den svobody tisku vyhlásila OSN (UNO) 3. 5. 1991 v hlavním městě Namibie Windhuk. Poselství z Windhuku žádá, aby každý žurnalista na celém světě mohl svobodně a beze strachu podávat informace. Den svobody tisku upozorňuje na porušování těchto práv. (mb)

O Evropě jinak

Ve středu 11. 5. 2005 se konalo na pozvání velvyslance ČR v Rakousku dr. R. Jindráka a nakladatelství kooksbooks-Verlag v Idsteinu čtení z knihy Michaela Stavarice *Europa. Eine Litanei*.

M. Stavaric vstoupil do literatury básnickými sbírkami (2000, 2002), byl vyznamenán cenou International Poetry Competition Dublin 2002 a Literaturpreis der Akademie Graz (2003).

Dílko *Europa. Eine Litanei* je první prozaickou prací Stavaricovou. „Vypovídá“ o původu a vývoji Evropy a jejích obyvatel. Udivuje šíří záběru, množstvím pramenů, překvapuje smělostí, s níž autor aplikuje zdánlivě odlehle skutečnosti na realitu evropského kontinentu. Vyprávěcí tok, jenž je parafrází biblického textu, prvky filmového zobrazení, ironie, humor jsou východiska, jimiž autor srozumitelně přibližuje čtenáři starý dobrý kontinent. Ukázky z knihy četl autor sám. (mb)

Předseda Senátu ČR MUDr. Přemysl Sobotka zavítal do Vídně mezi krajany

V přátelské atmosféře českého velvyslanectví po krátkých projevech měli krajané možnost si nejenom nenuceně popovídat s předsedou Senátu MUDr. Přemyslem Sobotkou, ale také ho obšírněji informovat o vídeňském krajaněm dění.

Dr. Marie Brandeis,
Mag. Eva Zemanová
a MUDr. Přemysl Sobotka

MUDr. Přemysl Sobotka se narodil 18. května 1944 v Mladé Boleslavi. Po ukončení Fakulty všeobecného lékařství UK v Praze nastoupil na chirurgické oddělení liberecké nemocnice, odkud po dvou letech přestoupil na rentgenologii. Od roku 1991 byl primářem. V tomtéž roce vstoupil do ODS, v letech 1990-1996 byl radním města Liberce a členem vedení liberecké nemocnice. Z prvního manželství má dcery Věru a Martinu, v druhém manželství nevlastního syna Prokopa. Manželka Radmila pracovala jako zdravotní sestra. MUDr. Přemysl Sobotka je senátorem za liberecký volební obvod č. 34, za který byl zvolen již potřetí (1996, 1998, 2004). Po celé volební období byl ve funkci místopředsedy Senátu. Většinou působil ve funkci prvního místopředsedy Senátu. 15. prosince 2004 byl zvolen předsedou Senátu Parlamentu České republiky.

MUDr. Přemysl Sobotka je předsedou Senátu Parlamentu České republiky (blíže viz volební obvod a články), předsedou organizačního výboru, předsedou podvýboru Senátu pro státní vyznamenání. Je předsedou Regionálního sdružení ODS Libereckého kraje, členem Výkonné rady ODS a grémia ODS. Je členem Správní rady Technické univerzity v Liberci (členství je bez finančního ohodnocení), dozorčí rady Nemocnice Liberec (bez nároku na honorář) a čestného předsednictva sdružení SKI 2009, dále členem čestné rady zdravotnické záchranné služby Libereckého kraje.

Na zahradě velvyslanectví: Mag. Eva Zemanová,
Karel Schwarzenberg,
dr. Marie Brandeis
a hraběnka Daisy
Waldstein-Wartenberg

Nejvíce se zajímá o zdravotnictví a sociální politiku, mezi jeho koníčky patřil a dodnes patří sport. Ještě než vstoupil do politiky, hrál závodně volejbal a věnoval se vysokohorské turistice. Dnes mu zbývá čas už jen na hory, kam každoročně vyjíždí s manželkou a partou kamarádů. Sám o sobě tvrdí, že má život strašně rád, měl ho rád vždycky a myslí si, že život se má prožít plně. Vzpomínat někdy ve stáří jen na úspěchy v práci, to prý není to nejkrásnější. Chce vzpomínat na to, co dělal, co zažil. Rád se stýká s lidmi, rád s nimi diskutuje. Rád si dá skleničku vína a zapálí cigaretu. Proč by to prý nepřiznal, to vše patří k životu. Politiku považuje za službu občanům a vnímá ji jako povinnost 7 x 24 hodin týdně.

Jeho základní životní krédo je: „Jako lékař i jako politik jsem přísahal, že lidem budu pomáhat, a ne škodit.“

„Expressionismus“ im Barockschloss Riegersburg (13. Mai – 6. November 2005)

Gottfried Pengg-Auheim: *Barockschloss Riegersburg*
Öl auf Leinwand, 90 x 90, 2005

Projev kulturního rady Velvyslanectví ČR v Rakousku Mgr. Davida Mohelského u příležitosti otevření společné rakousko-české výstavy „Expressionismus“ v barokním zámku Riegersburg

Sehr geehrte Damen und Herren, werte Gäste, zweifelsohne ist die Kunst als solche die einzig wirkliche, sich niemals verschließende Dialogform der Welt. Das Trennende wird überwunden, das Differenten nimmt ab – Werke, Bilder und Formen werden zum Neo-Esperanto moderner Kulturen.

Als zu Beginn des 20. Jahrhunderts der „Expressionismus“ die Weltbühne betrat, waren schon bald viele Gesellschaften um eine bedeutende „Sprache“ reicher – auch Tschechien und Österreich. Basierend auf einer Abkehr von der objektiven Welt Darstellung zugunsten einer subjektiven Ausdruckssteigerung, machten sich expressionistische Künstler daran, die Welt zu verändern, eine Botschaft zu vermitteln.

Barokní zámek Riegersburg

Vergessen wir nicht, der Expressionismus entstand aus einer existenziellen Krise, die ganz Europa zwischen 1905 und dem Beginn des Ersten Weltkriegs erfasste. Bilder sollten demnach nicht länger dem ästhetischen Genuß dienen, sondern elementare Erlebnisse so stark und ursprünglich wie nur möglich wiedergeben.

In der tschechischen (aber auch österreichischen) expressionistischen Malerei steht folglich das Motiv stark im Vordergrund, oft sind die Figuren überzeichnet, die Farben erscheinen kräftig bis schreiend. Die Gestalten wirken roh und grob, manchmal erinnern sie an Karikaturen. Jedes Schönheitsideal wird bewusst negiert und gewaltsam zerstört. Eine Sicht der Dinge, die sich vor allem gegen die „Scheinwelten“ stellt.

Die expressionistische Kunst war seit je her visionär, voller Intensität – tschechische und österreichische Künstler wollten neue Perspektiven. Ich glaube, dass ist es, was uns bis heute an ihren Werken fasziniert. Die Tatsache, dass aus einer inneren Vision eine Welt kreiert wird – ein überaus „europäischer“ Gedanke, wenn Sie so wollen, meine Damen und Herren. Einer, an dem wir uns gesellschaftspolitisch selbst heute ein Beispiel nehmen können. Dankeschön!

Tonka Šibenice

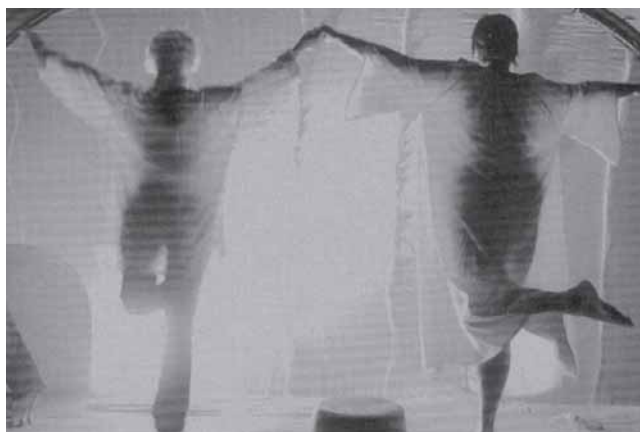
Kdysi jsem tuto povídku četla a zůstala ve mně stále živá. Ve zpracování Egona Erwina Kische ve mně životní osud Antonie Havlové zanechal poznání, že záležitosti lidské většinou nejsou takové, jaké se jeví na první pohled, že ve skutečnosti může být i velký „hříšník“ lepší než jeho nelitostní soudci...

A tak jsem s velkým očekáváním vešla do velké klubovny české školy, kde nám toto velké téma v dramatickém zpracování Miloše Macourka předvedlo pražské Divadlo v Řeznické, které do Vídně pozvalo Kontaktforum.

Ve hře vystupují pouze dvě postavy: vyžilá prostitutka Tonka s přezdívkou Šibenice, která se ocitla před nebeským soudem, a Anděl strážný, který se během odvíjení zpětného života hrdinky převtěluje do nejrůznějších osob a protějšků, které Tonka za svého života potkala.

Scéna byla jednoduchá a účelová, jakoby ideálně stvořená právě pro velkou klubovnu. Jitka Sedláčková v roli Tonky si od první chvíle získala publikum, které se zatajeným dechem sledovalo její smutný život. Diváci se tu stali nebeským soudem a Tonka jim v občas švejkovsky laděném projevu vyprávěla svůj příběh. Přitom ani zdaleka nechtěla být litovaná, neprosila se o milost – naopak, viděli jsme před sebou osůbku plnou kuráže, kterou tvrdý osud naučil bojovat o trochu toho lidského štěstíčka. Herečka Jitka Sedláčková byla Tonkou skrz naskrz a její slzy byly upřímné – a opět to nebyly slzy lítosti, nýbrž slzy bolesti. Srdce všech nás „nebeských soudců“ jí vycházela vstříc a nejraději bychom jí nasadili křídla, aby mohla vzlétnout přímo do ráje...

Anděl strážný Ivetu Duškové projev hlavní hrdinky citlivě doplňoval a účinek hry podtrhla výborná hudba Vesny Cáceres.

Po představení byla plánovaná beseda s režisérem Jaroslavem Duškem, na kterého se viditelně těšila velká část publika. Pan režisér se ale pro nemoc omluvil, takže hlavní slovo vedla – jakby ne! – představitelka Tonky Jitka Sedláčková, která nám pověděla něco o divadelním souboru, prozradila tajemství, proč tak dobře funguje a vyzvala Vesnu, aby povídání doplnila originálními kreacemi na harmoniku. Publikum pak bylo pochváleno za neobyčejnou vnímavost a vstřícnost k aktérům.

Takovou pochvalu jsem v poslední době zažila již podruhé, i když nás při představení sedělo v hledišti zoufale málo. Je mi líto, že si snad česká menšina neuvědomuje, jak kvalitní představení nám Kontaktforum z Čech importuje. Je to výběr z toho nejlepšího, co nám dnešní Praha nabízí. Snad si dostatečně neuvědomujeme, že můžeme vidět představení, na která se v hlavních městě stojí fronty, která jsou na měsíce dopředu vyprodaná! Já sama při svých návštěvách Prahy zažívám divadla i v týdnu zaplněná a moc mě to těší. Potvrzuje se stále a znova, že „nejen chlebem živ je člověk“.

(aVa)

Valná hromada Vlastenecké omladiny

16. dubna 2005, týden po oslavách 120. výročí trvání našeho divadelního spolku, jsme pořádali valnou hromadu. Do funkcí ve výboru byli zvoleni tito kandidáti:

- předsedkyně Anna Vaďurová,
- 1. místopředseda Michal Vlasák,
- 2. místopředseda Petra Pěšková,
- jednatelka Martina Pfeffer,
- pokladník Viktor Vaďura.

Naše jednatelka, která nás na každé schůzi pobaví svými zápisy, shrnula minulé dva roky činnosti do následující jednatelské zprávy:

„Rok se sešel s rokem, některým přibylo pár šedin či pár kilo navíc, některým přibyly nové ratolesti, druzí se jich naopak zbavili, někteří zmoudřeli o nové poznatky a někteří jsou zase nepoučitelní. A my máme za sebou velký kus omladinářské práce. Ale začněme popořádku.“

Od poslední valné hromady jsme se sešli celkem dvacetkrát. Nejkratší schůzování bylo pod vedením zastupujícího pokladníka Viktora Vaďury, který vše zvládnul v rekordním čase, a tak za pomoci spousty lahůdek jsme se již posilňovali ve tři čtvrtě na devět. Nejdelší schůze se konala do půl páté ráno, a to tenkrát, když se některým známým firmám nechtělo vzdát se slivovice a příjemného posezení u ní. A prosím nečervenejte se, záměrně nejmenuji.

Do našich řad přibyla Markéta Rozbout, která se osvědčila jako skvělá nástěnkářka. Dále pak jedno z divadelních představení – *Tři v tom* – způsobilo, že dvě hlavní představitelky byly opravdu „v tom“ a my se rozrostli o dvě nové mini-Omladináčata. Zatím neplatíčky, ale kdoví do budoucnosti!

Odehráli jsme tři divadelní představení a jedno (*Slaměný klobouk*) jsme opakovali. Hra *Tři v tom* pod vedením Aleny Tobrmanové měla následky, a jak se zasloužila o omlazení Omladiny, jsem se již zmínila. Naplnila nás ale i novým poznatkem: při repríze v Kroměříži nám trochu zmrazené obecnost pomohly roztát padající dveře. Tady vidíte, jak důležité jsou i kulíšáci!

Dalším divadelním představením pod vedením Zdenka Homolky byl *Hexenschuss*. Na hru jsme nepotřebovali kostýmy, všichni hráli v civilu, někteří i bez. Zdeněk zkoušení tohoto divadla zhodnotil jako velice produktivní: 16 lahví červeného, jedno bílé z nouze. A pak si režiséri stěžují, že nikdo nechce zkoušet.

Na podzim minulého roku jsme pak uvedli za režie Aleny Tobrmanové hru *Sluha dvou pánů*. Alena to zpočátku neměla lehké, protože se stále měnilo obsazení, dokonce i ona byla přinucena hrát. Možná proto, protože Olinka Woringová prý stále nosila švestky, bohužel v původní podobě. Při této hře padnul také jeden rekord. Při repríze v Kroměříži nám ani ne týden před vystoupením odřekl Petr Kubát. Viktor Vaďura se jeho role ujal dobrovolně, čímž se sám korunoval na vrchního blázna a dokázal, že je ten opravdový nefalšovaný Omladinář.

Všechny tři hry měly velký úspěch, o čemž svědčí i skutečnost, že jsme byli pokaždé pozváni k účinkování v Kroměříži. Diváci nás tam mají opravdu rádi a sklidili jsme vždy velký potlesk před vyprodaným publikem. Za dobu tamějšího hostování se někteří z nás zúčastnili pyžamové party za hlasitého zpívání *Internacionály*, jindy jsme si zase ozkoušeli kulečník v jediném městském baru, nejmenovaný jedinec z našich řad navštívil pod záminkou hledání ostatních členů Omladiny dokonce zdejší nevěstinec a naposledy jsme si krásně zazpívali ve starém vinném sklípku. A protože máme velice spořivou předsedkyni, tak jsme vyzkoušeli i jízdu v Kuschelbussu. Stalo se tak trošku tradicí hostovat na kroměřížských prknech a hrajeme tam rádi.

A teprve nedávno jsme za režie Zdeňka Homolky řádně a důstojně oslavili 120. výročí založení VO oprášením krásných písniček dávno minulých a výběrem nejlepších scének za poslední léta. Opět s velkým ohlasem, vřdyt se na jevišti ukázal ten opravdový výběr herců, ať už pamětníků, tak i nové generace Omladiny.

V květnu 2004 jsme zahájili nový projekt zvaný *Čaj o páté*. Nezapomenu na první čaj, kdy jsme krásně nazdobili velkou klubovnu a Anička Beranová po jejím shlédnutí suše oznámila: »Krásně jste to nazdobili, škoda, že nikdo nepřijde...« Je pravda, že začátky nebyly lehké, ale s postupem času se nám klubovna zaplňuje. Dostáváme se více do podvědomí české menšiny, ať už dobrou taneční hudbou od Viktora, dobrým výběrem kulturních vložek, anebo vynikajícími chlebičky od Aleny či občas i lívanců od Aničky. Zkrátka *Čaje o páté* je velice vydařená akce, ve které chceme rozhodně pokračovat.

Další oblíbenou akcí jsou již tradiční výlety na kolech pod patronátem Tobrmanovců. Jelo se celkem třikrát, i když o tom posledním podzimním by se dalo polemizovat: pět šlapajících nadšenců, zato v cíli dvacetičlenné uvítací komando při grilování. Jo, jo, stárneme a pohodlníme.

Dále jsme zorganizovali Mikulášskou besídku pro děti v Českém centru, kde Helenka Nováková s Janou Kubátovou hrály tak přesvědčivě čerty, že se i Zdeněk lekl. A pak jsme se Sokolem XVI/XVIII společně zorganizovali Maškarní ples. Účast byla napoprvé solidní a nás tato práce obohatila o nové zkušenosti. Dobře se nám se Sokoly spolupracovalo a navíc nám tato akce přinesla i trošku peněz do pokladničky. A jen tak mezi námi: je vidět, že někteří z nás jsou ti praví komedianti a rádi se vyžívají v přestrojování, o čemž svědčil i výběr krásných masek. Za podpory České srdce jsme také začali ve spolupráci s Orly pořádat taneční v prostorách Slovanské besedy pod patronátem tanečních mistrů Vaďurových, kterým se již podařilo z mnohých polínek udělat mistry."

Rok se sešel s rokem a my jsme pilněji, stále aktivněji a viditelněji, mnohem více jsme spolu v dobré náladě,

a i když je každá generálka jedna velká katastrofa a režiséři podávají demise, vždycky by naši herci a herky pro úspěch svůj i Omladiny vydali duši. Zkrátka: jsme ctižádostiví a máme spoustu nového elánu i do těch dalších let.

Jsmo skvělý tým, kde všichni nějakým způsobem pomáhají: dobře hrát či napovídat, režimovat či učit tancovat, organizovat nebo jen radit, zdobit nebo připravovat programy a plakáty, stát v bufetu nebo vařit jen čaj v kostele, péct nebo třeba jen roznášet plakáty po vídeňských spůdkách. Jen na jedno bychom neměli zapomínat: máme skvělou předsedkyni, Aničku Vaďurovou, která je sice pod tvrdou vládou svého muže, přesto věnuje Omladině spoustu svého i Viktorova času a dokáže vždy sehnat peníze, abychom mohli fungovat, což není v dnešní době věc lehká. A ruku na srdce: při vši pili – bez peněz žádná muzika. Proto bych jí chtěla poděkovat za celou Omladinu, nejen za její diplomatické služby, ale hlavně za to, že je tou opravdovou omladinářskou náčelnicí tělem i duší.

(Martina Pfeffer)

Ňuňáci!?

Už jste si jednou byli zaplavat v divadelním sále naší vídeňské české školy? Nebo si tam odskočili alespoň poležet na pláži či pohupovat se na lodičce po mořské hladině? Že ne? Ale já ano, a to na představení „Dočasné šejkspirovské společnosti Jedličkova ústavu“ 11. dubna 2005, která přijela z Prahy na pozvání Kontaktfora!

Představení bylo poskládáno z pěti jednoaktovek, které napsala a režimovala Eva Slámová (scénky *Kátina balada* a *Časoměřiči* byly napsány ve spolupráci s Rorym O'Connorem). Každá z nich byla trochu jiného ražení a umožnila hercům ukázat se za jeden večer v různých rolích. Jejich děj se – možná až na tu poslední – točil kolem mezilidských vztahů, zvláště pak těch mileneckých.

Ve scéně *Upír* jsme mohli nahlédnout do každodenního upířského soužití, které se ani tak moc neliší od vztahů kolem nás. Také *Kátina balada* nám formou poezie předvedla, že mluva dob uplynulých v sobě skrývá stejný náboj emocí a problémů hodných tematizace i dnes. *Noční vlak* se zase jednoznačně pohybuje v dnešku a všimá si životních zvratů, které mohou vyvolat náhodná setkání. Toto téma bylo výtečně zpracované i v pantomimické scéně *Pláž*. Bez jediného mluveného slova nás herci zvládli odlákat do slunného odpoledne někde u moře a my

okouzleně přihlíželi dění před námi z již zmíněné lodičky a kdy jsme si téměř mohli sáhnout na plavce, kteří si klidně kraulovali kolem nás. Však jsme málem dostali úpal! Poslední scénka *Časoměřiči* nám připomněla, že snad každý z nás by jednou velmi rád zpomalil čas...

Ale najednou tu byl konec tohoto velmi zdařilého představení souboru, který je složen z několika tělesně postižených herců, jejich vychovatelů a kamarádů. Byl nám předveden zajímavý kus moderního pojetí divadla, bohužel však v hledišti bylo mnohem víc prázdných židlí než těch obsazených. Proč nás nebylo víc? Protože neměli lidé chuť se jít podívat na nadšence, kteří se s velkým elánem a plným nasazením snaží i s jejich více či méně svazujícími možnostmi přiblížit nám několik myšlenek o životě? Nebo snad měli dokonce strach přijít obdivovat lidi plné radosti z možnosti být kreativní a hrát divadlo spolu se svými nejbližšími? Škoda, přišli o mnoho!

(Petra Pěšková)

Eine Diskussionsveranstaltung des Radio 1476 Volksgruppenprogramme (wiener volksgruppengespräche drei): „50 Jahre Staatsvertrag – Staatsvertrag ist mehr“

Der Artikel VII des Österreichischen Staatsvertrages 1955 ist einer der bestehenden Rechtsformen, die den Schutz der autochthonen Volksgruppen in Österreich regeln. Wenn auch im Laufe der Jahre der Staatsvertrag 1955 durch weitere Gesetze ergänzt wurde, verlangen die Volksgruppen nun einen modernen Volksgruppenschutz, gesichert in einem Volksgruppengrundgesetz. Darüber haben Ernő Deák (Wiener Ungarn), Karl Hanzl (Wiener Tschechen), Vladimír Mlynar (Wiener Slowaken), Stefan Pauer (Kroaten) und Rudolf Sarközi (Roma und Sinti) am 9. Mai 2005 im ORF KulturCafe diskutiert. Das Impulsreferat hält Heinz Tichy (Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur) zur historischen Bedeutung des Staatsvertrages 1955 und zu Entwicklungen der Volksgruppenpolitik. Moderation: Gerhard Baumgartner (ORF).

(09. Mai 2005, 19:00 Uhr, ORF KulturCafe)

Narodila se v Ulici šesti džbánů

Pavlna Balíková spatřila světlo světa ve Vídni. Nic vám to neříká? Je to nepochybně tím, že ji znáte pod jménem jejího muže, provdala se za lékaře Vladimíra Kytlicu a do širšího čtenářského povědomí se dostala svými několika dílnými vzpomínkami nazvanými *Rodiče a děti*.

Místo narození Pavla Kytlicová ve své knize přesně určila. Zmiňuje se o svých rodičích a dodává: „Sluníčko se přece jen na mladý párek usmívalo, neboť už po roce opustili Krummgasse a najali si byt o dvou velkých pokojích, jejichž čtyři okna vedla na ulici, kdežto kuchyň byla obrácena do zahrady. To bylo v Sechskrügelgasse v prvním poschodí v čísle 6. Tady jsem se narodila.“ Šesté číslo v Sechskrügelgasse dodnes ve své původní podobě stojí. Je to dvoupátrová protáhlá budova poněkud omšelého vzhledu. Ulice sama je poměrně klidná. Pavla Kytlicová se zde narodila 8. dubna 1874. Pocházela ze čtrnácti dětí, z celého tohoto houfu zůstaly však pouze čtyři.

Nedlouho nato se Balíkovi přestěhovali: „Potom jsme se odstěhovali na Hauptstrasse do čísla 90, odkudž mám

první vzpomínku, prožítat jsem tam, jsouc tříletá, začátek své Panenky...“ Tehdejší Hauptstrasse je dnešní Landstrasser Hauptstrasse. Landstrasse je potom třetí vídeňský okres, v němž Balíkovi trvale bydleli, než se odstěhovali do vlastní vilky. Příběh o panence, o němž se Kytlicová zmiňuje, popisuje pak v rozsáhlejší 25. kapitole prvního dílu *Rodičů a dětí* (příběh vyšel rovněž samostatně). I tento dům se zachoval, jde o třípatrovou budovu na velmi rušné třídě (tak je tomu alespoň v přítomnosti, na sklonku 19. století tomu bylo nepochybně jinak). Hlavou rodiny byl sice Jan Balík, významný činitel mezi vídeňskými Čechy, srdcem rodiny byla však spisovatelčina matka, obětavá, starostlivá a hřejivá bytost, která by se rozdala nejen pro svou rodinu, ale také pro své okolí. Autorčiny memoáry jsou v podstatě holdem této světlé postavě.

Pavla Kytlicová se dále zmiňuje, že se přestěhovali do nedaleké Beatrixgasse. Bližší údaje však neuvádí, poznamenává pouze, že matka měla v tomto domě obchod s vlivkami.

Balíkovi byli stěhovavý národ, další jejich štace byla v Ungargasse 33, což byl rohový dům na rohu Rochusgasse a Sechskrügelgasse (to je ta, kde se Pavla narodila). Jeden z nejsilnějších autorčinych dojmů z tohoto starého domu byl ten, že v něm bylo plno krys. Dům byl opravdu starý, dnes už neexistuje a na jeho místě stojí nová budova.

Dávny sen Pavlíniny matky byl vlastní domek. Tento sen se nakonec vyplnil a rodina se odstěhovala za hradby města Vídně, za linii, jak říkali Vídeňáci, do Gersthofu, konkrétně do stoupající Bergsteiggasse 37. Balíkovi si nechali postavit vlastní vilku, která se utápěla v překrásné zahradě: „Nejvíce slunce měla zadní zahrada, jsouc obrácena k jihu; nic ji nestínilo, neboť hraničila zase na samé zahradě. Zpředu byla menší zahrada, ohraničená od silnice tarasem z cihel stmelených cementem a nad tarasem tyčkový plot, obrostlý později divokým vínem. Na silnici před domem vysázeny stromky. [...] A když byla celá ulice domky zastavěna a v těch zahrádkách plno plectva a květů, bylo to věru krásné bydlení, ani nám už na mysl nepřišlo, že jsme ve Vídni.“ Pěkně se to čte, ale v současnosti nic takového neexistuje, v celé Bergsteiggasse se kupí jeden činžák na druhý, není v ní žádná vilka a žádná zahrada. Dnes je to tuctová ulice bez jakékoli zeleně.

V Gersthofu, který je součástí 17. vídeňského okresu, bydleli rovněž Macharovi, na rozdíl od Balíkových se museli spokojit s podnájmem.

Přestěhování do Gersthofu líčí Pavla Kytlicová v druhém dílu *Rodičů a dětí*, v němž je také kapitola o autorčině první návštěvě v dvorní opeře. Seděla tehdy až na čtvrté galerii a lístek dostala od kohosi darem, sama by si jej nemohla koupit (v nedostupnosti vstupného se v podstatě dodnes nic nezměnilo, alespoň pro nás). Hrála se *Figarova svatba* a Pavla, ač hudbymilovná, nevyčkala konce představení a odešla. Obsah Mozartovy opery se jí zdál amorální, protivil se jí, doslova píše, že se jí z opery zvedal žaludek. Její reakce jsou těžko pochopitelné a nepochybně už v nich lze spatřovat první anomálie, jež vedly k rozchodu s jejím pozdějším manželem, dr. Kytlicou, kterého v této době ještě neznala. Poněkud přesnější se ve svých vyznáních stává autorka o něco později: v rozhovoru s neznámým návštěvníkem v hostinci, který je označen jako Stařec z hory, o sobě přiznává: „Svěřila jsem se mu, že

vlastní svůj život žiji ve svých snech a že tomuto světu nerozumím; každou chvíli že někde a na někoho narazím.“

Později se Pavla seznamuje s Vladimírem Kytlicou, který se stává jejím manželem. V *Rodičích a dětech* figuruje pod označením Hanáček. Na začátku manželství sloužil Kytlica bezplatně jako lékař sekundář v nemocnici na Vídeňce, poblíž této nemocnice se novomanželé ubytovali: „Byt jsme po dlouhém hledání našli v 5. vídeňském okrese v Schönbrunnerstrasse v čísle 75; a když jsme dali závdavek a bylo už jisto, že se tam nastěhujeme, bylo mi tak, jako bych zaprodala svou duši. Byl to ohromný činžák čtyřpatrový a bylo tam přes osmdesát bytů. Byt do ulice jsme nemohli najmouti pro drahotu, a tak jsme se museli spokojit s bytem do dvora. Byl v mezipatří, a hned jak se vešlo do síně, bylo vidět oknem střechu jakéhosi skladiště a okna pokojů vedla do velkého čtverhranného dvora, do kterého hledělo asi sto padesát ještě jiných oken. Marně se přemáhajíc, dala jsem se do pláče. Co jsem celá ta léta nad sebou cítila jako Damoklův meč, už se tedy uskutečnilo. Vydržím já ten život v této velkoměstské kasárně? Poštěstí se nám kdy dostat se navenek?“ Celý obytný komplex se jmenuje Liegenfeldhof a dodnes existuje ve své původní podobě.

Pavlinina touha dostat se navenek se nakonec uskutečnila. Nejprve se Kytlicovi dostali do lázníček Svatá Anna u Tábora, které zakoupili autorčiny rodiče, později pak do moravského Šternberka, kde Vladimír Kytlica působil jako lékař v zemském ústavu pro choromyslné. Tam v roce 1918 pozvali manželé Kytlicovi Jakuba Demla, s nímž Pavla Kytlicová odešla od svého manžela. Demlovým přičiněním a také vlivem Otokara Březiny se z ní stala spisovatelka. Její memoáry, které ve dvacátých letech začala psát, nevyprávějí o věhlasných postavách tehdejší Vídně, ale zvěstují nás do všednodenního, každodenního až banálního života vídeňských Čechů na přelomu 19. a 20. století. V této každodennosti a obyčejnosti je jejich největší význam.

(František Všeticka, Akord, ročník 25, listopad 2004)

Pocta Karlu Krautgartnerovi, Mikulov 3. 6. 2005

V letošním roce (opět začátkem června) se už po páté konal v Mikulově vzpomínkový koncert k uctění památky slavného rodáka, hudebníka, skladatele a dirigenta Karla Krautgartnera. Celou akci pořádal za vydatné podpory mnoha sponzorů Klub přátel KK, který je součástí Sdruže-

ní hudebníků města Mikulova, a Český rozhlas Brno. Před umělcovým rodným domem na náměstí, který zdobí výtečně udělaná Krautgartnerova busta a v němž je umístěno muzeum, se podle hollywoodského vzoru ukládala do chodníku dlaždice se jménem významné hudební osobnosti, spjaté s jazzovou hudbou, kterou Karel Krautgartner celoživotně tak výtečně provozoval. Letos tak byla poctěna Vlasta Průchová, legendární česká jazzová zpěvačka, která s Krautgartnerovým orchestrem začínala koncem padesátých let 20. století svoji tak úspěšnou uměleckou kariéru. Tento slavnostní okamžik proběhl za účasti mnoha významných hostů z České republiky i z Rakouska, kteří patřili ke Krautgartnerovým nejbližším spolupracovníkům v době jeho exilu. Stejně tak jako každý rok byla nejvýznamnějším hostem Krautgartnerova manželka paní Elen, která v současné době žije ve Vídni, ředitel Českého rozhlasu Brno a mnoho dalších hostů, mezi které patřil např. také Paul Polansky, slavný hudební redaktor ORF, a hudebníci, kteří byli členy orchestru rakouského rozhlasu, jež Karel Krautgartner po své emigraci z Československa v roce 1968 řídil (ORF Big Band).

Koncert, který se opět uskutečnil v prostorách mikulovského zámku, byl středem pozornosti hudbymilovných posluchačů jak z Mikulova, tak i z ostatních měst, takže volné místo před začátkem koncertu nebylo k nalezení. Hlavním bodem programu bylo vystoupení Big Bandu Českého rozhlasu, tělesa, které je přímým následníkem tehdejšího TOČRu, jež Karel Krautgartner v roce 1960 založil a byl jeho prvním dirigentem.

Hlavní hvězdou koncertu byla umělecky stále nesmírně svěží a plná elánu Vlasta Průchová, která zazpívala s obrovským nasazením několik evergreenů a sklídila patřičné ovace. Koncert byl vlastně průřezem existence a pětadvacetileté kariéry tělesa, které stále v ČR reprezentuje nejvyšší kvalitu jazzové a populární hudby. Orchester řídil jeho současný dirigent Václav Kozel, program uváděl známý pražský herec a recitátor Alfred Strejček. Celý koncert natáčel Český rozhlas Brno a zkrácený záznam, který je mimochodem velmi vydařený, zazní v premiéře na stanici Praha v prázdninovém vysílání. Je to další unikátní dokument, který dokazuje, že Krautgartnerovy osobnosti si váží nejen jeho rodný Mikulov, ale celá evropská kulturní veřejnost.

Zemřela herečka Stella Zázvorková

Do posledního místa zaplnili přátelé, kolegové a příchozí z řad veřejnosti velkou obřadní síň strašnického krematoria, aby se mohli rozloučit s přední divadelní, filmovou a televizní herečkou Stellou Zázvorkovou.

Ministr Dostál dal zesnulé poslední sbohem nikoliv z titulu své funkce, ale jako člověk, který ji měl rád. „Jestli byl někdo tak silně poznamenán člověčinou, byla to právě ona. A to v soukromém životě i na jevišti. Ačkoli její osobní život nebyl vždy jen plný radosti, dokázala sama radost rozdávat plnými hrstmi. Její povaha přinášela pohodu, moudrost, laskavost, dobrou náladu, nakažlivý optimismus, ale i světlo do tmy,“ uvedl a poděkoval za to, co vykonala pro českou kulturu.

Stella Zázvorková

Lidé se s hereckou legendou loučili také v pražském Divadle ABC. Smuteční hosté v divadle vyslechli úryvek z rozhovoru, který s oblíbenou herečkou před sedmi lety vedl moderátor Českého rozhlasu Robert Tamchyna. Týkal se právě posledních věcí člověka a Zázvorková o nich mluvila s humorem. „Já chci, až tam budu ležet, aby se náhle ozval můj značně už ochraptělý hlas. Budu říkat: »Sbohem, René, a nevyhledávejte mě více. Mám dosti času na vážnou známost« – to je z filmu *Pytláková schovanka*. A chci, aby mi tam zahráli Raye Charlese, píseň *I Can't Stop Loving You*. Věřím, že by se lidi zasmáli,“ řekla tehdy Stella a bouřlivě se rozesmála. Tuto melodii i koláž z písniček Voskovce, Wericha a Ježka jí kolegové v divadle nakonec pustili. Vystřídali se pak v čestné strážní u katafalku, zatímco do hlediště přicházeli její další obdivovatelé.

Stella Zázvorková zemřela 17. května ve věku 83 let. Byla jednou z posledních aktivních představitelky generace, která vyrostla z osobního kontaktu s předválečnou avantgardou. Přestože divadlo kvůli pohybovým potížím před pár lety opustila, dodnes, i ve svých 83 letech hrála ve filmu a před měsícem měl premiéru *Román pro ženy* režiséra Renče, v němž si zahrála svoji poslední roli.

Narodila se v roce 1922 a v raném mládí tehdy stihla hereckou školu Emila Františka Buriana, před tím, než bylo jeho Děčko nacisty zavřeno. Za války hrála v divadle Větrník Jana Šmídy a zde se seznámila se svými budoucími hereckými kolegy a vrstevníky: Vlastimilem Brodským, Lubomírem Lipským, Milošem Kopeckým aj. Přes krátkou poválečnou epizodu v Divadle Satiry vedla její herecká kariéra do Divadla ABC, kde strávila 40 let a vytvořila tu na 50 rolí. Ve filmu a v televizi zahrála přes 180 postav.

Stella Zázvorková s Vlastimilem Brodským získali Českého lva za role ve filmu *Babí léto*

V Divadle ABC se setkala při práci mj. s Janem Werichem – televizní záznam zachytil jejich spolupráci v aktovkách *Medvěd* a *Uspořená libra*. Přátelé připomínají vzdělání Stelly Zázvorkové. V televizním pořadu *Na plovárně* byla proto dotázána, zda je herečkou intuitivní, nebo racionální: „Já jsem vždycky obdivovala herce, kteří přesně dovedli hovořit o technice, kterou pracují. Abych vám řekla pravdu, já pracuji, ale nevím jak. Já pracuji velice intenzivně, hlavně v noci. Pomáhala mi moje paměť, kterou tedy, myslím, stále ještě ve fragmentech vlastním, i když teda asi už to není to, co to bývalo. A to, co člověk musí udělat, aby se alespoň na těch 75 % přiblížil tomu, co autor chce sdělit divákovi, to dá práci, ale zdálo se mi, že to chápu.“

Nezapomenutelné jsou pak především její filmové role – objevovala se v titulech, které jsou dnes ve zlatém fondu české a československé kinematografie. V posledních letech byla Zázvorková obsazována do filmů mladými režiséry: hrála v *Koljovi* Jana Svěráka, v *Pelíšcích* Jana Hřebejka a v *Babím létě* Vladimíra Michálka, kde si naposledy zahrála po boku svého kolegy z mládí Vlastimila Brodského. (výběr z tisku)

Výstava Václava Špály

Ve Valdštejnské jízdárně v Praze probíhá výstava slavného výtvarníka Václava Špály s podtitulem „Mezi avantgardou a živobytím“.

Cílem této expozice je nabídnout návštěvníkům to nejlepší z díla Václava Špály (1885-1946). Národní galerie v Praze shromáždila pro výstavu přes 150 Špálových děl, která by měla tvořit reprezentativní přehled vrcholů tvorby tohoto významného umělce.

Václav Špála patřil mezi spoluzakladatele Skupiny výtvarných umělců a Tvrdošíjných. Proslul především díky svojí perfektní technice a schopnosti vnímat a rozvíjet dobové trendy, jakými byli fauvismus, kubismus a expresionismus.

Vystavená díla jsou uspořádána do tematických celků, které umožňují představit vývoj hlavních uměleckých motivů – krajiny, figurální kompozice, portréty a ovocného a květinového zátiší.

Expozici doplňují předměty z oblasti užitého umění a uměleckého řemesla, kde byl Václav Špála stejně úspěšný jako ve své ryze umělecké tvorbě.

Vybraná díla ze sbírek Národní galerie jsou doplněna souborem zápůjček od jiných veřejných institucí a dále od

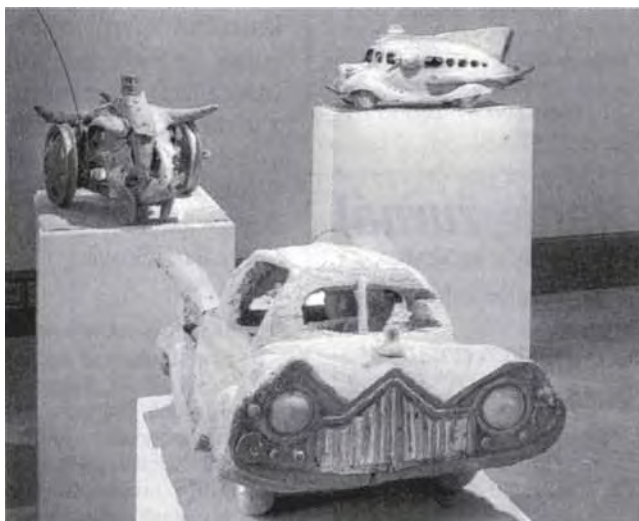
Václav Špála, *Autoportrét*, 1908, NG v Praze

soukromých majitelů. Výstava bude otevřena do 11. září 2005. (mk)

Novinky Moravské galerie

Pro letošní rok slibuje Moravská galerie v Brně program plný divácky přitažlivých výstav.

V letošním programu mají své početné místo reprízy výstav, jedná se však o díla, která budí zasloužený divácký zájem. Jedná se například o výstavu sbírky art brut Jana a Evy Švankmajerových „Surové umění“, dále pak se mohou zájemci seznámit s tvorbou Milana Knížáka, jejíž poslední rozsáhlá prezentace se v Brně konala v roce 1989, vystaven bude soubor prací Václava Špály nebo nová verze mimořádně úspěšné pražské výstavy Františka Skály, někdejšího člena Tvrdohlavých.

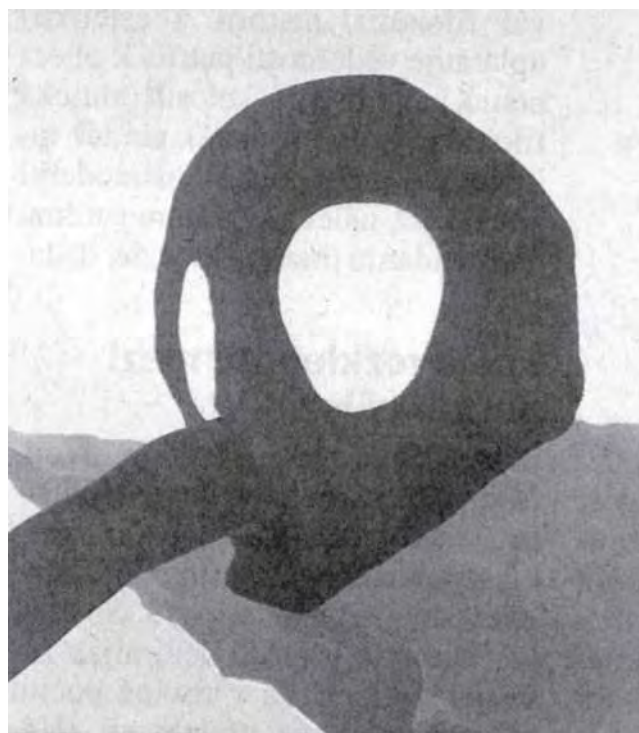
František Skála, *Hravé objekty*

Václav Špála, *Dívčí akt*, 1912, Západočeská galerie v Plzni

Atraktivní událostí bude zcela určitě i projekt „Užitečné a okouzlující“, který představí kolekci vídeňského stolního stříbra z let 1780-1920 ze sbírek Moravské galerie.

Pozornost si zaslouží výběrová retrospektiva Jana Merty, která veřejnost seznámí s tvorbou významného malíře

Retrospektiva Jana Merty

střední generace. Také příznivci fotografie budou mít možnost v nové výstavní síni Camera, jež byla otevřena v Uměleckoprůmyslovém muzeu, obdivovat např. tvorbu mezi-válečné fotografky Grete Popper a v Pražákově paláci bude k vidění dílo prostějovského rodáka a průkopníka barevné fotografie Franze Fiedlera – s reprízou této výstavy se počítá také v Drážďanech.

Atrium, komorní výstavní prostor v Pražákově paláci se bude i nadále věnovat mladým umělcům, ale pouze těm, kteří již mají za sebou významnější realizace.

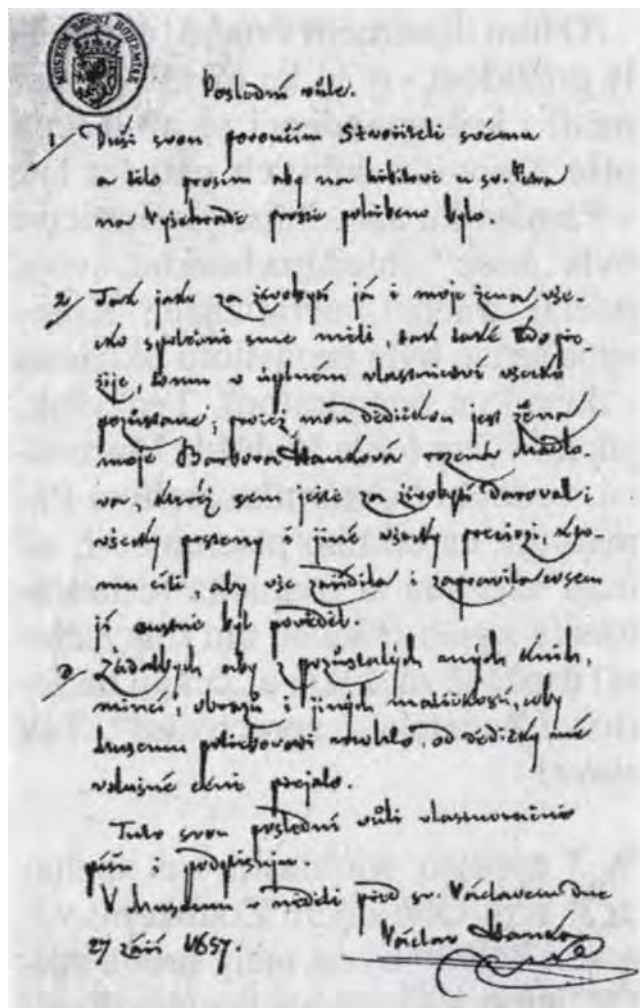
Cílem Moravské galerie by měla v budoucnu být snaha o prosazení větší části svých uměleckých sbírek do výstavního plánu, zlepšení péče o sbírky a posílení akvizic.

(mk)

Podle závěti poznáš člověka

Pražské nakladatelství Modrý stůl předložilo čtenářům jako svoji novinku výběr závětí známých osobností českých i světových dějin pod názvem *Tajemství testamentů*.

Autory knihy jsou Blanka Frajerová a Petr Kovařík. Jejich publikace se pohybuje v historicky obsáhlém časovém záběru – od Jákoba, Caesara a Antonia přes Mistra Jana Husa až po Jaroslava Foglara. Čtenář se prostřednictvím autorů dozvídá, jaká byla poslední vůle Shakespeara, Komenského, Hitlera nebo např. Hrabala a jak pak jejich potomci reagovali na přání vyjádřená v těchto závěťích.

Poslední z deseti závětí známého obrozence Václava Hanky

Závět ukazuje především duševní i hmotnou situaci, v jaké se jednotlivé osobnosti nacházeli při jejím sepsování. Například spisovatel Ladislav Klíma, jehož majetkem bylo především jeho filozofické a literární dílo, byl podle svých přátel snad „nejchudším člověkem v republice, kde každý žebrák má aspoň baťoh, on nemá vůbec nic“.

Další zajímavou osobností jejíž závětí se kniha zabývá, je např. Marilyn Monroe anebo třeba F. X. Šalda, který posledního „pořízení“ věnoval velkou péčí. Odmítl všechny obřady, pomník nebo pojmenování ulic svým jménem: „Jsem nepřítel vši pompy hřbitovní.“ Šaldovým podstatným přáním bylo, aby nebyla zveřejňována jeho korespondence. Svoji vilu v Dobřichovicích odkázal Jedličkovu ústavu a přál si, aby v ní byla ozdravovna nebo léčebna. Bohužel žádné z jeho přání nebylo dodrženo, existují Šaldovy ulice, korespondence, a to i velice soukromá, byla zveřejněna několikrát a vila byla prodána soukromému majiteli.

K nejzajímavějším kapitolám v knize *Tajemství testamentů* patří část, která se zabývá závěťmi celkem nedávnými, např. populárních spisovatelů Bohumila Hrabala a Jaroslava Foglara. Hodnota autorských práv třeba u Foglara se odhaduje na 10 miliónů Kč a spory o právoplatného dědice nebyly doposud ukončeny.

(mk)

V Galerii Deset vystavuje Kupka

Ve Waldesově muzeu v Praze, pojmenovaném po významném českém podnikateli a sběrateli, sídlí Galerie Deset. Zde proběhla před nedávnem výstava nazvaná „Pocta Kupkovi“.

Expozice nebyla umístěna ve Waldesově muzeu náhodou, tento sběratel měl ve své sbírce obrovské množství Kupkových kreseb a obrazů – před časem byla tato díla z Národní galerie v restitučním řízení vrácena rodině.

Na výstavě se podařilo sestavit zajímavé seskupení děl umělců, kteří na Kupku jako průkopníka abstrakce nějakým způsobem navazovali. Podobné motivy se objevují například v raných tušových kresbách Theodora Pištěka z roku 1966 nebo i v geometrických tvarech Vladimíra Kopeckého. Zdeněk Sýkora se Kupkovi přiblížil svým zájmem o možnosti linií a barev a svým zkoumáním barev a tvarů obohacuje Kupkův odkaz také Stanislav Zippe. Kosmické vize spojují významného malíře s Alešem Lamrem, znaky a ornamenty Petra Kvíčaly lze přirovnat ke Kupkovým východiskům ze stylizovaných secesních linií. V analýze a syntéze navazuje na Kupku zase Václav Malina.

Sám Kupka byl na výstavě zastoupen poněkud neobvykle – čisté plátno z umělcovy pozůstalosti, umístěné na zadní straně popisku s názvem *Etude: formes étirées, 1919*.

K expozici, která byla po Praze přemístěna do Chebu a posléze do Rychnova nad Kněžnou a Plzně, byl vydán katalog.

(mk)

Letošní ročník Febiofestu byl doprovázen pozoruhodnou výstavou

V galerii Village Cinemas Anděl byla instalována výstava fotografií pod názvem „Ragtime 1980“. Jednotlivé snímky, jejichž autorem je Fero Fenič, představily známého režiséra Miloše Formana při natáčení.

Jak Fenič fotil Formana

Fero Fenič se tak představil veřejnosti i jako fotograf, vedle svých dalších profesí režiséra, scénáristy, vedoucího televizních projektů, ředitele dokumentárního studia a filmového festivalu.

Snímky vznikly před pětadvaceti lety, kdy se Fenič shodou okolností ocitl v New Yorku. V této době tam Miloš Forman právě natáčel svůj film *Ragtime*. Fenič se tak stal svědkem Formanovy režisérské práce, kterou se mu podařilo zachytit ve fotografii.

Vystavované fotografie ležely dlouhá léta v krabici a veřejnost je měla možnost spatřit až teprve nyní. „Nepovažoval jsem je za hodné zveřejnění,“ vysvětloval Fero Fenič. „Ale přátelé mě nakonec přesvědčili, že jde o zajímavé dobové svědectví, které by pod víkem krabice nemělo zůstat navždy.“ (mk)

Generace třicetiletých umělců v galerii Futura

Do 1. května byla v galerii Futura v Praze 5 umístěna výstava jedenácti příslušníků nenápadné generace, která

Kamera skura, Ertepl Computer 2000

vstupovala na výtvarnou scénu na konci devadesátých let. Právě v té době došlo ke krachu českého uměleckého a galerijního provozu. Předlistopadové instituce nebyly schopny se přizpůsobit novým poměrům, nastupující umělci pro ně představovali příliš velké riziko. Nové galerie vznikaly velmi těžko a naopak velmi snadno zanikaly. Současné umění se tak veřejnosti představovalo pouze nepravidelně.

V první polistopadové vlně chyběly prostředky a výtvarníci se tak uchýlovali k levným odpadním materiálům a malým objektům. Rovněž si svépomocně organizovali i výstavní možnosti.

Společným znakem této „generace galerijního krachu“ se stalo zušlechtěné kutilství. Expozice nabídla návštěvníkům díla zástupců této generace, např. Zbyňka Baladrána, Krištofa Kintery, Pavla Ryšky, Lenky Klodové, Michala Pěchoučka nebo ostravské skupiny Kamera skura, která vyrábí počítačovou techniku řady Ertepl Computer. (mk)

Zemřela Helena Zmatlíková

Ve věku 81 let zemřela v Praze malířka a grafička, známá ilustrátorka dětských knih Helena Zmatlíková.

Helena Zmatlíková

Helena Zmatlíková, rozená Wehrbergerová, se narodila 19. listopadu 1923 v Praze. Již od malička výborně kreslila, a tak svoji zálibu zdokonalila na Ukrajinské akademii v Praze. Dále pak navštěvovala školu reklamní grafiky a módního návrhářství Officina Pragensis a během války pracovala v ateliéru nakladatelství Melantrich.

V začátcích svojí kariéry vytvářela Helena Zmatlíková kreslené vtipy, kreslila do módních žurnálů, navrhovala kabelky, hračky, dělala plakáty a propagaci. Také se po-

koušela o keramiku a zabývala se volnou a užitou grafikou. Nakonec však u ní zvítězila knižní ilustrace, které se věnovala více než padesát let. Zmatlíková byla hlavní ilustrátorkou nakladatelství Albatros a získala i řadu významných ocenění, mimo jiné i zlatou medaili na EXPO v Bruselu v roce 1958.

Helena Zmatlíková ilustrovala na dvě stě knih, k nejznámějším patří například Hrubínův *Paleček*, *Děti z Bulterbynu* od Astrid Lindgrenové, *Putování za švestkovou vůni* od Ludvíka Aškenazyho nebo *Malý princ* od Saint-Exupéryho. Jméno této ilustrátorky se zařadilo mezi první desítku nejčastěji vydávaných ilustrátorů 20. století v České republice. (mk)

Jubileum Ludvíka Kundery

Před nedávnem oslavil životní jubileum – 85 let – významný básník a překladatel Ludvík Kundera.

Ludvík Kundera

Ludvík Kundera se narodil v Brně a do literatury vstoupil během druhé světové války jako člen surrealistické skupiny básníků a výtvarníků nazvané Skupina Ra. V roce 1943 byl Kundera totálně nasazen ve Špandavě u Berlína, ale ještě v tom samém roce se kvůli nemoci vrátil domů, kde zůstal do konce války. Po válce dokončil studia na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně,

kteřá byl nucen přerušit v roce 1939, kdy byly uzavřeny české vysoké školy.

Autoři Skupiny Ra vstoupili oficiálně do literatury v roce 1946 sborníkem *A zatím co válka*. V tomtéž roce představil Kundera své knihy básní a próz *Živly v nás*, *Konstantina* a *Laviny*, avšak po roce 1948 byl donucen se odmlčet a v roce 1949 skončila i jeho činnost v časopise *Blok*. V letech 1953-1955 se stal redaktorem proslulého literárního časopisu *Host do domu* a v dalších letech pak Kundera setrval ve svobodném povolání jako překladatel a editor.

Z Kunderových překladů nelze nepřipomenout především román Alfreda Kubina *Země snivců*, dále pak poezii Georga Trakla, Heinricha Heineho, Paula Celana nebo Hanse Arpa. Autor však překládal básně nejen z němčiny, ale i z ostatních jazyků a do němčiny přeložil například dílo Františka Halase, Konstantina Biebla, Františka Hrubína nebo Vítězslava Nezvala.

Ludvík Kundera je také podepsán jako autor u několika divadelních adaptací a dramatického přepisu spisu Jana Amose Komenského *Labyrint světa a lusthauz srdce*.

V šedesátých letech, kdy došlo k publikačnímu uvolnění, se Ludvík Kundera prosadil i jako autor. Tato jeho činnost však byla v následujících letech téměř zastavena a více jeho knih se objevilo na trhu až po roce 1989. (mk)

Výstava Adolfa Borna

V Císařské konírně na Pražském hradě byla otevřena výstava k 75. narozeninám Adolfa Borna.

Adolf Born

V expozici nazvané „Adolf Born: Od La Fontaina k Livingstonovi“ jsou soustředěny práce, které tento známý výtvarník vytvořil v posledních pěti letech. Základ tvoří ilustrace ke třem zásadním knihám, které Born v tomto období stihl zpracovat – La Fontainovy *Bajky*, Dumasovy *Tři mušketýři* a *Pohádky* bratří Grimmů. Všechny tyto publikace vyšly v nakladatelství Brio.

Kromě těchto ilustrací jsou na expozici k vidění i litografie a lepty – k nim čerpal inspiraci autor při svých cestách například do Řecka a Turecka. V další části výstavy jsou umístěny pastely a akvarely, ilustrující s humorem lidské vlastnosti, kulturu různých národů, osobnosti nebo historické události.

Převážná část tvorby Adolfa Borna je pro děti – sute-rén Císařské konírně je věnován Machovi a Šebestové, je

Adolf Born, *Ministr se svou sekretářkou*, akvarel 1999, 60 × 43 cm

zde vzpomenut i Bornův letitý spolupracovník, spisovatel a scénárista Miloš Macourek.

Nakladatelství Slovart vydalo k narozeninám Adolfa Borna a k výstavě na Pražském hradě stejnojmennou publikaci. (mk)

Připomínka tvorby Bohumila Hrabala

Divadlo Husa na provázku uspořádalo festival pod názvem „Hrabalovy dny“, který připomněl dílo spisovatele Bohumila Hrabala.

Přehlídka byla zahájena inscenací pořadajícího souboru z roku 1992 *Taneční hodiny* v režii Ivo Krobota a otevřením dokumentární výstavy „Bohumil Hrabal – Rozzpomínání“.

Festival měl dále na programu filmovou přehlídku „12 hodin pro filmy a Bohumila Hrabala“, kterou uvedl jeho přítel a autor knihy *Spisovatel Bohumil Hrabal* Tomáš Mazal. Diváci mohli shlédnout filmy *Perličky na dně* z roku 1965, *Ostře sledované vlaky* z roku 1966, *Něžného barbara* z roku 1989 nebo *Příliš hlučnou samotu* z roku 1994.

Vyvrcholením „Hrabalových dnů“ bylo pak představení *Rozzpomínání*, které se uskutečnilo přesně dvacet let od premiéry této inscenace. Podle románu *Obsluhoval jsem anglického krále* ji vytvořili v roce 1985 Ivo Krobot a Petr Oslzlý.

V rámci festivalu se také uskutečnila ve Sklepní scéně Provázku akce nazvaná „12 hodin pro Pavla Hřebíčka“, jež představila výstavu Hřebíčkovy výtvarné tvorby, loutkové divadlo a literární vstupy inspirované Hrabalovou *Hlučnou samotou*. (mk)

Válka jako téma výstavy

Výstava tří fotografických kolekcí, jejichž tématem je válka, byla instalována ve Starém královském paláci na Pražském hradě.

Autory vystavených fotografií jsou umělci takových jmen jako např. Ladislav Sitenský, Zdeněk Tmej, Otakar Jaroš, Tibor Honty, Sláva Štochl, Karel Ludwig, Václav Chochola, František Illek, Jaroslav Pacovský nebo Miroslav Hák.

Ladislav Sitenský např. fotografoval především na západní frontě, především české letce v Anglii, Zdeněk Tmej zaznamenal unikátní svědectví situace cizinců nasazených na nucené práce v Německu. Zajímavý je také obrazový deník vzniku Československého armádního sboru, který si fotografoval Otakar Jaroš. Ostatním autorům vystavujícím na této expozici se podařilo strhujícím způsobem zachytit průběh Pražského povstání v květnu 1945.

Výstava je doplněna materiálem sovětských válečných fotoreportérů, kteří zaznamenali válku a její dosah od napadení země až po dobytí Berlína a osvobození Prahy. (mk)

Jiří Menzel bude točit podle Hrabalovy předlohy

Táhnoucí se spor kolem filmového přepisu knihy Bohumila Hrabala *Obsluhoval jsem anglického krále* je u konce. Film začne v listopadu tohoto roku natáčet podle vlastního scénáře režisér Jiří Menzel.

Menzel o realizaci Hrabalovy předlohy uvažoval již před více než 10 lety, ale nekončící spory ohledně vlastnictví autorských práv mu natáčení znemožnily. Komplikovaná kauza se začala vyjasňovat v loňském roce v březnu, kdy společnost AQS odkoupila práva na Hrabalovu knihu od firmy In Film Praha. AQS spolu s právy na Hrabala získala i práva na scénář, který psal Petr Jarchovecký pro Jana Hřebejka. Hřebejk ale nakonec od realizace Hrabalovy knihy odstoupil. V této situaci se společnost obrátila na Jiřího Menzela.

Společnost AQS nakupuje a dodává televizní práva např. pro Novu a Primu, její dceřiné firmy Bioscop a Magic Box se zaměřují na kino, respektive videodistribuci. AQS působí nejen na českém a slovenském trhu, ale i v řadě východoevropských zemí.

Režisér Jiří Menzel již v minulosti natočil podle Hrabalových předloh povídku *Smrt pana Baltazara* z *Perliček na dně*, oscarové *Ostře sledované vlaky*, *Skřivánky na niti*, *Postřižiny* a *Slavnosti sněženek*. V knize *Obsluhoval jsem anglického krále* popisuje Bohumil Hrabal životní osudy mladého číšníka v Čechách v době mezi válkami a poté během druhé světové války až do šedesátých let minulého století. „Chci aby lidé při sledování filmu na knihu zapoměli, aby se nezabývali tím, která scéna či situace tu chybí. Usiluji o to, aby byl film i pro ty, kteří knihu nečetli,“ řekl Jiří Menzel.

Film, jehož herecké obsazení zůstává zatím otevřené, by se měl v kinech objevit v říjnu roku 2006. (mk)

Zemřel Josef Nesvadba

V Praze zemřel známý spisovatel a lékař Josef Nesvadba. Byl autorem mnoha próz, dramát a filmových scénářů a je zároveň považován za jednoho ze zakladatelů moderní české science fiction.

Josef Nesvadba ve své tvorbě mimo jiné navazoval na dílo Josefa Čapka. Prózy z přelomu padesátých a šedesátých

Josef Nesvadba

tých let, především *Tarzanova smrt*, *Einsteinův mozek* a *Výpravy opačným směrem*, jsou považovány za milníky ve vývoji české literární fantastiky.

Josef Nesvadba byl autorem divadelních a rozhlasových her, filmových námětů a scénářů. V polovině šedesátých let pobýval Nesvadba v Hollywoodu, kde údajně měli zájem o zfilmování jedné z jeho povídek – pod ná-

zvem *Upír z Feratu* ji v roce 1982 filmově zpracoval režisér Juraj Herz.

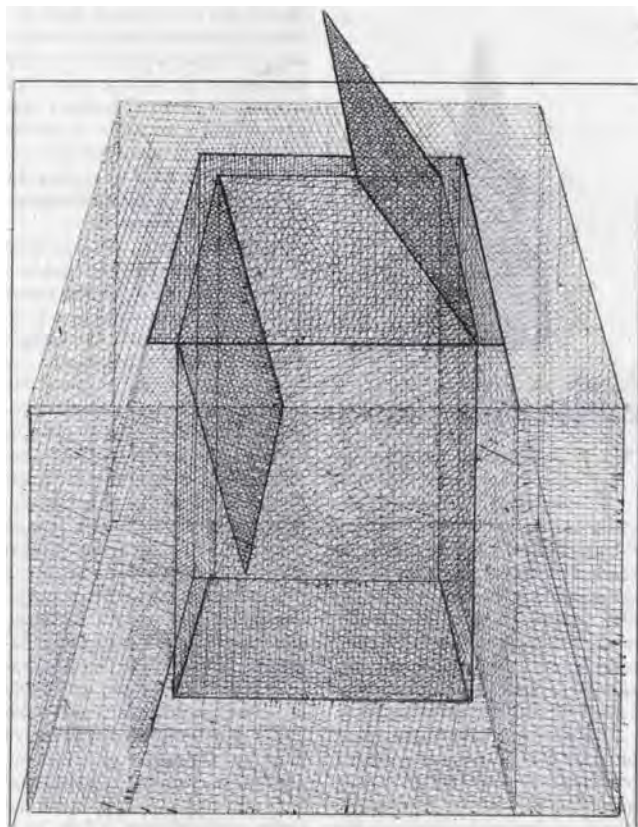
Svoje poslední dílo – román *Peklo Beneš* napsal Josef Nesvadba v roce 2002. Měl ještě v plánu napsat svoje paměti, ale tento záměr již bohužel nestačil realizovat.

(mk)

Stanislav Kolíbal v Pardubicích

Před časem představila výstava ve Východočeské galerii v Pardubicích soubor kreseb významného českého umělce Stanislava Kolíbalu.

Stanislav Kolíbal (nar. 1925) je členem generace, která nastupovala svoji uměleckou dráhu na přelomu padesátých a šedesátých let. Jeho tvorba brzy slavila úspěch, měl výstavy nejen doma, ale i v zahraničí a prosadil se také v Americe. Na domácí půdě však mohla pražská Národní

Stanislav Kolíbal, z cyklu *Klece v pasti*

galerie uspořádat velkou retrospektivní výstavu tohoto umělce až po pádu komunismu. K té také vyšla obsáhlá a vlastně jeho první monografie. Další rozsáhlou výstavu Stanislava Kolíbalu uspořádalo Centrum Egonu Schieleho v Českém Krumlově.

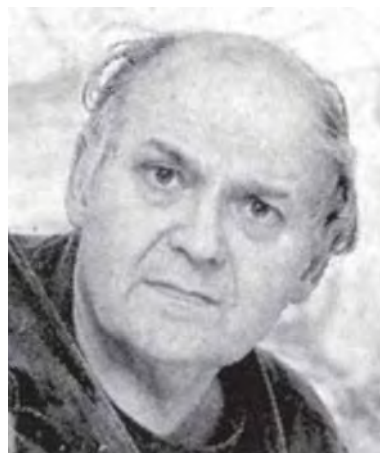
Expozice v Pardubicích představila Kolíbalu v šesti cyklech kreseb a reliéfů z kartonu, které doplňovalo několik objektů. Zahrnovalo jeho tvorbu od šedesátých let až do současnosti. Ve výstavních prostorách bylo Kolíbalovo dílo rozčleněno tak, aby byly jasné souvislosti mezi důležitými tvůrčími okamžiky a zlomy, například *Bílé kresby* (z konce šedesátých let), *Iluze a fikce* (1977-1979), *Klece a pasti* (1999) a *Diagonály* (2004).

V roce 1988-1989 obdržel Stanislav Kolíbal roční stipendium v Západním Berlíně. Zde vytvořil řadu kreseb, které se staly svědectvím o okolním světě, v té chvíli se tak výrazně měnícím.

Výstava přinesla celkový pohled na dílo Stanislava Kolíbalu, byť prostřednictvím jen jednoho z mnoha vyjadřovacích prostředků, které ve svém životě užíval. (mk)

Sbírka afrického umění Jiřího Anderleho

Stálá expozice afrického umění v pražské Pelléově vile nabízí návštěvníkům více než 235 exponátů z různých období a oblastí. Mezi černošskými sochami je vsazeno grafické a malířské dílo Jiřího Anderleho, které se s vystavenými exponáty v mnohém doplňuje.

Jiří Anderle

Jiří Anderle začal se svojí africkou sbírkou roku 1964. V období sovětské okupace nemohl v této své činnosti pokračovat a sbírku začal znovu rozšiřovat až v devadesátých letech. Počítalo se mu získat mimořádně vzácné exponáty, z nichž mnohé nemají obdobu ani ve významných institucích. V přízemí například zaujmou diváka dvě oběi sochy

kmene Urhobo, které jsou nově umístěny před Anderlovým obrazovým triptychem *New Age*. Také soubor osmi kamerunských soch kmene Bahun působí velmi sugestivním dojmem.

V podkroví Pelléovy vily je pak vrchol celé expozice. Jsou zde vystaveny sochy kmenů Burkiny, Faso, Bobo, strážců plodnosti kmenů Guineje. Zcela ojedinělý je soubor figurálních, zcela moderních plastik kmene Lobi.

Retrospektiva Jiřího Anderleho se soustřeďuje na základní grafiky, které získaly různá významná ocenění, a také na část malířského cyklu *Iluze a realita*. Posledním přírůstkem z Anderleho dílny je rozměrný obraz – asambláž nazvaná *Second hand man*, která tvoří zvláštní paralelu s africkým uměním.

Zapůjčená sbírka afrického umění z Nadace Milady a Jiřího Anderlových obsahuje velký soubor od drobných plastik až po sochy v životní velikosti. (mk)

Vyšla monografie Juraje Šajmoviče

Národní filmový archiv vydal publikaci *Duch času*, jejímž editorem je Jan Lukeš. Představuje se zde kameraman Juraj Šajmovič v méně známé poloze fotografa.

V životě Juraje Šajmoviče se film a fotografie prolínají od počátků jeho umělecké dráhy. Nejprve vystudoval fotografii na Vyšší škole uměleckého průmyslu v Bratislavě a poté absolvoval na pražské FAMU obor filmový a televizní obraz. Jako kameraman získal mnoho různých ocenění, např. Českého lva za kameru ve filmu *Golet v údolí*.

Šajmovičova kvalitní práce s kamerou se stala zásadní u mnoha českých a slovenských filmů a televizních pořadů. Z nejznámějších lze jmenovat například *Pasiáns*, *Podezření*, *Rozhovor*, *Třináctá komnata*, *Golet v údolí*, *Zpráva o putování Petra a Jakuba*, *Legenda Emöke*, seriály *Sanitka*, *Dobrodružství kriminalistiky* a jiné.

Spát – Šajmovičův snímek z roku 1956

Kniha *Juraj Šajmovič: Duch času (Mezi fotografií a filmem)* obsahuje 95 snímků z let 1950–2003. V textové části, v rozhovoru s Janem Lukešem, detailně popisuje své pocity v různých osudových momentech svého života. Kniha přehledným způsobem nastiňuje osobnost a umění předního filmového tvůrce, jehož jméno má své nezastupitelné místo v kinematografii již přes půl století. (mk)

Umělci útočí na letenskou zed'

Na rozdíl od jiných metropolí je veřejný prostor v Praze zcela doménou komerčního sdělení. Umělci ovšem vrací úder: podařilo se jim prosadit novou galerii „Na zdi“. Pomocí velkoplošných plakátů na letenské zdi bude upozorňovat na aktuální problémy či jen provokovat k další diskusi, která se bude odehrávat na stránkách Centra pro současné umění. Dnes je to první cyklus Lenky Klodové *Vítězky*. Velkoplošné plakáty s postavou sportovkyně v pokročilém stupni těhotenství na bílém pozadí velice zajímavě reagují na opakující se téma úbytku českých obyvatel.

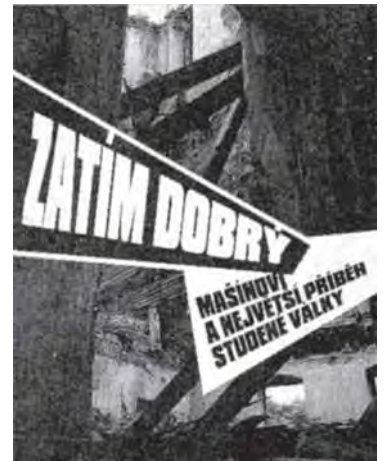

Lenka Klodová, *Scény*, 2001

Byly uděleny ceny Magnesia litera

Celkovým vítězem čtvrtého ročníku knižních cen Magnesia Litera se stal Jan Novák – knihou roku se stal jeho román *Zatím dobrý*, který vydalo brněnské nakladatelství Petrov.

Jan Novák (* 1953) odešel v roce 1969 s rodiči přes Rakousko do USA. V Americe publikoval několik knih a podílel se také na scénáři k filmu Miloše Formana *Valmont*. Román *Zatím dobrý* napsal původně anglicky, a to jako přepracování filmového scénáře, který měl točit další z reprezentantů nové české vlny Ivan Passer. Publikace, která vypráví příběh útěku bratrů Mašínových, má osm set stran a do češtiny ji přeložila Petra Žallmanová.

Jako další ceny Magnesia litera 2005 byly uděleny:

- **Litera za přínos české literatuře:**
Jan Řezáč za založení a vedení nakladatelství Odeon a revue *Světová literatura*.
- **Litera za nakladatelský čin:**
Otokar Březina: *Korespondence* (Host).
- **Litera za překladovou knihu:**
Písně a verše staré Číny (přeložil Ferdinand Stočes, Mladá fronta).
- **Litera za knihu pro děti a mládež:**
Arnošt Goldflam: *Tatínek není k zahození* (Nakladatelství Andrej Šťastný).
- **Litera za objev roku:**
Barbora Šlapetová – Lukáš Rittstein: *Proč je noc černá* (Kant).
- **Litera za naučnou literaturu:**
Petr Maťa: *Svět české aristokracie 1500–1700* (NLN).
- **Litera za prózu:**
Jan Balabán: *Možná že odcházíme* (Host).
- **Litera za poezii:**
Bogdan Trojak: *Stryc Kaich se žení* (Petrov).
- **Cena čtenářů:**
Michal Viewegh: *Vybíjená* (Petrov). (mk)

Čtyřicátý ročník Nejkrásnější knihy roku

V letošním roce slaví soutěž Nejkrásnější knihy roku čtyřicáté výročí. Od rozdělení Československa v roce 1993 pokračuje pod názvem Nejkrásnější české knihy roku.

Tradice soutěže o nejkrásnější knihy je velmi dlouhá. Již v letech 1928-1940 pořádal podobnou soutěž Spolek českých bibliofilů a v letech 1956-1963 Český komitét knižní kultury.

V roce 1965 byla soutěž ustavena jako významná celostátní akce. Složení pořadatelů se ustálilo v roce 1970. Až do rozdělení Československa bylo za českou stranu pořadatelem ministerstvo kultury a Památník národního písemnictví a za slovenskou stranu Slovenské ústredie knižnej kultury a Matica slovenská. Republikové instituce se střídaly v organizaci soutěže a předsednictví poroty. Ceny získávaly nakladatelství za vydavatelský počin, autoři za nejlepší ilustrace a grafickou úpravu a tiskárny za kvalitní polygrafické zpracování.

Roku 1968 byla poprvé udělena Cena Arna Sányky určená nejlepším studentským pracím studentů vysokých a středních škol s výtvarným zaměřením. Dosud ji obdrželo 40 studentů, z nichž se mnozí později prosadili v oblasti grafiky a ilustrace.

Soutěže se pravidelně účastnilo 20-40 státních nakladatelství s téměř 350 knižními tituly. Z tohoto počtu byla asi třetina produkce slovenská. Soubor Nejkrásnějších knih tvořilo většinou 25 titulů. Soutěž hodnotila zejména výtvarnou složku knih. Poroty si stěžovaly, že nepřitelem krásné knihy je nekvalitní tisk a nedbalá práce v tiskárnách.

V soutěži byla hodnocena asi 4 % z celkové roční knižní produkce. V letech 1965 až 1989 prošlo rukama porotců soutěže asi 8 000 knih. Kolekce 650 nejkrásnějších knih představuje ukázkou nejlepších prací z československé knižní produkce v šedesátých až osmdesátých letech 20. století.

Krásné knihy po rozdělení Československa

V letech 1993-1995 probíhalo oceňování podle původního uspořádání kategorií a cen. Ke třicátému výročí soutěže byla uspořádána velká retrospektivní výstava v Praze, v upravené podobě (v souvislosti s exilovou produkcí) byla představena také v Muzeu knihy ve Žďáru nad Sázavou (1996). Společně s výstavou českých nejkrásnějších knih se pořádaly výstavy knih z podobných soutěží v Rakousku, Německu a Švýcarsku a později i na Slovensku. Výstavy oceněných knih jsou dnes pravidelnou součástí knižních veletrhů Svět knihy v Praze a Libri v Olomouci. Ministerstvo kultury zajišťuje účast na mezinárodních knižních výstavách Nejkrásnější knihy světa a na knižních veletrzích ve Frankfurtu nad Mohanem a v Lipsku.

Další novinkou v soutěži byla účast profesního sdružení Svazu polygrafických podnikatelů, který od roku 1993 uděluje cenu tiskárnám za kvalitní polygrafické zpracování publikací.

Ke změnám v soutěži došlo roku 1996. Od té doby soutěž hodnotí výsledky činnosti vydavatelských subjektů, neboť vydavatel odpovídá za knižní dílo. Byl zúžen počet kategorií a nově zavedena kategorie katalogů.

Zvýšil se podíl profesních sdružení a spolků na organizaci soutěže a oceňování výsledků. Od roku 1997 uděluje zvláštní cenu za grafickou úpravu TypoDesignClub, v roce 1998 se do soutěže zapojilo také SČUG Hollar, které uděluje cenu za ilustrace.

V letech 1993 až 2004 se do soutěže přihlásilo přes 500 vydavatelů s 2500 knihami, v průměru se o titul nejkrásnější knihy roku uchází 100 nakladatelů s 200 tituly ročně. Nejvíce přihlašovateli bylo v roce 2003 (157), v roce 1997 bylo přihlášeno nejvíce knih (284).

Upravcem katalogu a dalších tiskových materiálů je vždy nositel ceny v kategorii katalogů z předešlého roku. V letošním roce katalog upravil Filip Heyduk.

O ocenění Nejkrásnější knihy roku 2004 se ucházelo 96 vydavatelů s 189 tituly. Technická komise vyřadila pouze 2 tituly, jenom jeden z nich vykazoval polygrafické nedostatky, druhý byl vydán v roce 2003. Do užší

Porota soutěže:

doc. MgA. Tomáš Machek (předseda), Mgr. Bohuslav Holý, ak. mal. Pavel Hrach, PhDr. Magdaléna Juríková, ing. arch. Ivana Lomová, prof. ak. mal. Adéla Matasová, doc. ing. arch. Jan Rajlich, Jan SágI.

Technická komise:

Mgr. Jiří Klíma (předseda), Milan Beran, Jaroslava Šibalová, ing. Miloš Zeman.

OCENĚNÉ KNIHY:

Vědecká a odborná literatura:

1. Rostislav Švácha: *Česká architektura a její přítomnost*, grafická úprava Mikuláš Macháček (Studio Najbrt), vydal Prostor – architektura, interiér, design, o. p. s.;
2. Tomáš Pospiszyl: *Octobriana a ruský underground*, grafická úprava Petr Babák, vydal Labyrint;
3. Johannes Kepler: *Sen neboli Měsíční astronomie*, typografie Pavel Štefan, vydalo Národní technické muzeum.

Krásná literatura:

1. Hermann Hesse: *Pohádky*, obálka, grafická úprava, ilustrace Luboš Dřtina, vydalo Argo;
2. Ondřej Pilný (uspořádal): *Irské povídky/Faráři a fanatici*, grafická úprava Robert V. Novák, vydaly Fraktály – Pádraic Ó Conaire: *Vyhnanství*, grafická úprava Robert V. Novák, vydal Fraktály;
3. Mardoša: *Nanobook*, grafická úprava Joachim Dvořák, ilustroval Milan Cais, vydal Labyrint.

Literatura pro děti a mládež:

1. Ivan Diviš: *Řikadla a kecadla*, grafická úprava Baobab, ilustrovala Markéta Šimková, vydal Baobab;
2. Jiří Černický: *O Sasance*, typografie Marek Pistora, ilustroval Jiří Černický, vydal Meander;
3. Olga Černá: *Kouzelná baterka*, grafická úprava Baobab, ilustrovala Michaela Kukovičová, vydal Baobab.

Učebnice pro školy všech stupňů a ostatní didaktické pomůcky:

1. Lída Holá: *New Czech Step by Step*, ilustrovala Michaela Kukovičová, vydal Filip Tomáš – Akropolis;
2. a 3. pořadí neuděleno.

Knihy o výtvarném umění a obrazové publikace:

1. Ivan Pinkava: *Heroes*, grafická úprava David Bahar, text Martin C. Putna, vydal Kant;
2. František Skála: *František Skála*, design František Skála, Aleš Najbrt, Pavel Lev (Studio Najbrt), vydaly Arbor vitae (Řevnice) a Egon Schiele Art Centrum (Český Krumlov);
3. Viktor Karlík: *Černé práce/Black Works*, esej Zbyněk Hejda, grafická úprava Viktor Karlík, vydala Společnost pro Revolver Revue.

Bibliofilské tisky:

1. Karel Hynek Mácha: *Máj*, grafická úprava a ilustrace Luboš Drtina, vydal Luboš Drtina;
2. a 3. pořadí neuděleno.

Katalogy:

1. Eva Uchalová – Konstantina Hlaváčková: *Sport & móda*, grafická úprava Martin Strnad (Studio Heyduk, Musil & Hošek), vydal Obecní dům;
2. Lenka Bydžovská – Karel Srp: *Libeňský plynojem*, grafická úprava Milan Jaroš, vydalo Gallery;
3. Petr Babák (koncept tiskovin a katalogu): *Cesta časem – cesta do budoucnosti*, vydal mminterier.

Cena Arna Šaňky:

1. Helmut Heissenbüttel: *Texty*, grafická úprava a ilustrace Jan Kříbek, vydal VOŠG a SPŠG;
2. Darja Bogdanová: *Tigmataxe*, vydala VŠUP;
3. Martin Kubát: *Můráci*, vydala VŠUP.

Ceny za vynikající polygrafické zpracování udělované Svazem polygrafických podnikatelů:

1. Tiskárna Protisk, spol. s r. o. za publikaci *Antonín Slaviček 1870-1910*;
2. Tiskárna Trico, spol. s r. o. za publikaci *Verunka a kokosový dědek*;
3. Tiskárna PBtisk, s. r. o. za publikaci *Edice Chráněná území ČR: Ostravsko, sv. X, a Plzeňsko a Karlovarsko, sv. XI*.

Cena TypoDesignClubu

byla udělena Zdeňku Zieglerovi za výtvarnou koncepci a grafické řešení publikace *Flashback*.

Cena SČUG Hollar

byla udělena Petru Sísovi.

ho výběru postoupilo 48 knih, z nichž porota vybrala 25 oceněných titulů. Ceny Nejkrásnější knihy roku 2004 byly předány 26. dubna v Hlavním sále Valdštejnského paláce, sídle Senátu ČR, záštitu nad tímto ročníkem převzal předseda Senátu Přemysl Sobotka. Výstava oceněných knih probíhala od 26. dubna do 21. května ve výstavních prostorách MK ČR v Nostickém paláci v Praze.

V příštím roce dojde v soutěži ke změnám. První cena v každé kategorii bude dotována 50 000 Kč (dosud to bylo 30 000 Kč). Soutěžních kategorií bude šest, zrušena bude kategorie bibliofilů.

A co dál Nejkrásnější kniha?

Jaká je budoucnost soutěže? Přestože jsme zahlceni digitálními médii, tištěné knihy dále zůstávají rozšířeným nosičem informací. Ukazuje se, že elektronický i tištěný přenos informací může velmi dobře existovat vedle sebe. Každý z nich je vhodný pro jiný typ informací. Internetová encyklopedie s možností neustálé aktualizace a vyhledávání odkazů těžko najde konkurenci v tištěné podobě. Pro beletrii a poezii je vhodnější tištěná kniha, která není závislá na vybavení počítače a čtenář ji může číst kdekoli, což přináší mnohem intenzivnější zážitky.

Knihy jsou nositelkami informací o době svého vzniku. Kvalita vydavatelské produkce je jedním z měřítek vyspělosti společnosti. Proto je zde soutěž podporující výsledky nakladatelů.

Může soutěž pozitivně ovlivnit knižní produkci? Průměrná česká knižní produkce není na dobré úrovni. Soutěž ale nevyovídá o kvalitě masově vyráběných knih, protože knihy do ní zaslané tvoří jenom necelá 2 % celkové produkce v roce 2004. Úroveň grafického designu knih v posledních letech stoupla a zvýšila se i kvalita polygrafického zpracování.

Soutěži by pomohla větší medializace. Ocenění v soutěži nemá vliv na zvýšení prodejnosti titulu, nakladatelům se nedaří přesvědčit knihkupce, aby oceněnou knihu více propagovali. Zajímavým nápadem je jednotné označení oceněných knih, jaké je užíváno v Německu – oceněná kniha je ve výloze označena zlatou či stříbrnou samolepkou. Bohužel se v letošním roce nepodařilo vyrobit plakát s vítěznými knihami. Hledání možností, jak soutěž více zviditelnit, zůstává úkolem pro další léta.

Do kolekce nejkrásnějších knih by se podle slov předsedy poroty měly dostávat zejména knihy, jejichž vizuální podoba souzní a souvisí s obsahem. Hodnocen by měl být osobitý výraz, odvaha ve zpracování, vytříbený vkus nebo střídmost vyjádření, jedinečný a jednotný koncept. Jenom tak je možné, aby vedle sebe mohly být postaveny knihy s různými autorskými a výtvarnými přístupy i technologickým zpracováním. Kolekce oceněných knih by měla být ukázkou tvůrčího myšlení a souhry mezi všemi, kteří se účastní její tvorby.

(Helena Stejskalová)

Osmatřicet soukromých galerií se představí na čtvrtém veletrhu současného umění Art Prague

V pražském Mánesu, Galerii Václava Špály a Nové síni byl otevřen 4. ročník veletrhu současného umění Art Prague. Letos představuje 38 soukromých galerií zaměřených především na české umění.

Měřítkem i kvalitou se pražský veletrh řadí k menším evropským akcím. Přestože pravidelně hostí i několik zahraničních galerií, udržuje si především význam lokální. Jeho hlavní smysl spočívá nejen v aktivaci pohybu uvnitř komerční zóny, ale také v otevřené výpovědi o stavu českého trhu s uměním.

Mladí se vybavují uměním

Ředitelka veletrhu Iva Nesvadbová tvrdí, že návštěvnost galerií stoupá a investorů do umění přibývá. „Mezi

zákazníky lze přesně sledovat linii specializovaných sběratelů, velmi dobře obeznámených s uměním, jež sbírají. Formuje se i nová skupina lidí ve věku kolem třiceti let, kteří si vybavují interiéry výtvarnými díly. Do třetí kategorie pravidelných hostů patří cizinci žijící v Praze, u nichž lze pozorovat stále sílící zájem o české umění.“ Vytrvalí návštěvníci veletrhu mohou sledovat i další, zdánlivě drobné změny na tomto poli, jako jsou tiché zániky galerií či nové aktivity vyvíjené jejich nástupci.

O momentálním stavu domácího trhu může vypovídat i samotná rezignace na veletržní účast některých center současného umění. „Trochu mě mrzí, že se veletrhu neúčastní některé velmi kvalitní galerie. Například z oblasti klasiky Zdeněk Sklenář a z oblasti avantgardního nejmladšího umění galerie Display, čímž by bylo spektrum českých galerií zřejmější,“ soudí galerista Jiří Švestka o absenci domů, z nichž některé formují svůj profil spíše v mezi-

národním kontextu, nebo se snaží výstavní program podporovat nekomerčními prostředky; jiné nespĺňují výběrové podmínky. K těm vedle dramaturgie galerie například patří i počet otevíracích hodin v týdnu, stanovený na minimální počet dvaceti. Zatímco Mánes slouží potřebám trvalých vystavovatelů a zahraničních galerií, Špálova galerie a Nová síň představují fórum nováčků. Výstavní síň ve Voršilské ulici je například k dispozici čerstvě založené Galerii GPS Art Gate prezentující studenty a diplomanty uměleckých škol s trvalým sídlem v bývalé továrně v Bubenci.

Každý z galeristů si na přehlídce organizuje vlastní stánek. Exponáty, které jsou bez výjimky určeny k prodeji, bývají mnohdy překvapením. Galeristé jejich výběr promyšlejí do poslední chvíle a nejatraktivnější kusy často předem neprozrazují. Na veletrhu najdeme díla zavedených umělců i naprosto neznámé autory. Klasiku zastupuje Václav Boštík či Jiří Kolář, z nejstarší generace vystavuje svou tvorbu Adriana Šimotová, Věra Janoušková, Karel Malich, Stanislav Kolíbal, Milan Grygar či Zdeněk Sýkora. Mezi čtyřicátníky a padesátníky vystupují z dlouhého výčtu jmen například Tomáš Císařovský, Stanislav Diviš, Michal Gabriel, Vladimír Kokolia, Jan Merta, Petr Nikl nebo Jindřich Zeithamml. Nepřehlédnutelné je z galerie Gambit tři metry široké plátno s námětem houfujících se hus od Bedřicha Dlouhého, které měla původně zakoupit Národní galerie. Jan Hísek má na veletrhu obraz *Sršeň*, jenž vystavoval v Galerii České pojišťovny.

Ostravské Výtvarné centrum Chagall připravilo rodinný soubor děl Evy Kmentové s manželem Olbramem a synem Jasanem Zoubkem. Atraktivní je instalace ve Špálově galerii, kde najdeme do výlohy umístěnou sochu Stefana Milkova, v horní části expozice obrazy Vladimíra Skrepla a v suterénu velkoplošnou grafiku Lenky Klodové z cyklu obrazů na zdi na nábřeží Vltavy.

Každoroční součástí Art Prague jsou panelové diskuse. Tentokrát budou námětem debaty vztahy českých galerií a zahraničních veletrhů. Galeristé si stěžují na neproniknutelnost prestižních akcí, jako je veletrh v Basileji. „Výběr je tvrdý. Hlásí se třeba 1 200 žadatelů na 270 míst, z nichž je dvě stě předem obsazených světovými galeriemi, jejichž účast nelze zpochybnit. Boj se nakonec vede o sedmdesát míst a jen tři nebo čtyři jsou určena zemím z bývalého východního bloku,“ popisuje situaci Jiří Švestka, kterému se opakovaně daří svou galerii na mezinárodní trh prosadit. Mezi podobné výjimky se řadí i galerie Montanelli, Via Art a Vernon.

(zkráceno, LN – Sylvie Petránková)

Byla otevřena stálá expozice na zámku v Praze 9-Ctěnicích

Poprvé je otevřen veřejnosti zámek v Praze 9-Ctěnicích. Nabídne stálou expozici s názvem „Habsburkové v českých zemích 1791-1914“ s podtitulem „Za císaře pána“, obsahující přes 400 předmětů zapůjčených z Národního muzea, Národní galerie, Uměleckoprůmyslového muzea a dalších téměř tří desítek institucí.

„Výstava chce navázat na expozici „Habsburské století“, která byla loni v létě otevřena v Clam-Gallasově paláci. Výběrem exponátů a ztvárněním se však od ní liší,“ říká jeden z autorů Jiří Rak. Cílem bylo prostřednictvím půvab-

ných drobných předmětů takřka běžné denní potřeby dokumentovat vztah utvářející se české společnosti k rakouské monarchii, zachytit i proměny životního stylu od biedermeieru po secesi.

Podle dalšího z autorů Víta Vlnase návštěvníci uvidí ve vstupní chodbě portréty zástupců habsbursko-lotrinské dynastie, rekonstruovaný hudební salonek, část věnovanou armádě jakožto významné složce života v monarchii a militariím...

„Pohyblivé dioráma evokuje epizody z obrany staroměstské Mostecké věže během povstání v červnu 1848; další zachycuje »český sen« druhé poloviny 19. století: toužebně očekávanou, avšak nikdy neuskutečnenou pražskou korunovaci Františka Josefa I.,“ uvedl Václav Novotný, ředitel Pražské informační služby, která výstavu pořádá a zámeček má ve správě.

Ctěníce představují pozoruhodně zachovalý areál barokně-klasicistního zámku, hospodářských budov a parku na severovýchodním okraji Prahy blízko Vinoře. Na přelomu 18. a 19. století patřily Windischgrätzům. V 19. století tam bydleli dělníci blízkého čakovického cukrovaru. Ve druhé polovině minulého století areál zchátral, od poloviny devadesátých let je v majetku Prahy.

Habsburská výstava bude otevřena denně od 10:00 do 18:00 hodin za základní vstupné 50 Kč. Stejnou částku zaplatí zájemci o prohlídku doprovodné expozice devatenácti kočárů. V ní jsou povozy pražského arcibiskupství, Národního technického muzea, Muzea hlavního města Prahy a Poštovního muzea. K zámku se lidé dostanou autobusem č. 280 od stanice metra Vysočanská, kolem však vede i řada turistických tras a cyklotras. (kb)

Irena Kačírková – vzpomínka

Kdyby jí dnes bylo třicet, měla by šanci stát se zbožňovanou filmovou hvězdou. Jenže Ireně Kačírkové by letos v březnu bylo osmdesát. Zemřela před dvaceti lety. Do doby, v níž žila, se svým zjevem ani nadáním nehodila.

Irena Kačírková (civilní portrét ze začátku šedesátých let)

„Když vešla jako Lady Torrance v *Sestupu Orfeově* na jeviště, byla jako Sophia Lorenová,“ vzpomíná její někdejší kolegyně Libuše Švormová. Zjev Ireny Kačírkové (24. 3. 1925 – 26. 10. 1985) byl opravdu impozantní. Nezapomenutelná ústa, výrazné oči, vysoká, žensky ztepilá postava. Byla bezvýhradně a neslovansky krásná. Jenže do světa divadla a filmu vstoupila na konci čtyřicátých let, kdy se

Irena Kačírková hrála nejenom koketní a přelétavé paničky

nosily úplně jiné typy. Nemohla hrát *Maryšu*, vhodná role pro ni nebyla ani v Tylových či Jiráskových hrách, které opanovaly jeviště. V montérkách, které mnohem později oblékla ve *Starcích na chmelu*, vypadala nepatřičně.

„Je zvláštní, že typové omezení herce všichni, i herci sami, přijímají – kromě právě tohoto jediného případu, kdy jde o omezení krásou,“ napsal v monografii vydané Městskými divadly pražskými k jejím šedesátinám divadelní kritik Jindřich Černý. Za šestatřicet let své herecké kariéry se hrála v divadle stovku rolí a další stovku ve filmu a v televizi. Byla však zaškatulkovaná do typu rozkošné, tu přelétavé, tu prostořeké či trucovité paničky, svéhlavičky, vdovičky... Sama Irena Kačírková si v jednom rozhovoru ve druhé polovině šedesátých let povzdechla, že dostává role spíše podle vzhledu než podle schopností. A to v té chvíli nevěděla, že její šťastnější pracovní etapa právě zvolna končí. Ještě pár hezkých rolí a bude už jen paběrkovat a dívat se, jak úlohy, které vášnivě touží hrát, dostávají mladší herečky.

Irena Kačírková, od pohledu mondéna, klamala tělem. Milovala přírodu víc než velkoměstské kavárny. Nebyla to panička, které by byla cizí starost o domácnost nebo o dítě. Jen měla strašně málo času. Většinu ho pohltila její práce, která ji k smrti bavila. Navíc na herečce byla závislá početná rodina. Po rozvodu se svým mužem, scenáristou J. A. Novotným, zůstala sama s tříletou dcerou a rodiči, kteří jako příslušníci bývalé buržoazie nesehnali práci. Maminka, ač bývala sama zvyklá zaměstnávat čtyři služky, převzala péči o domácnost i každodenní starost o vnučku. Irena se krátce po porodu vrátila na jeviště Městských divadel pražských, kde strávila s výjimkou jednoho roku celý svůj herecký život.

„Od rozvodu už si Irena Kačírková nikdy nenašla stálého partnera. Neměla ani kde. Pohybovala se pouze v divadle, mezi kolegy, z nichž většina byla jejími velmi dobrými kamarády. „Chlapi ji zbožňovali, ale do její káry se s ní nikdo nezapřáhl. Myslím, že se jí báli,“ poznamenává dcera Kristina.

„Všichni chlapi si mysleli, že je nějaká královna ze Sáby a že jí budou muset ležet u nohou a sloužit. To vůbec nebyla pravda,“ potvrzuje její slova Libuše Švormová a dodává: „Irenka měla spoustu výborných kamarádů, ale s těmi, kdo by přicházeli v úvahu pro něco víc, to nikdy neuměla.“

Nebyla samotářský typ. Byla šťastná mezi lidmi. Divadlo s mimořádně družným a soudržným hereckým soubor

rem jí to však dokázalo nahradit jen částečně. Partner jí chyběl. S přibývajícím časem však bylo asi čím dál těžší se ke krásné a zralé ženě proboujet. Byla příliš samostatná, příliš přivyklá nedělit se o své starosti, mít na svých bedrech zajištění rodiny. Vychovala dceru, vybudovala si malý byt pod střechou na Václavském náměstí, nechtěla už být na nikom závislá. Dokonce ani v době, kdy věděla, že umírá, nežádala o pomoc. Na první pohled by se zdálo, že jí svět leží u nohou, ale ve skutečnosti šťastná nebyla.

Irena Kačírková měla od dětství úplně jasno, čím chce být. Její rodiče (tatínek byl zámožným kožešníkem) jí v ničem nebránili, ve své dceři se spíš viděli. Budoucí herečka nejprve vystudovala gymnázium, které jí dalo základ vzdělání. Její dcera po ní zdědila knihovnu čítající tři a půl tisíce svazků a tvrdí, že je maminka všechny přečetla, obvykle na úkor spánku.

Teprve po gymnáziu se Irena Kačírková přihlásila na Státní konzervatoř, jejíž dramatické oddělení se přeměnilo na divadelní fakultu Akademie múzických umění. Jejími učiteli byli především Miloš Nedbal a Jiří Plachý. Spolužačka a budoucí celoživotní přítelkyně Nina Jiránková vzpomíná na přijímací zkoušky v knize *Ornestinum*: „Ladislav Pešek dostal nápad, že by se první zkoušky měly konat v plavkách. Irena byla moc krásná holka a k mému zděšení nastupovala přede mnou. Dveře zůstaly pootevřené, a tak jsme mohli pozorovat komisi i uchazeče. Když tam vplula Irena v plavkách, Jiří Plachý vstal, uklonil se a chór dam vydechl: »Úóó...!«“

Z prvního angažmá v Realistickém divadle odešla už po roce společně s Otou Ornestem, nově jmenovaným ředitelem Městských divadel pražských. V sedmadvaceti letech, v roce 1952, se jí narodila dcera, o tři roky později se rozvedla. Padesátá léta byla zároveň dobou největšího politického tlaku, který kdy Irena Kačírková zažila. Nebylo to plíživé a nahlas nikdy nezdůvodněné odstavení od práce jako později, v sedmdesátých a osmdesátých letech. Tentokrát na ni přímo útočila Státní bezpečnost. Snažila se jí získat pro spolupráci – herečka, která uměla tři jazyky, by se jí hodila jako donašečka. „U Ireny si mohl být člověk absolutně jistý, že na tohle by nikdy nepřistoupila,“ říká Libuše Švormová. Irena Kačírková byla až chlapsky přímá. Dokonce ani v divadelním prostředí, které k tomu přímo vybízí, nedělala klepy. Ke svým přátelům se hrdě hlásila i v době, kdy byli v nemilosti režimu a zavržení.

Stěžejní osobnost Městských divadel pražských Ota Ornest tu uváděl v šedesátých letech nejen světovou kla-

síku, ale i moderní konverzační hry světového repertoáru. Zatímco Divadlo Komédie nabízelo spíše oddechový repertoár, Komorní divadlo v Hyberské ulici se stalo vlajkovou lodí moderního divadla na světové úrovni. Později přibýlo ještě Divadlo ABC, osiřelé po odchodu Jana Wericha.

Irena Kačírková byla se svou krásou, komediálním talentem, intelektuální jiskrou a neklidným duchem ideální představitelkou zdejšího repertoáru. K vrcholům jejího umění patří *Zlodějka z města Londýna* v Radokově režii, *Lady Torrance v Sestupu Orfeově*, Alžběta v *Marii Stuartovně*, *Jeffersonova Médea*. V půlce šedesátých let, kdy jí

Profesorka „Jana Amosa“
v muzikálu *Starci na chmelu*

bylo čtyřicet, byla na vrcholu: plně vytížená v divadle, s několika hezkými rolemi ve filmu (frustrovaná učitelka v muzikálových *Starcích na chmelu* či okouzlující Bílá paní ve stejnojmenné Podskalského komedii). Milovala práci v rozhlase, často recitovala v *Lyře Pragensis* či ve *Viole*, dabovala. Přes hudrování na typologicky stejné role jí práce v divadle uspokojovala. Setkání s Otou Ornestem bylo osudové.

„Ty jsi zasáhl do mého života tak, že jsi ho vlastně určil – a vím, že kdybys mohl, neseš za to dodnes svou bezděčnou odpovědnost. Mám Ti za co být vděčná – protože ta konečná smutná bilance už je mimo Tvůj dosah. Nezapírám, že je mi z toho úzko a že »Jsem si ten život jinak myslela« [...]. Nejsem ještě dost moudrá, abych se uměla smířit a odpouštět záměrné potopení hodnot a lidí – zvláště když byli ještě tak živí, že přežívají dodnes – i pod tou kalnou vodou,“ napsala Otovi Ornestovi na jaře 1985, kdy on přežíval na okraji společnosti a jí, jak věděla, zbývalo pár měsíců života.

Sovětská invaze do Československa v srpnu 1968 znamenala konec pokusu o svobodu i konec kariéry Ireny Kačírkové. Filmovat nesměla, v televizi mohla hrát jen malé a záporné role. „Pamatuji si, že se mnou řešila, jestli má vzít malou roli v seriálu *Třicet případů majora Zemana*. Samozřejmě měla hrát zápornou roli nějaké bývalé buržoazní paničky. Nakonec se rozhodla, že ji vezme. Bavilo ji, že může v rámci této role říct nahlas a do televize, co si o komunistickém režimu myslí,“ říká Kristina Novotná.

Změny v divadle nebyly tak rychlé. Ota Ornest zůstal ředitelem MDP až do roku 1972, úplně odejít musel o další dva roky později. Do té doby si ještě Irena Kačírková mohla zahrát ve Williamsovi, Albeem, Ayckbournovi, Čechovovi, Anouilhovi. *Jeffersonova Médea* v roce 1973 a Alžběta Anglická v *Marii Stuartovně* o dva roky později byly už jen labutí písní.

Nový, normalizační ředitel MDP Lubomír Poživil členy starého souboru sice zpočátku respektoval a neobtěžoval, ale zároveň ani nevytěžoval. Angažoval mladé herce, kteří nepamatovali Ornestovu éru, a repertoár stavěl na nich.

Boris Rösner, který do souboru přišel právě v této době, vzpomíná, jak zkoušel hlavní roli v Lermontovově *Maškarádě*: „Čtyři hlavní role – Arbenina, Ninu, Zvjozdiče a Baronesu – dostali herci o generaci mladší, než bývá zvykem. Kolem obsazení se v divadle rozpoutal velký rozruch. Zkoušeli jsme. Letmo jsem se podíval do portálu a zahlédl Irenu Kačírkovou. Kolega se dívá, jak hrajete, vždycky jen ze dvou důvodů: buď je váš kamarád a fandí vám, anebo váš kamarád není a roli vám nepřeje. Pozdravil jsem. Irena Kačírková se tvářila jako ušlechtilý kámen. Pozdravil jsem znovu. Opět neodpověděla. Doneslo se mi, že si myslela na roli Baronesy, kterou hrála Carmen Mayerová. Po premiéře za mnou Irena přišla a řekla: »Velmi zdařilé.« Byla to pochvala největšího rázu.“

Věděla, že by mohla hrát víc a lepší role, než jaké dostávala. „Strašně chtěla hrát Mixovou v *Srpnové neděli*,“ vzpomíná někdejší dramaturgyně Městských divadel pražských Alena Kožíková. Mixová, zralá žena zmítaná strachem ze stárnutí, kterou nikdo nepotřebuje a nikdo nemiluje, dokonce ani její milenec, by bývala byla role přesně pro Kačírkovou. Ale nakonec jí dostala o třináct let mladší Věra Galatíková. „Poživil věděl, že máma je na tom už hodně špatně, a obsadil ji do úplně blbé hry *Opera mafioso*. To musela hrát až do konce,“ povzdechne si Kristina Novotná.

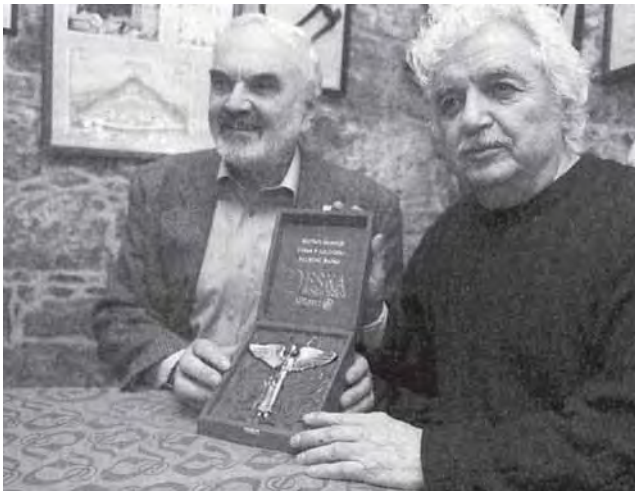
Že je vážně nemocná, se Irena Kačírková dozvěděla po operaci žaludku v únoru 1981. Čeští lékaři jí nic neřekli, ale diagnózu, kterou tušila, jí potvrdil známý německý doktor, kterého se přímo zeptala. Byla to rakovina.

O měsíc později se jí narodil vnuk Kryštof. Stejně jako kdysi dceru ho brala na výlety do zoo a na dobroty do restaurace. Hrála. Ještě rok před smrtí nastudovala sedm rolí v konverzační hře *Mandarínkový pokoj* a zmíněnou *Operu mafioso*.

„Vyprávěla nám, že cestou ze zájezdu už musí v autobuse stát, jak ji všechno bolí, ale nepřikládali jsme tomu zase takovou váhu,“ vzpomíná Libuše Švormová. Ke konci ji na divadelní zájezdy musel vozit zeť autem. Nikoho jiného vedle sebe nesnesla. Málokdo tehdy tušil, že nemoc postoupila a Irena Kačírková má metastázy do kostí a nesnesitelné bolesti.

„Spisovatel, malíř, skladatel, ti všichni mohou odložit svou práci na jinou, šťastnější chvíli, kdy nebudou právě trýznění fyzickou nebo duševní bolestí. Herec tuto možnost nemá. A je-li zchvácen k smrti, těžce nemocen, je ochoten umřít na jevišti, protože tam je jeho život! Tam jsou všechna jeho zrození, jeho prohry i vrcholy, i jeho konec,“ napsala si herečka pár let před smrtí v jednom rozhovoru svůj epitaf.

Celý život se těšila, až zestárne a přehraje se konečně do charakterních rolí. Nedožila se toho. Jindřich Černý na závěr její biografie napsal: „Bývalo, myslím, něco spravedlivého v tom, že herečka, která měla moc fascinovat davy, věděla o této své moci a cítila její projev v míře své slávy. Mám giraudouxovský pocit, že krásných žen s talentem je v tomto mužském světě příliš málo. Mají to těžké. Zdá se, že se dotýkají pravdy jen z povrchu nebo že se jí vůbec štítí dotknout. Neboť pravda není krásná. Don Quijote byl blázen: Dulcinea byla špinavá děvečka. Ale copak krásná Dulcinea Quijotova nikdy nebyla, není, nebude – nesmí být z tohoto světa?“

Cena Anděl pro Cimrmany

Ladislav Smoljak a Zdeněk Svěrák převzali cenu Anděl za neprodávanější nahrávku mluveného slova roku 2004. Od vydavatelství Supraphon obdrželi dvojitou platinovou desku za 26 300 prodaných zvukových nosičů s nahrávkou hry Divadla Járy Cimrmana *Afrika*. (mk)

Druhá světová válka v obrazech

Rozsáhlou publikaci pod názvem *Druhá světová válka v obrazech* vydal před nedávnem Knižní klub. Tato publikace navazuje na loňské vydání *První světové války*, jejímž autorem je H. P. Willmott, vojenský historik a bývalý profesor Oddělení válečných studií na Královské vojenské akademii v Sandhurstu.

Nová kniha, *Druhá světová válka v obrazech*, má podtitul *Dramatické a nově ilustrované líčení nejdestruktivnějšího válečného konfliktu lidské historie*. K jejímu sepsání si přizval Willmott jako spolupracovníky důstojníka Královského tankového pluku Charlese Messengera a novináře a televizního scénáristu Robina Crosse.

Devět kapitol knihy je zahájeno příčinami války (1919-1939) a uzavřeno poválečným uspořádáním světa (1945-1949). (mk)

Nová kniha Bohumily Grogerové

Před časem představila spisovatelka Bohumila Grogerová svoji novou knihu nazvanou *Čas mezi tehdy a teď*.

Titul vydala pražsko-příbramská Edice současné české poezie a autorka v něm zachycuje posledních pět let života s Josefem Hiršalem – překladatelem a básníkem, který zemřel v září 2003. (mk)

Dokument o Osvětimi v knižní podobě

Nedávno odvysílala Česká televize šestidílný cyklus BBC *Osvětim – nacisté a „konečné řešení“*.

Nakladatelství Knižní klub vydalo psanou podobu tohoto cyklu a ta je stejně jako dokumentární seriál rozdělena do šesti kapitol, které sledují vývoj technologií nacistických továren na smrt. Autorem knihy je Laurenc Rees, české vydání publikace obsahuje navíc jako doplněk poznámku historika Tomana Broda *Čeští Židé a Osvětim*. (mk)

Byla udělena Cena Františka Langerera

Vítězkou osmého ročníku anonymní literární soutěže o Cenu Františka Langerera se stala Zora Beráková se svým historickým románem *Konec hodokvasu*. Prémii obdržela Blanka Kubešová za prózu *Sedm dnů*.

Oběma spisovatelkám předal cenu literární historik, kritik a editor Vladimír Justl, který stojí v čele správní rady Nadačního fondu Františka Langerera.

Cena Františka Langerera je udělována od roku 1995, a to pouze za díla s pražskou tematikou. Oceněné práce vybrali lektori z Ústavu pro českou literaturu AV ČR a Filozofické fakulty Univerzity Karlovy z šesti zaslaných příspěvků (cyklus básní, novela, čtyři romány). (mk)

Milan Kundera v Madridu

Spisovatel Milan Kundera přijel po nedávném vydání své nové esejistické knihy do Madridu uvést její španělský překlad.

Milan Kundera

Tento autor, který je známý tím, že odmítá jakýkoliv kontakt s médií, se ve španělském hlavním městě dokonce setkal s novináři.

V nejnovějším svazku esejů pod názvem *Le rideau (Opona)* navazuje Kundera na předchozí eseje – *Umění románu* z roku 1986 a *Zrazené testamenty* z roku 1993. Spisovatel se zde věnuje především estetice románu a dílu významných romanopisců střední Evropy 20. století, kteří se pohybovali mimo jakékoliv skupiny a hnutí. Byli to například Franz Kafka, Robert Musil, Hermann Broch nebo Witold Gombrowicz. (mk)

Výstava „Město a divadlo“

Nedávná výstava „Město a divadlo“ v Clam-Gallasově paláci v Praze doplnila celoroční pražskou přehlídku regionálních scén „České divadlo 2004/2005“.

Množství fotografií a dokumentů představily dvacet měst České republiky se stálými profesionálními soubory. Expozice byla rozdělena do tří částí. Hlavní část byla věnována městům a jejich divadlům a dále zde byla možnost vidět výběr z výstavy Fellner a Helmer, zapůjčeného Rakouským kulturním fórem. (mk)

Na zlínský festival přijede herec Michael York

Jedním z významných hostů 45. ročníku zlínského Mezinárodního festivalu filmů pro děti a mládež bude britský herec Michael York, známý představitel *D'Artagnana ze Tří mušketýrů*. Třiašedesátiletý herec přijede do Zlína s manželkou, fotografkou a spisovatelkou Pat, která tam otevře výstavu svých fotografií slavných osobností s názvem *Božská těla*.

Letošní ročník festivalu nabídne rekordních 418 filmů ze 43 zemí. O hlavní ceny bude soutěžit 165 snímků.

Zemřel sklářský výtvarník Bohumil Eliáš

Ve věku 67 let zemřel v sobotu 21. 5. v Praze sklářský výtvarník Bohumil Eliáš, jedna z deseti nejvýznamnějších osobností současného českého ateliérového skla. Rodák z Nasobůrek u Litovle měl na 50 samostatných výstav ve všech světadílech, zejména v Japonsku a USA.

Svémi skleněnými plastikami je zastoupen mimo jiné i v tak slavných sbírkách, jako je Victoria and Albert Museum v Londýně, americký Detroit Institute of Arts nebo pařížské Musée des arts décoratifs. Světově se poprvé proslavil na EXPO 67 v Montrealu svojí originální fontánou – 4,5 metru vysokou skleněnou plastikou. V roce 1997 spoluzaložil v Praze výtvarnou skupinu s názvem Rubikon. Vedle skla se zabýval i malbou a grafikou, píše *Právo*.

V Praze probíhá tradiční přehlídka romské kultury Khamoro 2005

Sedmý ročník světového romského festivalu zahájil na Staroměstské radnici slavnostní ceremoniál, na kterém vystoupila romská kapela Shine z Francie. „Novinkou letošního ročníku je prezentace kultury Romů z některého státu,“ řekla novinářům Jelena Silajdžičová z pořádajícího sdružení Slovo 21. Letos pořadatelé věnovali prostor na festivalu Maďarsku. Součástí programu je defilé účinkujících v tradičních romských krojích centrem metropole.

Informace o festivalu Khamoro jsou uvedeny na internetové stránce www.khamoro.cz.

JEDNOU VĚTOU

Červen

- V Bučovicích na Vyškovsku otevřena výstava gobelínů. V místním zámku potrvá do srpna.
- 9. 6. zahájí Národní galerie v Praze přehlídku Mezinárodní bienále současného umění 2005.
- 17. 6. začíná v Litomyšli na Svitavsku 47. ročník mezinárodního operního festivalu „Smetanova Litomyšl 2005“; potrvá do 4. července.
- V Praze (T-Mobile Park, Kolbenova, Praha 9) vystoupí britský zpěvák Rod Stewart na svém prvním koncertu v Praze.

Červenec

- 1. 7. začíná 40. ročník Mezinárodního filmového festivalu Karlovy Vary 2005; potrvá do 9. července.
- 2. 7. začíná v Jihlavě národní finále 39. ročníku přehlídky folkové, trampské a country hudby „Porta 2005“; potrvá do 5. července.
- 20. 7. má být v Praze zahájen nový hudební festival, který chce Český národní symfonický orchestr pod názvem „Prague Proms“ pořádat do 10. srpna 2005.

Srpen

- 20. 8. začíná v Mariánských Lázních na Chebsku 46. Chopinův festival; potrvá do 27. srpna.

ZE SVĚTA HUDBY

Byly uděleny ceny *Harmonie*

Čtenáři a kritici hudebního měsíčníku *Harmonie* udělovali jednotlivá ocenění podle žánrových kategorií.

Vítězným titulem zastupujícím hudbu středověku a renesance se stalo CD *Lost Songs of the Rhineland* Harper souboru Sequentia, v barokní kategorii byl úspěšný titul s Biberovými *Růžencovými sonátami* v podání Andrewa Manzeho a Richarda Egarra. Nejlepší orchestrální nahrávkou se stala Mahlerova 3. symfonie v interpretaci orchestru Concertgebouw za řízení Riccarda Chaillyho. Jako nejlepší český disk roku byl označen snímek symfonií č. 3 a 4 Bohuslava Martinů, natočený Jiřím Bělohlávkem a Českou filharmonií.

V operní kategorii se stala vítězem *Figarova svatba* v revolučním podání dirigenta René Jakobse. Z oratorií zvítězil Handlův *Saul* za řízení Paula McCreeshe. Nejlepším DVD se podle kritiků stal záznam pařížské *Rusalky* s Renée Flemingovou. Volbou čtenářů byl poslední disk Pavla Šporcla nazvaný *Paganini*.

Časopis *Harmonie* ocenil také Poctu Antonínu Dvořákoví, kterou v květnu loňského roku uspořádala agentura BVA. Uznání získalo vydavatelství Arbor vitae za vydání knihy Arnolda Schönberga *Styl a idea*. Umělkyní roku se díky dvěma deskám stala Magdalena Kožená a mladým umělcem do 33 let dirigent Jakub Hrůša.

(mk)

V Carnegie Hall hrál Ivan Moravec

Své měsíční turné po Spojených státech a Kanadě zakončil český klavírista Ivan Moravec koncertem v newyorské Carnegie Hall.

Vystoupil zde v doprovodu předního amerického tělesa Orchestra of St. Luke's.

Večer, který měl název „Pohlednice z Prahy“, byl sestaven z děl Leoše Janáčka a Bohuslava Martinů, kteří jsou v současné době v Americe stále populárnější. Závěrem zazněla Mozartova *Pražská symfonie*.

Ivan Moravec již absolvoval v Carnegie Hall řadu koncertů. Během svého amerického turné vystoupil mimo jiné v Kansas City, na Princetonské univerzitě v New Jersey, v St. Luis a ve Filadelfii.

31. října tohoto roku se Ivan Moravec do Carnegie Hall vrátí, aby zde v samostatném recitálu uvedl díla L. Janáčka, C. Debussyho a F. Chopina.

(mk)

Zemřel Jaroslav Chovanec

V Praze zemřel významný violoncellista Jaroslav Chovanec.

Jaroslav Chovanec se narodil 30. 3. 1925 ve Frýdku-Místku. Byl absolventem brněnské konzervatoře u profesora Ferdinanda Švandy a HAMU v Praze u profesora Miloše Sádla. Jako sólista interpretoval na domácí scéně i v cizině koncerty Haydna, Myslivečka, Dvořáka a dalších

skladatelů. Velkou měrou se také podílel na propagaci soudobých českých autorů, a to v Čechách i za hranicemi, i jako člen významných komorních těles – Novákova kvarteta, Dvořákova klavírního tria, Tria d'archi, kvarteta Bohuslava Martinů aj.

Jaroslav Chovanec byl přes čtyřicet let koncertním mistrem orchestru Národního divadla v Praze. (mk)

Vystoupení Marty Kubišové ve Vinohradském divadle

Vyprodané hlediště a ovace stojícího publika, to byla atmosféra, která doprovázela koncert v Divadle na Vinohradech nazvaný „Marta Kubišová 2005“.

Marta Kubišová

Značnou část koncertu tvořily písně, které Martu Kubišovou proslavily v druhé polovině šedesátých let. Její současný repertoár tvoří zatím jednoznačně písně z komorního muzikálu *Líp se loučí v neděli* Andrewa Lloyda Webbera, který pro zpěvačku do češtiny převedl Pavel Vrba a ježž úspěšně uváděla v Divadle Ungelt. Konferencierem pořadu byl

Milan Hein, šéf mateřské scény Marty Kubišové. Prostor mezi jednotlivými písněmi vyplnily hvězdy inscenací jeho Divadla Ungelt Chantal Poulain, Richard Krajčo a Jiří Lábus.

Vstřícné publikum reagovalo mimořádně vřele, jako ostatně při každém setkání s Martou Kubišovou. Výborně a s jistotou se představila doprovodná skupina zpěvačky, v čele s Petrem Maláskem. (mk)

Slovenská rocková skupina Tublatanka vydala album *Patriot*

Slovenská rocková skupina Tublatanka vydala nové album s názvem *Patriot*. Kapela, která působí na hudební scéně více než dvacet let, zůstává podle frontmana Maťa Ďurindy věrna svému stylu – „melodickému a tvrdému hardrocku“. Tublatanka, která se díky svým fanouškům cítí v sousedním Česku jako doma, doufá, že novými 14 písníčkami své příznivce nezklame.

„Naše nové CD považujeme za velice vydařené a myslím si, že je na něm cítit postup vpřed, další vývoj naší kapely. Nechtěli jsme zůstat někde v minulosti. Chceme být současná kapela,“ řekl ČTK Ďurinda.

Název *Patriot* není podle frontmana kapely náhodný. „Kráčíme v tradici naší kapely, která v prvních deseti letech své existence hrála ve slovenských krojích,“ řekl Ďurinda, který se prý cítí být patriotem už jen například proto, že

žije na Slovensku. „Kdybych nebyl, žil bych někde jinde,“ dodal.

Tříčlenná kapela Tublatanka je v současnosti na koncertním turné s českou skupinou Turbo.

Suchý vystoupil na místě, kde vznikl Semafor

Jiří Suchý s Jitkou Molavcovou zpívali v Činoherním klubu v rámci festivalu „Pražské jaro“ písničky divadla Semafor, Osvobozeného divadla a americkou hudbu z dvacátých a třicátých let. Program přivedl proslulou dvojici na pódium, kde v roce 1959 vzniklo hudební divadlo Semafor.

Suchého písničková poezie, podle publicisty Jiřího Černého něžná, ironická a metaforicky bohatá, kontrastovala tehdy s násilně optimistickými hudebními agitkami. Jeho texty i originální zpěv vytvářejí novou formu moderního blues.

Molavcová je partnerkou Suchého v hudbě i v klaunských improvizacích od roku 1970. Od roku 2002 s nimi hrává The Hottentots Orchestra, dvanáctičlenný soubor sestavený z hudebníků, kteří toužili po objevování zvukové a rytmické krásy jazzové hudby z první poloviny 20. století.

Suchý, původně reklamní grafik, ale už dávno legenda moderního divadla, zpěvák a autor, napsal na 1 300 písničkových textů. Semafor založil s Jiřím Šlitrem a záhy se stal zbožňovaným interpretem blues i rockenrollem a skladatelem hitů. „Suchý překonal předčasný odchod Šlitra, totalitní pokusy o umělecké umlčení, dodnes nekončící stěhování Semaforu i konkurenci. Jeho texty se dostaly od táboráků do čítanek,“ napsal Černý.

Skupina Tři sestry zahájila v Rakovníku jubilejní turné

Své dvacetizastávkové turné zahájila skupina Tři sestry v Rakovníku. V prostorách Tyršova koupaliště pražská kapela poprvé téměř 2000 diváků představila program k novému albu *Na eXX* k letošnímu 20. výročí své existence. Součástí vybavení turné je funkční pípa přímo na pódium pro potřeby kapely, videoprojekce a velká světelná aparatura. Pozvaní byli také všichni bývalí členové a spolupracovníci skupiny.

„V Rakovníku s námi vystupuje například kytarista Petr Jírovec, zakládající člen Tří sester, který kvůli tomu přiletěl z Kanady,“ řekl baskytarista Tomáš Doležal přezdíváný Magor. Jako předkapely se na Tyršově koupališti představily formace Doktor P.P. a Nestel postel.

Tři sestry zaplněnému hledišti nabídly svůj typický hospodský punkrock s humornými texty zpěváka Lou Fanánka Hageny. Zazněly novější písně *Válka s loky* či *Homosexuál* i starší hity, jako například *Ztráta imunity*, *Hrábě* nebo *Ta naše rytmika*.

Skupina Tři sestry byla založena na jaře 1985 v legendární restauraci Na Kovárně v pražském Braníku. Hlavní postavou souboru, který vydal první album *Na Kovárně, to je nářez* v roce 1990, je zpěvák a textař Lou Fanánek Hagen. Od roku 1991 kapela vydala dalších jedenáct alb s mnoha obměnami na postech kytaristů a akordeonistů či akordeonistek. V současné době vystupuje v osmičlenné sestavě.

ČSSD, KDU-ČSL a US-DEU sestavily již třetí vládu za tři roky

Již tři vlády za necelé tři roky sestavily společně ČSSD, KDU-ČSL a US-DEU. Jejich zatím posledním projektem je vláda premiéra Jiřího Paroubka (ČSSD), která by podle představ koaličních politiků měla vládnout až do řádných voleb v červnu příštího roku.

Zatímco Vladimír Špidla (ČSSD) byl v premiérském křesle dva roky, vláda jeho nástupce Stanislava Grosse (ČSSD) nevydržela ani devět měsíců.

Ve srovnání s předchozím kabinetem jsou v Paroubkově vládě čtyři nováčci. Vláda má 18 členů – 12 nominovala ČSSD a po třech lidovci a unionisté. Čtyři ministři jsou nestraníci a ve vládě jsou tři ženy, což je nejvíce v historii samostatné ČR. Nový kabinet se od Grossova týmu příliš neliší. Ke dvojici ministryň školství a zdravotnictví Petře Buzkové a Miladě Emmerové (obě ČSSD) přibyla další žena. Za odstoupivšího ministra informatiky Vladimíra Mlynáře totiž unionisté do kabinetu nominovali jeho dosavadní náměstkyni Běrovou (nestraník).

Vedle Grosse a Mlynáře v nové vládě nezasednou ani nestranický ministr bez portfeje Jaroslav Bureš, kterého nahradil také bezpartijní právník Pavel Zářecký (navržený ČSSD). Chybět bude i ministr Jaroslav Palas (ČSSD), místo něhož bude zemědělství řídit dosavadní poslanec sociální demokracie Petr Zgarba. Čtveřici nových tváří doplnil Paroubkův nástupce v čele ministerstva pro místní rozvoj a poslanec ČSSD Radko Martínek.

Oproti Grossově vládě je v novém kabinetu o jednoho místopředsedu víc. Vicepremiéry zůstávají lidovecký ministr dopravy Milan Šimonovský, předseda unionistů Pavel Němec, ministr práce a sociálních věcí Zdeněk Škromach (ČSSD) a nestraník Martin Jahn, který má nadále na starosti ekonomiku. Po půl roce se vicepremiérem znovu stal ministr financí Bohuslav Sobotka (ČSSD).

Složení nové koaliční vlády ČSSD, KDU-ČSL a US-DEU premiéra Jiřího Paroubka:

- předseda vlády: **Jiří Paroubek** (ČSSD)
- první místopředseda vlády a ministr financí: **Bohuslav Sobotka** (ČSSD)
- místopředseda vlády a ministr dopravy: **Milan Šimonovský** (KDU-ČSL)
- místopředseda vlády a ministr spravedlnosti: **Pavel Němec** (US-DEU)
- místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí: **Zdeněk Škromach** (ČSSD)
- místopředseda vlády pro ekonomiku: **Martin Jahn** (ne-str., nominovaný ČSSD)

Ministři (abecedně dle resortu):

- bez portfeje: **Pavel Zářecký** (ne-str., nominovaný ČSSD)
- informatiky: **Dana Běrová** (ne-str., nominována US-DEU)
- kultury: **Pavel Dostál** (ČSSD)
- obrany: **Karel Kühnl** (US-DEU)
- pro místní rozvoj: **Radko Martínek** (ČSSD)
- průmyslu a obchodu: **Milan Urban** (ČSSD)
- školství: **Petra Buzková** (ČSSD)
- vnitra: **František Bublan** (ne-str., nominovaný ČSSD)
- zahraničních věcí: **Cyril Svoboda** (KDU-ČSL)
- zdravotnictví: **Milada Emmerová** (ČSSD)
- zemědělství: **Petr Zgarba** (ČSSD)
- životního prostředí: **Libor Ambrozek** (KDU-ČSL).

Jiří Paroubek

Priority vlády: euroústava, reforma penzí, daně, věda i byty

Nová vláda Jiřího Paroubka (ČSSD) v programovém prohlášení pokládá za hlavní úkol schválení evropské ústavy, a to přednostně formou referenda. Do konce volebního období chtějí ministři stihnout i další věci – předložit základní teze důchodové reformy, zvýšit investice do výzkumu i celoživotního vzdělávání, snížit daně lidem s nízkými a středními příjmy, předložit zákon o střetu zájmů či zaručit právní rámec k „postupnému a sociálně citlivému“ uvolnění nájmu.

Kabinet chce rovněž důsledně bojovat s korupcí, kriminalitou, šedou i černou ekonomikou, a to i pomocí zákona o střetu zájmů. Paroubkův tým má ambici najít co nejširší politickou shodu na variantě důchodové reformy „zajišťující důstojné stáří dnešní střední a mladé generaci“. Výrazně by měly vzrůst investice do výzkumu a vývoje, zlepšit se má spolupráce vysokých škol a výzkumných ústavů s podniky. Kabinet má zájem zlepšovat podmínky pro život na venkově a chránit životní prostředí.

Vláda vypočítává další zákony, které hodlá předložit parlamentu – například novelu volebního zákona, zákon o parlamentní kontrole zpravodajských služeb či zákon o územním členění státu. Chce zahájit diskusi „s relevantními politickými silami“ o úpadkovém právu. Základní legislativní teze hodlá kabinet předložit v otázce důchodového zabezpečení, nového systému sociální péče a státní sociální podpory, reformy zdravotnictví nebo lepšího fungování veřejné správy.

„Vláda, přesvědčena, že diskuse o představeném programu je nezbytnou podmínkou demokratického dialogu v zájmu rozvoje celé společnosti, je připravena k široké komunikaci s parlamentem, prezidentem republiky a veřejností,“ zní poslední věta pracovní verze programového prohlášení. Na prosazení svých záměrů má 18 členů vlády 13 měsíců.

(výběr z tisku)

Kuba vyhostila českého senátora Karla Schwarzenberga

Kuba vyhostila českého senátora Karla Schwarzenberga, který přiletěl koncem května 2005 do Havany na schůzku organizovanou tamními disidenty. Setkání organizuje Shromáždění na podporu kubánské občanské společnosti (APSC), což je střešová organizace sdružující desítky malých disidentských skupin. Cílem schůzky je snaha o prosazení demokratických reforem na Kubě. Vyhoštění Karla Schwarzenberga odsoudil předseda Senátu Přemysl Sobotka a ministr zahraničí Cyril Svoboda.

Kromě českého senátora, který přijel na Kubu jako turista se švýcarským pasem, kubánské úřady vyhostily také předního politika německého opozičního bloku CDU/CSU. Dále nebyli vpuštěni do země dva polští členové Evropského parlamentu, kteří přijeli na stejnou schůzku se soukromými pasy a turistickými vízy. Hned na letišti kubánské velvyslanectví v Bruselu také odmítlo udělit víza 18 dalším europoslancům včetně českých poslanců Zuzany Roithové, Libora Roučka a Miroslava Ouzkého.

(bk)

Premiér Paroubek volebním lídrem ČSSD

Přibývá sociálních demokratů, kteří by chtěli, aby je do příštích parlamentních voleb vedl premiér Jiří Paroubek. Předseda vlády *Mladé frontě Dnes* potvrdil, že o místo volebního lídra bude usilovat. ČSSD o tom má rozhodovat na podzim. Nynější předseda ČSSD Stanislav Gross, když opouštěl premiérské křeslo, slíbil, že ČSSD dovede k vítězným volbám. „Bude-li Paroubek úspěšný premiér, tak jistě bude brán velmi vážně jako kandidát na volebního lídra,“ uvedl socialistický poslanec Jan Kavan, mluvčí levicové frakce ČSSD. Přestože je Paroubek v sociální demokracii vnímán spíše jako pragmatický pravověrně orientovaný socialistický politik, vzestup jeho preferencí uvítali i další stoupenci levicové frakce a chtěli by, aby stranu vedl do voleb.

Preference sociální demokracie se stále propadají. Podle květnového průzkumu STEM by ji volilo 11,4 % voličů. Pokles obliby způsobila straně i vleklá vládní krize, kterou odstartovaly nejasnosti kolem majetku Grossovy rodiny.

(bk)

Zda uctívat Beneše je výsostným rozhodnutím Čechů

Rozhodnutí uctívat druhého československého prezidenta Edvarda Beneše je podle premiéra Jiřího Paroubka výsostnou věcí Čechů. Důležitější než problematičtá historie je podle premiéra přítomnost a budoucnost. „Měli bychom se podívat na to, co nás spojuje, a ne na to, co nás rozděluje,“ uvedl Paroubek. Sochu Beneše, jehož některá rozhodnutí dodnes budí polemiku a vášně doma i v zahraničí, odhalil nedávno před pražským Černínským palácem společně s předsedou sněmovny Lubomírem Zaoralkem.

Na slavnostní akt se přišla podívat řada válečných veteránů, sokolů či odbojářů, kteří vnímají Beneše jako Masarykova nástupce, statečného politika i jako člověka, který musel čelit osudovým historickým výzvám.

Po odhalení sochy Edvarda Beneše byla hned naproti ní, na domě číslo 2 na Loretánském náměstí manželkou současného prezidenta Livíí Klausovou odhalena pamětní deska věnovaná památce manželky prezidenta Beneše Haně Benešové. „Nebylo mi dopřáno se s touto dámou setkat, ale z mnoha písemných materiálů i ze vzpomínek současníků paní Hany vím, že to byla žena prezidenta, která tuto roli zvládala s ohromnou grácií a noblesou. Že to byla žena, která se starala nejen o charitativní činnost, ale že stála vždycky po boku svého muže, a to v dobách dobrých i zlých,“ řekla Livie Klausová. (bk)

V Karlových Varech se otevřel domov pro válečné veterány

V Karlových Varech je v sanatoriu Bílý Kříž otevřen domov péče o válečné veterány. Jde teprve o druhé zařízení tohoto typu, které bylo v Česku zřízeno. První domov pro bývalé vojáky vznikl v roce 2001 v pražské Ústřední vojenské nemocnici. Domovy pro veterány zřizuje ministerstvo obrany podle zákona o válečných veteránech. Karlovarský domov bude mít kapacitu 28 míst. Jeho obyvatelé budou přispívat na pobyt a jídlo jako v jiných sociálních zařízeních. Ministr obrany Kühnl uvedl, že stát musí v budoucnu ještě více pečovat o staré válečné veterány. (bk)

Nejpopulárnějším politikem zůstává Dostál, Paroubek je pátý

Podle dat průzkumu agentury STEM zůstává nejpopulárnějším politikem i v květnu ministr kultury Pavel Dostál. Po Dostálovi s velkým odstupem následují ministr financí Bohuslav Sobotka, pražský primátor Pavel Bém a šéf ODS Mirek Topolánek. Na druhém konci žebříčku popularity zůstávají tři předsedové parlamentních stran – expremiér a šéf ČSSD Stanislav Gross, lídr KDU-ČSL Miroslav Kalousek a předák komunistů Miroslav Grebeníček. Z vlády si v očích veřejnosti nejhůře vedou ministryně zdravotnictví Milada Emmerová a ministr práce a sociálních věcí Zdeněk Škromach, i když oba zaznamenali určité zlepšení.

Češi nejsou spokojeni s prací české vlády a důvěru v ní má pouze 15 % dotázaných. Téměř tři čtvrtiny obyvatel nejsou spokojeny s politickou situací v zemi. Vyplývá to z dubnového průzkumu společnosti CVVM, která oslovila 1 060 lidí starších patnácti let.

Důvěra v prezidenta poklesla v porovnání s předchozím měsícem o dva procentní body, přesto mu stále věří 67 % obyvatel. Příznivé hodnocení Klause se snižuje už od loňského listopadu, kdy mu vyjádřilo důvěru 75 % oslovených. (bk)

Prezident Václav Klaus podepsal zákon umožňující vyvlastňování malých akcionářů a vetoval zákony o inspekci práce a o kolektivním vyjednávání

Novelu obchodního zákoníku, která umožní, aby vlastník alespoň 90 % základního kapitálu firmy mohl vyvlastnit menšinové spolumajitele, podepsal prezident republiky Václav Klaus. Novela zjednodušuje a zrychluje zápisy do obchodního rejstříku. Proti ustanovení o vyvlastnění se bouří malí akcionáři. Již dříve sepsali petici, v které apelo-

vali na prezidenta, aby zákon zastavil. „Jsme přesvědčeni, že takováto forma »vyvlastnění« nemá oporu ani v Listině základních práv a svobod, ani v Ústavě České republiky,“ uvedlo v petici Ochranné sdružení malých akcionářů. Z téhož důvodu novelu odmítl i Senát. Sněmovna však horní komoru 3. května přehlasovala. Drobní akcionáři uvedli, že se budou dále bránit.

Novela mimo jiné dále stanovuje lhůtu pěti pracovních dnů pro provedení zápisu do obchodního rejstříku. Po uplynutí této lhůty, pokud zápis není proveden, nastává tzv. zápis pro zmeškání lhůty. Toto umožní založit obchodní společnost do týdne.

Klaus vetoval zákony, jimiž chce vláda sjednotit a zjednodušit systém inspekce práce. O zákonech tak bude muset znovu hlasovat Poslanecká sněmovna. „Tyto zákony různých úkolů a povinností, které přísluší výlučně státu, přenášejí na soukromé firmy, na zaměstnavatele. Zákony se tak v podstatě nedívají na soukromou firmu jako na samostatnou právnickou osobu, ale jako na jeden ze státních úřadů,“ zdůvodnil mluvčí prezidentovo odmítnutí.

Klaus vetoval také zákon o kolektivním vyjednávání, který rozšiřuje platnost kolektivních smluv i na podniky, které se vyjednávání vůbec nezúčastnily. Podle prezidenta by jedny soukromoprávní subjekty měly vůči jiným nepřipustné právo rozhodovat o nich bez jejich souhlasu. Tuto normu i zákony o inspekci práce odmítl také Senát, sněmovna jej ale přehlasovala. (bk)

Spor o zámek Štířín bude mít dohru u Nejvyššího soudu

Spor o zámek Štířín bude mít dohru u Nejvyššího soudu. Skautská organizace Junák, která nedávno soudní při s Konferenčním centrem Štířín pravomocně prohrála, se totiž rozhodla podat k brněnské instanci dovolání. Pokud ani to nepřinese očekávaný výsledek, Junák se obrátí na Ústavní soud, sdělil ČTK místostarosta Junáka Jiří Navrátil. Středočeský krajský soud počátkem května potvrdil názor okresního soudu, podle něhož nemá Junák na zámek Štířín právo. Podle rozsudku nebyla dodržena právní kontinuita skautské organizace. Zástupci Junáka ale tvrdí, že po únoru 1948 je o zámek protiprávně připravili komunisté. Podle zástupců žalovaného Konferenčního centra Štířina však rozpustila Junáka jeho ústřední rada. Když ho po listopadu 1989 ministerstvo vnitra znovu zapsalo jako organizaci, šlo již o jiný subjekt. Zámek, který měl podle Navrátila před válkou cenu 25 milionů Kč, zabavili skautům nacisté a dali ho německé mládežnické organizaci Hitlerjugend. Štířín dostali skauti později do správy a užívání, oficiálně ale vlastnictví nezískali. V únoru 1948 objekt zabral a bez výnosu obsadil tehdejší Svaz mládeže, vysvětlil Navrátil. Skauti využívali před válkou zámek jako archiv, knihovnu a školy. Štířínský zámek nedaleko Prahy v současnosti funguje jako luxusní konferenční centrum a je příspěvkovou organizací ministerstva zahraničí. (bk)

V Libavé poměřili své síly policejní odstřelovači z celého světa

Přesnost své mušky na terč vzdálený až půl kilometru si poměřili policisté ze 13 států světa v rámci mezinárodní soutěže policejních odstřelovačů. Mezi odstřelovači, kteří

se rozhodli poměřit své síly v chladném počasí v Libavé, nechyběli např. členové prezidentské ochranky, z Útvaru rychlého nasazení či ze zásahových jednotek, ze zahraničí členové speciálních týmů Alfa. Odstřelovače policie nasazuje například při rizikových akcích při zatýkání nebezpečných pachatelů nebo členů organizovaných skupin. V tuzemsku pomáhali hlídat také trasy například při zasedání představitelů NATO. Odstřelovači podle odborníků používají speciální pušky, které stojí zhruba 160 000 Kč. Policie jimi své specialisty vybavila před třemi lety. Mezinárodní soutěž se nyní ve vojenském prostoru v Libavé uskutečnila posedmé. (kb)

Kancléř Schröder v Praze

Česko-německé vztahy jsou vynikající a nemohou je negativně ovlivnit nedávné projevy sudetských Němců a jejich patrona, bavorského premiéra Edmunda Stoibera, prohlásil během návštěvy České republiky německý kancléř Gerhard Schröder. Řekl, že ctí osobní tragédie, které se při poválečném odsunu Němců z Československa staly, ale nelze podle něj zaměřovat příčiny a následky. „Příčinami byly obsazení a válka a ty vzešly z Německa,“ zdůraznil spolkový kancléř po jednání s premiérem Jiřím Paroubkem.

„Vůbec si nepřipouštíme, že by vynikající stav našich vztahů mohl někdo rozrušit nějakými nedělními projevy. Zvláště na jihu naší země existují samozvaní proroci, kteří vyšplhají na každou horu, aby tam mohli kázat nepřijatelná poselství,“ řekl Gerhard Schröder.

Šéfové obou vlád se při jednáních zaměřili na společná evropská témata. Hovořili například o přípravě ratifikace evropské ústavní smlouvy v Česku. Neshodli se pouze v otázce volného pohybu pracovních sil v Evropské unii. Kancléř Schröder konstatoval, že sedmiletá přechodná lhůta, během níž mají obyvatelé Česka jen omezenou možnost pracovat v Německu, zřejmě zůstane zachována.

„Dohody o přechodném období, který byly v této otázce uzavřeny, jsou součástí přístupové smlouvy s Evropskou unií, a proto se nedají jednostranně změnit. Momentálně nejsme ochotni na těchto věcech něco měnit. Existuje možnost dodatečného přezkoumání, ale nemyslím si, že to v tomto případě přinese výsledek. Podle mne tedy sedmileté přechodné období zůstane zachováno,“ soudí německý kancléř.

Po pražských jednáních odjel kancléř Schröder s premiérem Paroubkem do Terezína na Litoměřicku, kde společně uctili památku obětí nacismu. (bk)

Václav Fischer aneb Trpké konce kariéry snů

Ještě před několika lety byl život podnikatele Václava Fischera prezentován jako ukázka „amerického snu“ v českých poměrech – chudý občan, který emigroval do tehdejšího Západního Německa, v cizině prakticky z ničeho vybudoval největší cestovní kancelář v zemi. Po převratu prodal svůj majetek v cizině a vrhl se na český trh. „Jet s Fischerem“ se stalo pro mnoho Čechů symbolem komerčního úspěchu a Václav Fischer jako úspěšný podnikatel získal i důvěru voličů a byl zvolen senátorem. Pořídil si dokonce i leteckou flotilu, kterou nazval Fischer Air. Jenže právě splnění dlouhodobého snu o vlastních letadlech stá-

lo na počátku hlubokého pádu Václava Fischera. Splátky se mu nedařilo splácet a nakonec musel své impérium v roce 2003 přenechat společnosti Atlantik Finanční trhy ovládané jedním z nejbohatších mužů České republiky Karlem Komárkem. Fischer založil pod svým jménem cestovní agenturu, která se však brzo ocitla v podezření, že ve skutečnosti prodává vlastní zájezdy, čímž obchází příslušné zákony. Sám Fischer ovšem tvrdí, že kontroly České obchodní inspekce a ministerstva pro místní rozvoj prokázaly, že nijak nepochybil. Nyní ho však postihla další katastrofa – firmy z Komárkovy skupiny podaly návrh na zabavení jeho soukromého majetku, protože údajně nesplácí své stamiliónové závazky. Fischer sice tvrdí, že Komárek chce po něm jako ručiteli peníze za dluhy Komárkových vlastních firem Fischer Air a Fischer, s. r. o., ale exekuce se přesto začala rozbíhat. Podnikatel se jí nyní pokouší čelit tím, že v Německu sám požádal o vyhlášení konkursu nad svým majetkem. Soud v Hamburku Fischerovi jako německému občanovi a rezidentu v Hamburku vyhověl, a tak by se měly Komárkovy firmy obracet při žádostech o splacení dluhů jako věřitelé na správce konkurzní podstaty v Německu. Exekutor Podkonický však prohlásil, že vyhlášení konkursu v jiném státě proces zabavování majetku nijak neovlivní. Celá záležitost se i právníkům jeví značně spleťtá a není údajně zatím zcela jasné, který názor nakonec zvítězí. Bude třeba zřejmě aplikovat německé, české a unijní právo a spor se může nějakou dobu táhnout. Bez ohledu na výsledek konfliktu však nelze přehlédnout, že z někdejší slávy zůstaly Václavu Fischerovi jen ubohé cáry. Svět byznysu je zkrátka nelítostný. (MaFr)

Vicepremiér navrhl velké snížení daní

Nestraničský místopředseda české vlády pro ekonomiku Martin Jahn představil veřejnosti svůj plán na změnu sazeb daně z příjmu. Ten se poměrně výrazně odlišuje od nového sociálnědemokratického projektu, přestože právě sociální demokraté Jahn do vlády nominovali. Návrhy se shodují v záměru snížit nejnižší sazbu daně z 15 na 12 %. Pak však již začínají rozpory. Zatímco Jahn chce sloučit dosavadní pásma 20 a 25 % do jedné a zdanit je 19 %, méně radikální sociálnědemokratický plán zaštitěný ministrem financí Bohumilem Sobotkou počítá pouze se snížením daně v pásmu 20 % na 19 %. V nejvyšším pásmu by se podle nejsilnější parlamentní strany v ČR nemělo měnit nic, Jahn však naopak chce sáhnout k výraznému snížení daně i u této skupiny. Podle něj by nejvyšší sazba měla činit jen 24 místo dosavadních 32 %. Podnikatelé vcelku pochopitelně podporují spíše Jahnův plán, ten však zrovna tak pochopitelně narazil na odpor zejména u levicového křídla sociální demokracie. Nadšen z něj však není ani již zmiňovaný ministr financí a první místopředseda sociálně demokratické strany Sobotka, který jinak zastává spíše blairovské postoje. I někteří ekonomové upozorňují na jednu nezanedbatelnou slabinu Jahnova projektu – dořešeno zde není krytí výpadku příjmů státního rozpočtu. Částečně se samozřejmě počítá s poměrně rychlým růstem ekonomiky, ale zbytek by asi bylo potřeba získat seškrtáním výdajů nebo zvýšením spotřebních daní. Jenže obě cesty mají svá závažná ale. Snížování výdajů by muselo být opravdu masivní a velmi pravděpodobně by zhoršilo zabezpečení občanů za strany státu, což těžko může

sociální demokracie připustit. Ohrožena by byla i koncepce budování vědomostní ekonomiky, kterou jinak právě Jahn nejhalasněji propaguje. Spotřební daně se pak zvyšovaly poměrně nedávno a zatížení příslušných komodit je v současnosti již dost velké. Jahnovo tvrzení, že situaci rozpočtu by vylepšilo omezení šedé ekonomiky po zavedení nižších daní, považují někteří odborníci za ne zcela opodstatněné. Jinak se však mnohým ekonomům představa masivního snížení daní načrtnutá Jahnem velice zamlouvá, protože ušetřené peníze by se prostřednictvím zvýšené soukromé spotřeby příznivě projevil v ekonomickém růstu, který by se díky tomu mohl zvýšit zhruba o 0,5 %. V každém případě se však zdá poměrně málo pravděpodobné, že by se právě Jahnův plán při současné politické konstelaci v parlamentě mohl prosadit. Naopak při jednáních o podobě nové vlády se začalo mluvit o tom, že právě Jahn by měl svůj post ve vládě opustit. Jako jeden z hlavních důvodů se přitom uvádí, že představitel sociální demokracie rozčílilo, že s nimi svůj projekt nekonzultoval předtím, než s ním seznámil veřejnost. Levicové křídlo sociální demokracie má k Jahnovým představám již dlouhou dobu silně nesouhlasný postoj a podle některých z nich se vicepremiér svými postoji blíží spíše opoziční Občanské demokratické straně. Někteří sociální demokraté dokonce vyslovují podezření, že Jahn si už připravuje svým projektem půdu pro vstup do budoucího pravicového kabinetu. Občanská demokratická strana však zatím setrvává ve své podpoře ještě radikálnější „Modré šance“, která počítá s rovnou daní ve výši 15 % pro všechny příjmové skupiny. Nelze však vyloučit, že po svém nástupu k moci své představy poněkud zkoriguje, možná i pod vlivem případného koaličního partnera. Pak by se skutečně Jahnův plán mohl ještě hodit. (MaFr)

Šéf Českých drah rezignoval

Dosavadní předseda představenstva a generální ředitel Českých drah Petr Kousal trochu překvapivě na začátku května rezignoval na své posty ve vedení. Kousal řídil obří podnik od roku 2003, kdy ho do funkce jmenoval lidovecký ministr dopravy Milan Šimonovský. Do Českých drah nastoupil jako krizový manažer a nutno říci, že si v této pozici počínal dost úspěšně. Dokázal zkonsolidovat hospodářství železničního kolosu a vymanit společnost z obrovských dluhů. Na druhou stranu však nedokázal zabránit poklesu objemu vysoce ziskové železniční nákladní přepravy, což zase zpětně ohrožuje dosavadní rozsah finančně nevýhodné regionální osobní přepravy. Ministr Šimonovský se proto dostal s Kousalem do sporů, protože doporučoval čelit situaci razantní změnou obchodní politiky Českých drah, kterou generální ředitel Kousal odmítal přijmout. K rozhodnutí pravděpodobně přispěly i spory související se skutečností, že v rámci Českých drah dosud nebyla letos podepsána kolektivní smlouva. Smlouvu zablokovali strojvůdci, kteří požadují více než dvacetiprocentní příplatek k tarifnímu platu. Jejich jednání mělo dopad i na jednání v parlamentu, který se odhodlal odsouhlasit novelu zákona, která omezuje práva drobných odborových skupin znemožňovat kolektivní vyjednávání. Nicméně při současné právní úpravě v důsledku nepodepsané smlouvy však zaměstnanci Českých drah přišli i o většinu svých sociálních výhod včetně zkrácené pracov-

ní doby a prodloužené dovolené. To zase Českým drahám umožnilo zrychlit propouštění zaměstnanců a zvětšit jeho rozsah. S tím samozřejmě odbory ostře nesouhlasily a hrozily stávkou. Odboráře do značné míry podpořil i sociálnědemokratický ministr práce a sociálních věcí Zdeněk Škromach. Samotný Kousal sice tvrdí, že jeho odchod s konflikty ohledně propouštění nijak nesouvisí a svoje rozhodnutí zdůvodnil pouze tvrzením, že svůj úkol v Českých drahách už splnil. Ostatně předseda nejvýznamnějšího odborového svazu na železnici ho pozitivně ocenil jako „férového chlapa“. Nicméně hned po oznámení jeho odchodu se začalo hovořit o dalších personálních změnách, které by stávku na železnici mohly odvrátit. Po jejich provedení a po jednání s Kousalovým nástupcem, jeho dosavadním prvním náměstkem Josefem Bazalou, také odboráři připravovanou stávku odvolali a slíbili novému šéfovi Českých drah „dobu hájení“ 100 dnů, během kterých má připravit takový program restrukturalizace, se kterým odboráři budou spokojeni. Většina ekonomů lituje odchodu Kousala a upozorňuje, že restrukturalizace kolosu Českých drah, který podle nich trpí značnou přezaměstnaností, bude představovat mimořádně komplikovanou otázku. (MaFr)

Nájmy o 10 % ročně?

Jedním z mála ministerských nováčků ve vládě Jiřího Paroubka je sociální demokrat Radko Martínek, který po novopečeném premiérovi převzal post šéfa resortu pro místní rozvoj. Do jeho kompetence spadá také příprava legislativy týkající se problematiky bydlení, mimo jiné netrpělivě očekávaného zákona o nájmech. Vláda s jeho přijetím bude asi velice spěchat, především kvůli rozhodnutí štrasburského soudního dvora, který zásadním způsobem napadl regulaci nájmvů v sousedním Polsku. Jenže nalezení vhodného kompromisu, který by mohl uspět ve sněmovně, nebude asi jednoduchou otázkou. Ostré spory existují uvnitř samotné vládní koalice. Novopečený ministr Martínek se přiklání k variantě, že by dosud regulované nájemné, tedy nájemné asi v pětině veškerých bytů v České republice, mělo růst každý rok o 10 % až do výše ročního nájmu odpovídajícího 5 % tržní hodnoty bytu. Sociálně slabým by pak měl pomoci stát. Tento projekt se ovšem nelíbí ani koaličním lidovcům a představitelům Unie svobody, kteří požadují podstatně rychlejší tempo. Odlišný přístup k otázce samozřejmě souvisí s různým sociálním zázemím jednotlivých stran – Unii svobody, která ostatně podle průzkumů má jen mizivé procento příznivců, podporují především dobře situovaní lidé a lidovci mají své bašty na venkově, v místech, kde dominují rodinné domky a stavení.

Občanská demokratická strana samozřejmě plán kritizuje také a ve svém programu – Modré šanci – chce maximálně zkrátit přechodnou dobu a jakékoliv zastropování částky nájemného označuje za nepřijatelný zásah do podnikání. Komunisté pak vcelku pochopitelně označují plánovaný vzestup o 10 % za příliš vysoký. Jestli tedy nový ministr dokáže své představy prosadit, zůstává zatím velkou otázkou. Nejpravděpodobnější se jeví snaha o nalezení nějakého kompromisu, z dlouhodobých vyjednávání spojených s nejrůznějšími připomínkami, dodatky a výjimkami však snadno může vzniknout málo životaschopný

hybrid. Důležitá bude především vůle k nějaké jednotné redakci zákona, která by umožnila jeho bezproblémovou platnost na delší období. (MaFr)

Oslavy 60. výročí osvobození Československa

Prezident Václav Klaus, premiér Jiří Paroubek (ČSSD), s nimi i šéfové obou komor parlamentu Přemysl Sobotka (ODS) a Lubomír Zaorálek (ČSSD) a další politici utčili u památníku na pražském Vítkově oběti druhé světové války. V rámci 60. výročí osvobození Československa položili pod sochu Jana Žižky věnce a sledovali slavnostní nástup a pochod čestné a Hradní stráže.

Na pietním aktu se navíc poprvé jako celek oficiálně představila nejvyšší vojenská symbolika, která bude novou součástí pietních aktů. Vojáci přinesli za tónů husitské písně *Ktož jsou Boží bojovníci* osm historických praporů, předvedli čestný pochod a také cvik „Na rámě zbraň“ a navíc vypálili 21 historických salv.

Následoval další pietní akt, kterého se zúčastnil prezident s ministrem obrany a předsedy obou komor parlamentu, tentokrát na Vítězném náměstí v Praze 6-Dejvicích. U Památníku československých zahraničních vojáků uložili pod pět žulových kamenů prst z pohřebišť těchto vojáků a krajanů. Ti všichni zemřeli za války na území Srbska, Chorvatska, Slovenska, Moravy, Slezska a Čech. Při aktu politikům asistovali váleční veteráni, zástupci zemí bývalé Jugoslávie a velvyslanec Slovenska v ČR.

„Stále zdůrazňuji, že na to, co se stalo před 60 lety, nesmíme zapomenout. Chci vzpomenout tisíce českých vlastenců, kteří se nesmířili s potupnou okupací své vlasti německým nacismem. Neváhali opustit své domovy a pustili se do zpočátku beznadějných bojů. Jejich cílem byla svoboda naší země. [...] Za ni prolévají svou krev a pokládali své životy,“ uvedl prezident při projevu.

Po něm se Klaus s doprovodem a davem občanů vydal do Dejvické ulice, aby zde na pódiu oficiálně zahájil akci pod názvem „Dejvická demarkační“. Právě Dejvická ulice patřila oslavám osvobození, na které se přišlo podívat několik tisíc lidí.

Vyrostlo zde několik stanů, každý patřící jinému státu a jeho stylové kuchyni. V každém stanu navíc hrála dobová hudba z jednotlivých zemí, mimo jiné i skotští dudáci. Na hlavním pódiu se vystříдалo několik kapel a českých zpěváků, mažoretky, armádní posádková hudba a svou exhibici předvedla i čestná stráž.

Kolona dvaceti amerických vojenských aut z druhé světové války se rozloučila s pražskými oslavami dne vítězství spanilou jízdou ze Staroměstského náměstí na Letnou. Jejich posádky však většinou tvořili členové českých historických klubů a několik vojenských nadšenců ze západní Evropy. Většina americké bojové techniky přijela do metropole z Plzně, kde během víkendu vyvrcholily oslavy osvobození města armádou Spojených států. Ta se poté připojila k českým, sovětským, polským, rumunským a dalším vojenským vozidlům, které se předvedly na historickém defilé na Letenské pláni. Shlédlo je tam přes 100 000 lidí. Asi nejzajímavějším „exponátem“ průvodu byl pásový vozadlo M-29 Weasel. Jeho zástupce byl prvním vozem, který se 6. června roku 1944 vylodil na normandských plážích ve Francii v rámci spojenecké invaze do Evropy. (kb)

Wojciech Jaruzelski

Prezident Václav Klaus při moskevských oslavách konce války kritizoval Rusko za to, že mezi vyznamenanými veterány je i bývalý polský prezident Wojciech Jaruzelski. Klaus své výhrady sdělil ruskému prezidentovi Vladimíru Putinovi při slavnostní recepci.

Pro jedny válečný veterán, který hrdinně bojoval ve druhé světové válce, pro druhé symbol násilného potlačení demokratického hnutí v Polsku a invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa v srpnu 1968. Dnes žije generál Wojciech Jaruzelski (81) stranou politického dění ve svém varšavském domě. Bývalému nejvyššímu představiteli Polska je vyčítáno zejména vyhlášení výjimečného stavu v prosinci 1981, kdy stál i v čele polské komunistické strany a v čele ministerstva obrany (od dubna 1968 – v srpnu 1968 byl tedy jedním z šéfů pěti armád, které okupovaly Československo). Během roku a půl výjimečného stavu v Polsku byly uvězněny tisíce členů odborového svazu Solidarita a odpor proti jeho vyhlášení stál život 11 lidí.

Na svou obhajobu absolvent důstojnické školy v Rjazani uvádí, že vyhlášení stanného práva bylo „menším zlem“, jinak by prý země čelila sovětské invazi. Poslední komunistický prezident Polska (od července 1989 do prosince 1990) je potomkem staré šlechtické rodiny a jeho otec bojoval v roce 1920 proti ruským bolševikům.

Šéf senátního zahraničního výboru Josef Jařab (za ODA) považuje polemiku kolem Jaruzelského za důkaz, že Moskva velmi citlivě odděluje druhou světovou válku od událostí, které po ní následovaly. Míní, že současné Rusko se dosud dostatečně nevyrovnalo se stalinistickým režimem a jeho dědictvím.

Slovenský poslanec za korupci odsouzen do vězení

Okresní soud v Banské Bystrici odsoudil slovenského opozičního poslance Gabriela Karlina k ročnímu vězení nepodmíněně za přijetí úplatku půl milionu korun. Karlin, který zastupuje v parlamentu Lidovou stranu – Hnutí za demokratické Slovensko expremiéra Vladimíra Mečiara, se ihned odvolal. Jde o vůbec první podobný rozsudek týkající se na Slovensku poslance.

Současně s trestem odnětí svobody byl poslanci udělen také peněžitý trest 100 000 Sk. Spolu s Karlinem čelil obžalobě ředitel úřadu banskobystrického samosprávného kraje Milan Mráz, kterého soud osvobodil.

Karlin podle obžaloby v listopadu 2003 převzal od podnikatele Juraje Hromady kufřík s půl milionem korun, což byl údajně úplatek za přidělení rekonstrukce tělocvičny v Žiaru nad Hronom. Policie zadržela Karlina s penězi hned po převzetí částky.

Slovenský parlament již loni v listopadu zbavil Karlina poslanecké imunity a vydal ho k trestnímu stíhání. Sněmovna rovněž podpořila jeho vzetí do vazby. Později byl ale poslanec z vazby propuštěn a vrátil se do parlamentu.

Vedení LS-HZDS zatím nechce po dnešním rozsudku Karlina trestat. „Stanovy strany v tomto případě hovoří jasně: takové řešení přichází v úvahu, pokud dojde k pravomocnému odsouzení. K tomu zatím nedošlo, protože se obě strany odvolaly,“ řekl k případnému vyloučení Karlina z LS-HZDS stranický mluvčí Igor Žvach.

Policie obvinila v tomto volebním období již pět slovenských zákonodárců, které parlament zbavil imunity. Nejvyšší, až dvanáctiletý trest, hrozí zástupkyni vládní Slovenské demokratické a křesťanské unie Libuši Martinčekové, která se údajně podílela na podvodech s lehkými topnými oleji. V roce 2003 sněmovna zbavila imunity rovněž Karolina stranického kolegu Viliama Soboňu, který je podezřelý z tunelování lázní Sliač. Prokuratura letos zastavila trestní stíhání dvojice poslanců Milana Reháka a Igora Pinkavy, kteří byli podezřelí ze zpronevěry ve Fondu národního majetku. Podle listu *Sme* ale vyšetřovatelé Reháka, který před časem opustil LS-HZDS, podezírají z dalších porušení zákona.

Uhl žaluje Ransdorfa kvůli výroku o táboře v Letech

Bývalý vládní zmocněnec pro lidská práva a novinář Petr Uhl podal trestní oznámení na poslance Evropského parlamentu za KSČM Miloslava Ransdorfa. Vedl ho k tomu Ransdorfov výrok o táboře pro Romy zřízeném za druhé světové války v Letech u Písku. Informuje o tom deník *Právo*.

Uhlovi vadí Ransdorfova věta, kterou argumentoval v dubnu proti usnesení Evropského parlamentu o Romech, v němž byla vyzvána Česká republika, aby zrušila vepřín stojící v místech bývalého tábora. „Jako historik vím, že se ohledně Letů bezuzdně lže. Žádný skutečný koncentrák tam nikdy nebyl,“ prohlásil tehdy komunistický europoslanec.

V trestním oznámení podaném nejvyšší státní zástupkyni Marii Benešové se Uhl opírá o paragraf, podle kterého má být veřejné popírání nebo zpochybňování nacistické a komunistické genocidy potrestáno vězením na šest měsíců až tři roky.

„Stojím si za svým výrokiem, že tam žádný skutečný koncentrační tábor nebyl. Byl to sběrný tábor,“ reagoval pro *Právo* Ransdorf.

Podle historických pramenů přišlo v táboře o život 326 lidí. Romové se již delší dobu snaží o uzavření vepřína, ale zatím neúspěšně. V roce 2000 byl obětí tábora odhalen památník na hřbitově v nedalekých Mirovicích. Po výzvě EP se diskuse o Letech opět rozvířila. Za zrušení vepřína by se přimlouval premiér Jiří Paroubek i zmocněnec vlády pro lidská práva a poslanec Svatopluk Karásek. Snahy do této doby narážely většinou na velkou finanční náročnost přesunu vepřína.

Česká armáda v loňském roce utratila 8 miliard Kč

Česká armáda v loňském roce utratila 8 miliard Kč za zakázky, na které nebylo vypsáno standardní výběrové řízení. To je zhruba 94 % hodnoty všech armádních nákupů v roce 2004. Informují o tom *Lidové noviny*. Postup armády kritizuje opozice i organizace Transparency International (TI), která sleduje korupční jednání.

Ministerstvo obrany často využívá nákupu mimo režim výběrového řízení. Tuto výjimku mu povoluje zákon v případech, když jde o zbraňové systémy, střelivo nebo další vojenský materiál pro zabezpečení bezpečnosti státu. Armáda však tímto způsobem zadala i údržbu komunikací

a travnatých ploch, nebo pořídila stejnokroje pro Hradní stráž, píše list.

Kritika na postup armády se ozývala i ze zahraničí, připomíná list. Několik členských států NATO se například pozastavilo nad tím, proč Česká republika bez výběrového řízení zakoupila dělostřelecký radiolokátor Arthur od firmy Ericsson.

Podle stínového ministra obrany Petra Nečase (ODS) může současnou praxi změnit vytvoření kvalitního, skutečně nezávislého auditorského pracoviště na ministerstvu obrany. Kvůli obcházení zákona o veřejných zakázkách se chystá interpelovat ministra obrany Karla Kühnla (US-DEU). (kb)

Generálního ředitele Českého Telecomu Gabriela Berdára napadli a zmlátili před jeho domem dva muži

Manažera zřejmě udeřili železnou tyčí do hlavy, je hospitalizován v motolské nemocnici. Motivem útoku jsou zřejmě podle Berdára informace o odměnách vedení Českého Telecomu. Informují o tom dnešní *Hospodářské noviny* a *Blesk*. Policisté jeho tvrzení nezpochybňují, říkají ale, že pro ně zatím nemají žádný důkaz.

Manažeri velkých firem výši svých platů zveřejňovat nemusí. Podle předpisu, který platil od loňského května by musely firmy do letošního 2. května údaje o platech uvést ve svých výročních zprávách. Koncem letošního dubna však vstoupil v platnost zákon, který je této povinnosti zbavil. Odměny tak nezveřejnil ani Český Telecom. Veřejná je pouze informace, že pětičlenné představenstvo firmy si mezi sebe vloni rozdělilo 52 milionů Kč.

(kb)

Ministryně zdravotnictví požádá vládu o 3,8 miliardy Kč

Ministryně zdravotnictví Milada Emmerová požádá vládu o 3,8 miliardy Kč na oddlužení Všeobecné zdravotní pojišťovny (VZP). Současně předloží kabinetu zkrácenou verzi své koncepce a návrh krátkodobých stabilizačních opatření. Ta mají umožnit zvýšení platů lékařů a ostatních zdravotníků v příštím roce. Nyní však Emmerová požadavek České lékařské komory (ČLK) na zvýšení ceny práce lékařů odmítá.

Vláda oddlužuje pojišťovny opakovaně, naposledy jim koncem roku 2003 přidělila 2,9 miliardy, z toho 2,35 miliardy dostala VZP. Kabinet tak vlastně uhradil dlužné pojistné za státní podniky, jež ho nezaplatily. Pojišťovny pak mohly zaplatit za péči nemocnicím a ambulancím. „Stát tak vrací, co nedal za zkrachovalé podniky,“ řekla dnes ředitelka VZP Jiřina Musílková. Žádost o oddlužení VZP podporují všechny zdravotní pojišťovny.

Pojišťovny odmítají požadavek ČLK, aby byla zvýšena cena práce lékaře v seznamu zdravotnických výkonů. Z jejích analýzy totiž vyplynulo, že by to znamenalo růst výdajů o 25 miliard. Nyní spotřebuje zdravotnictví za rok 200 miliard Kč.

„Usnesli jsme se tady, že seznam výkonů je třeba přerovnat, systém je nedobře nastaven,“ vysvětlila Emmerová, proč nyní podporuje odmítavé stanovisko pojišťoven k navýšení ceny práce v seznamu zdravotnických výkonů.

Původně s ČLK souhlasila. Prezident ČLK David Rath dnes varoval, že stále více lékařů odchází za lepšími platy do ciziny. Podle něj hrozí, že v Česku bude kvalifikovaných lékařů nedostatek.

„Pojišťovny jsou v dluhých, budu žádat vládu o odkup pohledávek a na druhou stranu nemohu avizovat, že chci více peněz,“ zdůraznila Emmerová. I když by si zdravotníci podle ní stokrát zasloužili lepší platy, nyní jim přání splnit nemůže. Nový seznam výkonů, a tedy lepší ohodnocení práce lékařů, by mohl platit od ledna příštího roku.

Náměstek ministryně Petr Sláma dodal, že závazky VZP po lhůtě splatnosti činí nyní 10 miliard Kč. Součástí stabilizačních opatření je kromě novely seznamu zdravotnických výkonů a úhradové vyhlášky také návrh na valorizaci plateb státu za děti a důchodce. Úspory by měla přinést i zdravotní knížka, podle Emmerové by měla uspořit až třetinu výdajů za léky. Loni dosáhly 55 miliard.

(kb)

„Budoucnost Evropy: superstát, nebo demokratičtější unie?“

Místopředsdkyně Evropské komise Margot Wallströmová v pražském Karolinu představila svých deset argumentů pro přijetí evropské ústavní smlouvy. Aniž zmínila jméno českého prezidenta Václava Klause, jejích deset bodů vyznělo jako polemika s prezidentovým desaterem výhrad vůči euroústavě, což nepřímo potvrdila ČTK.

Zatímco Klaus varuje, že státy v nové EU ztratí dosud výlučné právo tvořit si své vlastní zákony a že se v hlasovacích procedurách proti dnešnímu stavu sníží váha Česka, Wallströmová tvrdí, že ústavní smlouva přinese spravedlivější a efektivnější rozhodování v EU a zjednoduší její právní systém. Podle komisařky větší kontrolní pravomoc získá volený Evropský parlament a vliv na politiku EU budou mít i evropští občané.

„Toto jsou argumenty, jež bych použila v diskusi s ním [Klausem],“ řekla Wallströmová ČTK. „Každý se snaží předkládat své nejlepší argumenty,“ dodala.

Eurokomisařka odpovědná za vztahy mezi institucemi a komunikační strategii EU podle člena svého kabinetu Marka Graye měla zájem se s Klausem setkat. Prezident ale dnes byl na oslavách konce druhé světové války v Moskvě.

O ratifikaci evropské ústavy Wallströmová hovořila s českým premiérem Jiřím Paroubkem, jehož vláda považuje schválení smlouvy za svůj hlavní cíl. Paroubkův kabinet prosazuje ratifikaci v referendu a chystá o ústavě obšáhrou informační kampaň. „Jsme přesvědčeni, že tato kampaň bude úspěšná,“ uvedl premiér.

Oba politici jednali také o projektu, podle něhož by z Terezína mohlo vzniknout centrum pro demokracii a kulturu. Paroubek zdůraznil, že na financování tohoto záměru by se měla podílet Evropská komise, kraj i stát, protože projekt přesahuje finanční možnosti města Terezína.

Česká vláda má o podobě informační kampaň k euroústavě rozhodnout během května. Stále přitom není jasné, zda budou dokument schvalovat lidé v referendu, nebo politici v parlamentu. „Ještě není pozdě. Potřebuje to čas,“ soudí komisařka.

(výběr z tisku)

Kasík se stal potřetí šéfem Českého rozhlasu

Generálním ředitelem Českého rozhlasu se opět stal Václav Kasík. Rada Českého rozhlasu jej zvolila podruhé za sebou. Kasík usedl do vedení veřejnoprávního rozhlasu poprvé v roce 1999. Další období mu začne 1. července.

Rada podle předsedy rady Michala Prokopa očekává, zlepšování úrovně vysílání, lepší profilaci stanic, zajímavější hudbu zejména na Radiožurnálu a stanici pro mládež. Na staronového generálního ředitele čekají především tři úkoly. „Za prvé zvládnout přechod k digitálnímu vysílání, za druhé dokončení rekonstrukce historické budovy (rozhlasu) a za třetí je to dokončení sítě regionálních studií,“ uvedl Kasík. (bk)

Premiér bude odpovídat na dotazy diváků v televizi 24cz, přístupné přes kabel a satelit

Jednou za čtrnáct dní bude nový ministerský předseda Jiří Paroubek (ČSSD) čtvrt hodiny odpovídat na dotazy veřejnosti v pořadu parlamentní televize 24cz nazvaném *Ptejte se svého premiéra*. Poprvé se na obrazovce televize, která vysílá v kabelové a satelitní síti, objeví ve čtvrtek 2. června. Pořad *Ptejte se svého premiéra* odvysílá televize každý sudý čtvrtek ve 20:00.

Pořad se bude natáčet ve Strakově akademii. Dotazy mohou lidé předsedovi vlády podle Orgoníkové zasílat na e-mailovou adresu premier@24cz-tv.cz. (bk)

Paroubek chce spolupracovat s ODS i s KSČM

Nový premiér Jiří Paroubek tvrdí, že jeho vláda bude chtít mnohem více spolupracovat s komunisty i s ODS. Zároveň uvedl, že je potřeba v ČSSD začít diskutovat o neochotě některých funkcionářů strany jednat s komunisty.

„Nemůžeme přeci říkat, že komunistická strana je bubák, je to přeci organismus, který se vyvíjí,“ řekl v rozhovoru pro čtvrtletní vydání týdeníku *Ekonom*.

Politické strany by podle něj měly nejprve hledat možnosti spolupráce, pak teprve rozdíly. Sám má prý manévrovací prostor mnohem větší, protože není ani neproduktivním antikomunistou, ani ideologickým nepřítelem ODS.

„Samozřejmě, ve smlouvě o koaliční spolupráci jsou vymezeny oblasti, kde to nebude možné, tam se budeme muset opírat jen o koaliční většinu. Jinak je však třeba nikoho nevylučovat,“ řekl *Ekonomu*.

Komunisté podle něj ukázali, že „jsou ochotni se v tomto demokratickém systému pohybovat“. Stačilo jim prý jen naznačit, že je ČSSD bere jako politickou sílu, kterou je možné přizvat ke spolupráci. V takové situaci podle něj záleží jen na ODS, zda bude chtít trvat na „nulové toleranci“ vůči vládě a ocitne se tak prakticky v politické izolaci.

Jiří Paroubek uvedl, že sám byl v minulosti vnímán jako představitel pravicové části ČSSD, a proto prý o spolupráci s komunisty může mluvit bez příkras. Podle něj se KSČM v poslední době změnila. „Když se bavím s jejími funkcionáři, přiznávají otevřeně podíl komunistické strany na zločinech bývalého režimu – to tu před deseti lety ještě nebylo,“ řekl. (čtk)

Novou mluvčí vlády je Lucie Orgoníková

Orgoníková, která dosud tlumočila názory sociální demokracie, nahradí Veronikou Skořepovou. Ve funkci vládní mluvčí Skořepová skončila poté, co poskytla rozhovor magazínu *Mladé fronty Dnes*. Skořepová v něm například říká, že má mezery ve vzdělání, nedokáže vyjmenovat české premiéry od roku 1989 a téměř neumí anglicky. Paroubek rozhovor označil za neprofesionální a se svou mluvčí se dohodli na ukončení spolupráce.

Veronika Skořepová toužila stát se odbornicí na média, a proto jich za poslední tři roky prošla pět. Např. z Novy ji ale jako reportérku vyhodili už ve zkušební době. Skořepová také pracovala v bulvárních denících *Blesk* a *Super*, kde psala hlavně o celebritách. Například radila, jak nejlépe „klofnout“ Karla Gotta nebo Jaromíra Jágra. Dva měsíce také zkoušela moderovat v rádiu FM Plus. Skořepová pracovala také jako scenáristka pořadu *Prima jízda*. Od ledna byla mluvčí ministerstva pro místní rozvoj. Vystudovala střední průmyslovou školu textilní. Vyšší odbornou školu Skořepová, jak uvádí ve svém životopise, nedokončila.

Nová mluvčí Orgoníková je vzděláním ekonomka. Poslední rok pracovala jako mluvčí ČSSD. Před tím byla několik měsíců asistentka Stanislava Grosse, tehdy ještě místopředsedy ČSSD. Je dcerou poslankyně Hany Orgoníkové. (bk)

Přerovští piloti obhájili loňský úspěch

Se dvěma hlavními cenami se vrátili do Česka z prestižního vojenského cvičení NATO v Turecku piloti elitní vrtulníkové letky z Přerova. Mezi takzvanými tygřími letkami NATO získali ocenění ve sportovní oblasti za nejzdatnější jednotku, což prokázali například ve speciálních střeleckých či dovednostních soutěžích. Druhou cenu dostali za nejlepší tygří kamufláž na svých strojích. Cvičení Tiger Meet se zúčastnilo 15 letek z devíti států. Je to významný úspěch.

Tygří letka působí v Bochoři již od roku 1994. Nyní k ní patří zhruba 140 lidí včetně technického personálu. Za člena tygřích letek NATO byli přerovští vojenští piloti přijati v roce 2001 jako dosud jediní zástupci zemí bývalé Varšavské smlouvy. V členských státech aliance působí 21 tygřích letek. Tygří letky platí ve všech státech NATO za elitu vojenského letectva.

Poslankyně za KSČM Kateřina Konečná vyprávěla studentům o Číně, amerických okupantech i traktorech Zetor

„Když jsem byla v Jižní Americe, všichni se mě pořád ptali, kdy přivezeme ty naše výborné zetory. Z toho je přece jasné, že český těžký průmysl ve světě hodně znamenal. Proto jsem také pro jeho obnovení,“ objasňuje své předsedění asi třiceti mírně zkoprnělým studentům ČVUT drobná blondýnka.

Je stejně stará jako oni, ale už před dvěma lety vyměnila školní lavice za poslanecké. Nejmladší česká poslankyně Kateřina Konečná nyní mezi své vrstevníky zavítala, aby se jim pokusila vysvětlit, proč své politické názory realizuje v barvách komunistické strany.

Kateřina Konečná

„Mám stát, nebo sedět jako vy?“ ptá se s nejistým úsměvem. „Naštěstí máme demokracii, tak se rozhodněte sama,“ ozve se z řad studentů. Poznámka je oceněna smíchem. Poslankyně nakonec zůstane stát a začne vyprávět o pohnutkách, které ji do politiky přivedly. „Když člověk může něco udělat, má to udělat. A mě nebavilo jen sedět v hospodě a vykřikovat, že se mi něco nelíbí. Chci se tedy pokusit změnit věci, s nimiž nejsem spokojená,“ vysvětluje Konečná, proč do parlamentu kandidovala už v jedenaadvaceti letech. Tedy hned, jak jí to umožnil zákon. Ale zdůrazňuje, že ačkoliv byla zvolena na kandidátce KSČM, je stále neustraní.

„Řada lidí mi dala hlas, protože jsem neustraní, nebudu to tedy měnit v půlce svého mandátu. Nejsem převlékač kabátů,“ upozorňuje Konečná. O chvíli později však na dotaz přiznává, že se plně ztotožňuje s projevem a výroky předsedy komunistické strany Miroslava Grebeníčka. A zásadně o něm hovoří jako o svém předsedovi.

Atmosféra zhoustla v okamžiku, kdy jeden z diskutujících zmínil, že se KSČM neomluvila za zločiny své předchůdkyně. „To, co se stalo, ještě nemůžeme správně historicky posoudit. Děly se nějaké špatné věci, ale jestli v takové míře, jako se někdo snaží prezentovat, to opravdu nevím,“ obhajuje „svou“ stranu poslankyně. Její výrok dva chlapci neunesou a raději debatu opouštějí.

„Abyste věděla, můj děda umřel v komunistickém lágru,“ vykřikne jeden z nich těsně předtím, než za sebou hlasitě zabouchne dveře. Poslankyně zčervená, ale nezareaguje. Později několikrát opakuje, že podle ní se její strana omluvila už mnohokrát. A hlavně se z minulých chyb poučila.

„My jsme měli možnost poučit se víc než kdokoliv jiný, to je naše výhoda,“ konstatuje Konečná. A co konkrétně si vzala KSČM k srdci? „Například víme, že není dobré věřit Velkému bratrovi. To byl dříve Sovětský svaz a nyní je to Amerika,“ osvětlila poslankyně. O Americe je ochotná mluvit dlouho, kvůli zásahu v Afghánistánu ji považuje za okupanta. Naopak za velmoc, s níž je třeba do budoucna určitě počítat, považuje Čínu. „Děje se tam řada pozitivních věcí,“ říká. S tím však studenti zásadně nesouhlasí.

„Šokovalo mě, když jsem zjistil, že Kateřina Konečná pracuje v zahraničním výboru Sněmovny, a přitom má o zahraniční politice takové znalosti, jaké tady dnes předvedla. To je opravdu nehorázné,“ řekl po diskusi s poslankyní student historie Dalibor Krčmář.

Na rozdíl od něj je však mladá poslankyně se svým vystoupením spokojená. Musí si sice hned po skončení diskuse zapálit cigaretu na uklidnění, ale setkání s vrstevníky považuje za přínosné. „Bylo to nakonec moc příjemné, i když mi bylo chvílkami docela horko,“ přiznává Konečná. „A jak také jinak, když jsem byla v jedné místnosti se čtyřiceti svobodnými kluky?“ směje se.

(zkráceno – Lucie Frydecká)

Stalinův pomník v Praze

Před padesáti lety, 1. května 1955, byl v Praze na Letenské pláni „odhalen“ Stalinův pomník. Dodnes si udržel prvenství jako největší pomník v Evropě. Byla to pozoruhodná stavba, která vznikla i zanikla v podivné době a do určité míry také tuto dobu symbolizovala.

Stalinův pomník měl ještě dvě další prvenství: Stál nejkratší dobu a byl postaven a po sedmi letech zlikvidován tímtež vládnoucím režimem. Právě to druhé prvenství mu zůstane snad navěky.

Padesátileté výročí je dobrou příležitostí k tomu připomenout si, v jaké době, za jakých okolností a komu se toto žulové monstrum stavělo a proč po něm není ani stopy.

Kdo byl Stalin? Vlastním jménem Josif Vissarionovič Džugašvili, na konci druhé světové války jeden z najmocnějších mužů na světě. V době, kdy se

mu stavěly pomníky, byl nedotknutelnou modlou. Osvoboditel celé východní Evropy. Když po jeho smrti vyšla na veřejnost i zatajovaná, druhá část jeho činů, obraz se značně změnil. Po Adolfu Hitlerovi se stal druhým největším masovým vrahem v historii lidstva. Možná, že se mu v tomto případě upírá historické prvenství, protože dějiny píší vítězové války a on byl na vítězné straně.

Narodil se v Gruzii 21. 12. 1879. Nedomáloval církevní seminář a stal se revolucionářem. Po vítězství Velké říjnové socialistické revoluce a po Leninově smrti se za podivných okolností stal jeho nástupcem. Podle osvědčeného vzoru revolucionářů nechal porazit své konkurenty, nejbližší spolupojovníky a přátele. Za padesát let vlády se mu za cenu nevýslovných lidských obětí a životů podařilo udělat ze zaostalého Ruska druhou největší světovou velmoc. Byl po padesát let, až

do své smrti, neomezeným vládcem a nedotknutelnou modlou. Vládl podle staleté ruské tradice: „Bud' jsi car, anebo nejsi nic!“ Nejprve v Rusku a po skončení války i ve všech státech východního bloku včetně Československa.

Během krátké doby nechal v těchto zemích zorganizovat státní převraty a nastolit vlády komunistických stran. Podařilo se mu to všude kromě Jugoslávie, kde se mu Tito postavil na odpor. Tito měl štěstí, Jugoslávie nebyla pro Rusko nezbytně strategicky důležitá. Stal se ovšem ihned „přísluhovácem kapitalistů, krvavým psem atd.“

V ČSR se to také dlouho nedařilo podle Stalinových představ. Stalin tlačil na Gottwalda, aby s tím konečně něco udělal. V tak strategicky důležité zemi, jakou bylo Československo, potřeboval absolutní moc komunistů. Kromě jiného mělo Československo uran a Sovětský svaz uran potřeboval. Nutně. V té době hlavně k výrobě atomových bomb.

Gottwald váhal převzít moc násilím, i když k tomu bylo všechno připraveno. Nakonec využil příležitosti, kterou mu poskytla demise nekomunistických ministrů. Nátlakem donutil prezidenta Beneše k přijetí demise a k podepsání nové vlády, složené hlavně z komunistů. U nás se tomu převratu říkalo Vítězný únor 1948.

Moc v ČSR převzala Komunistická strana Československa a její Ústřední výbor. Vláda od té chvíle vykonávala jen rozhodnutí ÚV KSČ a parlament se stal pouhou hlasovací mašinérií.

Mnoho let jsme si mysleli, že Klement Gottwald jako prezident a několik vysoce postavených funkcionářů ÚV KSČ měli ve svých rukou téměř neomezenou moc. Neměli. Moc měli jenom v podružnějších záležitostech. V důležitých věcech vykonávali jen to, co jim bylo přikázáno z Moskvy. Buď přímo, nebo na pokyn „sovětských poradců“. Těchto „poradců“, přímých Stalinových emisarů, se báli všichni. Sám Gottwald a od něj všichni směrem dolů. V této tragické době soudruzi v ÚV KSČ rozhodovali především na povel Stalina o osudech tisíců lidí a ovlivňovali život všech obyvatel republiky, ale snažili se také o postavení jeho pomníku.

Myšlenka na postavení památníku Stalinovi nebyla nová, pomníky se mu stavěly všude. Nové byly pouze její kolosální rozměry. Ideologickou demagogií a servilní podlézavostí překonal vedení KSČ samo sebe. V hlavách předáků Gottwalda, Slánského, ale hlavně Kopeckého, Zápotockého a Nejedlého se zrodila představa obrovského pomníku. Socha měla být i s podstavcem vysoká 30 metrů. Na jaře 1949 byl

ustanoven tzv. Vládní výbor a vypsána soutěž. Zápotocký prohlásil: „Postavíme sochu Stalina, že bude vidět až z Kolína!“ Jenže s jeho velikostí bylo spojeno mnoho problémů, a proto se návrhů sešlo do termínu málo. Ministr Kopecký zuřil a rozhodl se „pozvat“ všechny současné sochaře a vysvětlil jim „politickou nutnost“ účasti na soutěži. Po této vyhrůžce se sešlo asi 90 návrhů.

V zasvěcených kruzích se všeobecně předpokládalo, že soutěž vyhraje návrh akad. sochaře Pokorného, tehdy jediného sochaře s titulem zasloužilého umělce, a arch. ing. Krohy, jednoho z nejznámějších architektů s titulem národního umělce. Jejich návrh, jako převážná většina ostatních návrhů, představoval jednotlivou postavu Stalina na podstavci. Překvapení bylo velké. Soutěž vyhrál netradiční návrh akademického sochaře Otakara Švece, znázorňující Stalina se zástupem českého a sovětského lidu za zády. Architektonickou část projektovali architekti manželé Štursovi.

Akademický sochař Otakar Švec, v té době padesátiletý, byl známý a velice úspěšný sochař. Vytvořil řadu vynikajících plastik a soch. Soutěže se zúčastnil z donucení, jako mnoho jiných umělců. Nehodil se do doby, ve které musel žít a tvořit.

Neočekávaně udělená první cena a nutnost projekt skutečně realizovat autory zcela zaskočila. Rozsah prací na tomto „monstru“ zaskočil později i organizátory celé akce. Oproti původnímu termínu dokončení k listopadu 1952 se stavba protáhla na dvojnásobek doby.

21. prosince 1949 položil Gottwald u příležitosti sedmdesátých narozenin J. V. Stalina základní kameny k jeho pomníku. Místo pro pomník bylo později v tichosti změněno a přesunuto naproti ose Čechova mostu. Nejvyšší vrchol Československa, Gerlachovka ve Vysokých Tatrách, byl na Stalinovu počest přejmenován na Stalinův štít.

Pro Otakara Švece nastala obtížná povinnost vítězný návrh uskutečnit. Ve vládní komisi byli mimo umělců zastoupeni hlavně politici. Jejich připomínky a přání znamenaly neustálé přepracovávání modelů. První změna musela být provedena ihned u prvního modelu, kde postavy vojáků stály hned za postavou Stalina a mohlo by to znamenat, že ho vedou na popravu. Vojáci se tedy strčili dozadu. Když to bylo

hotové, nelíbilo se Kopeckému, že postavy lidu a Stalina jsou stejně velké. Musely se změnit proporce v jeho prospěch. Prof. Nejedlý potom namítal, že to celé vypadá jako shromáždění kolem katafalku. Bylo tedy nutno zakrýt střední část sousoší prapory. Otakar Švec si vybral ze současných sochařů skupinu nejschopnějších, kteří za jeho vedení přepracovávali modely. Déle než celý rok zabralo jejich neustálé přepracovávání.

Pro nekomunistické politiky, kteří nestihli uprchnout na západ, nastala mezitím nebezpečná situace. Začátkem prosince 1949 referoval generální tajemník ÚV KSČ Rudolf Slánský na poradě krajských tajemníků o odhalení velké protistátní národně socialistické skupiny pod vedením Fráni Zemínové (později změněné na tzv. Direktorium pod vedením JUDr. Milady Horákové). Gottwald plnil příkaz Stalina „tvrdě zatočit s reakcí“.

30. května 1950 (trval do 8. června) byl zahájen proces s tzv. Direktoriem československého odboje. Šlo o první monstrproces s „vedením záškodnického spiknutí“, do jehož čela byla postavena JUDr. Milada Horáková, bývalá poslankyně Národního shromáždění za Československou stranu národně socialistickou. Jeden z největších a také nejostudnějších politických procesů probíhal devět dní. Žaloba vinila obžalované z toho, že z nenávisti k lidově demokratickému režimu připravovali protistátní spiknutí a různé teroristické akce, vše ve službách špiónážních centrál USA, Velké Británie, Francie a Jugoslávie. Proces byl po řadu měsíců připravován za vedení a pod kontrolou sovětských poradců; o průběhu výsledků byli pravidelně informováni vedoucí představitelé KSČ. Třináct obžalovaných ne náhodou reprezentovalo snad všechny nekomunistické směry v čs. společnosti. Osm obžalovaných bylo členy strany národně socialistické (Horáková, Zemínová, Kleineřová, Buchal, Hejda, Nestával, Pecl, Přeučil), dále byli souzeni dva sociální

demokraté (Peška, Dunder), dva lidovci (Hostička, Křížek) a komunistka Kalandra jako trockista. Každý den po ukončení jednání se scházeli pracovníci StB s prokurátorem a hodnotili průběh procesu i reakce veřejnosti, která byla systematicky zpracovávána tiskem a rozhlasem. Byl splněn pokyn ÚV KSČ, v němž mimo jiné stálo: „Široce podchyťte ohlas procesu. Nechtě promluví hlas lidového hněvu. Připravte závodní schůze a projevy, na nichž náš lid řekne, že zesílí bdělost, že zvýší své pracovní úsilí, že zbytky rozvratné reakce rozdrtíme. V usneseních nechtě je žádáno spravedlivé a přísné potrestání rozvratných zločinů.“ Soud obdržel na 6 300 rezolucí žádajících trest smrti, a hemžících se výrazy jako „zlotřilá chamrad“, „krvaví psi“, „přísluhovači válečných štváčů“.

Hysterické atmosféře pak odpovídaly i rozsudky: 4 obžalovaní (Milada Horáková, Jan Buchal, Oldřich Pecl, Závist Kalandra) byli odsouzeni k trestu smrti, další 4 (Kleinerová, Nestával, Hejda, Přeučil) k doživotnímu vězení a zbývajících pět k vězení od 15 do 20 let. Ačkoliv se všichni odvolali, rozsudky byly přes protesty světové veřejnosti prezidentem Gottwaldem potvrzeny a popravy byly vykonány.

Komunistický teror se rozjel na plné obrátky: koncem června 1950 bylo vydáno usnesení bezpečnostní komise ÚV KSČ o plánu následných procesů „Direktoria“, předloženém ministerstvem spravedlnosti. Podle tohoto „plánu“ proběhlo ve všech krajích celkem 35 procesů, obžalováno 639 osob, 10 trestů smrti, 48 trestů doživotního těžkého žaláře, souhrn dalších trestů 7 830 let.

Stalin nebyl s prací „poradců“ zcela spokojen. Podařilo se jim sice organizovat politické procesy s odpůrci komunistů, ale po odpadnutí komunisty Tita a jeho Jugoslávie od diktátu Kremle bylo nutno názorně dokázat, že i na špičkových funkcích komunistických stran mohou být zrádci. Ve všech zemích východního bloku začala „honba na čarodějnice“.

Stalin nařídil výměnu „poradců“ a do Prahy přijeli „ostří hoši“. Během krátké doby – již v lednu 1951 – se ve vězení ocitlo dvacet stranických funkcionářů z Brna, koncem ledna se kruh rozšířil a následovalo je přes padesát nejvyšších stranických a státních funkcionářů. Byli mezi nimi ministr zahraničí Clementis, náměstkyně ministra

London, Hajdů, dále Reicin, Pavel, Šváb, Smrkovský, slovenští politici Husák, Novomeský, Holdoš, Okáli. V návaznosti na tato zatýkání byli stejně postihováni funkcionáři na nižších stupních, zvláště pokud nějak spolupracovali s těmi, kteří se náhle ocitli v nemilosti. Zprávy o jejich zatčení a vyšetřování byly předloženy, jako při ostatních procesech, ÚV KSČ a samozřejmě ještě i Slánskému.

Občanům republiky se nežilo lehce. Jako opatření proti katastrofální situaci v zásobování obyvatelstva rozhodla vláda zavést s účinností od 6. března 1951 znovu vázaný prodej chleba, pečiva, mouky a těstovin.

Také „prvnímu dělnickému prezidentu“ Klementu Gottwaldovi nastala nejtěžší doba jeho života. Na 31. července 1951 se pro jeho přítele a druhá, generálního tajemníka ÚV KSČ Rudolfa Slánského, se kterým prožil emigraci v Rusku a spolupracoval více než dvacet let života, připravovala veliká oslava u příležitosti Slánského 50. narozenin. Jenže týden předtím se vrátila z Moskvy delegace ÚV KSČ vedená Čepičkou, která se tam účastnila jednání. Stalin měl ostré námítky proti vedení KSČ a poslal Gottwaldovi dopis, v němž mu nařizuje odstranění Slánského.

To znamenalo pro Gottwalda velký problém, protože velká sláva již byla připravena a nedala se odvolat. Rudolfu Slánskému byl tedy k jeho narozeninám prezidentem republiky udělen Řád socialismu. Gottwald mu zaslal blahopřejný dopis a Václav Kopecký na něj zapěl oslavnou ódu. Z rozhodnutí sekretariátu ÚV KSČ vyšly dokonce dva svazky Statí a projevů generálního tajemníka ÚV KSČ Rudolfa Slánského.

Gottwald si byl vědom, že neuposlechnout Stalina znamenalo pro kohokoliv smrtelné nebezpečí. Nějak se tento problém vyřešit ale musel. Odstranit generálního tajemníka strany, druhého nejlivnějšího muže, není jen tak jednoduché. Proto bylo na 6. září 1951 svoláno zasedání ÚV KSČ, které řídil předseda vlády Antonín Zápotocký. Bylo šalamounsky rozhodnuto zrušit funkci generálního tajemníka strany, kterou Rudolf Slánský vykonával a byla pro něj vytvořena nová funkce náměstka předsedy vlády.

23. listopadu 1951, v den Gottwaldových 55. narozenin, mu chtěl Slánský s rodinou, jako předtím každý rok,

gratulovat a předat mu dar. Gottwald se zbaběle vymluvil na nemoc a odmítl je. Byl ovšem natolik zdravý, že se u něj ten den konala za účasti Zápotockého, Kopřivy a sovětského poradce Bezčasova porada, kde bylo rozhodnuto o zatčení Rudolfa Slánského.

Tento Stalinův „dar“ ke Gottwaldovým narozeninám zřejmě nebyla pouhá náhoda. Despotický Stalin si tak ověřovat slepou poslušnost svých poddaných.

Tentýž večer se ve vile předsedy vlády Antonína Zápotockého konala společná večeře se sovětskou obchodní delegací, které se zúčastnil také jeho náměstek Rudolf Slánský s manželkou. Zápotocký, dlouholetý komunistický kolega, věděl, co se za pár hodin Slánskému stane, ale tvářil se stejně přátelsky jako jindy. V noci, po příjezdu domů, byl Slánský ve své vile zatčen a ještě v noci vyslýchán.

V průběhu roku 1952 nastala v komunistické straně honba na zrádce. Na povel Stalina, který tím zahájil stíhání židů, to postihlo hlavně funkcionáře se židovským původem.

20.-27. listopadu 1952 se v Praze před senátem Státního soudu konal proces s tzv. vedením protistátního centra v čele s R. Slánským. Ze čtrnácti obžalovaných bylo jedenáct židovského původu. Téměř rok trvalo „vyšetřování“. Zatčení byli různými způsoby mučeni a nuceni k přiznání uměle zkonstruovaných „zločinů“, které neudělali. Pozdější prezident Gustáv Husák tato mučení sám prožil a podrobně popisoval. Týden před začátkem procesu dne 13. listopadu, projednal všechny náležitosti procesu politický sekretariát ÚV KSČ. Pak už mohlo velké divadlo začít. Proces trval osm dní a probíhal pro organizátory bez jediného problému. Obžalovaní pečlivě opakovali předem naučená doznání a podrobně líčili všechny své údajné zločiny. Opět se rozpoutal „hněv lidu“ a soud byl znovu zaplaven rezolucemi žádajícími co nejpřísnější potrestání. Také obžalovaní sami pro sebe žádali co nejpřísnější tresty! O jejich výši rozhodla schůze sekretariátu ÚV KSČ, na které prý prezident Gottwald žádal „jedenáct špagátů“. Bylo mu vyhověno.

27. listopadu 1952 vynesl soud rozsudek: Obžalovaní Slánský, Clementis, Fischl, Frejka, Frank, Geminder, Margolius, Šváb, Šling, Reicin a Simone trest smrti, Hajdů, London a Löbl doživotí.

Žádosti o milost Gottwald zamítl, a tak poslal odsouzené, z nichž byli mnozí jeho dlouholetí přátelé, na smrt. 3. prosince 1952 byly rozsudky smrti vykonány.

Vládní výbor na postavení pomníku měl v té době zcela jiné starosti. Musely se vykonat přípravné práce v lomech Rochlice a Ruprechtice, odkud se mělo vylámat velké množství obrovských žulových kvádrů. Návrh pomníku předpokládal železobetonovou konstrukci se žulovým obkladem skulptur. Zároveň bylo rozhodnuto, že pomník bude stát proti Čechovu mostu. Ani tady nebyla stráž dostatečně pevná, aby unesla tak obrovskou váhu. Jediné možné řešení byl společný návrh geologů a statiků. Část stráně směřující k Vltavě se musela odbagrovat. Musely se zapustit betonové nosné pilíře až do rostlé skály. Na tyto pilíře se položilo několik betonových podlaží, čímž vznikly pod pomníkem prostory. Těsně pod pomníkem, na ploše 4 000 m², mělo být později vybudováno muzeum.

V únoru 1952 byl schválen nový návrh architektonického řešení okolí pomníku a celé Letenské pláně a začaly práce na staveništi. Koncem března 1952 byl proveden výkop základů pro pomník a zahájeny betonářské práce.

Schválení metrového modelu se připomínkami komise a přepracováním neustále oddalovalo. Objednávky žulových kvádrů pro kamenolomy, tzv. kamenorez, se měl původně dělat podle třímetrového modelu. V březnu roku 1952 sice ještě nebyl schválen ani konečný vzhled metrového modelu, ale kvádry žuly se musely objednat. Kamenorez se tedy riskantně dělal jenom podle malého, metrového modelu. Pro zhotovení třímetrového modelu byl vybrán jediný velký ateliér v Praze, kde předtím akad. sochař Kafka zhotovil Žižkovu jezdeckou sochu pro Památník na Vítkově. V ateliéru „Kafkárna“ musely být předběžně za-

hájeny tesařské práce pro kostru třímetrového modelu. Pro hliněný model, který se z malého zvětšoval třikrát, bylo nutno připravit kostru ze dřeva pobitou laťkami a teprve na tento podklad modelovali sochaři vrstvami hlíny konečný vzhled. Vzniklo tak sousoší, které se po schválení porotou muselo po částech odlévat do sádry. Štukatéri potom jeho jednotlivé části rozřezali a připravili vzorky pro staveniště. Zhotovení modelu trvalo až do prosince 1952.

3. prosince 1952 se sešel v „Kafkárně“ vládní výbor a schválil konečný vzhled Stalinova pomníku. Byl to tentýž den, kdy byl ráno na Pankráci oběšen Rudolf Slánský a dalších deset komunistických předáků.

25. února 1953, v den pátého výročí Vítězného února 1948, začala konečná fáze výstavby, do podnože pomníku byl slavnostně vložen první žulový kvádr. Bylo rozhodnuto uspišit práce na pomníku tak, aby do konce roku byla dokončena jeho železobetonová konstrukce a položeny první tři ze sedmi vrstev sousoší.

O dva týdny později, dne 5. března 1953, zemřel Stalin a Gottwald odletěl na jeho pohřeb. Za devět dní nato, 14. března 1953, zemřel Stalinův věrný lokaj, prezident republiky Klement Gottwald.

21. března 1953 Národní shromáždění zvolilo prezidentem republiky Antonína Zápotockého. V tentýž den byla jmenována nová vláda v čele s Viliem Širokým.

„Znárodňováním“ a „vyvlastňováním“ naloupený majetek byl komunisty rychle prohospodařen. Národohospodářské fiasko pětiletého komunistického režimu mělo být vyrovnáno měnovou reformou. Národní shromáždění schválilo 30. června 1953 formálně měnovou reformu, která byla již delší dobu připravována v naprosté tajnosti úzkým kruhem zasvěcených a kterou ještě v posledních květnových dnech prezident Zápotocký veřejně popřel jako „štvavou propagandu reakčních žvlů“.

Měnová reforma, další obrovská zákonná loupež, při jejímž provedení přišly statisíce občanů o své úspory,

byla vyhlášena rozhlasem v sobotu 31. května 1953 v 18 hodin; několik hodin předtím o ní byli informováni příslušníci Lidových milicí a ozbrojených složek, uvedených do pohotovosti.

Reforma byla drastická a postihla všechny vrstvy obyvatelstva. Nelze se tedy divit, že do ulic několika českých měst vyšli demonstranti. Fakta o odporu obyvatelstva po měnové reformě, na který režim reagoval masovou perzekucí, nepronikla díky dokonalé informační blokáde na veřejnost a ani za hranice ČSR.

K ohlašovanému zlepšení hospodářské situace státu ovšem nedošlo. Zboží na trhu stále ubývalo, takže občané museli dále trávit čas v dlouhých frontách. Mnozí se přitom museli vyrovnat s tím, že kvůli měnové reformě přišli o své celoživotní úspory včetně životních pojistek.

Také na staveništi Stalinova pomníku byla zahájena protestní stávká. Hned v pondělí zahájili velmi dobře vydělávající dělníci protestní stávku, protože přišli o své těžce vydělané peníze. To bylo ovšem velmi nepříjemné a politicky velmi závažné. Natolik závažné, že na staveniště přijel sám prezident republiky Antonín Zápotocký. Promluvil ke svým „kolegům“ – byl totiž, jak často zdůrazňoval, sám vyučený kameník. Jako dobrému řečníkovi se mu podařilo stávku zažehnat. (Ještě před dvaceti lety svými proslovy stávky rozpoutával a organizoval.) Svou výřečnost musel potom použít ještě mnohokrát, aby národu vysvětlil, že byl okraden v zájmu boje proti imperialismu. Prezident republiky se projevil jako zkušený demagog a národu nezbylo než poslouchat a mlčet. Kameníci a kamenosochaři pracovali v přesčasech, aby stihli poslední termín plánovaného dokončení pomníku k 1. květnu 1955.

4. dubna 1955, necelý měsíc před odhalením pomníku spáchal jeho autor, akad. sochař Otakar Švec, sebevraždu. Čtyři těžké roky strachu, pod neustálým dohledem StB, tvořil pod nátlakem sousoší, které neměl rád. Nakonec tíhu osudu neunesl a krátce před odhalením pomníku zvolil dobrovolnou smrt. Nalezen byl ve svém bytě až o 17 dní později. Otakar Švec se od „svého“ posledního díla distancoval a při oslavě se nikdo neodvážil vyslovit jeho jméno.

Při slavnostním shromáždění dne 1. května 1955 bylo sousoší J. V. Stalina

na Letenské pláni ve večerních hodinách „osvětleno“. Ministr Václav Kopecký přednesl plamenný projev. Přítomni byli prezident Antonín Zápotocký, zplnomocněný velvyslanec SSSR N. R. Firjubin a všichni členové ÚV KSČ v čele s prvním tajemníkem Antonínem Novotným. Všichni nadšeně jásal. (O sedm let později tentýž Antonín Novotný ve funkci prezidenta republiky vysvětloval obšírně národu, proč musí být Stalinův pomník odstraněn). Chruščov, „mocipán z Kremlu“, na odhalení pomníku nepřijel. Dobře věděl proč.

Pomník měl znázorňovat Stalinovo sepětí s československým a sovětským lidem, proto byly po obou jeho stranách alegorické figury dělníků, pracující inteligence, rolníků a vojáků. Pražané, podle svých denních smutných zkušeností, začali toto sousoší řady postav vtípně označovat jako „frontu na maso“.

Pomník byl skutečně velkolepé dílo inženýrského plánování, obrovský výkon poctivých, šikovných, pracovitých lidí. Sousoší vznikalo v atmosféře politického nátlaku. Sochaři, kameníci a kamenosochaři žili v hrůze z chybného výsledku jejich práce, se kterou neměli zkušenosti. Jen těžko si dokázali představit, co vlastně podle vzorku pětikrát zvětšené sekají do kvádru žuly. Bylo nemyslitelné, co by se stalo, kdyby byl zničen kvádr tvrdé, těžko opracovatelné žuly na postavy nebo zvláště pak hlavy. O Stalinově hlavě ani nemluvě.

Výška sousoší od úrovně pláně byla 30,18 m. Stalinova postava (bez soklu) měřila 15,30 m. Jádrem pomníku byla železobetonová konstrukce, obložená žulovými kvádry, zakotvenými do jádra. Místy byla plastika až 3 m silná. Objem sousoší byl 1 602 m³. Žulový kvádr, dodaný na hlavu sochy J. V. Sta-

lina, vážil před opracováním 52 tuny. Ostatní žulové kusy byly až 40 tun těžké. V různých dolech bylo vylámáno celkem 7 000 m³ žuly. Bylo dodáno 31 753 kusů různých kamenických výrobků o celkové kubatuře 5 392,81 m³. Prací se zúčastnilo na 600 pracovníků, bylo přesazeno 430 a na 4 000 stromů vysázeno.

Konečný rozpočet nákladů na pomník byl 145 miliónů korun. Tak se nad Prahou tyčil dominantní, obrovský, z kvalitní, šedorůžové žuly vytesaný pomník. Stabilní, z kvalitního materiálu, na pevných základech, řemeslnicky perfektně vypracované monstrum, pomník v této době ještě nadšeně opěvovaného a oslavovaného „osvoboditele“ J. V. Stalina.

Měl tu stát „na věčné časy...“ Jenže za osm měsíců se situace změnila!!! 14. února 1956 začal v Moskvě XX. sjezd KSSS, na němž pronesl Nikita Sergejevič Chruščov tajný referát o kultu Stalinovy osobnosti. O pár dní později se v Moskvě konala porada prvních tajemníků komunistických stran. Její účastníci – mezi nimi Antonín Novotný – obdrželi tajný Chruščovův referát. Díky tomu se později jako první

odvážil hovořit o Stalinově kultu osobnosti.

Začala poslední kapitola historie Stalinova pomníku. Trvalo ještě více než pět let, než se KSČ poslušně rozhodla k jeho likvidaci a teprve 17. listopadu 1961 se podle sovětského vzoru rozhodlo na zasedání ÚV KSČ o odstranění pomníků J. V. Stalina ze všech měst a přejmenování ulic, závodů a institucí nesoucích jeho jméno.

Původní návrh demoličních odborníků odstřelit pomník zevnitř byl kontrolními orgány kategoricky zamítnut. Stalinova hlava se nesměla rozstřílet, ale rozlámat na kousky. Odstřel probíhal ve třech fázích. První odstřel byl v říjnu 1962. V první fázi se odstřelovalo žulové obložení na obou stranách. V druhé fázi se odstřeloval beton pod obložení a teprve při třetím odstřelu, který byl nejobtížnější kvůli železobetonové konstrukci (železné pruty až 5 cm tlusté), se prosadil návrh odborníků a vrtalo se zevnitř, takže se stavba zhroutila do sebe. Potom se ještě prováděl odstřel podlahy, aby bylo možno nahnout materiál do podzemí pomníku. K odstřelu bylo použito 1 570 kg plastické trhavy, 600 kg plastické trhavy třetinové účinnosti, 1 860 elektrických rozbušek, 1 900 m bleskovic. Celkový náklad na demolici byl přibližně 4 milióny korun.

Do termínu 6. listopadu 1962 (výročí Velké říjnové socialistické revoluce v Rusku), sedm let po jeho slavnostním „osvětlení“, pomník J. V. Stalina zmizel.

V roce 1963, pár měsíců po likvidaci Stalinova pomníku, byl občansky a právně rehabilitován Rudolf Slánský. Tak se uzavřely dva rozdílné osudy, které probíhaly ve stejné době, osud žulového monumentu a generálního tajemníka ÚV KSČ.

(Rudolf Cainer)

Druhy humoru jsou různé, závislé na mentalitě národa, kde vznikl, a jeho smyslu pro veselo. Existuje humor intelektuální, lidový, absurdní, frivolní, skurilní, fantastický, ironický, vulgární, morbidní, krutý, hrubý, pivní, dobrosrdečný, ironický, škodolibý, satirický, šibeniční a další a další.

Existují však také lidé a celé národy bez smyslu pro humor. Nedovedu si například představit, že v takové zemi vede kat na popravu odsouzence, který cestou klopýtne a poznamená k popravčímu: To nevěštl nic dobrého! Nebo když ten mu klade oprátku kolem krku, hlava se mu do ní ne a ne vejít a odsouzenec prohlásí s účastí: Pěkně nám ten týden začíná, co? Ne, každý nesnáší humor, tak jako nesnáší každý arzen či strychnin místo sladidla v nápoji k snídani.

Satira je druh humoru, v němž jako v zrcadle moudrý pozná sám sebe a hloupý souseďa. Bojuje vyvoláváním smíchu proti lidským zlořádům. Už očekávání směšné události může podnítit osoby k pozitivním biologickým změnám, k snížení hladiny stresového hormonu kortizolu, zvednout naopak hladinu hormonu dobré nálady endorfinu a ochránit tak aktivaci smíchu před vysokým krevním tlakem a rizikem srdečních onemocnění, jak zjistili vědci kalifornské univerzity.

Situační komika je také humor

Dobrý humorista dovede vyprávět vtip bez zesměšnění svého bližního. Vtip má být mírným pohlazením, ne ranou pod pás. Proto mi nesmírně imponují národy, které se nesmějí jiným, ale samy sobě. Kdysi mi na Sicílii vyprávěl jeden Sicilčan následující anekdotu: Když pánbůh stvořil svět, prosili andělíci, aby také směli stvořit kousek země. Pánbůh jim to dovolil a oni stvořili Sicílii. Ale pánbůh jen spráskl ruce a pravil: vždyť to je ráj! A jelikož nechtěl mít ráj na zemi, stvořil do něj rychle Sicilčany.

Je v tom bezesporu velikost, umí-li Skot vyprávět vtip o bájeslovné – ač ve skutečnosti vybájené – skotské lakotě, zatímco nejlepší tiskem vydané židovské anekdoty mají v češtině za autora židovského spisovatele Karla Poláčka. Umění se sami sobě vysmát představuje důkaz velkorysosti a už sám smysl pro sebekritiku.

Každý národ má ovšem svůj osobitý humor, závislý na mentalitě svých příslušníků. A figurky jako Enšpígl, Truffaldino, Scapino či Švejk jsou svými činy, svou mluvou, svým jednáním typickými představiteli svých národů. Nedávno jsem četl výrok kteréhosi českého novináře, který se mi zdá velice moudrý: Člověk čte v historii svého národa raději o Janech Husech než o Josefech Švejcích. Všichni hledáme v dějinách svého národa raději doklady vlastní velikosti, i když se nám jí v realu právě nedostává. Jenže z Husů zbývají kromě inspirujícího příkladu jenom hromádky popela, kdežto Švejci přežívají. Aby se měl kdo v budoucnu pyšnit velikostí Jana Husa, musí zřejmě existovat tisíce malých Josefů Švejků, kteří proklouzli kolem hranice a zachovali si možnost množení. Janů si vážím a skláním se před nimi, Pepíky chápu a mám je rád smutnou láskou.

Švejkovství je výsledkem a vyjádřením historického vývoje v této oblasti Střední Evropy, kde neustálý tlak národnostně a historicky cizích mocipánů naučil obyvatelstvo v průběhu staletí sebeobraně, jakémusi slovnímu jiu jitsu, jímž se jednotlivec a celý národ snažil čelit těžkým podmínkám, v nichž musel žít. Pokoušel se přetrumfnout svého utlačovatele vtipem, mazaností, šibalstvím, klaunerií, šprýmy, žerty a anekdotami, dávajícími mu pocit, že na své utlačovatele nakonec vyvrátil. Zvítězil pomocí humoru. Ačkoliv i v tomto způsobu odporu je často určitý druh hrdinství, na který mnozí doplatili svými životy.

Vzpomínáte na nařízení z doby nacistické okupace, kdy průvodčí pražských tramvají museli oznamovat názvy stanic dvojjazyčně? Tramvaják, který oznamoval stanici na horním konci Václavského náměstí dvojjazyčným vyvoláváním názvu Muzeum – Museum prý na tento vtipný způsob svého osobního odboje doplatil trestem vězení za zesměšnění úředního nařízení okupační mocnosti. A musel být rád, že vyvázl pouze vězením. Karel Hašler doplatil na svůj způsob zpívaného odboje smrtí v koncentračním táboře. Mějte odvahu se smát a stáváte se svobodnými lidmi, říká král Harlekýn Rudolfa Lothara.

Mám rád inteligentní humor, vyvolávající smích, aniž by urážel osoby, o nichž vypráví, ani můj posluchačský vkus. Znáte ten vtip o šilhavém soudci, před kterého přivedli tři zlodějky? Když se soudce zeptá toho prvního, jak se jmenuje, odpoví mu ten druhý „Filumim Uhřiněves“, načez ho soudce kárá: „Vás jsem se neptal“ a ten třetí se brání „Vždyť já jsem vám neodpověděl!“ Snad se tomu zasmějeme, ale neuvědomujeme si přitom, že posluchače s touto oční chorobou takový humor nutně musí zabolet.

Dobrý humorista dovede rozesmát své posluchače bez zesměšnění svého bližního. Anglické přísloví říká: nevyprávěj vtip, pro který bys mohl ztratit přítele, pokud ovšem není ten vtip lepší, nežli onen přítel.

Dodnes se rád dívám na chaplinovské grotesky, na kreslené vtipy o námořníku Pepkovi nebo na nemotornost dvojice komiků Laurel a Hardy. Baví mě v pokročilém věku stejně, jako mě bavily v mládí. Což je znamením, že dobrý humor nikdy nestárne.

Lidé se rádi smějí žertěům, vtipálkům a srandistům, pokud si berou na paškál jiné. Hasiči se srdečně zasmějí ajzboňákům z filmu *Ostře sledované vlaky*, zatímco se nádražáci neméně srdečně zasmějí hasičům z filmu *Hoří má panenko*. Na zesměšňování sebe sama obě skupiny nic směšného nevidějí a nechápou, čemu se obecenstvo směje. Mluví ovšem o dobách, kdy hasiči mohli být pouze slávní či spartané, podle toho, ke kterému protitáboru vyprávějící náležel. Logicky by se byli měli nazývat protipožárníci, ale touto otázkou se u nás jazykozpytci zřejmě nezabývali. Taky etymologie měla totiž svá tabu a k nim patřila kdysi zřejmě i pyromanie.

Dobrý vtip nepotřebuje protézu ve formě podpurné nápovědy. Často jsem se při pohledu na americké veselohry v televizi divil smíchu neviditelného obecenstva na zcela nevhodných místech. Na rozluštění této záhady jsem přišel za jednoho svého pobytu v New Yorku, kde mi byly nabídnuty bezplatné vstupenky na natáčení pořadu takzvaného baviče. Na místě, kam kamera nedohlédla, v předním rohu sálu, stál muž s tabulí, na jejíž jedné straně bylo napsáno slovo „Smích!“ a na druhé straně slovo „Potlesk!“ Podle těchto dvou pokynů jednala přítomná klaka po zvednutí tabule jako vděk za bezplatné vstupenky, ačkoliv jistě často nevěděla, proč a čemu se má smát či tleskat. Smích z plátna měl animovat diváky u obrazovek televizorů k vyvolání podobné reakce doma. Ale co je to za humor, jestliže musím obecenstvo uměle přimět k smíchu?

Obdivoval jsem často obrazovnost a fantazii humoristy Kishona, potřebné k vymýšlení tolika různých vtipných příběhů z jeho vlasti. Až jsem se tam jednou ocitl jako turista sám a hledal jsem jakousi ulici. Zastavil jsem náhodného chodce, který kráčel v opačném směru a zeptal se ho, jak jsem zvyklý, zda náhodou neví, kde je mnou hledaná ulice.

„Ano,“ odpověděl onen bodrý muž a pokračoval v chůzi. – „Haló, co znamená ano,“ zvolal jsem za ním. – „Že vím, kde je,“ odpověděl a s klidem Angličana odkráčel.

Stál jsem jako přimražen a hleděl za odcházejícím mužem. Čím déle jsem však přemýšlel o jeho slovech, tím víc se mi vybavovala jejich logičnost. Vždyť jsem se ho neptal, kde ona ulice je, nýbrž zda náhodou neví, kde je. A on to věděl, což mi také korektně sdělil.

A to mě vlastně přesvědčilo o tom, že žádný sebelépe vymyšlený vtip nemůže předčít prožitek humorné situace. Nepřipravené, nečekané, neúmyslné, která nechtěně vzniká pod širým nebem nebo pod krovky našich příbytků, škol či pracovišť.

Říká se tomu situační komika.

Český film let 1939-1945 představuje výstava v Národním muzeu

Slova písně *Jen pro ten dnešní den stojí za to žít*, která Oldřich Nový zpíval do ouška Adině Mandlové, dala podtitul výstavě v Národním muzeu v Praze. Prostřednictvím fotografií, dokumentů, plakátů, přístrojů a snímků z natáčení podává svědectví o českém filmu v letech 1939 až 1945. Mezi unikáty patří dochovaná scéna loutkového filmu *Ferda mravenec* a frak Oldřicha Nového, který nosil při natáčení Fričovy komedie *Kristián*. „*Babička, Eva tropí hlouposti, Dívka v modrém, Pantáta Bezoušek, Roztomilý člověk* či *Kristián* jsou mezi díly přitažlivými i po 60 letech od svého vzniku. Stejně jsou oblíbeni Oldřich Nový, Nataša Gollová, Jiřina Štěpničková, Adina Mandlová a další herci. Jen málokdo si však uvědomuje, že tyto snímky jsou spojeny s jednou z nejtragičtějších kapitol českých národních dějin. Vznikaly na pozadí okupace, politické nesvobody a státem řízeného antisemitismu,“ řekl autor expozice Libor Jůn. Výstava vznikla jako součást projektů k oslavám 60. výročí konce druhé světové války a potrvá do konce července. Připomíná filmy inspirované klasickou českou literaturou, řadu veseloher a počátky snímků animovaných. Pozornost věnuje některým hereckým osudům a obecnějším problémům protektorátní kinematografie, například vztahu mezi českou a německou produkcí.

Evropská výstava poštovních známek Brno 2005

Zřejmě i člověk, který o poštovních známkách ví jen to, že se lepí na dopisy či pozdravy z dovolené, slyšel už někdy o exempláři zvaném „Modrý Mauritius“. Jde o nejslavnější známku na světě a také jednu z nejdražších. Po dlouhých letech měla tuzemská veřejnost možnost vidět tento i jiné unikáty na vlastní oči.

Nejcennějším exemplářem vůbec je zřejmě takzvaná obálka z Bordeaux, kterou z Mauritia dostal francouzský vinař a na níž jsou nalepeny známky obě – červená i modrá. V roce 1993 ji koupil anonymní sběratel za pět milionů dolarů. Pomyslnému žebříčku nejdražších jednotlivých známek světa vévodí ale jiný exemplář než „Mauritius“. Jde o švédský „žlutý Treskillig“ z roku 1855 – chybotisk, který se barevně odlišuje od série vytištěné v zelené barvě. V roce 1996 byl na aukci prodán za zhruba 2,27 miliónu dolarů. Po 30 letech od vytištění jej objevil malý švédský školák, když se přehraboval ve staré korespondenci v dědečkově sekretáři.

Raritou je rovněž „Britská Guayana“, nepříliš vzhledná karmínová známka se zastříženými rohy z roku 1856, na níž se dá rozeznat kresba plachetnice. Má hodnotu jeden cent, tištěnou ovšem v barvě jiné hodnoty. Jde také o chybotisk, tentokrát však nikoli vinou rytce, ale tiskárny časopisu *Official Gazette* v hlavním městě Britské Guayany Demerarae (dnes Georgetownu).

Vůbec první známky na světě, známé jako „Penny Black“, se také pyšní portrétem královny Viktorie. Stály jednu penci a přišly do oběhu 6. května 1840. Bylo jich vytištěno na 68 miliónů kusů. Velká Británie proto jako jediná země na světě dodnes tradičně nemá na svých známkách název státu. Postupně se přidávaly další evropské

státy, mezi nimi i Rakousko, které vydalo první známky, jež platily i na českém území, v roce 1850.

Jedním z klenotů československé filatelie je devítiblok známek s přetiskem „Pošta československá 1919“, jehož hodnotu znalci odhadují na 5 miliónů Kč. Znamky získaly na ceně, protože na nich není úplné označení „MAGYAR KIR. POSTA“ („Maďarská královská pošta“), ale pouze „MAGYAR POSTA“. Přetisk se na nich objevil v době, kdy novému československému státu ještě scházely vlastní známky a využíval přetištěné rakousko-uherské.

Cennost je součástí sbírky Ludvíka Pytlíčka ze Semil, který má jednu z nejlepších sbírek československých známek z let 1918-1939 vůbec. Nachází se v ní čtyřkorunová světlezelená rakouská známka na žilkovaném papíru s přetiskem „Pošta československá 1919“, šestihaléřová oranžová rakouská známka s přetiskem „Pošta československá 1919“ či známý chybotisk z roku 1927, kde hodnota 50 haléřů byla omylem přetištěna znovu toutéž hodnotou.

Další vzácnosti uchovává také pražské Poštovní muzeum, v němž je uložen například ucelený blok 80 prvních novinových známek na světě z doby Rakousko-Uherska. Veřejnost je zná pod jménem „Merkur“. Velké mediální publicitě se modrým známkám dostalo v roce 1970, kdy byly z muzea ukradeny. Lupiči byli ale dopadeni a rarita se vrátila na své místo. „Merkury“ nemají označení nominální hodnoty, liší se barvou, velmi vzácný je rumělkový.

První československou známkou byly „Hradčany“ z roku 1918 podle návrhu malíře Alfonse Muchy. Výtvarné zpracování je vůbec silnou stránkou tuzemských známek, které na světových soutěžích získaly mnohá ocenění. Za všechny je možné jmenovat návrhy Josefa Herčíka, Jaroslava Lukavského či Josefa Lieslera.

Technika vyvinutá s přispěním českých vědců

Českoamerický vědecký tým doktora Antonína Bukovského dosáhl v laboratořích lékařské fakulty americké University of Tennessee v Knoxville zásadního úspěchu. Podařilo se mu vyšlechtit lidské vajíčko. Tento objev může mít zásadní význam pro léčbu neplodnosti. Podle týmu může také oddálit menopauzu. Bukovský a jeho spolupracovníci – Marta Světlíková a Michael Caudle – odebrali pětí ženských buněk z povrchu vaječníku. V laboratorních podmínkách z nich vytvořili jednu z největších a zároveň i nejdůležitějších lidských buněk – vajíčko. Vědecký tým tak otevřel zcela nové možnosti v léčbě ženské neplodnosti. Jejich postup slibuje laboratorní „výrobu“ vajíček pro ženy, které z nejrůznějších důvodů nemají vlastní. Technika vyvinutá s přispěním českých vědců jim slibuje v budoucnu možnost rodit biologicky vlastní děti. Zdá se, že by tyto buňky zdaleka nemusely přispívat jen k léčbě neplodnosti. Pokud se potvrdí první pozorování Bukovského týmu, mohly by přeškolené buňky z vaječníků jednou pomáhat i lidem s chorobami mozku, srdce nebo s cukrovkou.

První „baby-box“

V České republice vznikl první „baby-box“. Schránka, do níž mohou matky anonymně odkládat nechtěné děti, byla instalována na soukromé klinice v pražském Hloubětíně. Fungovat by měla od 1. června, uvedla televize Nova. Baby-boxy doporučuje Česká gynekologicko-porodnická

společnost, ministerstvo zdravotnictví však od jejich budování odrazuje. Baby-box je vytápěná schránka, umístěná většinou ve zdi nemocničního zařízení. Když do ní matka dítě vloží, alarm ihned upozorní lékaře na to, že je v boxu dítě. Zda začne zařízení v Hloubětíně opravdu fungovat, záleží podle Novy na povolení hygieniků.

Zařízení má snížit počet případů, kdy matka po porodu dítě odloží a novorozenec zemře. První schránka měla původně vzniknout v porodnici u Apolináře, jenomže její zřizovatel, ministerstvo zdravotnictví, odmítl projekt podpořit. „Každé dítě by mělo mít své právo na identitu, mělo by znát svůj původ,“ vysvětlila stanovisko ministerstva jeho mluvčí Jana Kocová. Podle Úmluvy o právech dítěte stát nesmí umožnit vznik situace, kdy by dítě trvale nemohlo poznat své rodiče. Zákon umožňuje, aby žena porodila utajeně. Její totožnost je známa a dítě se ji v dospělosti dozví. V případě baby-boxů by tato informace nebyla.

Novinky JLV ve vlaku pendolino

Na konci roku 2004 zahájily ČD, a. s., zkušební provoz prvního českého rychlovlaku na trase Praha – Děčín a zpět. V rámci tohoto zkušebního provozu zajišťuje gastronomický servis v pendolinu společnost Jídelní a lůžkové vozy, a. s. (JLV), tradiční dodavatel ČD v oblasti cateringových a ubytovacích služeb na železnici.

Ve zkušebním provozu jsou postupně testovány a zprovozněny veškeré moderní technologie bistrovozu: od 23. 12. 2004 (od začátku provozu) funguje ve vlaku vlakové bistro, od 1. 1. 2005 je v provozu minibar, tj. servis občerstvení přímo v soupravě, od 19. 1. 2005 byl uveden do provozu stroj na kávu na výrobu pravého italského espressa. Od 3. března je do pravidelného provozu uvedeno výčepní zařízení na točené nápoje, čímž je v pendolinu zahájen velmi očekávaný prodej točeného piva.

Od zahájení provozu obsloužili stevardi JLV v pendolinu přes 3 000 cestujících v bistro a dalších téměř 50 000 zákazníků v soupravě prostřednictvím minibaru.

Nabídka gastronomických služeb v pendolinu je svým pojetím poplatná trendům typu fast-food, kdy si zákazník vybírá z několika nabídek a odnáší si občerstvení na své místo v praktických jednorázových obalech, případně je mu servírováno z minibaru, podobně jako v letadle. Cenové relace nabízených artiklů jsou přijatelné pro širokou veřejnost: nápoje od 22 Kč, teplé pokrmy od 25 Kč, dezerty do 15 Kč.

Reakce zákazníků jsou výrazně pozitivní a budou podkladem pro stanovení definitivní podoby služby pro pravidelný provoz pendolina.

(Kateřina Burdová, Železničář, 17. 3. 2005)

Památník Vojna připomíná zločiny komunistického režimu

V Lešetících na Příbramsku byl v květnu t. r. otevřen Památník Vojna, který má připomínat zvláště zločiny komunistického režimu. Vznikl v autentickém prostředí bývalého tábora nucených prací. Tábor Vojna začal fungovat již roku 1947 jako tábor pro německé válečné zajatce. Ovšem již od roku 1949 do něj byli převáženi první vězni z táborů nucených prací. Postupně začali být do tábora umísťováni

vězni, kteří odmítali komunistický režim a byli odsouzeni ve vykonstruovaných procesech. Všichni vězni museli pracovat v blízkých uranových dolech. Životní podmínky vězňů byly v padesátých letech otřesné. Za neplnění norem byli vězni zavíráni do bunkru zbudovaného pro tuto příležitost. Tábor Vojna byl jedním z 16 komunistických koncentračních táborů v bývalém Československu.

O vybudování Památníku rozhodla v roce 1999 vláda. U zrodu této ideje stál vedle někdejšího ministra spravedlnosti Otakara Motejla i současný ministr kultury Pavel Dostál. Ten při slavnostním otevření uvedl: „Myslím, že je velice důležité, aby to byl památník, ve kterém bude život. Život by sem měli přinést ti, kteří by se o těch hrozných padesátých letech měli dozvědět co nejvíce. A budu velice spokojený, když sem budou proudit davy dětí a mládeže, protože nesmíme ztrácet historickou paměť.“

Táborem, který dodnes působí nesmírně mrazivě, prošla celá řada lidí, kteří se nedokázali smířit s komunistickou totalitou – mimo jiné například někdejší velitel parašutistické skupiny Tungsten generál Rudolf Pernický, účastník Květnového povstání a sekretář Jana Masaryka Antonín Sum, básník Zdeněk Rotrekl nebo spisovatel Jiří Stránský.

Poválečné dny ve fotografii

Ve Velké synagoze v Plzni se koná výstava fotografií pod názvem „Včera byla válka“, která zobrazuje dny a roky po porážce nacismu. 200 snímků, které obsahují žánr sociální reportáže i uměleckého dokumentu, zachycují likvidaci poválečných škod, začátek normálního života i další následky válečného konfliktu, kterými byli repatriace a mi-grace.

Expozice obsahuje téměř padesát snímků českého fotoreportéra Jindřicha Marca z Německa, Maďarska, Polska, Anglie a Československa. Menším souborem se představuje slovenský autor Viliam Malík, kterému se podařilo zachytit realitu poválečných dní v Bratislavě. Závěr celé kolekce je sestaven z fotografií událostí v Plzni, pocházejících z archivu plzeňského fotografa a sběratele Vladislava Vítky.

„Expozice má odrážet především život obyčejných lidí v některých místech válkou postižené Evropy. Polovinu souboru tvoří fotografie pořízené na území poválečného Německa, které jsme vybrali a dovezli z Obrazového archivu Nadace pruského kulturního dědictví v Berlíně,“ připomněl jeden z autorů výstavy Radovan Kodera.

Pro plzeňskou expozici, která potrvá do konce srpna, byly všechny fotografie, kromě snímků Jindřicha Marca, nově nazvětšovány. V Čechách budou zveřejněny vůbec poprvé. (mk)

Čeští řemeslníci a umělci v rakouském Linci

U příležitosti oslav 1. výročí vstupu České republiky do Evropské unie uspořádala linecká městská společnost Linzer City Ring ve spolupráci s Jihočeskou hospodářskou komorou (JHK) zajímavou akci pod názvem „Ahoj, sousedě – Česká republika hostem v Linci“.

Ve dnech 28. až 30. dubna měli možnost řemeslníci a umělci z České republiky prodávat svoje výrobky na různých místech Lince bez jakéhokoliv pracovního povolení.

Pronájem prodejního místa byl bezplatný, prodejci a vystavovatelé pouze museli mít svůj vlastní stánek.

Této akce se zúčastnili nejrůznější umělci, například malíři, portrétisté, hudebníci, kouzelníci, artisté a ochotnické spolky. Dále pak provozovatelé dílen s ruční výrobou keramiky, pleteného zboží, skla, svíček, mýdla, kosmetiky, šperků, kovovýroby nebo výrobků z vlny a také výrobci typických českých lahůdek a specialit.

Podobné oslavy vstupu České republiky do EU mají v plánu také některá další rakouská města a obce.

(mk)

Fotografie Hanzelky a Zikmunda

Před nedávnem proběhla zajímavá výstava, na které měli návštěvníci možnost seznámit se s unikátními fotografiemi, které pocházeli od legendární dvojice cestovatelů Hanzelky a Zikmunda.

V Tereziánském křídle Starého královského paláce Pražského hradu a v nedaleké Písecké bráně byla umístěna fotografická výstava, nazvaná „Hanzelka Zikmund“. Záštitu nad ní měli český prezident a pražský primátor.

Expozice se skládala z fotografií, které byli součástí kolekce vytvořené v roce 2003 pro výstavu ve Velké synagoze v Plzni. Její součástí byli snímky z obou slavných expedic známých cestovatelů – z let 1947-1950, kdy Hanzelka se Zikmundem objeli s osobním vozem Tatra 87 Afriku a Jižní a Střední Ameriku, a z let 1959-1964, kdy procestovali se dvěma terénními Tatrami 805 Blízký východ, některé státy monzunové Asie, indonéské a japonské ostrovy a asijskou část tehdejšího Sovětského svazu.

Jiří Hanzelka a Miroslav Zikmund byli po okupaci Československa v roce 1968 komunistickým režimem umlčeni na dlouhých dvacet let. Společensky i občansky byli rehabilitováni až po roce 1989. V roce 1995 oba cestovatelé pře-

Jiří Hanzelka a Miroslav Zikmund (Peru)

dali svůj rozsáhlý archiv Muzeu jihovýchodní Moravy ve Zlíně – zde pak byla vytvořena expozice nazvaná „S inženýry Hanzelkou a Zikmundem pěti světadily“.

Miroslav Zikmund žije v současné době ve Zlíně, Jiří Hanzelka zemřel po dlouhé nemoci v únoru roku 2003.

(mk)

Pobočka Europa Nostra v Praze

V Nostickém paláci v Praze byla slavnostně otevřena česká pobočka organizace Europa Nostra – jejím patronem se stal Václav Havel.

Europa Nostra je organizace, která poskytuje základnu více než dvěma stovkám nevládních institucí, zabývajících se péčí o památky v Evropě a podílí se na ochraně a zlepšení stavu evropského kulturního dědictví. Usiluje o větší informovanost o svých programech i v dalších zemích Evropské unie – především vzhledem k jejímu rozšíření. K tomu by měl přispět právě rozvoj sítí národních poboček.

Jako zahajovací gesto, na začátek svojí činnosti v České republice, zvolila Europa Nostra udělení grantu majitelům pozdně barokního objektu – pražského domu Jiřího Trnky. Dům proslulého malíře byl velmi silně poškozen povodněmi v roce 2002.

Europa Nostra uděluje v každém roce stejnojmennou cenu, která se stala před třemi lety oficiální cenou Evropské unie za význačný počin pro ochranu kulturního bohatství. V loňském roce ji v kategorii uměleckých sbírek obdržela svatojiřská sbírka následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este na zámku Konopiště, předloni český projekt na obnovu barokního divadla v Českém Krumlově. Uznání evropské úrovně získaly rovněž i šestiletá rekonstrukce Valdštejnského paláce a zahrady v Praze nebo rekonstrukce Müllerovy vily v pražských Střešovicích.

(mk)

Kotva pro Iry

Proslulý obchodní dům Kotva v centru Prahy na Náměstí Republiky získal začátkem března nového vlastníka. Stala se jím irská investiční a developerská společnost Markland Holdings Limited, která za něj zaplatila přes 50 miliónů dolarů. Její představitelé chtějí obchodnímu domu, vybudovanému v sedmdesátých letech minulého století vrátit jeho bývalou slávu a učinit ho zase jedním z nejvyhledávanějších obchodů v celé Praze. Kotva, cíl celých výprav mimopražských návštěvníků zejména v sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století, byla v posledním období zastíněna specializovanými pobočkami velkých světových firem i svým dlouhodobým konkurentem – obchodním domem Tesco (dříve Máj) na Národní třídě. Podepsaly se na tom jistě i vleklé konflikty, se kterými zápasí akciová společnost Kotva, která přes několik prostředníků obchodní dům dosud ovládala. Kvůli akciové společnosti Kotva v současnosti České republiky hrozí další mezinárodní arbitráž, protože americký investiční fond Brookdale Global Opportunity Fund, který drží asi 12 % podíl v Kotvě, tvrdí, že české úřady v jeho případě porušují česko-americkou smlouvu o ochraně investic. Zástupci Markland Holdings Limited však tvrdí, že se jich celý problém vlastně nijak netýká. V současnosti spíše chystají modernizaci obchodního domu, která by ho měla znovu zatraktivnit pro návštěvníky. Víze obnovit bezzbytk-

ku jeho původní lesk se však nejeví příliš reálná vzhledem k tvrdé konkurenci, která dříve neexistovala. Spíše lze očekávat přeměnu Kotvy na exkluzivnější obchodní dům, určený k uspokojení náročnějších zákazníků. Podobné zařízení zatím v centru Prahy víceméně chybí, takže by podobná koncepce mohla uspět. Nicméně proti ní hovoří dosavadní neúspěchy dosavadních snah vybudovat exkluzivní obchodní střediska ve středu české metropole. Zatím se vždy ukázalo, že skupina opravdu movitých zákazníků toužících po kvalitě a luxusu je v české společnosti příliš úzká a občasné návštěvy bohatších cizinců nedokázaly nepříznivý vývoj tržeb v exkluzivních prodejnách zvrátit. Jenže časy se mění a zkušenosti z poloviny devadesátých let nemají věčnou platnost. Velmi důležité ovšem bude, jestli se nové vedení Kotvy dokáže včas rozhodnout, zda bude usilovat o budování lidového obchodního domu pro široké maso zákazníků nebo luxusní zařízení získávající své klienty nikoli cenou, ale především vynikající obsluhou a prvotřídní kvalitou zboží. Snaha o jakousi třetí cestu by v tomto případě skutečně mohla být cestou do pekel. (MaFr)

O cigarety je v ČR velký zájem

Zdravotníci bijí na poplach – v České republice se vůbec nedaří snižovat spotřebu cigaret a naopak zdejší trh loni vzrostl o 8 %. Výrazně se přitom zvýšil podíl těch nelevnějších druhů. Poté, co se vstupem České republiky do Evropské unie odpadla pětádesátiprocentní daň na dovoz, rozhořel se v ČR ostrý konkurenční boj, který přes zvýšení spotřební daně srazil ceny levných značek pod úroveň roku 2003. Odborníci varují, že laciné cigarety lákají především mládež, která tabákovému pokušení podléhá až nebezpečně snadno. Vedle domácích spotřebitelů ovlivňují poptávku i zahraniční klienti, v jejichž rukou končí podle odhadů ekonomů zhruba 20-30 % z celkového množství prodaných kusů. Situace došla tak daleko, že některé značky kupují v České republice takřka výhradně cizinci. Svoji roli zde sehrává především skutečnost, že u cigaret zdanění v České republice dosud nedosáhlo úrovně jako ve starých členských zemích. Nyní však parlament projednává úpravu, na základě které by měly spotřební daně z cigaret v průběhu letošního a příštího roku výrazně stoupnout. V této souvislosti však znalci varují před přílivem padělaných a pašovaných cigaret, jejichž atraktivní cena významně rozkolísá legální trh. Poukazují přitom na příklad Slovenska, kde došlo přesně k tomuto vývoji. Některé padělané cigarety přitom mohou zdraví spotřebitelů ohrozit ještě daleko výrazněji než originální produkty. Jenže zase na druhé straně – kolik lidí odradilo kouření bramborové natě a jiných odporností od kouření na celý život? (MaFr)

Cena pro Národní knihovnu

V soutěži o nejlepší českou reklamu Louskáček 2004 získala hlavní cenu Národní knihovna v Praze. Oceněny byly tři plakáty pro kampaň „Přečti si to dříve než Hollywood“, které vytvořila agentura Leo Burnett Advertising.

Louskáček je prestižní soutěž o nejlepší a nejkreativnější českou reklamu, kterou každoročně pořádá Art Directors Club České republiky ve spolupráci s Asociací komunikačních agentur a Asociací producentů v audiovizí.

Louskáček tvoří součást Art Directors Club of Europe Awards. Tato evropská soutěž se koná v Barceloně a vítězné práce do ní postupují.

Plakáty, které podporují čtenářství, byly vydány v nákladu 6 000 kusů a byly rozeslány do 400 knihoven – ty zajistily jejich distribuci.

Mimo hlavní cenu Louskáček 2004 bylo uděleno 59 zlatých, stříbrných a bronzových Louskáčků ve 27 kategoriích – zlatých cen bylo v letošním roce rozdáno 8, stříbrných 15 a bronzových 36. (mk)

Chystá se vznik muzea Němců

Důstojného muzea se konečně dočkají čeští Němci, kteří před šedesáti lety tvořili třetinu obyvatel českých zemí a ještě v dnešní době jsou druhou nejvýznamnější menšinou.

Projekt muzea představil v Berlíně za účasti významných německých politiků v čele s místopředsedkyní Spolkového sněmu Antje Vollmerovou a zástupců landsmanschaftu starosta Ústí nad Labem Petr Gandalovič. V budově zrekonstruovaného muzea se stoletou tradicí by měly v rámci „Collegia Bohemicum“ postupně vzniknout rozsáhlé výstavní prostory, dokumentační centrum a archiv.

Budova muzea v Ústí nad Labem, kde má vzniknout expozice o Němcích v Čechách

Náklady na rekonstrukci muzea, které podle předběžných odhadů dosáhnou částky 160 milionů Kč, hodlá město hradit především z vlastních finančních prostředků, dále pak z evropských fondů a německých nadací.

Historií soužití Čechů a Němců se odborníci ze současného muzea a univerzity v Ústí nad Labem věnují systematicky již patnáct let. První, putovní výstava se v muzeu konala před čtyřmi lety. Přestěhovala se do Ústí z Mnichova a podílel se na ní landsmanschaft. Tato výstava s názvem „Co nám doma chutnalo“ pojednávala o společných základech české a sudetské kuchyně a zaznamenala velký úspěch mezi veřejností. Vesměs pozitivní ohlasy jsou také na projekt Muzea českých Němců. (mk)

V ČR se stále více konzumují léky

České republice se stále nedaří zastavit prudký nárůst nákladů na léky, které v současnosti představují plnou čtvrtinu veškerých peněz vydávaných na celé zdravotnictví. Ve srovnání s rokem 1992 náklady stouply šestkrát

a dosáhly loni sumy 52 miliard Kč. V současnosti zkonsumují čeští občané zhruba tolik léčiv, kolik činí průměr Evropské unie. Podle odhadů se podobné množství léků spotřebuje například v Německu nebo na Slovensku. Mezi evropské rekordmany pak patří například Francie, Belgie nebo Portugalsko, na opačném konci žebříčku pak stojí zejména skandinávské země. Většina odborníků se shoduje, že léčiv se v České republice spotřebuje neúměrně mnoho, doposud se však nepodařilo najít způsob, jak plýtvání v této oblasti účinně čelit. Apely na lékaře, aby při předepisování medikamentů postupovali racionálněji a uvážlivěji, zatím vyzněly do prázdna. Snaha vyřadit z hrazení nemocenskou pojišťovnou volně dostupné léky zatím také neuspěla, především z obavy, že by podobný krok mohl nepříjemně postihnout zejména starší občany, trpící různými dlouhodobými zdravotními problémy. Pokud však výdaje za léky budou růst stejným tempem jako dosud, nelze vyloučit, že stát k nějakým restrikcím nakonec sáhne. Jen velmi obtížně by se asi přitom hledalo řešení, které by nepoškodilo především sociálně slabé vrstvy obyvatelstva. Zdraví jako privilegium bohatých však představuje asi jen obtížně akceptovatelnou vizi. (MaFr)

Umělá rohovka poprvé v ČR

I když se v médiích často hovoří o krizi českého zdravotnictví, z odborného hlediska zdejší lékaři za svými kolegy ve vyspělých evropských státech nijak nezaostávají. Dokládá to i úspěšná operace na oční klinice Fakultní nemocnice v Hradci Králové, při které byla poprvé v ČR pacientovi nahrazena rohovka umělou biokompatibilní tkání AlphaCor. Umělá rohovka je určena pro lidi, u nichž je použití klasického transplantátu lidské rohovky z nějakých důvodů vyloučené. Zákrok provedli hradečtí specialisté ve spolupráci s odborníky z berlínské Schlosspark Klinik. Nejedná se přitom o nějakou nahodilou akci – oční klinika hradecké Fakultní nemocnice se v poslední době může pochlubit několika unikátními operacemi a jejímu přednostovi profesoru Pavlu Rozsivalovi byla nabídnuta i spolupráce na studii o implantaci umělé duhovky, což je zcela nový speciální implantát vyvinutý v Německu. Stejně skvělou pověst mají v Evropě i další české lékařské týmy, které se běžně podílejí na využití nejnovějších vědeckých objevů. Slušnou úroveň si přitom zachovává i naprostá většina běžných praktických lékařů. Problém samozřejmě představuje samozřejmě úroveň honorování lékařů i zdravotnického personálu, která vede některé zejména mladší pracovníky k odchodu do zahraničí, ale představy, že čeští doktoři a zdravotní sestry zavalí Evropskou unii se ukázaly jako zcela liché. Místa po zdravotnících, kteří si přece jen našli místo v cizině, pak hravě zaplnili především dobře připravení lékaři ze Slovenska. Právě na Slovensku už jsou potíže s odchodem lékařů výraznější, což je dáno především nižšími příjmy zdravotníků v této zemi i ve srovnání s Českou republikou a větší ochotou Slováků stěhovat se za prací. (MaFr)

Pro Muchovu Epopej nová budova v Praze?

Pražská městská rada schválila koncem dubna záměr postavit na Výstavišti novou budovu určenou pro vystavení gigantických pláten Alfonse Muchy – cyklu *Slovanská*

epopej, které umělec věnoval v roce 1928 městu Praha pod podmínkou, že zajistí jejich vystavení v české metropoli. Jenže v současnosti se plátna nacházejí na zámku v Moravském Krumlově poblíž Muchova rodiště v Ivančicích. Návrh architektonického ateliéru Anima počítá s prezentací cyklu v budově s netradičně členěným interiérem a vybavené nejmodernější technikou. To vše ale samozřejmě bude něco stát. Původní odhady kvůli stoupajícím cenám oceli vzrostly až na 150 milionů, což se některým radním zdá neúměrně mnoho. Například bývalý pražský primátor a představitel Evropských demokratů Jan Kasl celý projekt označil za rozmařilost. Jeho oponenti, mezi které patří vedle občanskodemokratických a sociálnědemokratických zastupitelů ovládajících vedení města i enfant terrible pražské komunální politiky, nezávislý Michael Hvizďala, však namítají, že návratnost investice bude poměrně vysoká. Zejména američtí turisté se prý na *Slovanskou epopej* při návštěvě Prahy intenzivně vyptávají a cítí velké zklamání, když se dozvědí, že by kvůli jejímu shlédnutí museli putovat až na jih Moravy. Navíc na stavbě pavilónu by se podle některých představitelů pražské radnice mohli výrazně spolupodílet i zahraniční investoři, kteří by cenu pavilónu pro město výrazně snížili. Smlouva o zápůjčce Muchových pláten do Moravského Krumlova končí v roce 2006 a již další rok by mohli celou epopej obdivovat zájemci v Praze. Nezbyvá než věřit, že se ze stavby nestane taková díra na peníze jako z proslulého skleníku Fata morgana v pražské botanické zahradě, jehož cena nakonec dosáhla několikanásobku původně odhadovaných nákladů. (MaFr)

Skeptici rozdávali Bludné balvany

Český klub skeptiků Sisyfos, v němž se angažuje například proslulý astronom Jiří Grygar, uděлил podobně jako v předešlých letech anticeny „za klamání veřejnosti a rozvoj blátivého způsobu myšlení“ Bludné balvany. V kategorii jednotlivců „zvítězil“ Eduard Boháč, podnikatel v oblasti tzv. odstiňování patogenních zón. Stříbrný Bludný balvan vybojoval esoterik Pavel Kozák, popisující zcela vážně např. bludné kořeny či skřítky, a na třetí místo se dostal redaktor rozhlasové stanice Radiožurnál Marek Janáč, který v seriálu *Prezidentské rukopisy* nechával grafoložku analyzovat charakter jednotlivých prezidentů na základě jejich písemných projevů. Přitom ovšem dotyčná analytička přesně věděla, čí rukopis drží v ruce, takže pak jen opakovala poznatky známé z historické literatury. Zlatý Bludný balvan v kategorii společností se stal letos kořistí firmy Amikus za propagaci kineziologické metody One Brain, která je podle vědců absolutně neúčinná. Druhá příčka patří společnosti Saffron obchodující s údajně zázračnou pí-vodou a bronzový Bludný balvan připadl veřejnoprávní České televizi za pořad *Sama doma*, v jehož rámci je pravidelně propagována i astrologie. Sdružení vědců především z oborů přírodních, lékařských a technických věd Sisyfos vzniklo v roce 1995 jako reakce na záplavu nejrůznějších pavědeckých metod a postupů, která Českou republiku zasáhla zejména v první polovině devadesátých let. Jeho členové však mají dost práce i v současnosti – stále zůstává množství fantastů i podnikavých podvodníků, kteří šíří různé, často i dost nebezpečné pavědecké nesmysly a dokážou na tom často i výrazně vydělávat. (MaFr)

Brandýs se vrátil do rakousko-uherských časů

Jako každý rok, i letos si město Brandýs nad Labem v první polovině dubna připomnělo dobu, kdy majitelem zdejšího panství byl poslední rakouský císař Karel I. Letos zároveň proběhly i oslavy 280. výročí založení zdejšího slavného českého dragounského pluku č. 14, který zde sídlil až do roku 1918. Diváci tak mohli nadšeně přihlížet přehlídce vojáků v historických uniformách a vyposlechnout si i císařskou hymnu *Zachovej nám Hospodine...* Hlavní atrakcí loňského ročníku bylo zpřístupnění nově rekonstruovaného brandýského zámku a letos mohli návštěvníci slavností jako první spatřit jeho obnovené sklepní prostory, které slavnostně otevřel společně s brandýským starostou i velitel vojenské posádky z nedaleké Staré Boleslavi. Dalším lákadlem se stala i bohoslužba sloužená ve farním kostele Obrácení svatého Pavla u polního oltáře 2. pěšího pluku z Lince, v němž jsou uloženy ostatky blahoslaveného Karla Habsburského. A mnoho zájemců si také nenechalo ujít příležitost ochutnat na závěr slavnosti pravý vojenský guláš. Na své si přišli i profesionální historici, kteří v souvislosti s oslavami uspořádali kolokvium věnované osobě Karla I. Brandýské oslavy samozřejmě nelze pokládat za nějakou monarchistickou demonstraci, jejich organizace daleko více ukazuje na nadhled a smysl pro humornou nadsázku. Ale samozřejmě v nich nechybí špetka nostalgie po dávno zašlých časech našich předků na konci předminulého a na začátku minulého století.

(MaFr)

Bude se laciné obilí opět pálit v peci?

Slavná dvojice z Osvobozeného divadla Voskovec s Werichem zpívala v jedné ze svých písniček: „Je to divný svět, divné věci, když je pro lidi třeba, pálit laciný žito v peci, aby zdrazil chleba.“ Kvůli loňské nadúrodě se nyní zdá, že se historie bude opakovat. Představitelé brněnské plodinové burzy, která má zprostředkovat prodej českých obilních přebytků, přiznali, že jednali se zástupci elektrárenského gigantu ČEZ o možnosti využití několika set tisíc tun zrna jako laciného paliva do elektráren. Údajně už proběhly zkoušky výhřevnosti a zástupci ČEZu předběžně nabídli 1 100 Kč za tunu. Obchod vítají především profesní organizace zemědělců, kteří doufají, že se tímto způsobem zbaví množství obilí horší kvality, za které dostanou alespoň nějaké peníze a zároveň uvolní sklady pro novou úrodu. Ministerstvo průmyslu a obchodu se k celému projektu staví spíše zdrženlivě a považuje ho za nesystémové opatření, nicméně jeho představitelé konstatovali, že získávání energie spalováním obilí není v zákonech a předpisech žádným způsobem omezeno a při splnění všech předpisů mu nelze klást žádné překážky. Sociálnědemokratický ministr průmyslu a obchodu ale podotkl, že podle jeho názoru existují z ekonomického hlediska i vhodnější způsoby využití biomasy. Jako variantu nabídl například plošné přimíchávání biolihů vyrobeného z obilí do benzínu, které ostatně podporuje i Evropská unie. Jednoznačně se proti návrhu na spalování obilí postavili zástupci ministerstva životního prostředí. Jeho významný činitel Martin Bursík prohlásil, že rolníci ani ČEZ nemohou počítat s tím, že by ministerstvo zařadilo obilí na seznam biomasy určené ke spalování v elektrárnách. Přesto zástupci

ČEZu jednají v současnosti o povolení ke spalování. Zároveň však údajně zvažují i etické faktory. Přece jen – je to divný svět, divné věci...

(MaFr)

Zahranických turistů v ČR stále přibývá

V loňském roce se v České republice dobře dařilo i cestovnímu ruchu. Do země přicestovalo loni celkem 7,9 miliónu zahraničních turistů, což znamená meziroční nárůst o nezanedbatelných 19,4 % a zároveň nejlepší výsledek od vzniku samostatné České republiky. Pozici nejpilnějších návštěvníků České republiky si přitom udržují Němci, jichž sem loni přicestovaly skoro dva milióny. Česká republika láká také návštěvníky ze Slovenska, ale opravdovým hitem loňského roku se staly především zájezdy do Prahy pro britské turisty. Jejich počet stoupl na nevídaných 58 % na skoro 800 000. Přispěly k tomu zejména nízkonákladové letecké společnosti, které nabízejí cenově výhodné spojení do české metropole. Mnoho mladých Britů tak s oblibou putuje do Prahy především za kvalitním a levným pivem. Pokud nedojde k nějaké neočekávané události, bude se pravděpodobně turistický ruch v ČR i nadále vyvíjet příznivě. Přínejmenším v prvních letošních teplých jarních dnech byly pražské ulice návštěvníky z ciziny místy doslova zacpány.

(MaFr)

Důchodci pobírající slovenskou penzi bojují o příplatek

Čeští důchodci, kteří svoji pracovní kariéru strávili na Slovensku, mají obtížný život – vzhledem k rozdělení státu dostávají slovenské důchody, které jsou nižší než v České republice. Na rozdíl od důchodců žijících na Slovensku navíc nedostali loni v létě jednorázový příspěvek 1 000 Sk, který slovenská vláda vyplácela jako kompenzaci za prudký vzestup cen. Představitelé slovenského ministerstva sociálních věcí přitom argumentovali, že nemá žádné věcné oprávnění vyplácení tohoto příspěvku osobám žijícím mimo Slovensko. Češi pobírající důchod ze Slovenska proto žádali o podobný příspěvek českou vládou, ale neuspěli. Nakonec ustoupila slovenská strana a v druhé polovině dubna rozhodla, že 4 000 důchodců pobírajících slovenské penze a žijících v cizině příplatek obdrží. Tento krok však údajně slovenští představitelé nepovažují za zcela spravedlivý, protože důchodci sídlící v cizině nebyli zvýšením cen na Slovensku nijak postiženi. Z právního hlediska však nebyla jiná možnost. A důchodci? Jejich sociální situaci tisícovka asi nijak významně nevylepší, ale jak se lidově říká: „Lepší než drátem do oka.“ Navíc českým občanům dříve pracujícím na Slovensku nyní svítá další naděje – český Ústavní soud rozhodl, že na dobu zaměstnání českého občana na Slovensku v době existence společného státu nelze pohlížet jako na dobu zaměstnání v cizině. Připojil se tak k názoru ombudsmana, který podobný postup českých úřadů již dříve kritizoval jako diskriminující. Česká správa sociálního zabezpečení se až dosud ve svých výpočtech důchodů Čechů dříve pracujících na Slovensku odvolávala na smlouvu mezi oběma republikami o sociálním zabezpečení, tu však podle Ústavního soudu nelze vnímat jako součást ústavního pořádku ČR a není možno její aplikaci zhoršit postavení občana, jak se to v současnosti děje.

(MaFr)

Za kolik se bude jezdit v Praze?

Pokud se chystáte na výlet do české metropole, musíte počítat s tím, že zde pravděpodobně brzo, snad už na počátku léta, zaplatíte mnohem více za využití hromadné dopravy. Přestavitelé pražské radnice v současnosti mezi sebou jednají o rozsahu zdražení. Ceny jízdného zůstávají několik let na stejné úrovni a v současnosti údajně cestující platí vlastně jen 22 % reálných nákladů, zbytek dotuje město. Zatímco dosud stál jednotlivý lístek 8 a 12 Kč (asi 30 centů), mohla by se podle některých plánů jeho cena pohybovat zhruba na dvojnásobné úrovni. Více by měli cestující zaplatit i za předplatní jízdenky, zde se však asi nebude jednat o tak dramatický skok. Pražskou radnici ovládá „velká“ koalice sociálních demokratů a Občanské demokratické strany, která v současnosti diskutuje o konečné podobě zdražení. Sociální demokraté jsou pro mírnější variantu, především chtějí co nejméně zvyšovat ceny předplatného, hlavní část nákladů by totiž podle nich měli nést právě turisté a další návštěvníci hlavního města. Ceny měsíčních, čtvrtletních či ročních kupónů by podle jejich vize měly vzrůst pouze o inflaci. I to však představuje za předešlých pět let nezanedbatelných 12-15 %. Sociální demokraté také s některými dalšími zastupiteli prosazují zavedení výhodných senior pasů a větší zohlednění žákovského a studentského jízdného. Někteří zastupitelé navíc navrhují, aby se místo zvyšování jízdného hledaly spíše úspory v Dopravním podniku, který je podřízen magistrátu hlavního města. Lze však čekat, že i přes případné úspory by jízdné stejně stoupl. Takže Pražanům stejně jako návštěvníkům města nezbude než hlouběji sáhnout do peněženky. (MaFr)

Vltavíny na Petříně

V pražské Štefánikově hvězdárně probíhá zajímavá výstava pod názvem „Drtivá krásá“. Expozice nabízí zájemcům k prohlédnutí přes stovku nejkrásnějších vltavínů, které vznikly při dopadu asteroidu na území dnešního Německa. Ve stejném množství představuje také tektity a impaktní skla z celého světa, které vznikly při dopadech kosmických těles před mnoha milióny let. Vltavíny, které jsou v Praze vystaveny, byly zapůjčeny ze soukromé sbírky Milana Prchala z Českých Budějovic. Výstava bude otevřena do 19. června. (mk)

Byl vydražen Kupkův obraz

Za rekordní částku 4,6 miliónu Kč byl na pražském Žofíně vydražen obraz Františka Kupky *V zahradě*. Jedná se o dosud nejvyšší cenu, která byla za Kupkovo dílo na domácím aukčním trhu zaplacená. Získal jej zájemce po telefonu. Obraz *V zahradě*, namalovaný pod vlivem fauvismu, pochází z roku 1906 a je jedním z posledních olejů Františka Kupky ze slavné Waldesovy obrazárny, která byla v devadesátých letech restituována z Národní galerie v Praze. (mk)

Nejlepší vtíp o pivu je od Renčina

Plzeňský Prazdroj a Česká unie karikaturistů vyhlásily soutěž kresleného humoru, jejímž tématem bylo pivo.

V Plzni poté porota vyhodnotila jako nejlepší kreslený „pivní“ vtíp příspěvek Vladimíra Renčina. O druhé místo se dělil Miroslav Barták a Jan Hrubý a o třetí Oldřich Jelínek, Pavel Kotyza a Radek Straka. Cenu Michala Hrdého získala Vlasta Mlejnková. Výstava vybraných soutěžních prací s pivním humorem byla umístěna v Návštěvnickém centru Plzeňského Prazdroje. (mk)

Další Čech na severním pólu

Již čtvrtým Čechem, kterému se podařilo dobýt severní pól, se stal polárník Jiří Sůra, jenž společně se skupinou Rusů vyrazil na lyžích z ruské základny Barneo. Tato základna, jejíž součástí je také letiště, byla vybudována na kře ležící mezi severním pólem a souostrovím Špicberky. Zásoby si s sebou expedice vezla na saních. Zpět na základnu dopravil expedici vrtulník.

Josef Sůra je zkušený polárník. Absolvoval již několik výprav – v roce 1998 přešel na lyžích Špicberky od východu na západ, v roce 1999 vystoupil se svojí devítiletou dcerou na nejvyšší grónský ledovec. Na svoji zatím poslední výpravu k severnímu pólu se Václav Sůra připravoval v mrazičím skladu v Jirnech u Prahy – zde také pořídil svoje první filmové záběry, které budou součástí dokumentu připravovaného o celé výpravě. (mk)

Stávka hostinských v Bratislavě

Bratislavští hostinští a restauratéři se v březnu odhodlali k neobvyklému kroku – jeden den od jedenácti do dvou uzavřeli své provozovny. Stávka hostinských zarazila především zahraniční turisty, kteří jí byli často doslova zmateni. Jednalo se však o protest proti trojnásobnému zvýšení poplatků za letní předzahrádky ze strany města. Prudký nárůst považují majitelé podniků v mnoha případech za doslova likvidační. Přitom venkovní posezení podle mnoha turistů (včetně mě osobně) v uplynulých letech výrazně oživilo atmosféru slovenské metropole a navodilo v centru příjemnou atmosféru. (MaFr)

Čeští vědci úspěšní v boji proti rakovině

Skupina českých vědců vedená profesorem Jiřím Bartekem působících v Dánsku v Centru pro výzkum rakoviny zveřejnila v jednom z nejrenomovanějších světových vědeckých časopisů *Nature* studii, která by mohla znamenat významný pokrok v boji lidstva s rakovinou. Podstatou práce by mělo být objasnění mechanismů, na základě kterých buňky prorazí vlastní protinádorovou bariéru a začnou se nekontrolovaně dělit. Odborníci však upozorňují, že přestože se jedná o významnou studii, k jejímu praktickému využití bude ještě dlouhá cesta. Do budoucna by však mohl objev umožnit individualizaci a hlavně podstatně lepší účinnost léčby. (MaFr)

Ve městě více počítačů, na vesnici více mrazniček

Šetření Českého statistického úřadu ukázalo, že ve vybavenosti českých domácností nejsou žádné výrazné regionální rozdíly, existují však určité difference mezi městy

a venkovem. Zatímco ve městech má nějaký počítač doma zhruba 36 % domácností, na venkově jde pouze o necelých 30 %. Větší vybavenost vykazují města i dalších tzv. nadstandardních spotřebičích, jako jsou myčky nádobí nebo sušičky prádla. Naopak na venkově nalezneme více mrazniček nebo bojlerů. Zároveň jsou na venkově častější různé zastaralé přístroje, například černobílé televizory nebo neautomatické pračky.

Celkově však nelze rozdíly ve vybavení označit za nějak propastné. Rozhodně se nejedná o situaci podobnou například polským poměrům, kde diference mezi venkovem a městy bije doslova do očí.

(MaFr)

Muzejníci slaví svůj mezinárodní svátek

Mezinárodní den muzeí připadl sice už na 18. května, v řadě muzeí a galerií ho ale oslavili volným či sníženým vstupným až později během víkendu. V Muzeu hlavního města Prahy si zájemci mohli za pouhou 1 Kč prohlédnout výstavu s názvem „Skončeno a podepsáno“, která na 130 fotografiích dokumentuje drama pražského povstání. V muzeích a galeriích po celé České republice byla ke dni muzeí zahájena veřejná sbírka Vstupenka pro Asii. Výtěžek z prodeje pohlednic po dvacetikoruně podpoří prostřednictvím konta SOS Srí Lanka Muzeum námořní archeologie v Galle, jehož budova byla zničena vlnou tsunami.

Začíná festival muzejních nocí

Ve třiasedmdesáti městech se až do začátku června uskuteční Festival muzejních nocí. Ve více než stovce muzeí a galerií nabídne zájemcům řadu neobvyklých nočních akcí. Budou mezi nimi koncerty, divadelní představení, ukázky řemesel, soutěže, prezentace běžně nevystavených sbírek a další setkání s minulostí i přítomností. „První Pražská muzejní noc zaznamenala loni ve dvou desítkách objektů na 50 000 vstupů,“ poukázal na úspěch prvního ročníku generální ředitel Národního muzea Michal Lukeš.

Archeologové našli v Olomouci pohřebiště z doby bronzové

Rozsáhlé pohřebiště z mladší doby bronzové s více než osmi desítkami žárových hrobů našli nedávno archeologové v Olomouci-Slavoníně. Podle Jakuba Vrány z Archeologického centra v Olomouci je lokalita největším pohřebištěm lužické kultury, které odborníci na střední Moravě v posledních 20 letech našli. Nádoby z žárovými pohřby navíc vydaly i kolekci bronzových předmětů a dokonce i zbytek zlatého drátku z doby kolem 1300-1000 let před

naším letopočtem. V Olomouci-Slavoníně zůstanou archeologové zřejmě i nadále. Bádají v místech, kudy povede trasa západní tangenty rychlostní komunikace. Rozsáhlé pohřebiště lidu lužické kultury objevili archeologové na Moravě také v šedesátých letech minulého století v Moračevicích na Šumpersku. Odborníci tehdy narazili na několik set žárových pohřbů.

Příbramští studenti pomáhají v Tatrách sázet nový les

Navzdory větru a dešti pracuje v lesích nad obcí Mlynčiky nedaleko Kežmaroku 40 studentů ze čtyř středních škol z Příbrami. Do Tater přijeli, aby pomohli obnovovat les po větrné smršti, která zasáhla oblast Vysokých Tater před půl rokem a zdevastovala zhruba 13 000 ha lesů národního parku. S iniciativou zorganizovat brigádu na pomoc Vysokým Tatrám přišli příbramští „zelení“.

Příbram má partnerské styky s podtatranským městem Kežmarok, které má lesy v postižené oblasti. A tak příbramská radnice přispěla studentům nejenom na cestu, ale také na nákup 10 000 sazenic stromečků, které koupili po příjezdu na Slovensko od Státních lesů Tatranského národního parku. Pomoc mladých lidí z Česka oceňují také lesní dělníci.

Národní technické muzeum dalo lokomotivu Komarek na rekonstrukci

Náročnou technickou operaci podniklo v Praze na Letné Národní technické muzeum (NTM). Ze své dopravní expozice vystěhovalo parní lokomotivu M 124.001 zvanou Komarek. Jedenáct metrů dlouhý a více než dvacetitunový kolos byl naložen na tahač s návěsem, který jej dopraví do Českých Velenic. Tam podstoupí důkladnou rekonstrukci, aby se zhruba po dvou letech vrátil jako součást nové expozice. „Komarek je pozůstatkem první éry motorizace místních tratí. Vyřazen byl v roce 1947. Do muzejní sbírky byl předán o dva roky později,“ řekl ředitel Železničního muzea Karel Zeithammer. V Evropě jsou podle něj jen dva tyto vozy: v Praze a ve Švýcarsku, kde jezdí při slavnostních příležitostech.

Parní motorové vozy měly na počátku 20. století zvýšit rentabilitu prodělečných lokálek. V tehdejší Rakousko-Uhersku jich bylo vyrobeno několik desítek. Lokomotivu objednal Zemský výbor Království českého pro místní dráhy na Českolipsku a smíchovská Ringhofferovka ji dodala v roce 1903. Na tratích v kopcovitém terénu se prý neosvědčila. O dva roky později dostala modernější a výkonnější stojatý kotol soustavy Komarek – odtud také pochází její přezdívka. Vůz se vrátil do České Lípy, později sloužil v rovinatějších krajích.

ŠUMAVA – o historii vzniku jejího názvu

V následujících letních měsících zaplaví Šumavu množství návštěvníků. A jistě si mnozí z nich položí otázku, kde se vzal název jednoho z nejkrásnějších pohoří? Byl snad odvozen našimi předky od šumění hlubokých hvozdů, kte-

ré si od pradávných časů rozprávěly s bublajícími potůčky, odnášejícími křišťálově čistou vodu z lesních pramenišť hluboko do kraje?

K tomu, abychom se dopátrali názvu Šumava, se mu-

síme v historii vrátit o nějaké to století zpět. Nejstarším písemným dokladem je pravděpodobně spis Antonia Bonfiniho o uherských dějinách *Rerum Ungaricarum decades quatuor*, který byl vydán v Basileji v roce 1568. Tady autor uvádí poprvé dva názvy Sudety a Šumava – „Sumaua sylua“. První název Sudety označuje souhrnně všechna horstva na severu Čech a název Sumaua sylua označuje všechna horstva na jihu. Pak následuje delší časová meze- ra a název Šumava se připomíná až v díle *O státě českém*, které sepsal exulant po bělohorské bitvě Pavel Stránský.

První vydání tohoto spisu se datuje do roku 1634. Podle autora jsou Čechy obstoupeny horami, jimž se říká Sudety a les Gabrétský – Gabrétským lesem se rozuměla všechna horstva na jihozápadě a jihu Čech. Tento název je převzat od antických autorů, z nichž můžeme citovat známého Claudia Ptolemaia. Pavel Stránský však dodává, že „někteří našinci po šumu větru domácím lidovým výrazem nazývají »Ssumawa« – tedy Šumava“. Z toho je patrné, že nejde ještě o název používaný obecně.

V roce 1679 napsal Bohuslav Balbín v *Miscellaneích*, že Gabrétský les se česky jmenuje Šumava a plošně pak vymezuje toto území od Chebska až po Sušici. Naproti tomu Mořic Vogt ve spise *Das jetzt lebende Königreich Böhmen* dává Šumavě název Kašperské Hory. „Carlsberski Hori“ – název města vznikl v roce 1617 z původního názvu Reichenstein nebo Bergreichenstein, které souviselo s těžbou zlatonosné rudy.

Tak jako prošla různým vývojem a názory plošná výměra Šumavy, prošla tímto vývojem i otázka původu a významu jména Šumava. Až donedávna byl uznáván názor, že jméno Šumava souvisí se staroslovanským jménem – šuma – les. Má to však jeden háček, slovo – šuma – je doloženo

jen v jihoslovanských jazycích. To znamená v jazyce bulharském, makedonském, slovinském a srbochorvatském. Jeho používání v češtině není prokázáno. Tento rozpor se snažil překonat Jindřich Barviř, a to svojí domněnkou, že slovanský kmen Doudlebů, do jehož území značná část Šumavy dříve spadala, se do Čech přistěhoval odněkud z jihu, snad z Korutan.

Současné názory jsou však spíše ovlivněny tvrzením profesora Šmilauera, který jako skutečné východisko pro název Šumavy vidí sloveso – šuměti, které je všeslovanské. Podle současného stavu jazykovědy, lze závěry profesora Šmilauera pokládat za konečné. V této souvislosti se nabízí vzpomínka na dílo Jindřicha Šimona Baara, který ve svém díle *Paní komisarka* popisuje večerní procházku paní Boženy Němcové s kaplanem Fastrem v Klenci, kdy známá spisovatelka naslouchá hlubokému šumění. „Co je to?“ naslouchala chvíli, „zní to jako u nás Úpa na splavu.“ – „Nikoli,“ usmál se Fastr, „to šumí náš královský hvozď, proto se mu říká Šumava.“

Tento vžitý názor mohou potvrdit i lidé žijící na Šumavě, kteří tamní přírodě rozumějí, umějí jí naslouchat a vyjádřit to po svém. „Začíná šumava, přijde rozbříšť“ (podle rozbředlého sněhu, obleva), řeknou. Anebo: „To se lesy rozšoumaly, sníh pude dolů.“ „Lesy šumí (mluví), bude obleva.“ Sníh taje a rozpouští se, místy se oblevř říká také „rozpoušť“. Když povoluje mráz, je to „povol“. Na konci zimy pak „ošumí“ – opadá listí z dubů.

Pokud padá silně sníh, říká se, že přišla „chumelenice“, ale také „šumelice“. „Šoumání“ nebo „šumanice“ to je, když šumavské lesy vyprávějí svoje báje a pověsti, kterým tak dobře rozumějí lidé pevně sžití se šumavskou přírodou.

(Podle Šumavského kalendáře, mk)

ČERVEN

Máj nás obdařil dospělým jarem, spoustou květů a vůní. Červen už má jiné poslání. Jako první klimatologický měsíc léta nás k němu vede, ale zatím bez záruky. Uklízí krajkoví jara v podobě opadaných okvětních lístků a nechává dozrát první červenající se plody.

Hned na svém počátku se měsíc červen pochlubí světoznámým patrnem deště – svatým Medardem. Spolu s ním nám dokazuje, že je bohatý na oblačnost jako listopad. V případě, že se nám to nechce věřit, připomíná nám to úšklebkem blesku a vzápětí to zdůrazňuje duněním hromu. Ať si honí mraky jak chce, my víme, že to s tou čtyřicítkou deštěů vždycky přehání. Studený mořský vzduch s vysokou vlhkostí neproniká nad pevninu stále, ale v jednotlivých vlnách. Nejdlejší období, kdy přišlo každý den, bylo od 27. června do 19. července, v roce 1954. Tehdy přišlo 22 dnů za sebou. Medardovské období probíhá zhruba v pěti vlnách. První vlnou jsou medardovské deště, následují svatojánské deště, prokopské deště, magdalénské deště, petrské deště, kterými medardovské období končí v prvních dnech srpna.

Pro samé deště nesmíme zapomenout na tajemnou noc svatojánskou. Připomíná nám ji William Shakespeare v rozmarné komedii *Sen noci svatojánské*. Kromě zázračného svatojánského koření z bylinek natrhaných v předvečer svátku svatého Jana Křtitele nás určitě zaujme v lese zářící kapradí. To nás dovede k ukrytému pokladu a šťáva ze zázračného kapradí nám umožní stát se neviditelnými anebo rozumět řeči zvířat.

(mk)

Pranostiky

Chladný květen, červen vlažný – je pro sýpky a sudy blažný.

Červen studený – sedlák krčí rameny.

Když v červnu severní větry vějí, tu se bouřky opozdění.

Jestli červen mokrý bývá, obilí pak málo rodívá.

Na Boží tělo jaký den, takový celý týden.

Na Boží tělo den jasný, celý rok šťastný.

Když na Medarda prší, těžko se seno suší.

Jasný den na Medarda tiší rolníkovo naříkání.

Prší-li na Barnabáše – úroda na vinicích.

Svatý Vít mění čas.

Na svatého Gerváze a Protáze posečeš seno nejsnáze, jestli je suché odvézt chceš, do Jána si pospěš.

Svatý Ján otvírá zimě zase dveře.

Na Petra a Pavla prší-li, urodí se hodně hub.

(mk)

České a moravské kraje IV

Pardubický kraj

Bývalý Východočeský kraj vždy zápolil s jedním problémem – na pozici hlavního krajského města si činili nárok dva od sebe nepříliš vzdálení adepti – Hradec Králové a Pardubice. V konkurenčním boji nakonec zvítězil Hradec Králové, ale obyvatelé Pardubic svůj boj nevzdali. Když se jednalo o podobě nových vyšších územněsprávních celků, byl konflikt nakonec vyřešen šalamounsky – sídlem krajského úřadu se stala obě města. My se tentokrát budeme věnovat Pardubickému kraji.

1) Jeho metropole podobně jako třeba německý Norimberk proslula jedním druhem pečiva, které se zde ostatně ve velkém stále vyrábí. Pardubice si lidé spojují tradičně s:

- a) perníkem; c) bábovkou;
b) koláčem; d) buchtami.

2) Pardubice jsou ovšem pojmem i pro milovníky sportu. Především v jednom z kolektivních sportů patří tým z Pardubic mezi absolutní špičku, dokonce se nedávno stal mistrem ligy, když ve finále smetl zlínské družstvo Hamé 4.: o na zápasy. Pardubice v současnosti žijí:

- a) curlingem; c) hokejem;
b) basketbalem; d) fotbalem.

3) S Pardubicemi si však sportovní fanoušci také spojují jednu velmi významnou akci, která se koná na podzim. Jde o slavný tradiční koňský závod, který do města přiláká nejlepší koně i žokeje z celé republiky a silná konkurence přichází i z ciziny. Velká pardubická je jeden z nejdůležitějších vrcholů celé české dostihové sezóny. Typově se jedná o:

- a) steeplechase; c) rovinný dostih;
b) závody klusáků; d) závody šestispřeží.

4) Součástí Pardubického kraje je i starobylé město Litomyšl s nádherným renesančním zámkem. V Litomyšli se narodil i jeden z nejvýznamnějších českých hudebních skladatelů 19. století a autor oper, jako jsou třeba *Braniboři v Čechách*, *Hubička*, *Jakobín* nebo *Dvě vdovy*. Jeho zřejmě nejslavnějším dílem se však stala *Prodaná nevěsta*, považovaná za jeden z největších skvostů české hudby. Jistě již víte, že se jedná o:

- a) Jana Nerudu; c) Karla Hynka Máchu;
b) Vítězslava Háška; d) Bedřicha Smetanu.

5) Na gymnáziu v Litomyšli působil i další mimořádně významná osobnost české národní kultury, proslulý autor hlavně historických románů,

kteří výrazně formovaly české představy o národních dějinách. Z titulů jmenujme alespoň *Proti všem*, *Temno*, *Psohlavci*, *Staré pověsti české* nebo *F. L. Věk*. Je třeba dodávat víc? Opět nepochybujeme, že jste hned poznali, že na litomyšlském gymnáziu působil:

- a) Bohuslav Balbín; c) Alois Jirásek;
b) Petr Chelčický; d) Josef Jungmann.

6) Litomyšl není zdaleka jediným městem v Pardubickém kraji, které se může chlubit tím, že dalo světu slavného hudebníka. Rodišťem celosvětově proslulého muzikanta je i městečko Polička. Zde se narodil v roce 1890 skladatel, mezi jehož nejslavnější díla patří např. *opera Řecké pašije*, *kantáta Otvírání studánek* nebo *balet Špalíček*. Ve svém díle vycházel z tradic české hudební kultury a z lidového umění, které však obohatil moderními podněty z Evropy. Dlouhá léta žil v zahraničí, v roce 1959 zemřel ve Švýcarsku. Nikdy však neztratil kontakty se svou rodnou zemí. Polička může být právem hrdá na svého rodáka:

- a) Bohuslava Martinů; c) Maxe Pirnera;
b) Mikoláše Alše; d) Františka Ženíška.

7) Na závěr našeho kvízu o Pardubickém kraji si připomeneme jednoho tamějšího rodáka, jehož činnost je ovšem úzce spojena i s Vídní. V Žamberku se totiž narodil roku 1841 významný lékař, od roku 1881 profesor a přednosta I. chirurgické kliniky ve Vídni. Za svého života dosáhl řady nejruznějších oficiálních poct, mj. ho císař jmenoval členem Panské sněmovny. Nikdy však nezapomněl na svůj český původ, ani na své rodiště, jehož dějinami se dlouhodobě zabýval. Proslul nejenom svým lékařským umem, ale i svým mecenášstvím a na svém sídle hostil mnohé představitelé české kultury. Zemřel náhle v roce 1900. Jeho žáci na něj ovšem nezapomněli – mj. se zasloužili o vytvoření portrétního reliéfu svého učitele, který dodnes zdobí arkády vídeňské univerzity. Hovoříme zde o:

- a) Josefu Jungmannovi; c) Josefu Dobrovskému;
b) Eduardu Albertovi; d) Václavu Hankovi.

Odpovědi na dnešní kvíz zasílejte do 20. června 2005 na adresu: **Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku**
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Schlüsselgasse 18, 1080 Wien, Österreich
e-mail: info@kulturklub.at, fax: (+43) (1) 79 88 454.

(připravil MaFr)

Historická kuchyně

Na trhu se již objevily nové brambory, staré je potřeba rychle spotřebovat, a tak jsme vybrali kuchařskou knihu, která byla celá věnována přípravě pokrmů z této plodiny pocházející z Ameriky. Jedná se o práci Jaroslava Dvořáka »Bramborová kuchyně«, která vedle receptů přináší i zdravotnický rozbor výživových vlastností brambor, rady týkající se jejich pěstování i skladování. Vydání, ze kterého čerpáme, se objevilo na pultech knihkupců v roce 1942, tedy v době války a nedostatku. To ovšem neznamená, že by recepty uveřejněné v knize nemohly potěšit a inspirovat i dnešní čtenáře. Naopak, právě při současném životě v éře velkých potravinových přebytků občas zatoužíme po prostším jídle, které přes svoji jednoduchost dokáže potěšit žaludek i chuťové buňky. Navíc v Dvořákově knížce nechybějí ani náročnější recepty, protože brambory vynikají v mnohých potravinových kombinacích, např. ve společnosti exkluzivních lanýžů. O kvalitě a nadčasovosti ostatně svědčí i skutečnost, že kniha byla v roce 2000 vydána jako reprint v nakladatelství Levné knihy KMA.

V kuchařce věnované bramborám samozřejmě nemohou chybět ani mnohé lidové recepty, jako byly např. sejkory, voračky nebo bosáky. Jejich výskyt však zároveň ukazuje, že si pod pojmem lidová kuchyně nemusíme představovat vždy pokrmy, jejichž historie v dané zemi sahá hluboko do dávnověku. Vždyť brambory se v českých zemích prosadily až v druhé polovině 18. století.

Bramborovka zeleninová I

Dusíme v kuthánku asi půl hodiny s kouskem omastku velikosti vejce tuto pokrácenou zeleninu: dvě menší mrkvičky, dva petrželové kořínky, jednu menší celerovou hlízu, dvě hlavičky štěrbáku a čtyři velké brambory. Zelenina ovšem useká se kolébacím nožem na prkénku, jak jen nejjemněji možno. K těmto součástem přidáme 3 l vařící vody, muškát a necháme vařit tak dlouho, až zelenina úplně změkne tak, aby se dala snadno cedníčkem nebo sítkem protřít. Polévka znova dá se na plotnu, zakverlají se do ní tři žloutky, podává se s osmaženými žemličkami.

Brambory s klobásou (český způsob)

Prostředně velká klobása se na másle do žluta rychle upeče, vyjme a z trochu mouky, omastku z pečené a přidavku hovězí polévky se připraví omáčka, v níž se dusí horké, na koláčky pokrácené brambory asi 10 minut. Mezitím vymaže se hrnek neb jiná nádoba máslem, vysype se dobře strouhanou žemlí nebo sucharem, dá se do ní polovinu bramborů, na ně na koláčky pokrácená klobása, pak zbylé brambory se strouhaným bílým chlebičkem. Navrch se pokladou kousky másla a formička se vstrčí do zpola vyhřáté trouby a ponechá tak ¾ hodiny, až se na vrchu utvoří pěkně žlutá kůrčička. Před podáváním se vyklopí pokrm na mísu. Na Plzeňsku přidávají k omáčce i trochu plzeňského piva, čímž prý nabude pokrm zvláštní pikantnosti.

Nové brambory s petrželkou

Zpění se čerstvé máslo a smíchá s půl hrstí jemně usekané petrželky. Asi 1 kg malých oloupaných kulatých bramborů uvaří se do měkka, voda se slijí, brambory nechají se v páře, načež se podávají s petrželkovým máslem, jak shora uvedeno.

Bramborové placky II

Na Kolínsku se připravují placky ponejvíce ze syrových brambor, které se oloupají a opláchnou v několikrát vyměněné vodě. Potom se dobře ustrouhají na hlubokou mísu a nechají tak asi dvě hodiny v klidu, načež se ustálá z nich voda slijí. Pak se nastrouhaná kaše vyklopí na vál, osolí se, opepří se, přidá se mouka, utřený stroužek česneku a vejce. Je-li to možno, lze přidat též drobounce nakrájenou osmaženou slaninu. Spojí se v těsto, které se na pánvi lžící rozetře na rozpálené sádlo. Placky však nemají být příliš silné a pekou se na sádle do červena po obou stranách. Může se k nim podávati syrové kyselé zelí.

Vlašský salát (smíšený)

Uvaří se (každé zvlášť) ve slané vodě: květák, mrkev, zelené lusky, chřest, malé cibulky a čerstvý hrášek. Je-li vše uvařeno a vychladlé, smíchá se s olejem a solí a odloží. Brambory se uvaří ve slupce, oloupají se, pokud jsou ještě teplé, pokrájí se na plátky a promíchají s kolečky syrové cibule a rajských jableček. Na mísu dávají se střídavě se zeleninou.

Brambory s brukví

Oloupe a nakrájí se na plátky velká brukev (kedluben). K tomu se nakrájejí i syrové brambory na koláčky. Zpění se v kuthanu zelená drobně usekaná petrželka na kousku sádla nebo jiného omastku, přidá se k ní brukev a vše pozvolna dusí do měkka. Potom se přidá hovězí polévka, sůl, pepř, jíška a pokrácené mladé brambory a společně se to dovaří. Na 1 kg čisté brukve běře se ½ kg bramborů, lžice omastku, jíška ze 3 dkg mouky a 3 dkg omastku.

(přípravil MaFr)

Vodafone míří na český trh, Telecom pro Telefonicu

Jedna z největších světových telekomunikačních společností Vodafone se rozhodla k razantní expanzi na český trh a kupuje nejmenšího českého mobilního operátora Oskar Mobil od kanadské firmy Telesysteme International Wireless. Zaplatí za něj celkem více než 30 miliard Kč, což je více, než kolik očekávali analytici. Spolu s Oskarem se má stát vlastnictvím společnosti Vodafone i 79 % akcií rumunské sítě MobiFon. Oskar má jako nejmladší český operátor v současnosti asi 1,83 miliónu klientů, ale odborníci očekávají, že nový vlastník by z něj mohl učinit ještě daleko silnějšího hráče na trhu. Skupina Vodafone Group se v současnosti může pochlubit skoro 152 milióny klientů, především ve Velké Británii, Francii a Německu, a představuje tak druhého největšího mobilního operátora na světě. Ekonomové stejně jako nedávno odstoupivší ministr informatiky Vladimír Mlynář doufají, že silný zahraniční subjekt přinese do České republiky služby, které ostatní operátoři dosud neposkytují, a zároveň posílí konkurenční prostředí, z něhož mohou těžit především koncoví uživa-

telé. Nicméně představitel T-Mobilu, který zatím v pořadí českých mobilních operátorů zaujímá pomyslnou stříbrnou příčku těsně za Eurotelem, tvrdí, že se vstupu Vodafone nebojí, protože se s tímto světovým gigantem úspěšně utkává i v jiných evropských zemích. Strach údajně nemají ani zástupci jedničky na trhu, společnosti Eurotel. Ta by v současnosti společně se svým mateřským podnikem Český Telecom měla změnit majoritního vlastníka. Dosud ho ovládá stát, který se již dříve neúspěšně pokusil svůj balík akcií Českého Telecomu prodat soukromému subjektu. V roce 2002 vyhrálo výběrové řízení konsorcium Deutsche Bank a dánské TDC, které nabízelo 55 miliard, vítězové se však nedokázali dohodnout s dalšími podílníky v Českém Telecomu a Eurotelu a Český Telecom zůstal v rukou státu. Později sedmadvacetiprocentní podíl v Telecomu od společnosti TelSource stejně jako 49 % akcií Eurotelu od firmy Atlantic West stát odkoupil, aby hodnotu Českého Telecomu zvýšil. V nervózní atmosféře politické krize nyní proběhlo nové výběrové řízení, z něhož vzešla jako vítěz španělská firma Telefónica, podnikající kromě Španělska např. i v Mexiku a Jižní Americe. Ta nabídla

za 51,1 % akcií Českého Telecomu ze všech soupeřů nejvyšší sumu – 82,6 miliard Kč. Překonalá tím jak švýcarský Swisscom, tak belgický Belgacom. Původní mírný favorit soutěže, investiční společnost Blackstone/CVC/Providence v konsorciu s France Telecom, si stanovil nakonec takové podmínky, že vláda se jeho nabídkou vůbec nezabývala. Částka nabídnutá Telefónicou analytiky příjemně překvapila, protože zhruba o 10 miliard Kč překročila odhadovanou optimální cenu. Umlčela také kritiky, kteří obviňovali vládu, že chce ještě před svým rozpadem prodat „rodinné stříbro“ za neúměrně nízkou cenu. Objevily se však určité obavy, že Telefónica se zaplacením značně finančně vyčerpá a nebude mít dostatek prostředků na investice. Objevily se i spekulace, že se Španělé pokusí část kupní ceny na Český Telecom nějakým způsobem převést nebo se chybějící peníze pokusí získat odprodejem Eurotelu jinému zájemci. Představitelé Telefónicy tyto varianty veřejně odmítli, nicméně již v druhé polovině dubna se objevila zpráva, že mobilní operátor Eurotel vyplatí své mateřské firmě Český Telecom dividendu ve výši 3 miliard Kč z nerozděleného zisku z minulých let. Peníze pak mají být použity na „splácení závazků“ Telecomu. Vláda počátkem dubna, těsně před pádem premiéra Stanislava Grosse, přes vnitřní rozpory prodej Českého Telecomu španělské Telefónice jednomyslně schválila a neohlížela se ani na protesty komunistů, kteří s prodejem strategické firmy nesouhlasí.

Privatizace Českého Telecomu má pro Českou republiku i pro její politické špičky mimořádný význam, protože ve státních rukou už příliš mnoho podobně významných podnikatelských subjektů nezůstává. Z peněz získaných prodejem většinového podílu v Českém Telecomu může vládnoucí skupina, ať již bude její složení jakékoliv, financovat řadu projektů atraktivních pro voliče. To si samozřejmě uvědomuje i opozice, a proto poměrně rychlý prodej Českého Telecomu příliš nevíta. Již v druhé polovině pak španělská firma složila zálohu ve výši 8,3 miliardy Kč na vázaný vklad. Zbytek ceny chce Telefónica doplatit v nejbližším období a poté chce nabídnout odkup akcií Telecomu minoritním akcionářům, kteří vesměs podíly získali v rámci kupónové privatizace. Pokud tato operace proběhne úspěšně, hodlají Španělé stáhnout akcie Telecomu z trhu a nahradit je svými vlastními akciemi. (MaFr)

Maloobchod na houpačce

Statistická čísla ukázala, že české spotřebitele ani v lednu neopouštěl výrazný optimismus a chuť utrácet. Maloobchodní tržby stouply v meziročním srovnání v České republice o plných 6,6 %, což většinu znalců velmi překvapilo. Výrazně větší tržby zaznamenaly především čerpací stanice, kde se nárůst přiblížil až k neuvěřitelným 19 %. Mnohem lépe se dařilo také prodejčům automobilů, u kterých občané utratili o 10,6 % víc. Lednové výprodeje také vyvolaly velký zájem o koupi elektroniky, elektrických přístrojů, železářského zboží, nábytku i dalšího zboží pro domácnosti. Více se kupovaly i potraviny. Údaje statistiků také potvrdily dlouhodobý trend odklonu českých spotřebitelů od nákupu použitého zboží – obchody prodejců této kategorie se snížily ve srovnání s lednem 2004 o 13,6 %. Vzestup prodeje pohonných hmot podle odborníků způsobil především příliv kamiónů, které od ledna zahltily čes-

ké silnice. Ostatní údaje však podle nich spíše svědčily o oživení spotřeby, což platí zejména pro takové komodity, jako jsou automobily. Bilance maloobchodních tržeb také ukázala, že mezi Čechy výrazně vzrůstá zájem o zboží ze zásilkových obchodů – trh se v předešlých letech v této oblasti pročistil a stabilizoval a velký impuls pro něj představuje šíření internetu, které umožňuje velice pohodlné a snadné nakupování. Jenže optimismus z počátku roku výrazně zchladila čísla z následujících měsíců, která naopak naznačují, že spotřebitelé začali s nákupy trochu váhat. Určitou roli zde možná mohla sehrát i atmosféra politické krize, spojená s nejasnostmi o budoucím vývoji, projevil se asi i finanční vyčerpání po vánočních nákupech a lednových výprodejích. Chuť nakupovat by ovšem v následujícím období mohla podpořit změna úrokových sazeb, která ještě více znehodnocuje vklady v bankách. Vývoj tržeb zřetelně ovlivní kromě vývoje politické situace zřejmě i vývoj v oblasti deregulace nájmu, kde by mohlo dojít k rychlejšímu růstu, než se doposud zdálo. Nejistota a vyšší životní náklady mohou samozřejmě chuť občanů utrácet omezit. (MaFr)

Blíží se útlum investic?

Jestliže většina údajů o vývoji českého hospodářství na počátku letošního roku odborníky potěšila nebo alespoň uspokojila, data o rozsahu zahraničních investic považují spíše za varovné. Přímé zahraniční investice totiž v lednu dosáhly pouze 5,9 miliard Kč, z čehož naprostá většina šla do rozšiřování již zřízených kapacit. Nové investice představovaly jen necelou půl miliardu Kč, což znamená oproti loňsku pokles na pouhou desetinu. Podle většiny ekonomů je však potřeba vyčkat na výsledky z následujících měsíců, které teprve ukážou, zda jde o náhodný výkyv, nebo naopak o jednoznačný trend. Část ekonomů varuje, že recese v Německu a nepříliš dobrá nálada ve zbytku Evropy by mohly rozsáhlejší zahraniční investice v letošním roce výrazně omezit. Jiní ekonomové jsou optimističtější, ale zároveň upozorňují, že v oblasti získávání investic se konkurence mezi evropskými státy neustále zostřejuje a některé země včetně Slovenska se dokážou díky své obratnější propagandě a razantnějším ekonomickým krokům v mnoha případech lépe prosazovat. Představitelé vládní sociální demokracie vidí mimořádné nebezpečí pro získávání zahraničních investic ve snaze opozice, především Občanské demokratické strany (ODS) zrušit institut investičních pobídek.

Právě v nepříliš pozitivním vztahu k zahraničním investicím se ODS liší od slovenské pravicové vládní koalice, s níž se jinak v řadě programových bodů výrazně shoduje. Představitelé ODS tvrdí, že institut investičních pobídek se v současnosti přežil a nepřipustně diskriminuje české producenty. Naproti tomu vládní představitelé označují tvrzení o diskriminaci domácích podnikatelů za nesmysl a tvrdí, že zrušení pobídek by silně ohrozilo konkurenceschopnost české ekonomiky. Jednotní v názoru na výhodnost investičních pobídek nejsou ani ekonomové. Ani jejich stoupenci však nejsou většinou tak radikální jako jejich slovenští spřízněnci, kteří za určitých podmínek připouštějí i vyvlastnění soukromých majetků ve prospěch zahraničních investorů.

(MaFr)

Česká spořitelna s dobrými výsledky

Česká spořitelna, kterou vlastní rakouská Erste Bank Sparkassen, prožila loni úspěšný rok. Finanční ústav s největším množstvím klientů v ČR vykázal meziroční nárůst zisku o 13,6 % na 8,65 miliardy Kč. Příjmy zvýšil mimořádně i prodej neživotné části Pojišťovny ČS – společnosti Kooperativa – za 1,16 miliardy Kč. Česká spořitelna tím přišla o 3 % klientů, nicméně s pěti milióny zákazníků je stále zdaleka nejvyhledávanější českou finanční institucí. Přestože ukládání peněz na účtech a vkladech v současnosti nepovažují odborníci za zrovna vhodný způsob investování a jiné způsoby zhodnocování kapitálu získávají stále větší popularitu, vklady u České spořitelny se přesto zvýšily o 4 % na nynějších 445 miliard Kč. Ještě rychleji však rostl rozsah půjček poskytnutých Spořitelnou, který se zvýšil o plnou třetinu. Dynamicky, o 11,3 % na 239 miliard Kč, se zvedly také úvěrové obchody České spořitelny. Přímo raketový vzestup pak znamenaly především hypotéky pro fyzické osoby, jejichž objem vylétl o plných 65 miliónů. Česká spořitelna si tak udržela svoji pozici na trhu s hypotékami.

Právě v oblasti hypoték lze očekávat i nadále poměrně rychlý vzestup – silné ročníky tzv. Husákových dětí už velmi rychle musí řešit svoji bytovou otázku a další výrazný impuls představují leckdy přehnaně vysoké ceny nájemného, zejména v regionech s nízkou nezaměstnaností. Bez vlivu nemusí být ani hrozba rychlé deregulace nájmu, která pravděpodobně zase zvýší zájem o vlastnické bydlení.

Export českého piva na rekordní výši

České pivovary v uplynulém roce musely zápasit s určitým poklesem poptávky na domácím trhu, dokázaly si však získat nová odbytiště. Celkem za loňský rok vyvezly rekordních 2,64 miliónů hektolitřů piva, což představuje více než 14 % celé produkce. Meziročně vzrostl export českých pivovarů o plnou čtvrtinu, což vzhledem ke konkurenci na světových trzích představuje mimořádný úspěch. Pivovárníkům pomohl mimo jiné i vstup země do Evropské unie, protože díky němu padly některé přetrvávající bariéry a zjednodušila se i administrativa. Největším zahraničním trhem pro české výrobce zlatavého moku zůstává Německo, kam ho putovalo skoro 900 000 hektolitřů. Výrazné úspěchy zaznamenaly také na Slovensku, kam export narostl o plných 36 %. Ještě dynamičtěji, o 42 % na 305 000 hektolitřů, stoupl vývoz do Velké Británie. Statistická čísla přitom ukázala, že ze 48 pivovarů nemá v zahraničí zákazníky pouhých 7 subjektů. Podíl tří největších exportérů, Plzeňského Prazdroje, Staropramenu a Budvaru, klesl, což jenom dokládá, že se stále více prosazují i někteří menší producenti. I když stále tvoří zhruba tři čtvrtiny českého exportu těžší ležáky, podíl běžných výčepních druhů se stále zvyšuje. Příliš se však nedaří pronikat s českým pivem přímo do hospod – sklo jako obalový materiál u vývozu jednoznačně převládá. Letošní spotřebu piva v ČR stejně jako jindy významně ovlivní zejména vývoj počasí, odborníci však upozorňují, že u mladších ročníků lze pozorovat určitý odklon od piva – spotřebu nakonec zachraňují výpravy pivních turistů. Zatím se přitom nezdá, že by se měl tento trend nějak výrazněji měnit. Export tedy asi zůstane hlavním hnacím motorem rozvoje výroby. Vzhledem k to-

mu, že letos pravděpodobně nepřijde podobný impuls, jaký představoval vstup do Evropské unie, lze očekávat, že se dynamika růstu exportu pravděpodobně ztlačí.

(MaFr)

Dukovany budou modernizovány

Český elektrárenský gigant ČEZ se rozhodně nemíní vzdát svého jaderného programu, což dokládá i skutečnost, že v současné době realizuje modernizaci jaderné elektrárny Dukovany, jejímž cílem je prodloužení životnosti všech výrobních bloků až do roku 2025. K tomuto kroku se odhodlal i přesto, že v mezinárodním srovnání byly dvacet let fungující Dukovany zařazeny mezi 20 % nejlepších jaderných elektráren na světě. Společně s modernizací má proběhnout i zvýšení výkonů zhruba o 4,5 % nejen díky využití nově instalované měřicí a monitorovací techniky, ale hlavně použitím nového typu jaderného paliva. Po výměně řídicích, kontrolních a ochranných systémů v jaderné i nejaderné části by se Dukovany z technického hlediska měly postavit na úroveň nově zřizovaných jaderných elektráren.

(MaFr)

Ročník 2004? Jen průměr

Ročník 2004 se asi do dějin českého a moravského vinařství nezapiše zrovna zlatým písmem. Většina odborníků se shoduje, že vína z tohoto ročníku výrazně pokulhávají za ročníky, jako byl 1999 nebo 2003. Na vině je pochopitelně především počasí – větší chlad způsobil, že většina českých a moravských vín je suchá, hrubá, tzv. selská. Jejich cukernatost oproti minulým rokům poněkud poklesla, na druhé straně však mnohé mají poměrně výrazné aroma. Znamená snad rozpačitý výsledek prvních koštování, že vinaři budou svůj mok vylévat ze sudů? Rozhodně ne. Znalci především tvrdí, že delší archivace pomůže vínu zbavit se části kyselin a po pěti až sedmi letech bude možno dosáhnout poměrně slušné kvality. Navíc někteří vinaři si s vyšším obsahem kyselin dokázali technologicky poradit a dosáhli tak někdy až překvapivě dobrých úspěchů. Dařilo se to třeba společnosti Znovín Znojmo, která dokázala za loňská vína získat stříbrné medaile na výstavách v Paříži a Záhřebu. Obecně platí, že kvalita vín produkovaných v České republice se dlouhodobě zlepšuje. Nárůst konkurence díky odbourání cel po vstupu země do Evropské unie přitom pozitivní trend jedině podpořil. Mění se i spotřebitelé, kteří se stávají stále náročnějšími, a tak lze doufat, že ty nejhorší patoky, které v minulosti zaplavovaly a do určité míry ještě stále zaplavují regály českých obchodů, budou stále rychleji mizet.

(MaFr)

Česká zbrojovka koupila amerického Wessona

Největší českých producent palných zbraní Česká zbrojovka, a. s., se může pochlubit velmi zajímavou akvizicí – podařilo se jí získat prostřednictvím své dceřiné společnosti CZ-USA americkou společnost Dan Wesson, známého výrobce krátkých palných zbraní. Firma sídlící v Norwichi se přes své slavné tradice v poslední době silně potýkala s poklesem prodeje. Představitelé České zbrojovky nyní chtějí vzkřísit proslulost značky Dan Wesson a postupně oživit prodej, především na severoamerickém kon-

tinentu. Jméno Wesson podle nich ve světě milovníků zbraní dodnes znamená skutečný pojem, a tuto značku by proto chtěli využít pro jakousi prémiovou řadu ze své nabídky. Pýchou amerických pistolníků se možná stanou výrobky produkované českou firmou. (MaFr)

ČEZ plánuje další expanzi

Představitelé společnosti ČEZ oznámili, že se snaží o koupi většinového podílu v energetické společnosti United Energy, který v současnosti patří firmě Horizon Energy Development, dceři americké National Fuel Gas Company. United Energy přitom představuje mimořádně důležitý podnik s nezanedbatelným podílem na trhu, který zasobuje značnou část severních Čech teplem. V současnosti provozuje teplárnu a elektrárnu Komořany, výtopny Novosedlice, Litoměřice, Mimoň, Louny a ještě množství menších plynových kotelen. Kromě toho stoprocentně ovládá i firmy Enop a Lounské tepelné hospodářství a majoritu drží i v Teplárně Liberec. Zároveň nyní právě od ČEZu nakupuje z elektráren Ledvice, Pruněřov a Tušimice. Nabízenou cenu ani další podrobnosti agentury nesdělily.

Jednoznačně se ukazuje, že ČEZ pokračuje ve své velice expanzivní politice, při které chce posílit svoji dominanci na českém trhu a vytvořit si tak co nejstabilnější základnu pro pronikání za hranice. Podle dosavadních výsledků se zdá, že právě ČEZ se může stát jednou z mála českých firem se šancí trvale se etablovat na evropském trhu jako silný hráč. Zatím však není jasné, jak dlouho si v něm podrží svoji dosavadní majoritu český stát. O privatizaci elektrárenského giganta se v roce 2002 neúspěšně pokoušela už sociálnědemokratická vláda Miloše Zemana a úvahy o prodeji se čas od času vynořují. Spíše se však mluví o variantě, že by stát zredukoval svoji dosavadní více než dvoutřetinovou dominanci na pouhých 51 % a přebývajících akcie prodal na trhu. Celková privatizace si vyžádá poměrně rozsáhlou přípravu a zatím se nezdá, že by podobná operace představovala pro vládu nějakou prioritu. Ostatně vzhledem ke své ziskovosti nepatří ČEZ mezi podniky, kterých by se majitel musel rychle zbavovat. (MaFr)

Odbyt lihovin v ČR výrazně poklesl

Podle informací Unie výrobců lihovin ČR se vloni český trh s tvrdým alkoholem výrazně propadl o 20-30 %. Znatelné zhoršení odbytu zaznamenali prakticky všichni významní producenti včetně např. severočeské firmy KB likér nebo společnosti Starorežná Prostějov. Za špatnými výsledky podle nich stojí především výrazné zvýšení spotřební daně. Růst daní byl navíc dlouho dopředu avizován, takže se spotřebitelé i obchodníci levným alkoholem v dostatečné míře předzásobili. To koneckonců dobře dokazuje i statistika prodeje ze závěru roku 2003. Odborníci však upozorňují, že pokles zájmu o tvrdý alkohol představuje dlouhodobý trend – zatímco ještě v roce 1999 vypil průměrný Čech podle odhadů zhruba 10 litrů lihovin ročně, loňská spotřeba se pohybuje pravděpodobně jen málo nad 7,5 litry. Podobně jako výrobci piva, i producenti destilátů a likérů se snaží domácím potížím čelit zvýšením exportu – např. již zmiňovaná firma KB likér zvedla loni svůj vývoz o 24 % na téměř 400 000 litrů. (MaFr)

Je v Praze draze?

Výzkum společnosti The Economist Intelligence Unit, který se zabýval náklady na život ve 124 městech na světě, zařadil Prahu na 73. místo, což oproti loňsku znamená skok o plných jedenáct míst. Podobně se posunula i některá další středoevropská města, např. Varšava, což podle analytiků souvisí zejména s posílením místních měn vůči dolaru. Pro cizince zůstávají nejnákladnější japonská města Tokio a Ósaka, evropskými šampiony se staly Oslo a Paříž. Na druhém konci žebříčku skončil iránský Teherán. Tam se dá žít skutečně levně, těžko však se dá očekávat, že by to do jeho zdi teď nalákalo davy amerických turistů. (MaFr)

Výhodně a skvěle i na Slovensku

Tlaku nadnárodních řetězců se čeští maloprodejci snaží v některých případech velmi úspěšně čelit sdružováním do nejrůznějších aliancí a nákupních spolků. Výrazný rozvoj zaznamenala v posledním období zejména aliance nezávislých elektroprodejců Hele, založená v roce 2003 splátkovou společností Home Credit. Svým členům zajišťuje výhodnější nákupní podmínky u řady předních výrobců elektroniky, mezi které patří například Philips, LG, Samsung, Thomson, Whirlpool nebo Candy. Aliance pořádá akční prodeje a reklamní akce a zároveň prodejcům umožňuje cenovou konkurenceschopnost. Síť Hele, proslulá reklamním sloganem „Hele – rychle, výhodně a skvěle“, v současnosti zahrnuje 330 obchodů rozložených rovnoměrně po celé České republice a v současnosti proniká i na Slovensko. Podle odborníků představují maloobchodní aliance velice perspektivní cestu, která může mnoho živnostníků doslova zachránit před kráží. Samozřejmě ne u všech komodit se dají využít se stejným efektem, ale právě u elektroniky a dalšího průmyslového zboží často znamenají téměř ideální řešení, což prokazují jasně i nejnovější statistiky. (MaFr)

Stávka ve Škodě Auto částečně úspěšná

Mladoboleslavská automobilka Škoda Auto, vlastněná německým koncernem Volkswagen, zažila v dějinách firmy nevídaný jev – stávku. Odborářští předáci k ní sáhli po maratónu patnácti neúspěšných jednání, kde požadovali pro letošek desetiprocentní zvýšení platů, zatímco vedení podniku nabízel údajně pouze 3 %. Obě strany přitom předložili jasné argumenty – představitelé managementu poukazovali na skutečnost, že pracovníci Škody Auto berou podle nich výrazně víc, než činí celostátní průměr, což představuje velkou odlišnost např. ve srovnání s mateřským podnikem, jehož zaměstnanci vydělají podstatně méně, než činí průměr platů v Německu. Navíc firma musí podle vedení respektovat úsporný program koncernu, který vyžaduje zkrátit výdaje o plných 6 miliard Kč. Odboráři zpochybnili tvrzení o nadprůměrných platech, protože do statistických čísel jsou podle nich započítány také mimořádně vysoké platy vedení společnosti. Poukazovali také na skutečnost, že čeští dělníci berou stále výrazně méně než jejich kolegové za stejnou práci v Německu, i na to, že narozdíl od Volkswagenu se Škodě Auto v posledním období mimořádně daří, což prokázal zejména loňský

rok, kdy automobilka dosáhla rekordního čistého zisku ve výši 3,5 miliard Kč. Hodinové výstražné stávky se nakonec účastnilo přes deset tisíc zaměstnanců Škody Auto a vedení firmy částečně odborářům muselo ustoupit: dohodlo se s nimi na kompromisním návrhu na zvýšení platů zhruba o 7 %. Zažehlo tak reálnou hrozbu delší, třídení stávky, která hrozila výpadkem výroby ve výši 6 000 vozů. Protesty škodováků podpořila i Českomoravská komora odborových svazů, jejíž představitelé zdůraznili, že dlouhodobě nelze konzervovat politiku levné pracovní síly jako hlavní konkurenční výhody. Zároveň však také odboráři konstatovali, že v mnoha firmách se zaměstnanci bojí prosazovat své oprávněné požadavky s takovou razancí, jakou prokázali pracovníci Škody. Leckde se totiž podařilo podnikatelům a manažerům odborové organizace zlikvidovat a jakékoliv protesty nemilosrdně potlačují velmi nevybíravými prostředky. (MaFr)

Ztratí ČR další miliardu kvůli televizi?

České republice hrozí další arbitráž kvůli neochráněné investici do televizního vysílání. Tentokrát ji chce vyvolat lucemburská společnost EMV kvůli regionálnímu kanálu TV3. Celá kauza propukla v září 2001, kdy česká Rada pro rozhlasové a televizní vysílání odmítla převod licence podnikatele Martina Kindernaye na společnost KTV, na němž se Kindernay dohodl s investorem, tedy firmou EMV. Hned následující měsíc pak naopak povolila Kindernayovi převod licence na jeho novou firmu RTV Galaxie. TV3 tak nemohla vysílat a investice EMV, kterou firma vyčíslila zhruba na 45 milionů dolarů (asi miliarda Kč), přišla zcela nivně. České soudy však rozhodly, že Rada pro rozhlasové a televizní vysílání v obou případech porušila zákon. Licence se tak vrátila Martinu Kindernayovi jako fyzické osobě – EMV mluví o nutnosti arbitráže a uvažuje v této souvislosti i o podání žalob ve Francii a Lucembursku. Stát se mohl s Lucemburčany vyrovnat mimosoudní cestou, ale ministerstvo financí se k celému problému postavilo pasivně a pouze vyčkává na příští vývoj.

O celé kauze nedávno jednala i Poslanecká sněmovna, kde bývalá ministryně spravedlnosti a lidovecká poslankyně Vlasta Parkanová varovala před opakováním vývoje známého z proslulé arbitráže českého státu s americkou CME ohledně investice do televize Nova, která daňové poplatníky stála 10 miliard Kč. Samotní představitelé Rady pro rozhlasové a televizní vysílání trochu paradoxně tvrdí, že vlastně stát investice EMV nijak nepoškodil, protože soudy, které ho také určitým způsobem reprezentují, sporná rozhodnutí nakonec zrušily. Mnozí analytici však tuto konstrukci označují – eufemisticky řečeno – za velmi spornou. (MaFr)

Zisk Komerční banky loni mírně stoupl

Mírný meziroční růst zisku o 40 milionů Kč na 9,3 miliardy Kč vykázala loni Komerční banka, patřící do francouzské skupiny Sociétés Générale. Udržela si tak pozici nejziskovějšího finančního ústavu v České republice, přestože jí konkurenti zdatně šlapali na paty. Zároveň se jí podařilo získat i titul Banka roku 2004. Komerční banka loni vybrala více na úrocích a poplatcích, což je dáno především výrazným růstem zájmu fyzických osob i menších

a středních podniků o půjčky i vyšším počtem transakcí platebními kartami. Představitelé vedení Komerční banky konstatovali, že do výsledků hospodaření se příznivě promítla ukončená transformace a přijetí struktury mateřského podniku. Nyní by se podle nich zájem měl soustředit na rozšiřování sítě poboček, především ve velkých obchodních centrech. Zároveň by se měl zvýšit i počet bankomatů provozovaných Komerční bankou. Největší úkol pro letošek však patrně představuje prodej jejich dceřiných firem Investiční kapitálové společnosti (IKS) a Komerční pojišťovny dalším dcerám skupiny Sociétés Générale, společně s Sociétés Générale SGAM a SGAP. O ceně sice vedení Komerční banky odmítlo poskytnout informace, ale vzhledem ke skutečnosti, že IKS patří mezi tři největší investiční společnosti na českém trhu, odhadují analytici její tržní hodnotu na více než 1 miliardu Kč. Cena Komerční pojišťovny by se pak měla pohybovat kolem 900 milionů, takže celkově by mohla Komerční banka utržit něco kolem 2 miliard Kč. O tuto sumu by se také měl jednorázově zvýšit její letošní zisk. (MaFr)

Stavebnictví škodilo v únoru zima, přesto rostlo

I když se v únoru meziroční dynamika růstu českého stavebnictví snížila z lednových 14,2 % na 3,8 %, považují analytici vývoj za velice úspěšný. V únoru totiž bylo neobvykle chladno, což stavbám pochopitelně nepřálo. Podobný problém lze přitom očekávat i pro březen, pro který výsledky stavebnictví dosud nebyly zveřejněny. Tahouna růstu představuje výstavba dopravní infrastruktury, např. dálnice nebo metra. Naopak pokračoval trend poklesu prací na opravách a údržbě objektů. Podle odborníků křivku vývoje stavebnictví tlačí nahoru především nízká úroková míra a relativně dobrá dostupnost úvěrů pro rodinné bydlení i komerční objekty. Navíc do Státního fondu dopravní infrastruktury má přitéci z privatizace Českého Telecomu nezanedbatelných 25 miliard. Přesto loňské rekordní výsledky asi nebudou překonány a očekávat lze dynamiku vzestupu o 5 či 6 %, což by odborníci považovali za značný úspěch. Zároveň ale s určitými obavami hledí do minulosti, protože privatizací Českého Telecomu končí podle nich možnost čerpání peněz na dopravní infrastrukturu z těchto zdrojů. Přitom podle odhadů je zapotřebí každý rok investovat kolem 70 miliard, které se v trvale napnutém rozpočtu budou asi jen obtížně hledat. (MaFr)

Jawa 350 v ČR končí

Vstup do Evropské unie přinesl kromě jiného i ukončení některých tradičních českých výrob. Z českého trhu zmizela mimo jiné i legendární dvouválcová Jawa 350, jejíž motor nevyhovuje evropským ekologickým normám. Dvoudobá třístapadesátka se objevila poprvé před 57 lety v roce 1948 u legendárního péráka a dlouhá léta tvořila základní nabídku českého producenta. Vzhledem ke změněným podmínkám se nyní Jawa chce orientovat především na motocykly s čtyřtaktním motorem. Loni například uvedla na trh jednoválcovou Jawu 650 s motorem Rotax/Bombardier, která se má stát vlajkovou lodí společnosti. Opuštěna však nemá být ani Jawa 350 – firma je chce vy-

rábět i nadále a vyvážet je na tradiční mimoevropské trhy, např. do Jižní Ameriky, na Kubu nebo do severní Afriky, kde je o populární dvoutakty stále velký zájem.

(MaFr)

ČEZ kupuje rumunskou rozvodnou společnost za víc než 150 miliónů €

Začátkem dubna podepsali zástupci společnosti ČEZ s představiteli rumunské vlády dohodu o koupi většinového podílu v rumunské distribuční společnosti Electrica Oltenia za zhruba asi 151 miliónů €. ČEZ tak pokračuje ve své expanzi v jihovýchodní Evropě a rozšiřuje své balkánské impérium. Electrica Oltenia je největší rumunskou distribuční společností a na celorumunském trhu drží zhruba devatenáctiprocentní podíl. Jí obhospodařovaná síť přitom přímo hraničí se sítí tří bulharských distribučních společností, které ČEZ koupil už v minulém roce, a v loňském roce dodala zákazníkům asi 6,8 TWh. Díky rumunské akvizici dosáhl počet zákazníků českého elektrárenského giganta 6,6 miliónů, čímž se firma dostala na osmé místo mezi evropskými energetickými společnostmi podle počtu zákazníků. Expanze ČEZu však má podle jeho představitelů pokračovat i nadále – v Rumunsku usiluje o získání distribuční firmy Electrica Muntenia Sud, která přepravuje elektřinu do hlavního města Bukurešti a okolí. O tuto akvizici však bude muset tvrdě bojovat s francouzskou EDF, italským Enelem a svým velkým konkurentem, německou firmou E.ON.

Na Balkáně chce ČEZ získat také elektrárny v Bulharsku a Rumunsku, sonduje i možnosti proniknutí na trhy v Srbsku, Černé Hoře, Bosně a Hercegovině, Makedonii a Moldavsku. Její záběr se však nemá šířit pouze jihovýchodním směrem. Předběžnou nabídku podal ČEZ také na odkup 39,2 % akcií druhého největšího polského výrobce elektrické energie PAK, který ovládá několik uhelných elektráren, rozložených především ve středním Polsku. Akcie by ČEZ mohl získat od polské podnikatelské skupiny Elektrim, která v současnosti zápasí s finančními problémy. I v tomto případě však česká firma musí počítat s vážnou konkurencí, kterou zde představuje švédská firma Vattenfall a španělská Iberola.

(MaFr)

České dráhy mezi evropskou desítkou

V loňském roce přepravily České dráhy celkem 178,8 miliónů osob a umístily se tak podle tohoto ukazatele na desátém místě v Evropě, jen těsně za ÖBB. Na lídry trhu, německou Deutsche Bundesbahn a francouzskou SNCF, se však dívají s velkým odstupem. V přepravě zboží si České dráhy vedly ještě lépe, i když ani tady nedokázaly překonat Rakousko, které patří mezi nejvýznamnější tranzitní země. České dráhy v tomto žebříčku skončily sedmé s 48,9 milióny přepravených tun. Pozici největšího dopravce zboží po železnici si přitom v Evropě drží Ukrajina. Österreicherische Bundesbahnen drží čtvrtou příčku za Němci a Bělorusy. České dráhy se dlouhodobě potýkají se značnými ztrátami, které se teprve nyní daří alespoň částečně likvidovat. Samotné železničáře pak letos sužuje hlavně neuzavřená kolektivní smlouva. Dohodu totiž torpédovala Federace strojvůdců, která chce pro strojvůdce zvýšení tarifů o plných 21 %. Podle dosavadní zákonné úpravy při-

tom kolektivní smlouva může být uzavřena pouze za souhlasu všech odborových organizací působících v podniku. Všichni zaměstnanci tak přišli o různé sociální výhody včetně dvou týdnů dovolené navíc a ozdravných pobytů. Prodloužila se jim i pracovní doba, takže vedení Českých drah oznámilo, že bude propouštět více zaměstnanců, než původně plánovalo.

V současné době probíhají zuřivá jednání o znovu-přijetí naprosté většiny sociálních výhod mimo smlouvu a zároveň se připravuje zákon, který by dosavadní závislost podpisu na naprostém souhlasu všech odborářů nějakým způsobem omezil.

(MaFr)

V Česku podnikají skoro dva milióny osob

Podle statistických údajů je v České republice oficiálně zaregistrováno na dva milióny osob samostatně výdělečně činných, což představuje zhruba 16,3 % veškerých zaměstnaných osob. Výrazně tak předstihuje Rakousko a mezi zeměmi Evropské unie si drží osmé místo, když z nových členských zemí ji překonává pouze Polsko s masou soukromých zemědělců. Výrazně nejvyšší podíl samostatně výdělečných osob na zaměstnanosti, více než 50 %, pak vykazuje Řecko. V českém případě však analytici upozorňují, že zhruba polovina registrovaných podnikatelů buď aktivně nepodniká, nebo v současné době své podnikatelské aktivity likviduje. Navíc právě v loňském roce prudce vzrostl počet lidí, kteří s podnikáním končí. Na druhé straně veškeré analýzy ukazují, že tzv. minimální základ daně, který začal platit v roce 2003 jako prostředek zmenšení daňových úniků prostřednictvím tzv. daňové optimalizace, zdaleka nepůsobil tak ničivě, jak předpokládaly některé podnikatelské svazy. A počet samostatně výdělečných osob se v roce 2003 naopak mírně zvýšil.

(MaFr)

Český průmysl v únoru zpomalil

Tempo růstu českého průmyslu ve srovnání s letošním lednem v únoru znatelně zpomalilo. Zatímco za leden činil vzestup 7,2 %, v únoru to bylo pouhých 5,6 % v meziročním srovnání. Výsledky tak zaostaly za očekáváním trhu, ale analytici je nepovažují za katastrofu. Rychlost růstu průmyslu nasazená loni se podle nich nemohla dlouhodobě udržet a vysoce pozitivní efekt vstupu země do EU začíná vyprchávat. Navíc velmi špatné zprávy přicházejí ze sousedního Německa, které je největším odběratelem českých výrobků. Lépe se dařilo zejména produkci elektrických a optických přístrojů a zařízení či strojírenství. Tahounem ovšem zůstává hlavně automobilový průmysl, který se zvedl o skoro 19 %. Podle odborníků navíc bilanci výrazně v následujících měsících vylepší nová automobilka TPCA v Kolíně, která začala vyrábět na přelomu února a března. Většina její produkce je přitom určena pro vývoz, takže příznivě ovlivní i statistiku zahraničního obchodu. Naopak s dlouhodobými problémy v České republice zápasí zpracování kůží a dřevařství, jejichž výroba v únoru poklesla. Oproti stejnému období v roce 2003 v průmyslu našlo uplatnění o 12 600 osob více a zhruba o 4 % se také zvýšily jejich průměrné platy. Zároveň však o 4,6 % stoupla i jejich produktivita práce, takže ekonomové mohou být potěšeni – jejich pravidlo nezvyšovat mzdy o více, než činil růst produktivity, bylo dodrženo.

(MaFr)

Prudký růst zisku ostravských dolů

Na více než čtyřnásobek, konkrétně z 913 miliónů na 4,16 miliardy Kč, zvýšila v roce 2004 svůj zisk těžební společnost OKD (Ostravsko-karvinské doly). Podle představitelů firmy za výrazně zlepšenými výsledky stojí především prudký růst cen černého uhlí a koks. Tuto interpretaci jasně prokazuje i skutečnost, že loni utržila společnost OKD za uhlí a koks o 6 miliard Kč více než v roce 2003, přestože koks prodala v obou letech zhruba stejně a uhlí dokonce asi o 547 000 tun méně. Zdá se tedy, že ostravské uhlí se opět stává oním „černým zlatem republiky“. No a při dnešní energetické krizi není tak zcela vyloučeno, že se vrátí i celá sláva uhlobaronů. (MaFr)

Sazby České národní banky pod evropskou úrovní

České národní bance se koncem dubna podařilo alespoň částečně překvapit trh, když snížila svoji úrokovou sazbu o čtvrt bod na 1,75 %. Peníze jsou tak v České republice nejlevnější v celé její historii a úroky nedosahují ani úrovně Evropské unie. Česká národní banka se podle analytiků rozhodla především podpořit hospodářský růst v zemi, který by mohla ohrozit stále churavějící ekonomika největšího českého partnera České republiky – Německa. Navíc koruna se v posledním období držela poměrně vysoko, na úrovni pod 30 Kč za 1 €. Inflation se naopak pohy-

bovala poměrně výrazně pod očekávanými výsledky. Na kurz koruny měl však krok České národní banky jen omezený vliv a již v první polovině května se koruna opět dotkla hranice 30 Kč za 1 €. Hlavní roli přitom hrály různé spekulace, odehrávající se vesměs mimo vliv českých subjektů. Snížení úrokových sazeb by samozřejmě mohlo přinést určité zlevnění půjček a hypoték pro obyvatelstvo, ale někteří ekonomové upozorňují, že nějaké dramatické změny nelze čekat. Méně vítaným důsledkem snížení úroků je odpovídající snížení úroků u vkladů, z nichž mnohé se již dnes svým majitelům nevyplácejí. Pochopitelně se tak společnost motivuje k mohutnému utrácení a zadlužování, což může ve střednědobém a dlouhodobém horizontu přinést určité problémy. Velmi slabá zůstává např. motivace k soukromému spoření na důchod, které přitom má hrát v sociálním systému stále větší roli. Navíc v kolotoči nejrůznějších půjček a hypoték mnoho lidí správně neodhadne svoje finanční možnosti a upadá stále hlouběji do neřešitelných finančních problémů. Jakýkoliv větší otřes ekonomiky pak může přinést vlnu skutečných lidských tragédií. Potíže prohlubuje skutečnost, že politika relativně levných peněz převládá v české ekonomice již řadu let a lidé si pomalu, ale jistě odvykají spořit. Na druhé straně do důsledků dováděná staromilská šetrnost v žádném případě nestačí v současné době udržet růst příslušné ekonomiky. Hledání nejlepší střední cesty ovšem představuje mimořádně složitý problém, který se zatím spolehlivě nepodařilo vyřešit nikomu. (MaFr)

Najlepšie fotografie z inscenácií SND

Výstavu Balet Slovenského národného divadla (SND) otvorili vo štvrtok 19. 5. počas prestávky večerného baletného matiné v Salóniku historickej budovy SND v Bratislave. Výstava venovaná 85. výročiu vzniku SND prezentuje výber najlepších fotografií z inscenácií SND z rokov 2000-2005, medzi ktorými sú *Korzár*, *Zvonár z chrámu Matky božej*, *Rasputin*, *Sylfida*, *Bajadéra*, *Caligula*, *Drevený princ*, *Spartakus* a *Giselle*. Autormi fotografií sú Ctibor Bachratý a Alena Klenková a autormi výstavy Emil T. Bartko a Viera Burešová. Prezentáciu pripravil Divadelný ústav Bratislava v spolupráci s Baletom SND.

Múzeom roka 2004 sa stali Záhorské múzeum a Múzeum SNP

Múzeom roka 2004 sa stalo Záhorské múzeum v Skalici v kategórii regionálnych, mestských a miestnych múzeí a galérií. Múzeom roka 2004 v kategórii špecializovaných múzeí a galérií s celoslovenskou pôsobnosťou sa stalo Múzeum Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici. Vyhlásenie výsledkov II. ročníka celoslovenskej súťaže múzeí, zapísaných v Registri múzeí a galérií Slovenskej republiky, sa uskutočnilo v Múzeu liptovskej dediny v Pribyline. Víťazi získali okrem certifikátu aj finančnú odmenu vo výške 50 000 korún.

Záhorské múzeum v Skalici získalo ocenenie za svoju edičnú a akvizičnú činnosť v uplynulom roku. Do súťaže prihlásilo Záhorské múzeum habánsku knihu *Concordancia* z konca 16. storočia, ktorá existuje len v štyroch exem-

plároch v Nemecku, Olomouci, Bratislave a v Skalici. Druhým prihláseným predmetom bol Habánsky armáles na pergamene z 18. storočia. Obe knihy získalo múzeum kúpou z pozostalosti Pavla Halona z Habánskeho dvora v Sobotišti. Akvizičná činnosť je v poslednom období otázkou peňazí, povedala riaditeľka Záhorského múzea v Skalici Viera Drahošová. Napriek tomu približne 70 % zbierok, ktoré sa dostávajú do fondov múzea, sú dary.

Múzeum SNP prihlásilo do súťaže reínštalovanú výstavu, ktorá podľa riaditeľa sekcie kultúrneho dedičstva Ministerstva kultúry Martina Kováča zásadným a moderným spôsobom prináša historické poznatky o Slovenskom národnom povstaní. V novej expozícii je využitá moderná digitálna a audiovizuálna technika.

Súťaž vyhlasuje Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v spolupráci so Zväzom múzeí na Slovensku a Radou galérií Slovenska v súlade so Štatútom národnej súťaže Múzeum roka. Na Slovensku je vyše 115 múzeí a galérií. Do súťaže sa prihlásilo desať múzeí a galérií. V súťaži sa hodnotí najmä výnimočný počin za uplynulý rok.

Na oslavy prídu hviezdy baletu z viacerých krajín

Začiatky slovenského baletu sa viažu k historickému dňu prvej baletnej premiéry – 19. máju 1920, keď v choreografii prvého umeleckého šéfa Baletu Slovenského národného divadla Václava Kalinu uviedli dielo L. Delibesa *Copélia*. Pri príležitosti 85. výročia tohto predstavenia sa 19. 5. uskutočnilo galapredstavenie za účasti špičkových baletných umelcov zo Slovenska i zahraničia.

„Nebyť financií z českej a americkej ambasády a Francúzskeho a Maďarského kultúrneho inštitútu, tak by sa takéto nádherné a náročné predstavenie nedalo zorganizovať,“ povedal riaditeľ Baletu SND Emil Bartko. Hoci jeho pôvodný zámer – pozvať na oslavy jubilea slovenských umelcov, ktorí sa dostali do popredia na zahraničných scénach (Boris Nebyla, Gregor Hatalla, Roman Lazík) – pre zdravotné a iné príčiny celkom nevyšiel, do Bratislavy pricestoval sólista Les Grands Ballets Canadiens v Montreale Mário Radačovský. Nielen preto, aby predviedol svoje umelecké majstrovstvo v Mozartovej tanečnej miniatúre s názvom *Inšpirácia* vedno s kolegyňou Anik Bissonette, ale aj ako choreograf viacerých tanečných miniatúr.

Okrem slovenských baletných umelcov sa v rámci exkluzívneho večera predstavili hostia z viedenskej Volksoper, sólisti Baletu Štátnej opery divadla v Budapešti, hviezdy Národného baletu v Paríži, sólisti z Bostonu, Prahy a Moskvy.

Školné nebude. Končia sa tým reformy?

Vysokoškolské štúdium zostane bezplatné. Minister školstva Martin Fronc z KDH ani na tretíkrát v parlamente so zákonom o študentských pôžičkách neuspel. Poslanci neschválili zákon, podľa ktorého mali študenti platiť do 26 000 korún ročne. Za zákon hlasovalo 62 poslancov z klubov SDKÚ, KDH, SMK a štyria nezávislí. Proti hlasovala koalícia ANO a opozícia.

„ANO hlasovala v rozpore s vládnym programom, a keby hlasovala za, zákon by prešiel,“ povedal po hlasovaní sklamaný Fronc. Upozornil, že ANO hlasovala za programové vyhlásenie vlády, v ktorom sa so spolplatne- ním štúdiá počítalo. „A prečo by som mal odísť?“ odpovedal Fronc na otázku, či zostáva vo funkcii. Dodal, že v tomto volebnom období už zákon predkladať nebude, ale na ministerstve je práce dost.

Poslankyňa za ANO Beáta Brestenská vysvetlila hlasovanie strany tak, že „minister stratil našu dôveru, neprijal spoluprácu a nie sme presvedčení, že by v treťom roku začal reformu a nejakými výsledkami ju aj na konci volebného obdobia obhájil“. Dodala, že ANO nemieni odísť z koalície.

Do parlamentu krátko po hlasovaní prišli aj ministri KDH Daniel Lipšic a Vladimír Palko, aby sa spolu s predsedom Pavlom Hrušovským dohodli, ako KDH zareaguje na hlasovanie ANO.

Predseda SMK Béla Bugár povedal, že neschválenie zákona môže znamenať ukončenie všetkých reforiem, „môže to znamenať oveľa viac, aj oveľa menej“. Predpokladá, že na mimoriadnej koalícnej rade si to partneri vydiskutujú.

Predseda poslaneckého klubu SDKU Milan Hort považuje za škodu, že hlasovanie o reformnom zákone nebolo o vecných dôvodoch, ale „padlo za obeť politikárčeniu“. Podľa neho ide o nenaplnenie vládneho programu. Hort si nemyslí, že situácia je natoľko vážna, že niektorá zo strán odíde z koalície.

Predseda Smeru Robert Fico povedal, že očakáva viac politickej kultúry, ktorú aj KDH presadzuje, a „po viacnásobnom neschválení zákona mal minister odstúpiť“.

O víťazstve zdravého rozumu hovoril po včerajšom hlasovaní aj koordinátor Štrajkového výboru študentov

Karol Klobušický. Predsedníčka Študentskej rady vysokých škôl Jana Sviteková je spokojná, že poslanci si uvedomili, že tento zákon nerieši kvalitu vysokého školstva. Zároveň dúfa, že s ministrom Froncom budú pokračovať v rokovaníach. „Verím, že konečne príde čas na taký návrh zákona, ktorý bude riešiť kvalitu vysokého školstva a pomôže študentom,“ uzavrela.

Nový pavilón v Slovenskom národnom múzeu

Jeden z najväčších výstavných pavilónov na Slovensku chce koncom roka otvoriť Slovenské národné múzeum (SNM) v zrekonštruovaných priestoroch na Žižkovej ulici v Bratislave. Práve tieto priestory boli vlni jedným z troch objektov, na ktorých rekonštrukciu získalo SNM príspevok od štátu celkovo 50 miliónov korún.

Ako povedal generálny riaditeľ SNM Peter Maráky, v pavilóne s rozlohou 1 500 štvorcových metrov budú rôzne premenlivé výstavy v trvaní od troch mesiacov do dvoch rokov. Výstavy budú slúžiť na prezentáciu menšinových múzeí a 20. storočia. Okrem toho sa v pavilóne bude nachádzať stála archeologická expozícia. „Čomu všetkému bude slúžiť, ešte celkom presne nevieme, lebo od budúceho roku sa zrejme bude rekonštruovať hradný palác. Niektoré výstavné podujatia, ktoré sme doteraz robili na Hrade, kde máme k dispozícii vyše 4 000 štvorcových metrov, budeme musieť presunúť do podhradja,“ povedal Maráky.

V budovách patriacich SNM na Žižkovej ulici v súčasnosti sídlia tri múzeá a časť administratívy SNM, ktorú tam presťahovali pre obnovu priestorov na Vajanského nábreží. V renesančnej Kamperovej kúrii je Archeologické múzeum, Múzeum kultúry karpatských Nemcov sídli v Sunyalovej kúrii, kde má okrem depozitárov aj expozíciu mapujúcu takmer 900-ročnú históriu a kultúru Nemcov na Slovensku, v Brämerovej kúrii je Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku.

Slovensko hladko prijalo euroústavu

Slovensko bez problémov ratifikovalo európsku ústavnú zmluvu. Urobilo tak ako siedmy štát z 25 členov Európskej únie. Za návrh hlasovalo 116 poslancov, proti bolo KDH, KSS a traja nezávislí. „Máme za sebou jedno z najväčších rozhodnutí,“ vyhlásil po hlasovaní premiér Mikuláš Dzurinda, podľa ktorého je euroústava prijateľným kompromisom. Dzurinda sa poďakoval všetkým koalíčným stranám okrem KDH, osobitne ďakoval aj HZDS a Smeru. Predseda KDH Pavol Hrušovský reagoval s nevôľou a premiérovi povedal: „Toto si zapamätám.“

Hrušovský dokumentu v rozprave vyčítal nedostatok demokracie, kresťanstva a úprimnosti. „Nedostatok demokracie ohrozuje Európu, menšie štáty budú oslabené na úkor väčších,“ varoval plénum. Slovensku sa podľa neho nepodarilo presadiť ani jednu požiadavku nášho parlamentu. „Prečo potom máme podporiť Zmluvu o Ústave Európy?“ pýtal sa kolegov.

Čiastočný neúspech pri presadzovaní našich požiadaviek priznal aj minister zahraničných vecí Eduard Kukan zo SDKÚ. Dodal však, že to „platí aj o ostatných členských štátoch“. Euroústavu považuje za ďalší krok k zjednocovaniu Európy.

Pavol Paška zo Smeru ju označil za „komplikovaný a kontroverzný“ kompromis, ale „odmietnu ju iba tí, ktorí si skutočnú integráciu neželajú“. Ešte ďalej šiel predseda HZDS Vladimír Mečiar. Privítal by vznik Spojených štátov európskych. „Rád by som sa toho dožil, aj keď si nemyslím, že to bude o desať rokov,“ vyhlásil. Mečiar je presvedčený, že Slovensko o svoju zvrchovanosť nepríde.

Kým v iných štátoch sa o euroústave vášnivo debatuje, u nás ju parlament schvaľoval za zjavného nezájmu verejnosti. Aneta Antušová zo Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku si to vysvetľuje tým, že žiadna z politických strán nedokázala z tejto otázky urobiť serióznu tému. Analytička si nemyslí, že zmluva výrazne zmení podmienky vládnutia v Únii, ale pripúšťa riziko, že pôvodne slabé európske inštitúcie si vezmú „tej moci viac, než o tom hovorí ústavná zmluva“.

Mystik, ktorý miloval prírodu

Dňa 12. 5 sa o 17:00 hod. v Bratislave otvorila výstava veľkého mena českých výtvarných a literárnych dejín Josefa Váchala (1884-1969). Galéria mesta Bratislavy pripravila rozsiahlu prehliadku drevorytov, kresieb, malieb, knižných originálov, ale aj drobných úžitkových predmetov človeka, ktorý celú tvorbu premietol do symbiózy literatúry, umenia a filozofie. Váchalove práce zapožičané najmä z archívu Památníku národného písomníctví budú v Pálffyho paláci verejnosti sprístupnené do 28. augusta.

„Josef Váchal drevorytec“. Tak uvádzal svoje meno pri autorských knihách. Okrem toho maliar, grafik, ilustrátor, spisovateľ, básnik, typograf, rezbár, tvorca pôvodných písmen, vynálezca nových grafických postupov. Miloval stredovek a barok. Obdivoval historické knihy a drevoryty, ktoré sám vytváral. „Knihy vnímal ako artefakt. Robil ich celé sám – od myšlienky až po väzbu,“ hovorí jeden z najväčších nadšencov pre Váchalovo dielo, vydavateľ Ladislav Horáček. Jeho dielo prirovnávajú k Williamovi Blakeovi – podobne ako slávneho anglického symbolistu, aj Váchalovu myseľ po celý život ovládal záujem o mystiku a okultizmus, psychológiu, posmrtný život či vampirizmus. Podobne ako on prenášal svoje témy do vlastnoručne tlačených kníh s autorskými ilustráciami – z jeho dielne sa dochovalo viac ako 50 autorských v koži viazaných kníh, s vlastným textom, písmom a drevorytmi.

Váchal bol umelec, s pochopením diela ktorého mali dlho historici umenia problém. Svojím umením a širokým tvorivým záberom v podstate neuchopiteľný, a tak nezaraďiteľný dlho čakal na svoje prehodnotenie.

Váchal sa svojím dielom na Slovensku predstavuje po prvýkrát. Túto krajinu však v tridsiatych rokoch minulého storočia opakovane navštívil a zo stretnutí so stredným a východným Slovenskom vzišiel rukopis s názvom *Cesta Slovenskom s A. Calmetem*, ktorú má v pláne najbližšie ponúknuť vydavateľstvo Paseka.

V Kremnici pripravujú európske múzeum gýča

Vypchatá líška, oblečená ako poľovník, s klobúkom a puškou je zatiaľ najcennejším exemplárom budúceho Múzea gýča, ktoré otvoria v Kremnici. Chcú ho sprístupniť koncom augusta počas tohtoročného jubilejného 25. ročníka festivalu humoru „Kremnické gagy“.

Počas festivalu pripravujú aj medzinárodné sympóziu o gýči, za účasti znalcov a veľkého intelektuálneho zázemia „širokej gýčovej obce“. Doteraz sústredili približne 400 kusov. Sú medzi nimi ručiacie jelene, trpaslíci, labute, ale aj hracie gondoly a skrinky. Medzi cennejšie patria aj politické gýče, napríklad drevená škatuľka na cigarety s veľkou červenou hviezdou, kosákom a kladivom. Ľudia, ktorí vlastnia podobné umelecké skvosty a dokážu sa s nimi rozlúčiť, ich môžu poslať alebo osobne priniesť do Mestského kultúrneho strediska v Kremnici. Majiteľa najkrajšieho alebo najoriginálnejšieho gýča ocenia „trafenou husou“.

Konferencia pre umelecky zameranú mládež

V kultúrnom centre Stanica Žilina-Záriečie sa v dňoch 12. až 15. mája v rámci medzinárodnej konferencie „Umelecké centrá a mladí ľudia“ stretlo 25 predstaviteľov z 18 umelecky zameraných organizácií z celej Európy. Cieľom podujatia bolo objavovanie potenciálnych možností spolupráce v rámci európskeho programu „Mládež“.

Účastníci seminára na Stanici by mali vytvárať v oblasti umenia európsku platformu mobility pre mladých ľudí. „Takto vytvorená platforma umožní mladým ľuďom vo veku do 25 rokov počas polroka až roka vycestovať a zažiť v jednej zo zahraničných partnerských organizácií dobrovoľnícku skúsenosť a takýmto spôsobom sa neformálne vzdelávať,“ informoval organizátor konferencie Christian Potiron.

V programe konferencie bolo aj stretnutie s predstaviteľmi nezávislých európskych kultúrnych organizácií. Diskutovalo sa o rôznych spôsoboch zapájania mladých ľudí do umeleckých aktivít v rôznych kultúrnych centrách v Európe.

Internetová galéria na stránkach kultúrneho centra

Martinské Kultúrne centrum sprístupnilo v týchto dňoch na svojej stránke www.kulturnecentrum.sk internetovú galériu. Podľa hovorkyne mesta Martin Kataríny Mažáryovej ide o jednu z prvých galérií takéhoto typu medzi podobnými slovenskými kultúrnymi inštitúciami.

Vo svojej predajnej ponuke má diela výtvarné, hudobné, fotografie, ale aj dekoratívne predmety. „Inšpirovala nás nedávna predajná výstava a veľkonočné trhy, kde sa nám podarilo vystaviť mnoho zaujímavých dekoratívnych predmetov a obrazov,“ uviedla riaditeľka Kultúrneho centra Ivona Hanáková.

Mladiství a alkohol

Alkohol na Slovensku pravidelne konzumuje dvakrát viac detí ako pred desiatimi rokmi. Za posledných päť rokov hospitalizovali v bratislavskej Detskej fakultnej nemocnici 131 ťažko intoxikovaných detí, z toho 54 % dievčat. Ich priemerný vek je 14-15 rokov, najmladší mal iba 9 rokov. V nemocnici mali aj prípad, keď 12-ročný chlapec vypil naraz 7 deci destilátu a upadol na 10 hodín do bezvedomia.

„Alkohol sa dá považovať za tvrdú drogu. Závislosť od alkoholu sa môže u dorastencov vyvinúť v priebehu niekoľkých týždňov,“ upozorňuje lekár Ján Šuba.

Lekári sa zhodujú, že výrobky, ako napríklad detské šampanské, by sa mali zakázať. Aj keď neobsahujú alkohol, učia psychologicky deti na ich konzumáciu. Podľa prieskumu ESPAD užilo v roku 2003 päť a viac dávok alkoholu aspoň trikrát za mesiac 19,5 % detí. V roku 1995 to bolo iba 8,4 %. Podiel konzumentov chlapcov stúpol od roku 1995 z 12,7 % na 27,9 %. Nárast u dievčat je takmer štvornásobný – z 3,4 na 12,8 %.

Za mesiac sa dokáže najmenej trikrát opiť každý piaty chlapec a každé jedenáste dievča.

Vláda prijala miernejšiu novelu nefajčiarskeho zákona

Priestory pre fajčiarov a nefajčiarov nebudú musieť majitelia reštaurácií stavebne oddeliť. Vláda včera tento návrh neschválila, čím sa priklonila k návrhu ministra práce Ľudovíta Kaníka. Ten hovorí, že takáto povinnosť by si od majiteľov stravovacích zariadení vyžiadala značné náklady, čo by spätne prinieslo negatívne následky.

Na stavebnom oddelení priestorov ako jediný trval minister zdravotníctva Rudolf Zajac, ktorý návrh novely zákona o ochrane nefajčiarov predkladal. „Nie som s týmto výsledkom spokojný, je to také hranie sa na ochranu nefajčiarov,“ vyhlásil Zajac po rokovaní vlády.

Pri udeľovaní cien Thálie opakovane znela slovenčina

V Národnom divadle v Prahe pri udeľovaní divadelných cien Thálie za rok 2004 z pódia opakovane zaznela slovenčina.

Cenu v podobe sklenenej múzy v kategórii muzikál získala Slovenka Daniela Šinkorová, v mužskej obdobe tejto kategórie zvíťazil náš krajan Dušan Vitázek a v kategórii operný spev sa ocenenia dočkala rodáčka z Banskej Bystrice Katarína Jorda Kramolišová.

Za celoživotné majstrovstvo v oblasti činohry Tháliu získala Antonie Hegerlíková, ktorá pochádza zo Slovenska a desaťročia vystupovala na doskách pražského Vinohradského divadla, ceny za mimoriadne umelecké výkony si odniesli Boris Rösner, jeho žiačka Vanda Hybnerová, baletka Zuzana Susová a v zastúpení tenorista Peter Straka.

Hlavnou hviezdou „Pohody“ bude britská skupina The Prodigy

Michalovi Kaščákovi a spol. sa pre tento ročník festivalu „Pohoda“ podarilo získať The Prodigy. Britská kapela, asi najväčší popularizátor progresívnej tanečnej hudby deväťdesiatych rokov, ktorá prednedávnom vydala nový album, bude hlavným headlinerom najväčšieho hudobného festivalu na Slovensku.

„Pohoda“ sa opäť uskutoční na trenčianskom letisku v dňoch 15. a 16. júla. The Prodigy vystúpia druhý deň festivalu – v sobotu o polnoci. Pred nimi sa predstaví Miroslav Žbirka, po nich Komorný orchester mesta Trenčín.

The Prodigy vznikli začiatkom deväťdesiatych rokov po stretnutí dídžeja a producenta Liama Howletta so spevákom Keithom Flintom a Leeroy Thornhillom. Podarilo sa im presadiť už prvým albumom *The Prodigy Experience* (1992), ale masy si získali až druhým *Music for the Jilted*

Generation (1995) aj s novým členom – raperom Maximom Reality. Vďaka skladbám *No Good* alebo *Voodoo People* sa z undergroundovej tanečnej skupiny stala nová britská hviezda, ktorá do hitparád priniesla mnohovrstevnú kombináciu elektronických techno-štýlov.

V polovici deväťdesiatych rokov sa hovorilo o elektronickej revolúcii. Štatút medzinárodnej hviezdy im vyniesol nasledujúci album *Fat Of The Land* s hitmi *Firestarter* a *Breathe*, ktorý v roku 1997 skončil na prvých miestach britskej a americkej hitparády.

Po sólových výletoch jednotlivých členov si fanúšikovia museli počkať až do roku 2004, keď vyšiel ďalší, kontroverzne prijatý album *Always Outnumbered, Never Outgunned*. Napriek tomu, že vznikol bez účasti Flinta a Maxima, obaja sa pripojili k Howlettovi na turné k tejto nahrávke. A v takomto zložení, doplnenom o gitaristu Jima Daviesa a bubeníka Kieronu Peppera, sa predstavia aj na tohtoročnej „Pohode“.

Organizátori festivalu sľubujú aj ďalšie známe mená. Na festivale sa určite predstaví britská formácia Asian Dub Foundation, raper Roots Manuva alebo kubánska speváčka Omara Portuondo. Zoznam účinkujúcich nie je skončený, na pozvaní ďalších hudobníkov sa podľa organizátorov stále pracuje.

Potvrdení účastníci „Pohody“:

The Prodigy (V. Brit.), Asian Dub Foundation (V. Brit.), Roots Manuva (V. Brit.), Omara Portuondo (Kuba), Klezematics (USA), Taraf de Haidouks (Rumunsko), Jaipur Kawa Brass Band (India), Soapkills (Libanon), Tim Phillips (Kanada/V. Brit.), Pest (V. Brit.), Farlanders (Rusko), Renata Rosa (Brazília), Kollerband (Česko), Umakart (Česko), Moimir Papulescu and the Nihilists (Česko), Ida Kellarová (Česko), Bow Wawe (Česko), Miroslav Žbirka, Milan Lasica a Bratislava Hot Serenaders, Le Payaco, Zuzana Mojžišová, Appendix, Vetroplach, Skaztonics.

Radič by mal o mesiac päťdesiat

V piatok 8. 4. 2005 pred ôsmou hodinou zomrel na infarkt scenárista, moderátor a humorista Stano Radič.

Keď pred piatimi rokmi zomrel jeho kamarát a kolega Jaro Filip, povedal: „Vďaka nemu som po rokoch zažil kamarátstvo na život a na smrť, ktoré chalani prežívajú v puberte. O to bol a je pre mňa jeho odchod ťažší.“

Dnes ťažko prežívajú Radičov odchod jeho kamaráti. Aj preto, že hoci sa humorom živil, niekedy mu zmysel pre humor chýbal – lebo, ako povedal, „sú situácie, pri ktorých sa nedá žartovať“. Myslel nimi ponížovanie a šikanovanie ľudí alebo trápenie zvierat. „Čo tam s humorom narobíte? Tu už treba len zasiahnuť,“ hovoril a neraz aj zasahoval.

„Stano Radič bude chýbať celému Slovensku,“ napísal v telegrame pozostalým predseda Národnej rady Pavol Hrušovský. „Svoje dary aktívne využíval pre dobro celej spoločnosti a podieľal sa na tom, aby sa Slovensko stalo krajinou slobodnou a slušnou. Jeho schopnosť citlivej a originálnej kritiky mi bude chýbať nielen ako divákovi, ale aj ako politikovi.“

Spisovateľ a humorista Kornel Földvári si myslí, že „Radičove zásluhy o to, že konečne voľnejšie dýchame a žijeme v demokracii (síce ešte stále dosť svojráznej, no zaplať pánboh i za to), sú priam zakladateľského charakteru“.

S. Radič zomrel mesiac pred svojimi 50. narodeninami.

Miss 2005 Ivica Sláviková očarila aj Sklenaříkovú

Tri tmavovlásky, tri kamarátky obsadili prvé miesta na tohtoročnej súťaži krásy Miss 2005.

Víťazka Ivica Sláviková totiž tipovala na víťazku práve prvú vicemiss Katarínu Holáňovú a s Luciou Debnárovou, ktorá skončila ako tretia, boli tiež veľmi dobré kamarátky. „Poznám ich, sú to inteligentné dievčatá a vyhrali právom,“ povedala nová, v poradí desiatu slovenská kráľovná krásy s priam ideálnymi mierami 90-60-90, pre ktorú bolo jej víťazstvo obrovským prekvapením. Ivica je študentkou tretieho ročníka ekonomickej univerzity, ale štvorročné skúsenosti má už aj s modelingom. Bratislavčanka, ktorá ako jednu z cien vyhrala cestu okolo sveta, by veľmi rada navštívila Kubu a tvrdí o sebe, že je temperamentná povaha. „Veľmi rada by som navštívila Kubu. Videla som dokumentárny film o Buena Vista Social Club a bola som aj na koncerte Ibrahima Ferrera. Páčila sa mi tá atmosféra,“ dodáva kráska, ktorá sa tiež teší na prvú jazdu svojím novým autom.

Tituly Miss Sympatia i Miss Internet získala tohto roku Lenka Vargová, ktorá sa však nakoniec do superfinálovej šesty neprebojovala. Názor hlasujúcej verejnosti sa tak v tomto prípade nestretol s názorom poroty. „Stáva sa to. Je to aj tým, že v porote je zvyčajne niekoľko profesionálov, ktorí majú profesionálne oko.“ V televízii tiež nevidíte toľko detailov, ktoré možno vidí porota,“ povedala po skončení súťaže Adriana Sklenaříková-Karembeau, ktorá len nedávno predsedala porote na Miss Europe vo Francúzsku. S výsledkami bola spokojná, pretože boli práve také, aké si típla. „Vždy vsádzam na prvý dojem. Zo všetkých dvanástich dievčat som si zapamätala práve dvanástku, ktorá ma očarila,“ dodala Sklenaříková. Pri mene víťazky sa zhodla aj s manželom Christianom, ktorý bol tohto roku tiež v porote. „Nechcel mi ukázať, čo volil. Len som nakukla a videla som, že dvanástka bola na prvom mieste, takže to ostatné neviem,“ podotkla s úsmevom a kúskom diplomacie. V publiku nechýbalo všetkých deväť Miss z predchádzajúcich ročníkov. Miss 1999 Andrea Verešová mala podľa vlastných slov niekoľko favoritiek. „Všetky tri, ktoré sa umiestnili, sú nádherné. Veľmi dobrý výber a s rozhodnutím poroty som spokojná.“

Titul Miss Wella Design získala Eva Mráziková. Za Miss Press zvolili akreditovaní novinári prvú vicemiss Katarínu Holáňovú. V programe galavečera sa postupne objavili mnohé známe osobnosti, ktoré sú spojené s desaťročnou históriou súťaže – predseda poroty Jiří Bartoška, Milan Lasica, Adriana Sklenaříková, Marek Vašut, Jarmila Hargašová, Štefan Skrúcaný, Martin Nikodým. Okrem slovenských a českých interpretov prišli finalistkám zaspievať aj britská speváčka Natasha Bedingfieldová a exotický spevák Arash.

EuroTel 11. apríla ohlásil zmenu na T-Mobile

EuroTel ohlásil zmenu značky na T-Mobile. Do 2. mája prebiehala masívna prípravná reklamná kampaň. Cez víkend 30. apríla a 1. mája sa kompletne rekonštruovali všetky predajne. V pondelok 2. mája sa značka EuroTel definitívne prestala používať.

Chmel: SND by mal dokončiť štát

Podľa ministra kultúry Rudolfa Chmela by vláda mala zmeniť svoje pôvodné rozhodnutie, že dostavbu budovy SND by už nemal financovať štát. Ak má totiž nová budova slúžiť hlavne potrebám SND a zostať aj majetkom štátu, ten by sa mal na financovaní dostavby podieľať.

Ministromi sa nepáčia predstavy, ktoré vyšli z porady ekonomických ministrov, aby sa na dokončovacích prácach podieľal súkromný investor, pretože v tomto prípade sa nikto nemôže zaručiť, že novostavba SND zostane vo vlastníctve štátu.

Minister pripúšťa, že SND by sa zaobišlo aj bez novej budovy, v takom prípade by sa museli riešiť niektoré akútne problémy jestvujúcich scén. „Spoločenská atmosféra takémuto radikálnemu riešeniu však nepraje,“ povedal Chmel.

Po zvážení rôznych možností dospel k záveru, že „najmenej zlým riešením v danej klíme“ je presťahovanie SND do novej budovy a predaj všetkých nehnuteľností, ktoré nesúvisia s činnosťou SND okrem historickej opery. To by znamenalo, že SND by prišlo o Divadlo P. O. Hviezdoslava, administratívnu budovu aj o príľahlé pozemky okolo novostavby. „Vidí sa mi neprimerané, aby akciová spoločnosť, v ktorej ministerstvo kultúry bude zastupovať štát, stavala na príľahlých pozemkoch napríklad hotely. Podľa liberálnych zásad dobrému vládnutiu protirečí, aby vláda podnikala,“ zdôraznil Chmel.

V prípade, že by sa SND vzdalo týchto nehnuteľností a presťahovalo sa do novostavby, minister si vie predstaviť, že by v takom prípade voľné kapacity v novej budove mohol na komerčnej báze prevádzkovať manažment SND. „Manažment divadla by však mal počítať s tým, že sa môže dostať pod tlak, ak nedokáže efektívne komerčné využitie novostavby zabezpečiť.“

Ak divadlu okrem novostavby zostane aj Hviezdoslavovo divadlo a aj historická budova, potom by komerčné aktivity „mala mať na starosti profesionálna agentúra vybraná vo verejnej súťaži“, myslí si Chmel.

Ak vláda zvolí také riešenie okolo SND, s ktorým sa minister stotožní, je pripravený o svojej abdikácii podľa dohody s Pavlom Ruskom hovoriť ešte pred májovým kongresom ANO.

V hlavnej úlohe Jozef Tiso

V týchto dňoch sa na Slovensku opäť hovorí o Tisovi. Môže za to rovnomenná hra, ktorá mala vo štvrtok 14. apríla premiéru v bratislavskom divadle Aréna. Hlavnú postavu v očakávanej monodrame stvárni Marián Labuda.

„Jozef Tiso je postava, ktorá sa v divadle mala ocitnúť už dávno,“ tvrdí režisér a scenárista Rastislav Ballek. „Možno ani nie pre postavu samotnú, ale preto, čo má divadlo v spoločnosti znamenať. Je zarážajúce, že slovenská kultúra sa až doteraz vyhýbala napríklad aj problematike holokaustu.“

Dramaturgickým zámerom nebolo hodnotenie Tisa ako prezidenta „farskej“ republiky. Scenár je z deväťdesiatich percent tvorený autentickými Tisovými výrokmi. Dramatickým textom sa tak stali jeho skutočné slová a myšlienky. Tvorcovia pracovali s bežne nedostupnými archívnymi dokumentmi.

„Pritom sme zároveň hľadali dramatickú situáciu, od ktorej by sme sa odpichli. A čo už je dramatickejšie, ako Tiso čakajúci vo väzení na popravu,“ myslí si Ballek.

Na javisku budú diváci postupne vidieť obyčajného kaplána, učiteľa teológie, biskupského tajomníka, predsedu Slovenskej ľudovej strany a napokon prezidenta republiky, ktorá sa možno nikdy nezabaví prívlastku fašistická.

Nad čím premýšľa ten, kto zo Slovenska vypravil prvý židovský transport, kňaz, ktorého presvedčenie nenalomila ani vatikánska diplomacia, ani sám pápež, a ktorého napokon 18. apríla 1947 v Bratislave popravili? Napríklad aj nad tým, že strana je národ a národ je strana. Čo národu škodí, to strana zakazuje a pranieruje, „národu nedám zahynúť pre židovské spoločenstvo.“

Úloha Tisa bola podľa dramaturga Martina Kubrana predstaviteľovi doslova šitá na mieru. Pri jej stvárnení nešlo režisérovi o vonkajšiu podobu s Tisom, ani o politický význam jeho slov, ale o osobnú psychológiu kontroverzného človeka. Stvárniť ho v žiadnom prípade nebude ľahké. Vzhľadom na to, že herecký monológ je vedený veľmi špecifickým, historicky autentickým jazykom, navyše kvetnatým a rétorickým, kladie veľké nároky na schopnosť predať ho. Herec Marián Labuda sa odmieta pre médiá vyjadrovať ku svojej novej postave. „Je to aj preto, aby šiel do premiéry s čistou hlavou,“ vyhlásil riaditeľ Arény Juraj Ku-

kura. V divadle sa Tisa, podľa Balleka „kostlivca v skrini“, neboja. Spočíva vraj na ňom tajomstvo, ktoré vyvoláva zvedavosť, a s týmto tajomstvom pracovali ako s divadelným prvkom. Neboja sa ani toho, že predstavenie začnú navštevovať neofašisti a podľa svojich najlepších spôsobov divadlo zdemolujú.

„Nie som žiadny hrdina,“ hovorí Kukura, „ale nebezpečenstvo je vždy a všade. Bolo treba urobiť prvý krok k diskusii o tomto období našej histórie.“

Kofola dýcha na krk Cole

Kofola začína na Slovensku dobiehať americké značky nealko nápojov. Za uplynulé tri roky firma Kofola Rajecká Lesná zdvojnásobila podiel na trhu a vlni predala takmer 20 miliónov litrov nápojov. Predbehla tak korporáciu General Bottlers/Pepsi a výrazne znížila náskok Coca-Coly.

Hovorca Coca-Coly v Prahe Zdeněk Vilímek s odvolaním sa na silný konkurenčný tlak odmietol zverejniť informácie o predaji značiek na slovenskom trhu. Podľa maloobchodného auditu AC Nielsen klesol za uplynulé tri roky trhoví podiel Coca-Coly zo 14,1 na 11,5 %.

Spotrebiteľský prieskum spoločnosti Market & Media & Lifestyle odhalil, že spomedzi značiek Slováci uprednostňujú najviac Kofolu pred Coca-Colou aj Pepsi Colou.

Potulky po Bratislave

Podhradie (tzv. Židovská ulica) – opevnenie okolo stredovekej Bratislavy

V stredoveku i napriek vojnám počet obyvateľov Bratislavy pribúdala, a tak kostol (bazilika), ktorý sa nachádzal na východnej strane Bratislavského hradu, nestačil pre potreby obyvateľstva, a preto v roku 1221 presťahovali kostol Najsvätejšieho Spasiteľa z hradu do podhradia. V neskoršom období bol románsky kostol prestavaný na gotický s novým patrónom – sv. Martinom (o tomto kostole a jeho histórii sa zmienime neskôr).

Už sme spomínali, že Bratislava sa formovala ako kozmopolitné spoločenstvo s obyvateľstvom hovoriacim po slovensky, nemecky, maďarsky, ale aj chorvátsky, moravsky a česky.

Špeciálnou komunitou bolo židovské obyvateľstvo. Dnes sa nedá presne zistiť, kedy sa prví Židia usídlili na našom území. Ale je isté, že tu bývali už v 10. storočí v časoch panovania prvých Arpádovcov. V 11. storočí sa počet Židov zvýšil ako dôsledok ich prenasledovania v Čechách. Kráľ Belo IV. im v roku 1251 udelil významné privilégium, ktoré nerušene využívali až do polovice 14. storočia. Za vlády Ludovíta I. ich z krajiny vyhnaní, a preto sa značná časť obyvateľstva usadila v neďalekom Hamburgu. Začiatkom 16. storočia bolo Židov v Bratislave asi tisíc. Už v tomto období boli nútení žiť oddelene od ostatných občanov a platili nielen kráľovské, ale aj osobitné dane mestskému magistrátu. Židia dostali povolenie usadiť sa na dnešnej Nedbalovej ulici. Kým Židia nemali v Bratislave geto, bývali v uliciach po obvode starého mesta (vzťahuje sa to na tieto ulice: už spomínaná Nedbalova, Františkánska, Zamoická a Baštová).

Koncom 15. storočia župan Pavol Pálffy dovolil, aby sa Židia usadili na pozemku rodiny Pálffiovcov pod Bratislavským hradom, zbral ich pod ochranu a poskytol im obci istú samosprávu. (Židia v roku 1526 ušli z Bratislavy zo strachu pred Turkami, a preto sa nesmeli viac vrátiť do mesta.)

Keď v druhej polovici 18. storočia zbúrali mestské opevnenie a zmizol múr, Židia požiadali magistrát o povolenie, aby si smeli kúpiť stavebné pozemky na okraji zrušenej mestskej priekopy. Židia si tu postavili celý rad nových domov, čím vznikla dnešná Židovská ulica, tzv. geto. Toto geto pozostávalo z jednej dlhej ulice a tu mali Židia aj svoju synagógu. Polícia každý večer uzatvárala ulicu ťažkými železnými mrežami a bez súhlasu strážcov, ktorý strážili ulicu, nesmel geto nik opustiť. V preludnenej Židovni boli aj nedostatočne vybavené domy, slávna škola talmudu a židovská dievčenská škola.

Väčšinu zo 6 000 bratislavských Židov v roku 1942 deportovali do koncentračných táborov a geto prestalo existovať. V súvislosti s výstavbou Nového mosta boli židovská synagóga a aj táto ulica necitlivo asanované.

V podhradí na južnom úpätí bratislavského vrchu existovali osady, tzv. Vydrica a Zuckermantel, kde žili rybári a lodníci. Na východnom svahu bratislavského vrchu bola v 17. storočí Podhradská osada, ktorá bola predchodcom prvej stredovekej Bratislavy. Neskôr sa mesto rozvinulo ďalej na východ a podhradie sa ocitlo mimo jeho hraníc. Stalo sa samostatnou osadou Schloßberg.

K stavbám, ktoré sa zachovali do dnešných čias na Židovskej ulici, patrí renesančná Žigraiova kúria, ktorá bola postavená v polovici 17. storočia pre dvorného sudcu Jána Žigrajiho (Zsigray). Kúria bola postavená na pozemkoch bratislavského župana grófa Pálffyho. Dnes je tu Múzeum židovskej kultúry.

Na začiatku Židovskej ulice stojí jeden z najkrajších domov v Bratislave – dom U dobrého pastiera. Je to štvorposchodový rokokový dom s lichobežníkovým pôdorysom. Má také úzke priečelie, že na každom poschodí môže byť okrem schodišťa len jedna izba. Dom postavili asi v roku 1760. Dnes je tu umiestnená vyhľadávaná expozícia šesťdesiatych historických hodín.

Židovská je spojená cez Béblavého ulicu s Bratislavským hradom. Táto ulica dostala pomenovanie podľa slovenského spisovateľa Pavla Béblavého. Na tejto ulici sa nachádza Múzeum umeleckých remesiel.

Už sme spomínali, že v južnej časti pod Bratislavským hradom boli osady Vydrica a Zuckermantel, ktoré boli tiež zničené pri výstavbe Nového mosta. Zachovala sa tu iba Vodná veža – bola to zrejme kontrolná veža, ktorá slúžila na kontrolu dunajského brodu. Ďalej sa tu zachoval kostol Najsvätejšej Trojice, niekoľko meštianskych domov a tzv. Kamperova kúria zo 12. storočia, v ktorej je dnes umiestnené Archeologické múzeum. Ďalej je tu Brämmerova kúria s dvomi mohutnými rizalitami na nároží, ktorá vyzerá ako malý hrad.

Stredoveké mesto bolo opevnené hradbami, ktoré sa začali stavať v 13. storočí po založení mesta a dokončené boli v 14. storočí aj s bránami a priekopami. Vstup do stredovekého mesta umožňovali štyri brány:

- Michalská, ktorá sa zachovala do dnešných dní;
- Laurinská, ktorá sa nachádzala na Laurinskej ulici (pri divadle Pavla Országa Hviezdoslava);
- Vydrická na dnešnej Pánskej ulici;
- Rybárska na dnešnej Rybárskej ulici.

V 15. storočí bol postavený druhý pás opevnenia – tzv. palisády (začali sa stavať v roku 1423). Palisády boli z hlíny, ktorá bola navrhovaná do valu, do ktorého postavili 5 brán, a tieto palisády sa tiahli od hradu až po dnešné Mierové námestie a oblúkom späť k Dunaju. V 18. storočí mestské hradby už bránili ďalšiemu rozvoju mesta, a preto ich Mária Terézia prikázala zbúrať. Palisády zbúrali až v prvej polovici 19. storočia.

Najdôležitejšou vstupnou bránou do stredovekého mesta bola Michalská brána, ktorá bola postavená súčasne s mestskými hradbami v 13. storočí. Z brány sa kontrolovala starodávna tzv. Jantárová cesta – spájala Jadran s Pobaltím a v Bratislave prechádzala cez dunajský brod. Cez mesto viedla Michalskou ulicou, Ventúrskou sa napojila na Dlhú ulicu, ktorá bola ukončená Vydrickou bránou – za ňou pod hradným vrchom sa nachádzal brod cez Dunaj.

Michalská brána je päťposchodová hranolová veža, ktorá má na prízemí podjazd (pôvodne pre povozy). Každé poschodie má jednu miestnosť. Najvyššie poschodie slúžilo na obranu, bol tu vstup na ochodzu čiže rozhľadňu, z ktorej sa pozoroval okolitý terén. Veža bola v roku 1511 zvýšená osembokou nadstavbou a zastrešená šindľami, neskôr medeným plechom do tvaru cibule a na hrote mala sochu sv. Michala z roku 1854.

Aby nepriateľ nemohol zaútočiť priamo na hlavnú bránu, postavili v roku 1439 takzvaný Barbakán, tj. predsunutú vstupnú bránu. Medzi dvoma bránami bola komunikácia zalomená v tupom uhle, aby priama strelba nemohla ohroziť hlavnú bránu. Na Barbakáne bol upevnený nad priekopou padací most, spúšťaný reťazami. Mrežové vráta boli zabudované v roku 1443. Neskôr bol most vybudovaný z tehál a v bývalej priekope bola kedysi letná čitáreň.

Vavrinceká (Laurinská) brána sa začala stavať v roku 1351 a pomenovaná bola podľa kostola sv. Vavrinca, ktorý bol zbúraný v roku 1531, aby neposkytol Turkom pohľad do vnútorného mesta.

Vydrická brána vznikla v roku 1434 a pomenovaná bola podľa predmestia Vydrica. Bránu zbúrali v roku 1777, aby mohla byť predĺžená tzv. Promenáda (dnešné Hviezdoslavové námestie) po Rybársku bránu.

Rybárska brána vybudovali v roku 1404 a bola najmenšia zo štyroch hlavných mestských brán. Pomenovanie dostala podľa toho, že za hradbami mesta tesne pri Dunaji sa nachádzala osada rybárskych domčekov. Brána bola určená len pre chodcov a bola zbúraná v roku 1774.

(pripravuje dr. Kveta Ozábalová)

Absolútny sluch

E mol

Stojím uprostred haly železničnej stanice a bojím sa vyjsť von. Strihne tam na mňa panika. Nič iné sa nedalo čakať. „Kto zle začne, zle aj skončí!“ ozýva sa mi v hlave mamičkin hlas. Obávam sa, že má pravdu.

Okrem mňa je v hale päť zarastených mužov v rôznych stupňoch opitosti s veľkými cestovnými taškami. Chodia von fajčiť. Dvere otvárajú prudko. Po každý raz sa zaseknú a do haly sa valí mrazivý vzduch. Trpezlivo ich zatváram. Rýchlik domov odchádza o necelých päť hodín a nemienim ochorieť.

„Ty raz veľmi zle skončíš!“ hovorí mi v hlave mamička. Už len necelých päť hodín čakania, ďalších päť hodín cesty a budem môcť dvakrát krátko a raz dlho stlačiť staré dobré des a vďaka sa spustiť na kolená. Natrvalo. Mamička neodpúšťa.

Potia sa mi ruky v jasnomodrych rukaviciach. Od tepla to nie je. Uplietla mi ich mamička pod stromček. Bezradne hľadím na kyticu ruží zabalenú v lesklom celofáne a neviem, čo s ňou. Mamičke ju nemôžem dať a vhodiť ju do odpadkového koša sa hanbím. Musím počkať, až budem aspoň chvíľu sám. „Zapamätaj si, Július, že charakternú ženu môže v jej ťažkom živote potešiť jediná vec – poslušný muž!“ Mamička v mojej hlave je zúrivo hlasná. Bláznivo túžim, aby som jej mohol ovládať volume. Keď hovorí mamička, musia mi žiarť oči načerveno ako leddiody. Mamička pozná iba overdrive.

Karol D. Horváth

Literárna tvorba

Jedna z odmeněných prací v rámci celo-slovenské soutěže psaní povídek pro začínající autory. Povídka byla uveřejněna ve sborníku »Povídka 2004« (vydavatelství Koloman Kertész Bagala, P. O. Box 99 / LCA, 180 00 Bratislava 1), s jehož svolením povídku přetiskujeme.

Ospravedlnenie

Ospravedlnujeme sa za pomiesanie dvoch poviedok v minulom čísle časopisu, kde sa omylom na koniec poviedky od Petra Krištúfka *Embryo* nadpojil koniec poviedky marcového čísla od autorky Ivany Lackovej *Bublanina s bublifukom*. Obidvom autorom aj čitateľom sa za omyl ospravedľujeme.

O autorovi poviedky – Karolovi D. Horváthovi – jeho vlastnými slovami:

Mal som deväť rokov a veľmi som túžil byť sólovým gitaristom. Neviem prečo, ale bolo mi dokonale jasné, že to je najlepšia vec na svete. Konečne som ukecal mamu a celý rozklepaný som spolu s ňou šiel do LŠU. Tam ma čakal za klavírom sám riaditeľ, náš horný sused z bytovky v Malackách. Bol prísny, upätý, smiešny a zároveň som sa ho bál. „Tak ty chceš hrať na gitaru, Karol?“ povedal a mračil sa. Všetko vo mne sa stiahlo, ledva som prikývol. Efektne zdvihol prst a zahrал tón. „Spievaj!“ povedal. Nešlo mi do hlavy, čo ma sólová gitara spoločne so spevom. U nás doma sa nikdy nespievalo, a ak sa o to niekto omylom pokúsil, otec okamžite vyčerpал svoju týždennú zásobu sarkazmov. Boli dosť biedne a vždy tie isté, ale zaberali. Pozrel som sa na mamu. Ani sa nepohla, ale cítil som, že mi drží palec. Tak som otvoril ústa a niečo som zabečal. Riaditeľovi sa zatriasli tenké fúzy. Zahrал iný tón. Mlčal. Všetko svedčilo o tom, že mám ešte zaspievať. Začal som sa potiť, ale zabečal som znova. Fúzy znovu zakmitali. „Hm. Číta rád, pani Horváthová?“ spýtal sa. „Číta stále a všade,“ povedala mama. „Tak ho dajte na literárno-dramatický krúžok. Váš syn nemá absolútne žiaden hudobný sluch.“

Okamih, keď som sa z tabule s odchodmi spojov dozvedel, že žiadny iný ako zmeškajúci neprichádza do úvahy, bol tretí najhorší v mojom živote. V prvej chvíli som si chcel ľahnúť na zem a rozplakať sa. Našťastie som si všimol, že je špinavá. „Muži dokážu iba dve veci – piť ženám krv a chodiť špinaví!“ zavrieskala mamička v hlave. Tak som si sadol na zúfalo nepohodlnú drevenú lavičku a pokúsil som sa premyslieť, čo budem robiť. Na nič som neprišiel, iba sa vo mne do neznesiteľnosti vystupňovala túžba po des zvončeka na mamičkiných dverách a po istote, že všetko bude také isté, ako bolo celých tridsať rokov.

Chlapi ešte stále chodia fajčiť do neznesiteľnej zimy pred stanicou. Občas sa niektorý z nich pokúša volať z mobilného telefónu a potom s nadávkami oznamuje ostatným, že Štefan, Milan alebo Stano nemôže, kurva, prísť.

Odhodlávam sa vhodiť do automatu desaťkorunáčku, vytočiť mamičkinu číslo a povedať jej, že som na ceste domov. Desať hodín neistoty nevydržím. Nevydržím už ani minútu.

Stojím pri automate a pozerám sa na kufor, ktorý som nechal na lavičke. Je to starý červenohnedý lepenkový kufor. Na hornej strane má obrázok skupiny Elán. Našiel som ho v štúdiu. Bol v ňom fragment Sonáty mesačného svitu a zlomená taktovka. Je to druhý kufor v mojom štyridsaťročnom živote. Ten prvý si pred tridsiatimi rokmi zobral otec. „Špinavý lenivý vyjebaný bezcharakterný kokot!“ vrieska v hlave mamička a hlas jej pri slove kokot skáče o neprijemne hysterických deväť aj štvrt tóna vyššie. Najhoršie nadávky, aké mamička pozná, sú: špinavý, lenivý a bezcharakterný. Ak chce ich účinok ešte zvýšiť, pridá k nim slová chlap alebo muž. Vulgárne sa vyjadruje, iba keď rozpráva o otcovi.

Ešte nezavolám.

Traja chlapi vonku fajčia a dvaja stoja chrbtom ku mne. Jeden drží v ruke fľašu alkoholu a nalieva do plastového pohára. Druhý krája vreckovým nožikom hrubé kolieska zo štangle suchej salámy. Ešte pred chvíľou hlasno nadávali, že je zatvorený staničný bufet. Využívam príležitosť a hádzem kyticu do koša na odpadky. Kupoval som ju tesne pred odchodom rýchlika a nevedel som sa rozhodnúť, či mám dať prednosť cene, alebo efektu. Kým som so sebou uhral prijateľný kompromis, rýchlik odišiel a musel som dve hodiny čakať na ďalší. Preklial som okamih, keď som dal mamičke za pravdu a nekúpil som si mobilný telefón. Pršalo a stál som v daždi desať minút, kým som sa dostal k jednému z troch funkčných automatov a vyťukal Lýdiino číslo.

Lýdia intonuje neporovnateľne lepšie ako mamička. Viem to, lebo mám absolútny sluch. Tvrdia to o mne. Ale nemám. Keby som mal, bol by som z mamičkinho hlasu už tridsať rokov šedivý. Alebo mŕtvý.

Sluch mám po otcovi. Hráva na husliach vo Viedni. Kde je teraz, neviem. Neodvážil som sa po ňom pátrať. Odišiel z môjho života o pol tretej v noci v deň mojich desiatych narodenín. Zobral so sebou náš jediný kufor. Do tretej rána po ňom zostali darčeky zabalené v dvoch veľkých škatuliach. Potom ich mamička rozbila kladivom a spálila v peci ústredného kúrenia spolu s otcovými fotografiami.

Zatváram oči a opakujem si: „Musíš, musíš, musíš!“ Idem k automatu a zdvíham slúchadlo. Počúvam komorné á. Vhadzujem desaťkorunáčku, vyťukávam predvoľbu. Oznamovací tón stíchnie, v uchu mi hlasno šumí ticho. Zhlboka sa nadýchnem, doťukávam celé číslo, do krvi sa mi valí adrenalín. Telefón je naďalej tichý. Nerozumiem. Skladám slúchadlo. Desaťkoruna zostáva v automate. Inú nemám. Chvíľu mám radosť. Rozhovor s mamičkou sa odkladá. Ale skutočne iba chvíľu. Kým sa dostanem k ďalšiemu automatu, vzdialenému ktoviekoľko kilometrov, stane sa moja zúfalá situácia beznádejne zúfalou. Asi budem musieť prehodnotiť rebríček najhorších životných okamihov. Do haly vbieha jeden z mužov a kričí: „Kurva, chlapi, autobus!“

Pamätám si, že som bežal po kufor. Pamätám si aj to, ako som sa vrátil od dverí, aj ako som vyberal kyticu z odpadkového koša. Ešte si pamätám na muža, ako hovorí inému mužovi: „Idú z týždňovky. Z Čiech. Traja a šofér. Prázdny autobus. Leháro ako sviňa. Už som si, kurva, myslel, že tu budem nocovať.“ A pamätám si aj to, ako som šoférovi povedal: „Jeden ku Lýdii. Prosím.“ Z tmy autobusu sa ozval smiech. Hlboký a chraptlivý. Taký hlas som predtým počul iba raz. Mal ho na zlomok sekundy dvadsať rokov starý reproduktor JBL, keď si naň vďaka vlastnej opitosti a mojej nepozornosti pripojil vedúci skupiny Infernator svoj zosilňovač a basovú gitaru.

G dur

Pracujem v rozhlase ako hudobný režisér. Nemám na to žiadnu kvalifikáciu okrem vynikajúceho sluchu. Keď som mal desať rokov, prestal som chodiť do hudobnej školy. Husle som odvtedy nedržal v ruke, aj keď som po nich často a veľmi túžil. Vyučil som sa za krajčírka, lebo si to želala mamička. Aj ona je vyučená krajčírka. Učňovské skúšky som urobil

iba vďaka tomu, že bola spolužiačkou a najlepšou priateľkou riaditeľky školy, pani Púčikovej. Už nie je. Pred dvadsiatimi rokmi pani Púčiková zomrela na svoj prvý a posledný infarkt. Moje ruky s dlhými ohybnými prstami sa odvtedy, ako im boli odopreté husle, nehodia na nič. Na vojenskej službe som nebol. Mamička šla pre manželku veľiteľa okresnej vojenskej správy aj pre jedinú sestru hlavného odvodového lekára. V rozhlase ma majú za čudáka. Nedivím sa im. Som čudák. Neznášam iný zvuk ako čisté tóny. Svet je plný neznesiteľného hluku. Najväčší, ešte väčší ako punková skupina Sanovabič, robí mamička. Ale mamičku poslúchať musím.

Punkovú skupinu mi na frekvenciu prideliť zo žartu. Radi so mnou žartovali. Povedal som vedúcemu skupiny, gitaristovi Fakymu: „Pán Dobrodenko, boli by ste taký láskavý a naladili si gitaru? Ak nemáte vlastnú ladičku, rád vám požičiam štúdióvu.“ Prekvapil som ho. Viem to podľa toho, že mu vypadla z úst cigareta. Asi nerátal s tým, že poznám jeho občianske meno. Žiaden zázrak. Na krstný list nahrávania sa nepíšu prezývky. Rýchlo sa spamätal a stihol cigaretu tesne nad zemou nakopnúť vojenskou topánkou. Povedal: „Ti jebe?! Do piči, ti jebe, ty výmrď?!“ Šiel som rovno za riaditeľom a okamžite som podal výpoveď. Pravdaže ju neprijali. Mal som a mám najlepší sluch v rozhlase. Ako netopier.

Ešte horší ako Sanovabič sú speváci recyklovaných šlágrův. Hlavne jeden s mohutnými zle nafarbenými fúzami. Na frekvencie s ním sa duševne pripravujem najmenej týždeň dopredu. Jeho však nemôžem odmietnuť. Je to mamičkin najobľúbenejší spevák. Horší sluch ako on má len mamička.

Myslel som si, že v živote ma okrem cesty do práce, práce a jedla už nič nečaká. Mýlil som sa. Takisto som sa mýlil, keď som si myslel, že som asexuálny odvtedy, ako mi v deň mojich desiatych narodenín mamička polámala na prstoch pravej ruky sláčik. Myslela si, že sa hrám s vtáčikom.

Ale dovčera sme nahrávali CD pani Lýdie, mamičkinej ďalšej obľúbenej speváčke. Práca šla prekvapujúco rýchlo, pretože pani Lýdia intonovala čisto a do štúdia prišla pripravená. Je to vysoká príjemne voňajúca bruneta. Lubo, zvukový režisér, povedal: „Pred sto rokmi bola pôjebná. Teraz z nej opadáva omietka.“ Rozosmial som sa. Sto

rokov určite nemala. Mohla byť odo mňa staršia najviac ak o desať rokov. CD sme nahráli aj zmixovali bez väčších problémov a zostalo nám ešte niekoľko hodín. Pani Lýdia kúpila v bufete víno, chlebičky a zákusky a pohostila nás. Alkohol nepijem, lebo mamička to nemá rada. Ale chlebičky aj zákusky mi chutili. Väčšinu vína vypila pani Lýdia. Neprestajne mi o niečom rozprávala. Nevieť o čom, lebo som sedel v kresle a vnímal len jej príjemný alt. Odrazu som si uvedomil, že sme v štúdiu sami a ona ma drží za vtáčika. Viem, že je smiešne, ak dospelý muž volá svoj pohlavný úd, svojho lomcováka, chuja, čuráka, jebáka, vrtáka, šulina, kokotisko, vtáka, nitriansku salámu, kladivo na čarodejnice, buchar, oného a čojaviečoešte vtáčikom. Ale slovo vtáčik sa mi nezmazateľne vrylo do pamäti spolu s trieskami zo sláčika a neznesiteľnou bolesťou v polámaných prstoch. Celý som sa preladil o oktávu vyššie. Vtáčik sa mi zmenil na vtáka. Potom si pani Lýdia kľakla vedľa mňa, vtáka si zobrala do úst a bol z neho chuj. Pani Lýdia niečo povedala. Bola to krásna minimalistická kompozícia pre flautu a alt. Ani som sa nepohol. Potom sa postavila a na štyri doby si vyhrnula sukňu, odsunula nabok pásik bielych nohavičiek, nastavila sa tesne nado mňa a prudko mi dosadla na kokotisko. Začala sa pohybovať. Najskôr vo štvorštvrtovom, potom sedemštvrtovom a ku koncu v dvojštvrtovom rytme. Od adagia prešla k maestoso, na chvíľu vyskúšala allegretto a con molto, až sa dostala cez vivace k prestissimu. Po celý čas do nej a z nej s mľaskotom vchádzal a vychádzal môj buchar. Jej počiatkové malé gé sa vo finále zmenilo na zriedkavé malé cé. Nebolo síce čisté, bol k nemu pridaný chrapľavý, ale impozantný podtón. Celý som sa rozozvučal vysokým hrudným cé. Delili nás tri oktávy a aj tak sme boli jeden hlas. V nekonečne dlhej kanonáde som do nej vytetoval celú partitúru a na chvíľu zomrel.

Pani Lýdia zo mňa prudko vyskočila. Prebral som sa. Otočil som hlavu a vo dverách som videl stáť slečnu Julianu, produkčnú nášho štúdia a od smrti pani Púčikovej jedinú dcéru najlepšej mamičkinej priateľky. Mamička mi občas zo žartu povedala: „Nebudem tu naveky, Julko. Musíš mi sľúbiť, že rok po mojej smrti sa oženíš so slečnou Julianou!“ Ale neusmievala sa pri tom. Slečna Juliana mala dokorán ot-

vorené ústa, krikľavočervenú tvár, vpučené žabacie oči a v ruke držala papier. Povedala: „Priniesla som vám, pani Lýdia, ten recept na bažanta nadvikoko, čo som vám bola sľúbila.“

Bolo zle. Bolo veľmi zle. Druhé najhoršie zle v mojom štyridsaťročnom živote. Tak som sa ponáhľal domov, že som si zabudol zapnúť rázporok. Starrenka, čo sedela vo vlaku oproti mne, povedala: „Budete ma fotografovať, mladý pán?“ „Prečo?“ spýtal som sa. „Lebo podľa všetkého tu o chvíľu vyletí vtáčik.“ Z posledných síl som zo seba vytlačil ospravedlnenie, zapol som sa a tuho som zatvoril oči. Dúfal som, že zaspím a zobudím sa na konečnej, v nejakom lepšom svete. Bolo to zbytočné. V hlave mi vrieskala mamička: „Ak raz z teba vyrastie kurevník ako ten kokot tvoj otec, zabiješ ma! Rozumieš?! Nadobro ma vyciciaš z krvi!“ Vofakde v mozgu sa mi zaseklo tlačidlo repeat one. Tých pársto metrov zo stanice k domu som bežal zo všetkých síl. Zostával mi posledný kúsok nádeje, že slečna Juliana mamičke nezavolala. Alebo možno v rozhlase zhavarovala telefónna sieť a ukradli jej mobil. Alebo... Neveril som tomu. Pohľad, akým sa na mňa pozrela, keď Lýdia vychádzala z miestnosti a povedala: „Ty máš naozaj absolútny sluch, Július. Zavolaj mi, keď budeš opäť precvičovať etudy“, mi nedával žiadnu nádej. Ale možno si na schodoch zlomila nohu. Bežal som a bežal. V dome sa svietilo vo všetkých oknách. Iba vo verande bolo tma. V zúfalstve som hľadal telefónnu prípojku, aby som ju mohol vytrhnúť. Žiadnu som nenašiel. Aj tak neviem, ako vyzerá. Dvere boli zamknuté, zvnútra bol v zámke vložený kľúč. Sadol som si na zem a rozplakal som sa. Niečo podo mnou zachrapčalo. Postavil som sa a zažal svetlo. Na koberci ležalo rozdupané CD pani Lýdie. Za dverami niečo suchlo. „Mamička?“ povedal som opatrne. „Kurevník! Kurevník ako ten kokot tvoj otec! Zmizni a už sa nevracaj!“ zavrešťalo spoza dverí. „Mamička...“ povedal som pomedzi vzlyky. „Na kolenách pôjdeš vedľa mojej rakvy, ty upír! Ty chlipný vrah!“ Postavil som sa a odišiel som nazad na stanicu. Práve do nej vchádzal vlak. Vyzeralo to ako pokyn osudu. Vrátil som sa do rozhlasu a zavolať som Lýdii na číslo, ktoré sa mi nezmazateľne vypálilo do notových čiar.

Lýdia mi nedovolila dopovedať ani meno. Zo slúchadla ma pohladil jej hl-

boký hlas: „Musíš so mnou žiť, Július. Sedím vo vlaku a cestujem na chalupu. Vezmeš si na týždeň dovolenku a prídeš za mnou. Všetko viem. Za dvadsať rokov si si nevybral ani deň. Tvoja matka mi už volala. Nechcem ti opakovať, čo mi povedala, pretože som dáma. Prídeš za mnou. Budeme týždeň súložiť. Potom sa vrátíme do mesta a ty sa nastahuješ ku mne. Po celý čas budeme súložiť. Oblečiem ťa. Vykrímim ťa ako prasa. Vylezieme na kopec nad dedinou, osúložíš ma zozadu a spálime tie obludné pletené rukavice aj čiapku. Ty budeš robiť hudobného režiséra a ja budem spievať. Budeme spolu žiť a súložiť. Teraz polož. Zistím ti spoje a o chvíľu zavolám, ty absolútny sluch.“ V živote som nepočul nič krajšie. Ani na CD Berlínskych filharmonikov.

E mol6

V autobuse je tma. Kráčam úzkou uličkou pomedzi obrisy chlapov a premýšľam, kde nájdem Lýdiu. Do telefónu mi síce vysvetľovala, ako sa k nej dostanem, ale nevenoval som tomu pozornosť. Báľ som sa, že sa mi roztrhnú nohavice, gombíky z rázporku preletia cez stenu, križovatku a zaryjú sa meter hlboko do múrov ministerstva komunikácií. A okrem toho ma mala čakať.

Sadám si do radu za šoféra, bližšie k uličke, ale nie nad koleso. V autobuse je čudný zápach. Nevšímam si ho. Mám dobré uši, nie nos. Chlapi idú z týždňovky. Ťažko pracovali, majú právo trocha zapáchať. Vkladám si do uší vatu. Pletenú čiapku sťahujem čo najnižšie. Zajtra ju rituálne spálime na kopci nad dedinou. Zaspávam.

Prebúdžam sa na mokro v rozkroku. V dialke niekto príšerne jačí. Uvedomujem si, že mám v ušiach vatu a hrozne sa preľaknem, že jačí mamička, lebo som sa počúral. Bojím sa otvoriť oči.

Naposledy som sa počúral na moje desiare narodeniny. Večer predtým som sa s otcom dlho hral pri klavíri. Nebol doma niekoľko týždňov a nevedel som sa ho nabažiť. Nakoniec ma mamička ráznym príkazom odvelila do postele. Prehadzoval som sa a premýšľal, aké darčeky mi otec k najtrajším narodeninám priviezol z Viedne. Podľa tvaru som v jednej zo starostlivo zabalených škatúl tušil zázrak nad zázraky – elektrofonický organ. Prebudil som sa na šuchot z kuchyne. Hodiny nad mojou posteľou so svetielkujúcimi

raketami namiesto ručičiek leteli k druhej hodine nadržanom. Cez pootvorené dvere som zbadal mamičku, ako sa hrabe vo vreckách otcovho saka. Na chvíľu znehybnela. Vytiahla z náprsného vrecka biele nohavičky, oveľa menšie ako tie, ktoré pravidelne sušila na šnúre v záhrade. Prudko sa otočila a ja som ledva stihol zatvoriť oči. Počul som, ako sa potichu otvorili dvierka na skrinke, kde si mamička odkladá svoje veci. Potom sa ozvala zásuvka na kuchynskej linke. Nevedel som si dať tieto dva zvuky dokopy. Opatrne som otvoril oči. Mamička už v kuchyni nebola. Vyliezol som z postele a po špičkách prešiel ku dverám do spálne. Priložil som oko ku kľúčovej dierke. Bol spln a cez záves na okne prenikalo svetlo. Zbadal som mamičku, ako sa skláňa nad otcom. V pravej ruke držala tĺčik na mäso a v ľavej niečo tenké a lesklé. Práve to kládla otcovi k hlave. Uvedomil som si, že je to ihlica na háčkovanie rukavíc a smeruje do otcovho pravého ucha. Zvrieskol som a od strachu som sa počúral.

Ďalej mám v hlave len útržky. Pamätám si mlčanlivého otca a kufor. Pamätám si, ako ma neznesiteľne boleli uši a srbelo celé telo. Pamätám si, že som sa práve škrabal na vtáčikovi, keď si to mamička všimla. Pamätám si aj to, ako sa v pivnici premenili na trosky a popol ozajstný elektrofonický organ a stavebnica Lego.

Jačanie je neznesiteľné. Opatrne si siaham rukou do rozkroku. Cítim lepšiu tekutinu. Uvedomujem si, že sedím v idúcom autobuse. Jačanie sa stupňuje. Hluk je väčší ako pri hlasovej rozcvičke koloratúrky. Tvár mi zasahuje horúca tekutina. Otváram oči.

B 13/E

Autobus je zaliaty mesačným svetlom. Na sedadle predom mnou sa zúfalo trepe jeden z chlapov zo stanice. Neznámy muž sa nakláňa ponad operadlo a holými rukami mu trhá hrdlo. Do výšky strieka tmavá tekutina. Mesačné svetlo ju rozsvecuje. Do tváre mi udiera ďalšia horúca vlna. Nevládzem sa pohnúť. Je to takmer také hrozné ako mamička s ihlicou a tĺčikom v rukách.

Neznámy muž sa nakláňa k roztrhnutému hrdlu a mľaskavo pije. Spúšťam sa po mokrom sedadle na zem a udieram sa o čosi mäkké a klzké. Pokúšam sa vstať. Všade okolo mňa je smrad. Črevá. Sú to črevá! Patria mu-

žovi, ktorý sedí v rade na opačnej strane uličky. Do naširoko roztvorených očí sa mu naveky nahrál mesiac. Vnútornosti, ktoré sú všade naokolo, už nepovažuje za vlastné. Aj tak to už nie sú vnútornosti.

„Zobud' sa! Okamžite sa zobud'!“ opakujem si neustále. „Kto zle začne, zle skončí!“ zvriskne vo mne mamička. „Mala som vás ohlušiť oboch naraz!“ Napíňajú sa mi najhoršie sny. Nahrávam začínajúcu deathmetalovú skupinu. A mamička spieva. Najstrašnejšie na tom je, že som nezošalel. To to je skutočnosť.

„Drž piču! Chod' do piče aj so svojím falošným škrekom!“ kričím zo všetkých síl. Mamička zmlkne. Po prvý raz za tridsať rokov. Stíchne aj autobus. Počut' iba motor a mesačný svit. Pozerajú na mňa tri páry červených očí. Ja a krvavé oči Marshallov. Musím vstať, vypnúť režijný pult a čo najďalej odraziť odraziť. Kladiem ruku na sedadlo, aby som si vylepšil stabilitu. Šmýka sa. Zasuchoce celofán. V ruke držím kyticu červených ruží. Moje dlhé od zlých zrastov hrčavé prsty ju pevne zovrú. Jediným rýchlym švihom ju stonkami vrážam do rubínového oka predom mnou. Ozýva sa nádherný vysoký tón. Taký vysoký, že ho nechcem identifikovať. Jedno po druhom praskajú tri sklá. Valí sa cez ne sneh.

Všetko na svete je hudba. Škoda, že väčšinou falošná.

V hlave mám jasno a čisto. Viem, že keď sa mi podarilo umlčať mamičku, zvládnem všetko. Veď je to iba primitívny deathmetal.

Vyskakujem na sedadlo, beriem zo sieťky vedľa hlavy kufor a skáčem po sedadlách, aby som sa vyhol krvi, črevám a kusom mäsa. Chcem sa dostať ku dverám. Chodbičkou sa ku mne blíži druhý pár červených očí. Nie je to človek. Nemôže to byť človek. Vznáša sa asi dvadsať centimetrov nad dlážkou. Viem, že ku dverám to nestihnem. Udieram kufrom z celej sily do najbližšieho obloka. Sklo drží, kufor sa otvára. Sype sa z neho Sonáta mesačného svitu, čisté tričko, trenírky a zubná kefka. Všetok môj rozhlasový majetok. V tej chvíli sa tvor na mňa vrhá. Je to zvláštne. Počujem ho oveľa skôr, ako vidím. Tento gitarový riff ma nemá čím prekvapiť. Zohýnam sa. Tvor mi letí ponad hlavu a vráža do obloka. Okno plače v tisíckach drobných sklených slz. Tvor letí oknom a napichuje sa na vrchol oceleovej makety smreka pri ceste.

Opäť sa pokúšam vstať. Po koľký raz za posledných dvadsaťštyri hodín? Nevieť, prestal som rátať po dvoch miliónoch. Potrebujem nejakú zbraň. Do pravej ruky mi vkĺzne niečo tenké a pevné. Napochytre čosi chytám aj do ľavačky. Zostávajú dvaja. Rýchlo sa obzerám. S chlapmi zo stanice nemôžem rátať. Všetci piati sa pohodlne rozkladajú po autobuse.

A je to tu. Guľometná paľba dvoch veľkých bubnov. Šlapka Speed King. Teraz musí prísť krátke, divoké a harmonicky dementné sólo na gitaru. Blíži sa ku mne ruka s dlhými čiernymi pazúrmí. Reflexívne jej nastavujem ľavačku. Zatiaľ čo pazúry trhajú na kusy moje trenírky, vrážam mu predmet z celej sily do miesta, kde mal dakedy srdce.

Tvor si odnáša z tohto nežitia zo-

pár modrých zdrapov. Z dymiacej hru-
de mu trčí zlámaná taktovka.

Ešte stále chcem utiecť, ale nemôžem. Chýba coda.

Zdá sa, že ani šofér nie je hluchý. Púšťa volant a otáča sa ku mne. Autobus ide sám. Snívam o nepodplatiteľnej policajnej hliadke. Myslím na spôsob, akým sa vojenská topánka Fakyho Dobrodenku dotýka červeného oka padajúcej cigarety. Chytám sa rukami za držadlá po oboch stranách uličky a vykopávam nohami k žeravým uhlíkom predou mnou. Šofér stráca rovnováhu a padá chrbtom na radiacu páku. Hlava naráža do ovládačov na prístrojovej doske. So sykotom sa otvárajú dvere. Znova sa vzopieram a z celej sily skáčem šoférovi na hrud'. Za taký úder by sa nemusel hanbiť ani Bleky, slávny trhač olejových blán. Puká to

a šoférovi z hrude roztopašne vykukne rukoväť radiacej páky, umne vysústružená do tvaru žalúda. Na špici sa ako semeno leskne krv. Motor vynecháva. Autobus vchádza do kužela svetla. V motore zaznieva posledný akord a odchádza do fade outu.

E mol7

Je ticho. Šušťí sneh. Hľadím z otvorených dverí do svetelnej škvŕny pod pouličnou lampou. Stojí v nej Lýdia. Usmievam sa a idem do hĺbky autobusu. Vyberám tvorovi z oka polámanú kyticu. Vystupujem.

Lýdia si ma prezerá, potom povie: „Kde si bol?! Nevedel si zavolať?! Ty vyzeráš! Si špinavý ako prasa! To ťa tá piča tvoja matka nenaučila čistote?! No pod'. Najprv ťa osúložím a potom z teba konečne urobím slušného človeka.“

Turnaj ve stolním tenise

1. května dopoledne se sešli členové Sokola Vídeň v hale ve Steinergasse, aby zde změřili své síly při turnaji ve stolním tenise. Sedmáct účastníků bylo rozděleno do tří skupin. V první skupině bojovaly ženy, ve druhé mladí muži a ve třetí hráli mladší muži.

V ženách vyhrála Cornelia Kaiser a stala se zároveň i držitelkou putovního poháru. Ženy hrály turnaj bez rozdělení podle věku a hrály s velkým nasazením a podaly obdivuhodný výkon.

V mužích se utkali vždy první dva ze skupin o postup do finále. Ve finále se utkali bratr Líbal a bratr Václavík.

V zápase plném sportovního nasazení vyhrál bratr Líbal. Bylo to již jeho druhé vítězství. Pokud se tedy muži nebudou příští rok více snažit, bude muset bratr Frey pořídit nový putovní pohár.

1. skupina

1. Kaiser
2. Čechová
3. Fuchs
4. Štěřbová
5. Rodt
6. Kostohryzová

2. skupina

1. Vrtíkapa
2. Vlček
3. Cajner
4. Václavík
5. Materna

3. skupina

1. Líbal
2. Václavík
3. Štěřba
4. Rodt
5. Stanke
6. Frey

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 35
Tel./fax: ++43 1 604 87 04
(Dipl.-Ing. Jiří Nováček)
e-mail: novacek.wien@aon.at

Sokol informuje
Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností. Přijďte se podívat, srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Informace:
s. Marie Píbilová, tel. 330 97 87
s. Irena Floriánová, tel. 586 86 86

**Sokolská župa
rakouská**

www.sokolwien.at

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol-cos.cz

Sokol Luzern
http://dbservice.com/sokol

Sokol Sydney
http://www.sokolsydney.com

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každé pondělí
17:00 – 17:45

Bližší informace:
Mag. I. Mühlbergerová
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenisu (info přes den: Pavel Vlček, tel. 01/86 99 297)
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Pondělí	19:15 – 21:00	stolní tenis
---------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň II
2, Blumauergasse 2 – tělocvična veřejné hlavní školy

Pondělí	18:00 – 19:30	odbíjená (muži)
	19:30 – 21:00	nohejbal (muži)
Středa	19:30 – 21:00	gymnastika (ženy)

Sokol Vídeň III/XI
(informace pro zájemce o volejbal: N. Štěrbová, tel. 0650/967 80 80,
e-mail: K.Sterba@gmx.at)
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Středa	19:00 – 21:00	odbíjená (muži)
Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy)

Sokol Vídeň X
Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 14:00. Hosté vítáni.
Info: br. Anton Valenta, tel. 01/600 20 20, 0676/964 59 74, fax 01/604 60 12,
e-mail: sokol10@aon.at, www.sokol-x.at
10, Angeligasse 21 – sokolovna

Úterý	18:00 – 19:00	showdance
	19:00 – 20:00	aerobic
	20:00 – 21:00	badminton (ženy)
	21:00 – 22:30	řebal
Středa	19:00 – 20:00	badminton (muži)
	20:00 – 22:00	odbíjená (mix, Sokol III)
Čtvrtek	09:00 – 10:30	ladypower
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV
Info: tel. 01/713 31 88/20 přes den, e-mail: sokol.12-15@aon.at
Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	nohejbal (muži)
Čtvrtek	17:30 – 19:00	základní cvičení, hry (žactvo)
	19:30 – 21:00	gymnastika „speciál“ (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII
Info: tel. 01/480 13 57
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Pondělí	17:00 – 17:45	cvičení rodičů s dětmi
	18:00 – 19:15	žactvo a dorost
Úterý	19:30 – 20:30	gymnastika „speciál“ (ženy a muži)
Čtvrtek	19:30 – 21:00	gymnastika (ženy)
Pátek	20:00 – 21:30	základní sportovní gymnastika (muži)

Sokol Vídeň XXI
21, Roda Roda-Gasse 7

Úterý	19:00 – 21:20	gymnastika, míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------------------

Tradiční sraz Sokolů v tyrolském Oetzu 2005

„Tak máš už konečně zabaleno“, ptám se svého syna, a když se ozve, „Jó, můžeme jet“, sedneme do auta, vyzvedneme dva další spolucestující a míříme k západní dálnici. Je pátek 13. května a venku se vzdor „zmrzlíkům“ klube hezký den. Naším cílem je tyrolské městečko Oetz, či spíše Piburg, kde se každoročně o svatodušních svátcích setkávají Sokolové – letos již po dvaatřicáté –, aby si společně zaspotovali, pobavili se a uctili památku zakladatele sokolské organizace dr. Miroslava Tyrše.

Sportovní program byl zahájen v sobotu odpoledne volejbalovým mixturnajem. Právě se začal hrát druhý zápas, když – jak už to v horách bývá – obloha náhle zčernala a hra byla násilně přerušena deštěm. Naštěstí netrval dlouho, a tak, protože na večerním programu byl táborový oheň, pustili jsme se do stavění hranice, zatímco zástupci žup Zahraniční obce sokolské se odebrali na své pravidelné zasedání. Tohoto společného setkání využívají vždy k osobní výměně zkušeností a letos zvláště k pracovní poradě zaměřené na přípravu všesokolského sletu 2006 v Praze. My, jako pořadající župa rakouská, jsme byli velmi potěšeni, že nás přijel do Oetzu navštívit, pozdravit a hlavně pozvat na XIV. Všesokolský slet do Prahy 2006 starosta ČOS, br. doc. ing. Jaroslav Bernard, CSc., jednatelka ČOS s. Jiřina Mičková a další bratři a sestry z Prahy. Ostatní se sesedli kolem táboráku, zpívali, opékali vuřty a očekávali příjezd pozvaného folklórního souboru Vycpálkovci. Ti se také v určenou dobu dostavili, ale ouha, déšť se dostavil znovu a slibně se rozvíjející zábavu předčasně zakončil. Po náladě však zdaleka nebylo, vřdyt se toho večera ve Vídni při mistrovství světa v ledním hokeji právě rozhodovalo mezi mužstvy Švédska a České republiky o postup do finále. Příznivci tohoto sportu se přesunuli k televizním obrazovkám a drželi našim palce. Vyšlo to!

V neděli Sokolové za velmi příznivého počasí dohráli volejbalový turnaj, jiní závodili v běhu kolem Piburgského jezera a s. Mag. Mühlbergerová se věnovala dětem, pro něž připravila řadu závodivých her. Druhý táborák, při němž sportovní organizátor br. Rodt vyhlášoval výsledky turnajů

Pohled na louku a sokolské „klání“

Vídeňské mužstvo

Ti nejmladší

Tradiční běh kolem Piburgského jezera

Cíl – Mag. Mühlbergerová a sportovní organizátor br. Rodt

Pohled z okna ředitelny na sokolskou slavnost, účinkuje folklórní soubor Vycpálkovci z Prahy

a závodů, již nebyl ničím narušen a zábava u něj nebrala konce. Ti nejvytrvalejší vydrželi do pozdních večerních hodin.

Svatodušní pondělí patřilo především bohoslužbě za dr. Tyrše a následnému folklórnímu vystoupení souboru Vycpálkovci. Za tímto účelem se účastníci přesunuli na prostranství před školou v Oetzu. Společný slavnostní pochod se sokolskými prapory k pamětním deskám dr. Tyrše u řeky Ache, tedy k místu, kde zakladatel Sokola v roce 1884 tragicky zahynul, byl vyvrcholením tohoto tradičního srazu. Sokolové vyslechli projev přečtený br. Mag. Rodtem a připravený starostou pořádatelkou župy Rakouské br. D. I. Jiřím Nováčkem, který se ze zdravotních důvodů srazu zúčastnit nemohl. Nad divoce hlučící řekou Ache závěrem zazněly z úst početného davu shromážděných obě státní hymny – česká a slovenská.

Se zcela čerstvými dojmy píší tyto řádky bezprostředně po návratu do Vídně. Vzpomínky na Piburg, ze všech stran jakoby objímány vysokými horami s dosud zasněženými vrcholky, na krásně zelenou louku, která byla letos opět svědkem nejednoho sportovního zápolení a nově uzavřených přátelství, z paměti nevyvizí. Vždyť proto se tam také rok co rok vracíme. Jen pořadatelé se střídají – pomyslnou štafetu jsme pro příští rok předali župě Švýcarské.
(n.š.)

Sestry a bratři, mládeži, přátelé a krajané!

Slavnostním pochodem k Tyršovým deskám zakončíte letošní, dvaatřicátý Tyršův Oetz 2005. Je mi velkou ctí tento sraz ukončit, i když jsem se letos ze zdravotních důvodů nemohl zúčastnit.

Sešli jste se zde abyste společně prožili tři dny v sokolské rodině, která je nám všem tak vzácná a drahá. Setkali jste se se sestrami a bratry z celé Evropy. Jistě si odnášíte domů vzpomínku na radostná shledání, vzájemné poznání i nová přátelství. A tak to má být. Sokolský sraz musí být vždy místem svobodného setkání a diskuse, sebezpoznání a spřátelení. Jistě, nejsme vždy jednoho mínění – to je lidské, ale při všech rozdílech musíme respektovat i názory jiných, se kterými tak hned nesouhlasíme. A v tom je naše síla sokolského ducha a nadše-

ní. Prodiskutovat – promyslet – respektovat – a případně se i přizpůsobit – pouze tak dosáhneme spokojenosti a rozkvětu v budoucnosti.

Není náhodou, že počet srazů dosáhl již úctyhodného počtu 32. Dlouhá léta se náhodou jezdilo do Oetz – no a někteří dokonce o tom věděli, co Oetz pro Sokol znamená. A bylo to zásluhou sester a bratrů z Mnichova, že v roce 1973 vznikla myšlenka srazů na památku tragické smrti dr. Miroslava Tyrše v roce 1884. V roce 1974 převzalo Ústředí československého Sokolstva v zahraničí organizaci srazů a vytrvalo až do svého zániku roku 1995. V pořádání srazů se pak střídaly župy Rakouská, Švýcarská a za župu západoevropskou jednoty Paříž, Mnichov a Stockholm. Památní desky věnovala Americká obec sokolská v roce 1964, bratr starosta župy Švýcarské Svoboda a v roce 2001 pak následovala pamětní deska ČOS.

Sokolský sraz Tyršův Oetz se nám všem stal každoroční povinností, které si musíme vážit, protože vyjadřuje naše bratrství a jednotnost. Jsem přesvědčen, že i příští srazy budou pro Vás znamenat to, čím mají být – pojítkem nás všech!

Letošní sraz byl úspěšný a předávám tímto péči o uskutečnění 33. Tyršova Oetz 2006 župě Švýcarské – bratru Jordánovi.

NAZDAR!

Oetz, 16. května 2005

*Jiří Nováček
starosta SŽR*

Br. M. Miříčka, jeden z organizátorů letošního setkání, má i při táboráku plné ruce práce

Bohoslužba za dr. M. Tyrše

Sokolská jednota XII/XV
pořádá

v neděli 26. 6. 2005
od 9:00 do 18:00 hod.

Jarní veselici

v zahradě české školy,
Vídeň 3, Sebastianplatz 3.

Sokolská jednota XII/XV
pořádá

Moravské hody,

které se budou konat
v sobotu 15. 10. 2005

ve farním sále Vídeň 12, Gaterhölzl,
Hohenbergstr. 42/Schwenkg. 22.

Sraz k slavnostnímu pochodu

Br. Mag. Pavel Rodt, starosta ČOS br. doc. ing. Jaroslav Bernard, CSc., a br. starosta Sokolu III/XI Marian Miříčka na mostě přes řeku Ache

Pamětní desky dr. Miroslava Tyrše na Ötztaler Ache
(Foto: Marian Miříčka a Richard Basler)

Dvě česká vítězství na mistrovství světa

Vídeňské mistrovství světa v ledním hokeji je za námi. Zatímco Praha jako loňský pořadatel žila v době zápolení na ledě touto událostí, v hlavním městě Rakouska nebylo kromě nejbližšího okolí Sportovní haly nic mimořádného znát. Ani uvnitř haly se domácí obyvatelstvo příliš nevykytovalo – prostory zaplňovali hlavně zahraniční fanoušci, z nichž nejpočetnější výpravy tvořili Češi, Slováci, Němci a Švédové. Ani rakouský tisk nevěnoval této události více než třetinu svých sportovních rubrik. Správně se říká, že Rakušané se rodí s lyžemi na nohou, ale bez hokejky v ruce. Také staré haly ve Vídni a v Innsbrucku už nevyhovují, led byl v nevychladitelném prostoru příliš měkký, na začátku mistrovství dostala ledová plocha vídeňské kryté haly dokonce trhlinu a jejich pouhých 9 000 sedadel se ukázalo nedostačujícími. Podle rozhodnutí Mezinárodní federace ledního hokeje to bylo poslední mistrovství světa v tomto městě, pokud nepostaví Vídeň novou halu.

Odřeknutí letošního ročníku americké profesionální ligy NHL způsobilo, že se mistrovství poprvé zúčastnili nejlepší světoví hráči, které jinak jejich americké a kanadské kluby neuvolňovaly pro takovou – pro jejich kontinent – podružnou událost, jako je mistrovství světa. Takto se ovšem do Vídně sjely skutečně největší současné hvězdy světového ledního hokeje, což se zračilo na nebyvale vysoké úrovni zápasů. Špičková mužstva – Kanada, USA, Švéd-

sko, Finsko, Rusko, ČR a Slovensko – jsou dnes tak vyrovnaná, že vítězství kteréhokoli z nich už je víceméně otázkou náhody a lepší okamžité kondice. Z bývalého území Sovětského svazu přijelo 5 celků osamostatněných zemí – Rusko, Ukrajina, Bělorusko, Kazachstán a Lotyšsko, přičemž národní mužstvo SSSR a následnického Ruska získalo v minulosti 23 zlatých, 8 stříbrných a 4 bronzové medaile, zatímco mateřská země tohoto dnes tak populárního sportu, Kanada, si z mistrovství světa odvezla dosud stejný počet zlatých (23), ale 10 stříbrných a 10 bronzových medailí. Československo a Česká republika získaly jako třetí v pořadí 11 zlatých, 12 stříbrných a 19 bronzových a čtvrtá neúspěšnější země, Švédsko, 1, 9 a 14 medailí.

Největším pozitivním překvapením byli letos Švýcaři a dalším překvapením v kladném smyslu Dánové, kteří v roce 1949 utrpěli od Kanadanů největší porážku v historii mistrovství světa – 0 : 49. Po ní se stáhli do ústraní, aby se po několika letech probjovali překvapivě do 1. skupiny, kde už v roce 2002 porazili USA 5 : 2 a s mistry světa onoho roku, Kanadou, hráli nerozhodně 2 : 2. Dodnes jsou nevyzpytatelným a tvrdým oříškem pro všechny soupeře. Největším zklamáním byli domácí Rakušané, kteří bez jediného vítězství skončili na posledním, 16. místě a sestoupili o třídu níže.

Letošními mistry světa se po právu stali Češi, vedení v americké NHL nejlépe placeným hráčem světa Jaromí-

rem Jágre s číslem 68 na dresu, což má podle informací v rakouském tisku připomínat jeho dědečka, který padl za okupačních dnů 1968.

I když bylo vedoucích šest mužstev výkonnostně tak vyrovnaných, že všechna jejich utkání mohla skončit opačnými výsledky, je nutno zdůraznit, že mužstvo České republiky tvořilo nejvyrovnanější a nejspolehlivější celek celé soutěže a právem si odneslo palmu vítězství. Zaslouženě je po návratu do Prahy očekával na Staroměstském náměstí nepřehlédnutelný dav 30 000 nadšených fanoušků, aby jim poděkoval za důstojnou a úspěšnou reprezentaci.

Česká republika však získala ve Vídni ještě jedno neoficiální ocenění. Nad oběma brankami byla totiž umístěna dvě velká filmová plátna, na nichž se promítaly některé z hlediště těžko rozeznatelné scény na ledě a občas i některé humorné šoty. Patřily k nim záběry dvojic diváků s podtitulkem „Kiss me!“ („Polib mě!“), což bylo téměř vždy za potlesku celé haly provedeno. Protagonisté jednoho takového záběru – chlapec a děvče v českých dresech – vzali výzvu tak vážně, že ze samé náruživosti a ochoty vyhovět výzvě oba spadli ze židlí na tvrdou betonovou podlahu tribuny. Samozřejmě za nadšeného potlesku celého stadiónu. Bylo to druhé, i když neoficiální vítězné ocenění českých reprezentantů na letošním vídeňském mistrovství světa. *(Jindřich Lion)*

O post místopředsedy fotbalového svazu se uchází i Puček

Bývalý rozhodčí Lubomír Puček kandiduje na funkci místopředsedy Českomoravského fotbalového svazu. Možnost podat kandidaturu na funkce do výkonného výboru ČMFS skončila na konci května. Pučkova přihláška dorazila do sídla svazu v Praze na Strahově na poslední chvíli. Podali ji funkcionáři Baníku Ostrava. Havířovský rozhodčí prohlásil, že ho ke kandidatuře dohnaly především poměry v českém fotbale. Naznačil, že předvolební boj nepovažuje za úplně čistý. „Měla by rozhodnout celá valná hromada, a ne nějaký předvoj, který se tajně schází

někde na dálnici. Z toho jsem otrávený asi nejvíc, když vidím, jak se dopředu rozdělují funkce,“ řekl Puček. Ve volbách se utká s třemi dalšími moravskými kandidáty, Mojmiřem Fryčákem, Jiřím Kubičkem a Pavlem Mokřým. Valná hromada se uskuteční 10. června, adepty na předsednický post jsou Ivan Hašek, Vlastimil Košťál a Pavel Mokřý, kteří kandidovali i v dubnu.

Dvojice českých cyklistů na cestě kolem světa

Lucie Kovaříková a její přítel Michal Jon nasedli v květnu roku 2002 na jízdní kola a vyrazili z Prahy na cestu kolem světa. Jejich cesta vedla přes severní Evropu do Asie, Austrálie a na Nový Zéland, pak přes Fidži do Jižní Ameriky. Následovalo odbočení do Antarktidy, poté znovu Jižní a pak Severní Amerika, nejjižnější cíp Afriky a opět Evropa. Expedici, při níž čeští cyklisté protнули všechny poledníky, podnikli bez doprovodu a veškerou potřebnou výbavu si vzali s sebou. Oba cyklisté najeli průměrně 120 kilometrů denně, jejich rekordem bylo 249 kilometrů ujetých za jediný den v kanadské prérii.

Během své cesty dosáhli Lucie Kovaříková a Michal Jon i několika prvenství: např. v Grónsku byli oficiálně prvními českými cyklisty a zrovna tak v Antarktidě, kde ujeli na kolech pouze jeden symbolický metr. Triumfální návrat obou českých cyklistů se konal 1. května, tedy přesně tři roky od okamžiku, kdy se vydali na cestu. *(mk)*

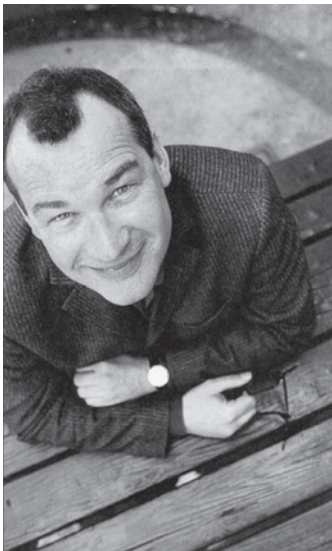
Konalo se první MS akvabel-mužů

Historicky první mistrovství světa akvabel-mužů se konalo v bazénu pražské Slavie. Kromě týmu z pořadatelské země – České republiky – se této sportovní události zúčastnila družstva ze Švédska, Nizozemska a Francie. Tato nově se rodící sportovní disciplína má své zástupce zatím pouze ve čtyřech zemích.

Zlaté medaile si rozdělila trojice Francouzů, Češi obsadili druhé místo (kreačí na hudbu Smetanovy symfonické básně *Vltava*) a třetí skončil tým z Nizozemska. *(mk)*

Smetana na spartakiádě aneb Prodaná nevěsta v komunistickém Maďarsku?

Odchází ze Volksoper Wien z generálky *Prodané nevěsty*, nevěřičně kroutím hlavou a říkám si spolu s mnoha návštěvníky: „To snad ani není možné.“ Ujišťuji vážené čtenáře: „Je.“

Režisér Uwe Eric Laufenberg

Při prvních tónech předehry se otevírá opona a divák se ocitá v tělocvičně z let sedmdesátých. Na jevišti, pardon, na cvičišti se přihrne horda dětí. Po krátkém reji vbíhá trenérka, děti se staví do řad a začíná nácvik. Bílá tílka zdobí znak na prsou. Sotkol to není, takže zbývá jen myšlenka na spartakiádu. Předehra končí, děti odbíhají.

Nad košíkovým košem bydlí rodina Krušinova. Ze sedláka se stal školník. Přichází jeho dcera. Zprvu jsem si myslel, že je to jugoslávská uklízečka, ale

zpívala krásně, takže to byla fakt Mařenka. Spolu s Jeníkem, oblečeným jako na „čundr“, s baťohem, ze kterého vytáhl kladivo – měl jsem strach, aby také nevytáhl ještě srp – si přísahají věrné milování. Jistě pevná přísaha. Stojí totiž jako dva sloupy. Pan režisér asi nikdy nemiloval. Vchází „vesnická“ mládež a připravuje tělocvičnu na zábaavu. Připadám si jako u nás den před moravskými hody. Rozvěšují se modro-bílo-červené šňůrky, reklamní cedule a přivalují se i hliníkové sudy piva. Jak čepují, není známo. Výčepní stůl chybí. Na druhé straně, před žebříky, stojí řada stolů se židlemi. Nad nimi portréty „představitelů státu“ z let sedmdesátých. Kecal s hnědou aktovkou a copánkem ujišťuje rodinu školníka Krušiny v krásném tercetu, že je vše hotovo. Paní Krušinovou klasifikovala vedle mne sedící dáma jako „Frau Mundl“ ze série rakouské televize. Rodiče s úředníkem Kecalem odcházejí, Mařenka zůstává a tančí spolu s chasníky. Dovolují si podotknout, že je to velmi zajímavý tanec. Po asi pětivteřinovém pokusu o cifrování následuje podávání si Mařenky v jakémsi kole. Chlapci jsou oblečeni ve stylizovaných maďarských kalhotách. Zprvu jsem si myslel, že se snad mýlím, ale v průběhu představení jsem se přesvědčil, že se nejnárodnější česká opera možná odehrává ve městě Ferencmikloszkivánok, hluboko v pustě. To, když se do tělocvičny přihnulo obyvatelstvo v maďarských krojích. Černé sukničky děvčat byly lemovány dole zelenavě, chlapi nosili kabáty s ozdobami, které bych zařadil někam mezi Maďarsko a Valašsko. Čechy to rozhodně nebyly a jižní už vůbec ne. Trpce jsem se i zasmál, když se pilo pivo z hliněných džbánů. Pohybují se často v českých hospůdkách, ale hliněné džbány jsem nikde neviděl. Ano, viděl, ale v Bavorsku. Že by snad i tam...? Strašná myšlenka. (Třeba musí šetřit a půjčili si je z jiné inscenace.) Nemám nic proti modernímu pojetí, ale brát, co dům dá? Nato jsem pomyslel, když se objevili manželé Míchovi. Ona v elegantním kostýmu, on

v podobě pana Smetany. Prostě kostým z biedermeieru. Moderní dobu připomínala také nafukovací latexová pan-na, kterou dostanete v kterékoli prodejně erotického zboží. V této inscenaci jí obdržel Jeník po duetu s Kecalem („Znám jednu dívku“). Zavíral jsem oči a nechával se unášet Smetanovou hudbou. Dirigentova interpretace byla někdy sice dost svěhlová, Vídeňáci tento stav označují jako „fad“, ale o to víc jsem obdivoval zpěváky, jejichž výkony byly opravdu dobré, až velmi dobré. Cirkus pozůstával zčásti z divadelníků a zčásti z opravdových artistů. Zajímavá situace nastala, když principál – hrál ho známý zpěvák Kms. Heinz Zednik, dřív výborný představitel Vaška – pozval se slovy: „Hej hola, začněte“ přítomné, aby shlédli ukázkou večerního představení. On se totiž – kromě Vaška – z vesničanů v tělocvičně nikdo nenalézal.

Naštěstí dopadla *Prodaná* tak, jak je zkomponována, naštěstí nikdo nezměnil konec, což se zhusta stává. Představte si, že by třeba Kecal odešel s Vaškem, Esmeralda si vzala Jeníka a Mařenka zůstala na vocet. To by pak vznikl ten pravý (maďarský) guláš.

Odešel jsem z divadla s hřejivým pocitem, že máme na štěstí krásné nahrávky *Prodané nevěsty* na videu a DVD, a tak nemusíme mít o tuto národní operu obavy.

(-drob-)

S humorem na suchary

se jmenuje nová kniha Jindřicha Liona, která byla představena na českém velvyslanectví 12. dubna tohoto roku. Úvodní slovo pronesl J. E. velvyslanec dr. Rudolf Jindrák. Herečka Městských divadel pražských Zdenka Procházková četla výňatky a epizody z knihy. Při čtení této interpretky každá věta dostala svůj patřičný důraz, smysl a barvu. Přítomen měl být také ilustrátor Jiří Vintr, známý spíše pod jménem Neprakta, který se ale pro nemoc omluvil, jakož i kulturní rada pan David Mohelský.

Autor a velvyslanec si podávají ruce

Autor knihy uvedl některé veselé zážitky a příběhy ze svých cest. Čtenáři *Kulturního klubu Čechů a Slováků* znají pana Liona jako stálého přispěvatele humorných fejtonů. Plný sál byl svědectvím oblíbenosti Lionových fejtonů v měsíčníku *Klub*. Takže celý večer byl plný dobré nálady i smíchu. Pak po malém občerstvení byla nálada ještě lepší. A tak to má být.

Zbývá dodat: Jen tak dále, pane Lione!

(Foto a text Čevela Vladimír)

Vynikající přestavení boleradických ochotníků

V sobotu 21. května 2005 jsme se zúčastnili divadelního přestavení *Strakonický dudák* v nastudování ochotnického Divadelního spolku bratří Mrštíků z Boleradic, které se konalo v divadelním sále Školského spolku Komenský. Byli jsme mile překvapeni výbornými hereckými výkony, kostýmy a celkovou výpravou. O to více nás mrzela velmi malá divácká účast. Před představením a po jeho skončení vyhrávala Cimbálová muzika ZUŠ Klobouky u Brna, kte-

rá se skládala výlučně z mladých talentovaných hudebníků a svými krásnými moravskými písněmi potěšila všechny přítomné.

Naši moravští přátelé se ukázali také jako dobří hostitelé při ochutnávce výborných moravských vín a svým přátelským a upřímným vystupováním si získali naše srdce.

V hloubi duše jsme se museli stydět za tak malý zájem krajské veřejnosti a doufáme, že se příště vystoupení boleradických ochotníků zúčastní více diváků.

(Ing. Marta Herget, Mgr. Jiří Kršňák)

Vážená redakce!

Při čtení posledního čísla Klubu jsem si napřed se zájmem, po druhé s roztrpčením a po třetí s „postranními“ myšlenkami přečetl glosu – dopis redakci – od pana Vaškoviče, týkající se sokolských šibřinek.

Jsem už několik let vzdělavatelem jednoty 12-15 a zprávy o akcích píše většinou já. Rád bych k jeho elaborátu něco osobního podotkl.

Výzva k psaní myšlenek o šibřinkách nepochází z mého pera. Byla tam zařazena bez mého vědomí – jejího autora neznám. Ovšem žijeme v demokracii, a tak i Klub samozřejmě uveřejňuje různorodé články a názory, což moc vítám.

Mohu panu Vaškovičovi jen a jen závidět. On si může dovolit přes – jak uvádí – jeho minimální rakouskou podporu jezdit vlastním autem třeba do Podivína na krojované zábavy. Já jsem už pár let samostatný. Když mám práci, vydělávám. Když nemám, nedostanu nic. Podpory pro mne neexistují. Auto nevlastním. Chci-li tedy jet do Podivína na zábavu, musím jet vlakem. Cesta z Vídně do Břeclavi mne stojí tam a zpět 32,60 €. Břeclav – Podivín a zpět Kč 29, to je cca 1 €. Krojovaný nejsem, musím tedy platit vstup. Jelikož rád podporuji moravské a české krajany, nenosím si pití s sebou, ale navštěvuji hojně výčep i bufet. Samozřejmě přispívám i do tomboly. Zábavy končí po půlnoci, ale to už vlaky nejedou. Je tedy nutné si hledat nocleh v hotelu, penziónu či privátě. Možná až ve vedlejším městečku.

Spočítám-li s tím vším spojené výlohy, příjdu na nejméně 900 Kč, tedy asi 30 €. Celková suma činí tedy ca. 63 €.

To si já jako rakouský občan bez jakékoli podpory dovolit nemohu.

Přeji panu Vaškovičovi do budoucna hodně radosti při návštěvě zábav, třeba na Moravě.

P.S. Ale dávat pozor. Mému známému tam letos vykradli auto.

(-drob-)

Vážený pane Vaškoviči,

přečetl jsem si v Klubu Váš kritický článek o sokolských šibřinkách ve Vídni.

Upřímně řečeno mě z několika důvodů dost naštvál.

Kritizoval jste něco, co se Vám přihodilo a nelíbilo. To by bylo v pořádku. Před mnoha lety jsme odešli z vlasti kromě jiného také proto, že se tam smělo kritizovat jenom počasí, nebo kapitalisti. Žijeme teď ve státě, kde smíme kritizovat, když se nám něco nelíbí, a to je dobře. Jenže kritika má být oprávněná. Ta Vaše kritika nebyla oprávněná a vysvětlím Vám proč.

Srovnáváte něco, co se nedá vůbec srovnávat – podmínky, za jakých se pořádají zábavy v Čechách a na Moravě, a podmínky, za jakých se pořádají zábavy ve Vídni.

Žijete ve Vídni, a tak zajisté víte, že na sokolské šibřinky ve Vídni se musí najmout sál a že ten sál stojí asi víc než sál v Podivíně. Mohl jste tušit, že „Lipovjanka“, moravská kapela, která tradičně hraje na šibřinkách, stála také víc, než by tatáž kapela stála v Podivíně. Počty jsou jednoduché: vstupné musí uhradit výdaje za sál a muziku, nebo se prodělá.

Vstupné na šibřinky bylo a je jedno z nejnižších vstupných na ples ve Vídni!!!

Kontrola počtu vstupenek a účastníků plesu je ve Vídni běžná, platí se podle toho daně a pokuty jsou citelné, takže se nedivte, že to musí souhlasit a „volňásky“ se nedávají.

Do té nepříjemné situace, kterou popisujete, jste se ale dostal sám. Pozval jste si své přátele a chtěl je pohostit od někoho jiného.

Vy jste nemohl vědět, že ti „draví vídeňští sokolové“, kteří si ty kroje taky museli koupit a musí o ně také nákladně pečovat, jsou „pořadatelé“, kteří na svých šibřinkách platí zrovna tak vstup jako ostatní návštěvníci. Nejen to, oni věnují svůj volný čas jejich organizaci. To jsou nadšenci, kteří kromě jiného udržují tradici jedinečného plesu, kde se tančí „Česká beseda“. Myslím, že jsou snad vůbec jediní, protože v Čechách se beseda nikde netančí... To všechno jste asi nevěděl, proto Vám to píši.

Ten restaurační provoz v sále, kde na Vás chtěli za láhev vína 170 šilinků a za láhev minerálky 80 šilinků, nemá se Sokolem nic společného!! Ve Vídni si nesmíte do hospody přinést vlastní nápoje, a hádejte proč? Kdybyste Vy byl majitelem restaurace, bylo by Vám to hned jasné. Ostatně v Čechách je to velmi, velmi, velmi velká výjimka. Takže za ty ceny nápojů a jídla Sokolové nemohou. Oni je musí platit taky, pokud se nechtějí napít vody na WC. Žijete ve Vídni a já jsem jenom kroutil hlavou nad tím, že nevíte, jak to tu chodí.

Jak vidíte, Vídeň není Podivín. Já bych Podivínským přál, aby jim to dlouho vydrželo, ale nedávám jim mnoho naděje. Časy se mění a za pár let...

Vaše rada, že pokud chtějí Sokolové pořádat „šibřinky“, nesmí na ně pohlížet jako na výdělečnou činnost a na možnost rychlého zbohatnutí, je určitě dobře míněná, ale za daných okolností směšná.

Sokol je dobrovolná organizace, která slouží lidem, kteří se chtějí scházet a zacvičit si. Její příjmy jsou výhradně kryty členskými příspěvky a z těch se hradí nájem tělocvičny, náradí a jiné výdaje. Vydání jsou většinou vyšší než příjmy. Proto se vždy pořádaly a pořádají podobné zábavy, aby se pokladna „vzpamatovala“. V Čechách jsou to hasiči, fotbalisti, zahrádkáři a jiní. Ve Vídni je to Vámi napadená Sokolská jednota Tyrš okresů XII/XV, která pořádá za stejným účelem „šibřinky“, „Moravské hody“, „Jarní veselici“.

K tomu hospodaření. Na Šibřinkách se již několik roků prodělávalo a tím se dosáhlo pravého opaku jejich účelu. Málokdo si dovede představit, jak bolestné bylo pro výbor jednoty rozhodnutí tuto tradiční zábavu více nepořádat. S tradicí se lidi loučí neradi, tradice zavazuje a tahle byla letitá a krásná. Sokol ovšem slouží jinému účelu a ten se prodělkem nesmí ohrozit.

Situace u „Moravských hodů“ a „Jarní veselice“ je poněkud jiná. Nájem za sál nebo prostory k pořádání jsou nižší a hlavně je „pohoštění“ ve vlastní rukou. Takže, když „dravé sestry sokolky“ napečou z vlastního koláče, buchty a cukroví, nakoupí se potraviny na chlebičky a prodávají se párky a čepuje pivo a víno, to je potom něco jiného. Na tom se sice moc nezbohatne, ale neprodělává. Tak doufám, že je pro naše pobavení „dravci sokolové“ budou pořádat, dokud to půjde. Můžete je navštívit a ani si nemusíte sebou brát „měšec“ peněz. My ho také nemáme. Termíny si můžete zjistit v „Klubu“ a jiných českých časopisech. Na vysvětlenou, žádný z těch časopisů není Sokolem podporován – na to nejsou peníze.

Posílám moji odpověď jednak do „Klubu“, ale protože vím, že časopis není nafukovací, aby se do něj vešlo všechno, odpovídám Vám na Vaši adresu i dopisem. Proto jsem rád a oceňuji, že jste Vaši kritiku nepsal anonymně.

Rudolf Cainer

Odpověď panu Vaškovičovi

No to je překvapení, pane Vaškoviči,

oni Vám ten dopis uveřejnili, a v plném znění! Kdo by to do toho Klubu řekl!

A co jim teď na to řeknou ti – jak říkáte – „draví sokoli“, kteří se pakují na Šibřinkách?

Příznávám, dokud jsem se nepodívala na datum a adresu, říkala jsem si: „Chudák Slovák, vyjel si s přáteli na ples do Vídně a takhle dopadl! Takových peněz vydal z toho mála, co má.“

Pak jsem se ovšem podívala, odkud přišel dopis a odkud je datován, a hle, on ten pán bydlí ve Vídni! A tak se ptám – jak to, že jste nevěděl, kolik stojí ve Vídni vstupné na plesy (to sokolské je jedno z nejnižších), kolik se platí v restauračních prostorách za nápoje a jídla, že ve Vídni není dovoleno přinášet do restaurací jídla? Ceny nestanoví pořadatel, ale provozovatel podniku. A pokud jste nevěděl, proč jste se neinformoval předem?

Předpokládám, že ony Šibřinky, o kterých pan Vaškovič píše, se konaly v Haus der Begegnung jako všechny v posledních letech, a pokud si stěžuje na předražování, měl by to adresovat na správná místa.

Aby ho Pámbu netrestal a nedopřál mu takových „výdělků“, jaké má sokolská jednota při Šibřinkách! Splakal by nad výdělkem a doplácel ze svého sociálního důchodu, tak jako na Šibřinky doplácí příslušná jednota už několik let. Což je také důvod, proč se dotyčná jednota rozhodla Šibřinky v národních krojích dále nepořádat. Sokolské jednoty a vlastně většina českých organizací a spolků v Rakousku trpí stabilními „kapesními souchotinami“, tedy nedostatkem financí, a kdyby jejich činovníci (mezi něž patří i Klub) nepracovali zdarma, dávno už bychom mohli vyprávět svým potomkům o zašlých tradicích našich českých (a slovenských) předků v Rakousku snad jedině při černé hodince místo pohádek.

Ostatně si nedovedu představit, že by v Praze nebo jiném velkém českém či slovenském městě byla situace jiná. Ani za mých mladých let – a že už je to hodně dávno – se na plesy nenosilo pití, a měl-li člověk hluboko do kapsy, udělal to podobně jako přítel pana Vaškoviče – zaběhl si na WC a napil se vody z vodovodu. Objednávat si nikdo nikde nic nemusí, číšník musí akceptovat (ne, že by ho to těšilo), že se sedí „na sucho“.

Hosté pana Vaškoviče se necítili dobře a možná, že právě z toho vyplývá i to roztrpčení z přijetí jejich písničky na rozloučenou. Nevěřím totiž, že by se jim někdo posmíval – sami si rádi před muzikou zazpíváme a moravské písničky milujeme. Spíš na sebe nešťastně vztáhli něco, co se jim netýkalo. Takže se dá na závěr říci – šťastní Podivínští, kterým z výtežku zbývá na další akce. Ať jim to vydrží dlouhá léta! My si o tom můžeme jen s lítostí číst.

(Autorka článku je redakci známa)

Odešel Jožka Boček

Pravidelní návštěvníci divadel Vlastenecké omladiny si dobře pamatují na Jožku Bočka, který celá desetiletí ovládal jevištní prkna v české škole Komenského převážně v rolích prvního milence.

Jožka Boček

Předurčoval ho k tomu nejen jeho zjev, nýbrž i profesionální herecký projev, doplněný stejně profesionálním pěveckým výkonem. Pamětníci ho vidali hlavně ve dvojici s Monikou Kadlecovou-Ontlovou, jež mu byla ideální partnerkou.

Divadelní spolek Vlastenecká omladina mu celý život ležel na srdci. Není divu, vždyť plných 30 let zastával nejdříve funkci místopředsedy a potom předsedy. Postaral se o funkčnost a finanční zázemí i po dobu, kdy se česká menšina ve Vídni rozdvojila na dva tábory.

O divadlo si dělal starost i poté, kdy se musel předsednictví ze zdravotních důvodů vzdát. Vždycky mu oči zářily radostí, když slyšel, že hrajeme dál, že pokračujeme a máme nové, mladé členy, zapálené pro ochotnické divadlo.

Jožka Boček už není mezi námi. Usnul v pozhnaném věku 81 let po vleklé, těžké nemoci, ve které ho s nesmírnou péčí ošetřovala jeho žena Olinka.

Nám všem, kteří jsme ho znali, zanechal otisk v našich srdcích a já chci dnes za všechny Omladináře říci: „Děkujeme Jožko, že jsi s námi byl.“

(aVa)

AKADEMICKÝ SPOLEK a ČESKÉ SRDCE
zvou krajskou veřejnost na přednášku

PhDr. Květoslavy Klímové
(Masarykova univerzita Brno)

Současná čeština v jazykovědě a praxi,

která se koná

v sobotu dne 18. června 2005 v 17:00 hod.

v Slovanské Besedě,

Vídeň 1, Drachengasse 3.

Občerstvení zajištěno. Těšíme se na Vaši návštěvu

Pozvánka Einladung

Nedeľa / Sonntag 19. 06. 2005

**PRÁZDNIHOVÉ DOPOLUDNIE SO SLOVENČINOU
FERIENSPIELVORMITTAG MIT SLOWAKISCH**

Milé deti, počas mesiaca **júl** budete mať možnosť stretávať sa **dopoludnia od 9:00 do 12:00 hod. od pondelka do piatka** v spolkových priestoroch.

Môžete si tu nájsť nových kamarátov, rozprávať s nimi po slovensky, môžete oddychovať pri hrách aj pri dobrej knihe, niečo nové sa naučiť a do spoločného programu môžete prispieť vlastnými nápadi.

Milí rodičia, Váš záujem o dopoludňajšie opatrovanie pre deti od 6 do 11 rokov a otázky môžete adresovať na:

giva@centrum.sk

S Vašimi deťmi a s Vami sa rada stretnem osobne
19. júna 2005 o 15:00 hod.
na Otto-Bauerg. 23/11, 1060 Wien.

Iveta Dupor

PRIPRAVUJEME / IN VORBEREITUNG

Z Domu zahraničných stykov MŠ Slovenskej republiky je pre deti krajanov aj tento rok organizovaná

Škola v prírode pod Sitnom!

Koncom augusta sa stretne na týždeň okolo 50 detí z Európy vo veku 8-11 rokov. Medzi nimi môže byť samozrejme aj vaše dieťa.

Kedy: v posledný prázdninový týždeň **od 28. 8. do 4. 9. 2005.**

Na programe bude opäť turistika v Štiavnických horách, výlety do Antolu a Banskej Štiavnice, fárane, koníky, sokoly, táboráky, športové turnaje, veselé večerné kultúrne programy...

Prihlášky treba už urýchlene poslať na adresu **elena.mandik@utanet.at** a uhradiť na konto spolku SOVA číslo **03710071330, BAWAG BLZ 14000**, poplatok 50,- € za organizovaný spoločný autobus („kto skôr príde, ten skôr melie“).

ORGANIZUJEME

doobedie s angličtinou pre mladé mamičky a oteckov.

Prijemné posedenie s angličtinou pre rodičov počas materskej dovolenky spolu s ich najmenšími. Obsah kurzu bude prispôsobený úrovni a záujmom účastníkov.

Začiatok kurzu je **18. októbra 2005**, 10-krát, (min. 5 - max. 10 prihlásených). Kurz sa bude konať každý utorok o 9:30 / 60 min. v priestoroch spolku na Otto-Bauerg. 23/11. Cena kurzu: 65 €.

Prihláste sa na: **elena.beda@irija.com**, tel. **0664/8742450**.

Záujemci, informácie a prihlášky najlepšie cez email na **sova@slovaci.at**

**RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY
SPOLOK
ÖSTERREICHISCH-SLOWAKISCHER
KULTURVEREIN**

Sobota / Samstag 26. 6. 2005

Pozvánka / Einladung

Záverečný koncert žiakov
Hudobnej školy pri RSKS

*Abschlusskonzert der SchülerInnen der
Musikschule beim ÖSKV*

Vedie / Leitung:

PROF. PODHORNÁ

Začiatok/Beginn: 19,00 hod. / *Uhr*
Vstupné/Eintritt:
dobrovoľný príspevok / *freiwillige Spende*

n á r o d n í g a l e r i e
v Praze

**IBCA
Prague
2005**

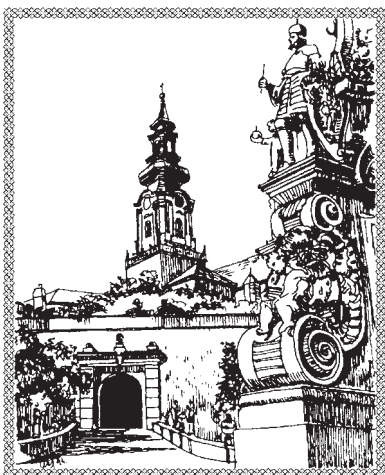
**Mezinárodní bienále
současného umění
v Praze
DRUHÝ POHLED**

**International Biennale
of Contemporary Art
in Prague
THE SECOND SIGHT**

Veletržní palác / Trade-Fair Palace

9. červen – 11. září 2005

Rakúsko-slovenský letný jazykový kurz

2005

nemčina • slovenčina Nitra, Slovensko

3. júl až 16. júl 2005

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Vyučovanie

Pondelok - piatok, 9:00-10:30, 11:00-12:30 h
2 úrovne každý jazyk
niektoré dni poobedné kolokviá

Ubytovanie

Domov mládeže / plná penzia

Rámcový program

Nedeľa: príchod
Kolokviá, odborné prednášky, filmy, šport (jazda na kanoe),
prehliadka Nitry, turistika, výlety (Komárno, Bojnický zámok,
Kremnica, Banská Štiavnica, hudobný festival Detva,
Topoľčianky atď.)
Sobota: odchod

PRIHLÁŠKA

Pani / Pán

Meno

Priezvisko

Adresa

Dátum narodenia

Telefón

E-mail

Štúdium / povolanie

Jazykové znalosti začiatočník
 mierne pokročilí
 pokročilí

Motivácia

Informácie a prihlášky

Mag. Verena Paar
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Katedra germanistiky
Štefánikova 67, 949 01 Nitra, Slovensko
Tel.: 037 / 77 54 / (232)
Fax: 037 / 65 12 / 570
E-mail: verena.paar@gmx.at

Prihlasovací poplatok

nemecky hovoriaci účastníci: 300,- €
slovenskí účastníci: 6.000,- SK

Prihlasovací poplatok treba poukázať najneskôr do 20. júna 2005 na nasledovné konto:

Tatra banka, a. s., Štefánikova 61
SK-949 01 Nitra, Slovensko
Kód banky: 1100
Číslo účtu: 21 1503 2810

Správa pre prijímateľa: Letný jazykový kurz 2005 Nitra,
prihlasovací poplatok meno a priezvisko

Stornopodmienky

Stornovanie je možné do 20. júna 2005. Po tomto termíne už nie je možné prihlasovací poplatok vrátiť.

Organizátori

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
Rakúske kultúrne fórum Bratislava
Poľnohospodárska univerzita Viedeň, Centrum
medzinárodných vzťahov

O kurze a podmienky účasti

Už od roku 1999 sa každoročne koná na niektorých zo slovenských univerzít (Košice, Nitra, Banská Bystrica) Rakúsko-slovenský letný jazykový kurz.

Tento rok sa letný kurz vracia do už osvedčeného univerzitného mesta Nitra. Jazykový kurz je koncipovaný ako tandemový jazykový kurz. Okrem jazykového vyučovania v dopoludňajších hodinách (dve skupiny nemčiny, dve slovenčiny)

s kvalifikovanými učiteľmi cudzích jazykov kurz ponúka bohatý rámcový program, v rámci ktorého majú účastníci možnosť použiť osvojené jazykové vedomosti a v spoločne strávenom voľnom čase lepšie spoznať ostatných účastníkov a ich kultúru.

Letný jazykový kurz je tu pre všetkých, ktorí nemčinu, resp. slovenčinu potrebujú pri štúdiu, v povolani atď., alebo majú o ne záujem.

Predpokladom pre slovenských záujemcov sú základy nemčiny, pričom kurz je určený predovšetkým tým, ktorí nemčinu neštudujú ako hlavný študijný odbor na univerzite (germanisti a prekladatelia len po dohovore s organizátorkou).

Účasť nie je vekovo obmedzená.

Pri plnohodnotnej účasti na kurze obdržia účastníci certifikát Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Informácie na Internete

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre: www.ukf.sk
Mesto Nitra: www.nitra.sk

PRIHLÁŠKY DO: 20. júna 2005

Petr Kovář

geb. 1957 in Budweis, Tschechien

Petr Kovář widmete sich bereits in jungen Jahren der Kunst. Nach der Emigration nach Österreich im Jahre 1968 absolvierte er zunächst eine technische Mittelschule, danach folgten einige Berufsjahre als technischer Industriezeichner. Nach einem zweijährigen Auslandsaufenthalt in Brasilien und England absolvierte er ein Wirtschaftsstudium.

All die Jahre versuchte er, sich immer wieder mit diversen künstlerischen Disziplinen, wie z.B. der Fotografie, Aquarell- und Ölmalerei und Industriedesign auseinanderzusetzen.

Nach dem Wirtschaftsstudium arbeitete Petr Kovář 15 Jahre in der Privatwirtschaft, vorwiegend in Managementfunktionen. Erst ab dem Jahr 2004 konnte sich Petr Kovář intensiv mit der Kunst auseinandersetzen.

Objekte und Collagen

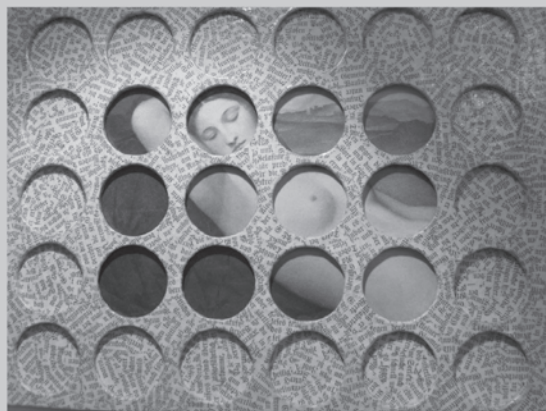
2004 begann Petr Kovář in der Tradition des 2002 verstorbenen tschechischen Künstlers Jiří Kolář diverse Objekte mit Papier zu überkleben, um diese so in einem neuen Zusammenhang zu präsentieren. Dabei kommt es Petr Kovář nicht darauf an, Gegenstände zu „verkleiden“, sondern er versucht zu jedem Objekt einen aktuellen, subtilen, intellektuellen Bezug herzustellen.

Bilder

Im Jahre 2004 begann Petr Kovář klein-, bald auch großformatige Acrylbilder zu malen. Er entwickelte dabei eine neue Technik. Entwurfszeichnungen in den Grundfarben werden mittels einer speziellen Art digital fotografiert und immer wieder übermalt und durch Collagen ergänzt bis die endgültige digitale Vorlage für ein Acrylbild vorliegt. Während des Entstehungsprozesses müssen Hunderte von Bildern angefertigt werden. Bei dieser Technik werden die digitalen Vorlagen nie mittels Software nachbearbeitet. Viele seiner Bilder erhalten anschließend einen „Schleier“ aus geometrischen Formen, die ein wenig an seine Zeit als technischer Zeichner erinnern.

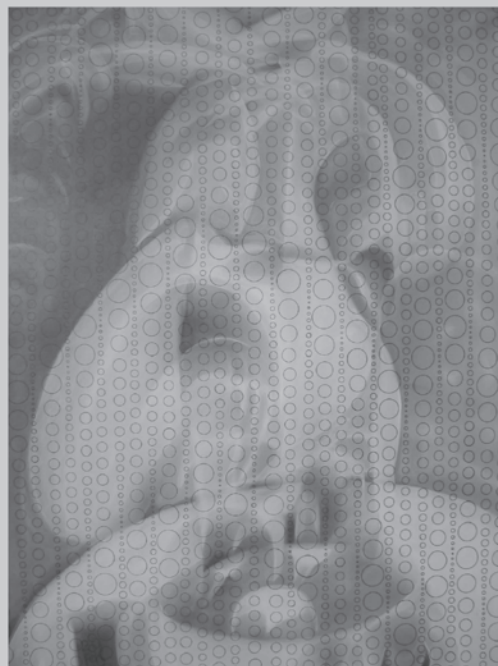
Sammlungen

Obwohl die intensive künstlerische Schaffensperiode erst im Jahr 2004 so richtig begann, befinden sich einige seiner Werke bereits in Privatsammlungen.

„Zensur 1“ Collage 33x25 cm

PS.: Bei der Vernissage wird das Werk „Zensur 1“ unter allen Besuchern verlost.

„Frühstück bei Tiffany's 1“ Acryl 107x80 cm

“WORK IN PROGRESS”

von

Petr Kovář

am Samstag, 18. Juni 2005

FINISSAGE

(Collagen und überklebte Objekte)

19.00 – 20.30 Uhr

und

VERNISSAGE

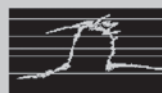
(Acrylbilder)

ab 20.30 - open end

im

FORTSCHNITT FRISUREN m.b.H.

**Aktionsraum für Kunst und Gewerbe
Rechte Wienzeile 15
1040 Wien**

FORTSCHNITT!
FRISUREN M.B.H.

Internetová adresa nově zřízené stránky
elektronické knihovny české poezie 19. století,
 kterou provozuje Ústav pro českou literaturu AV ČR:
<http://www.ceska-poezie.cz/cek/>

Česká centrála cestovního ruchu CzechTourism hledá
**stálou spolupracovnici na plný pracovní úvazek
 pro pobočku centrály ve Vídni od 1. 8. 2005.**

Podmínky: dokonalé znalosti současné geografie ČR, politický
 a společenský přehled, dobrá znalost němčiny a ko-
 munikativní schopnosti, znalost PC.

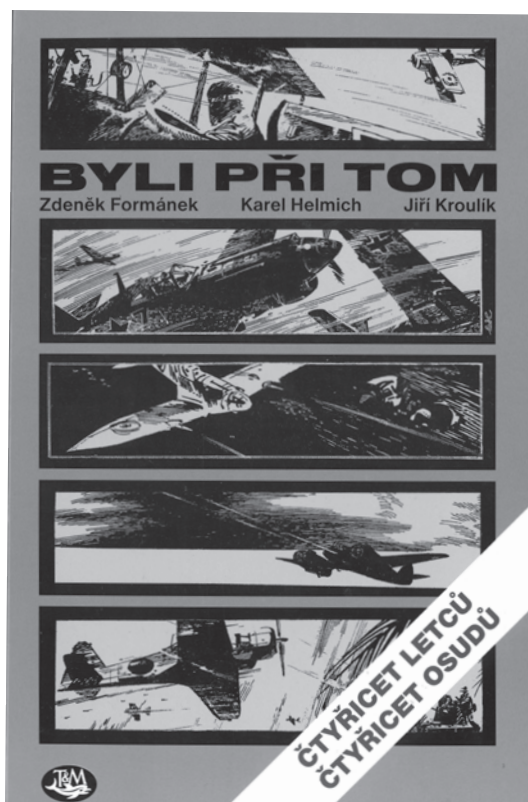
Praxe v cestovním ruchu vítána.

Česká centrála nemůže zajistit ani platit ubytování ve Vídni.

Příhlášky se stručným životopisem podávejte, prosím,
do 22. června 2005

na adrese: **Herrengasse 17, 1010 Wien**
 nebo na e-mail: **dolanska@czechtourism.com**

Bližší informace: Dr. Phil. Nora Dolanska, MBA
 ředitelka CzechTourism Wien
 Tel: 0043/1/533 21 933
 Fax: 0043/1/533 21 934

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Příhlášky k odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich,
Schlösselgasse 18, A-1080 Wien,

tel. (záznamník): **++43-1-402 32 99**, fax: **++43-1-79 88 454**,
 e-mail: **info@kulturklub.at**, **www.kulturklub.at**

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení čtenáři v Rakousku a ve světě (mimo ČR a SR),
 příspěvek na rok 2005 činí **25,- €** (včetně poštovného).
 Bankovní spojení: Bank Austria, číslo účtu: **683 035 901**,
 IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**.

AHOJ EUROPA NEU
 ZENTRUM FÜR OSTSPRACHEN
www.ahojheisstservus.at

A - 1030Wien, Rochusgasse 6/4
 Telefon/ Fax: + 43 (1) 943 70 38
 Mobil: + 43 (0) 699 100 355 62
 E-mail: office@ahojheisstservus.at

Sprachkurse in Tschechisch, Slowakisch, Polnisch,
 Ungarisch und Serbokroatisch

Kurzy češtiny

Čeština pro začátečníky i pokročilé.

Zájemci, hlase se na tel. č. 6023651, dr. Malá.

Čeština – začátečníci i pokročilí.

Zájemci, hlase se na tel./fax 0043-1-40 89 841,
 Mag. dr. Brandeis.

POKYNY PRO INZERENTY

Ceník:	Rozměry v cm	Cena v € (měsíčně)
	2,5 × 5,2	4,50
	3,3 × 10,0	11,25
	6,5 × 5,2	11,25
	7,5 × 6,4	16,50
	7,5 × 8,0	20,25
	7,5 × 10,0	25,50
	5,0 × 17,0	28,00
	12,7 × 17,0	70,00

Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí: 2 €. Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Při celoroční objednávce inzercie se platí pouze 10x. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otištěním inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce). Sleva pro krajanů.

Bankovní spojení:

- Bank Austria, číslo účtu: **683 035 901**, BLZ: **12000**, IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**
- Česká spořitelna, číslo účtu: **1557869023**, kód banky: **0800**, účel: **inzerát**.

Objednávky přijímá a případné dotazy Vám zodpoví odpovědná referentka **Mag. Eva Zemanová**:
 tel. **++43-0-664 514 33 29**, fax **++43-1-79 88 454**
 e-mail: info@kulturklub.at

Eva.Zemanova@kulturklub.at

Kurzy slovenského jazyka na Slovenskom inštitúte

Lahko pokročilí: utorok 17:00 – 18:30,
 pokročilí: utorok 15:15 – 16:45,

miesto: priestory Slovenského inštitútu,
 Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien,
 informácie: tel. 01/535 40 57

Videotéka a fonotéka KLUBU (s podporou MZV-OKKV)

Seznam videokazet:

Balada pro banditu
Bohemia I
Český ráj (německy)
Císařův pekař
Český Krumlov (německy)
Čerte, drž se svého kopyta
Hrátky s čertem
Jižní Čechy (německy)
Karlsbad
Kytice

Mikulov (německy)
Magdalena Kožená
Morava a Slezsko (německy)
Nesmrtelná teta
Obchod na korze
Ostře sledované vlaky
Penzión pro svobodné pány
Praha
Pražské jezulátko (německy)
Šakalí léta
Trhák

Všichni moji blízcí
Pohádky:
Broučci
Kocour Vavřinec
Krtečkova dobrodružství
Maxipes Fík
Mach a Šebestová I
Mach a Šebestová II
Rákosníček a jeho rybník
Spejbl a Hurvínek
Tuláček

Kazety:
A vy páni muzikanti
Jarmila Šuláková – Folk songs
Jen vzpomínky poštmistrovic kluka
Krtečkova dobrodružství I-II
Neuvěřitelné situace – Šimek a Sobota
Písničky Čechů v Chorvatsku
Slzy smíchu Jiříny Bohdalové
The best of Pavel Bobek
Všichni moji blízcí

Máte-li zájem o vypůjčení, zavolejte paní Evu Zemanovou, tel. 0664 514329. Kauce 5 € à videokazeta, à 2 € na obnovu filmotéky.

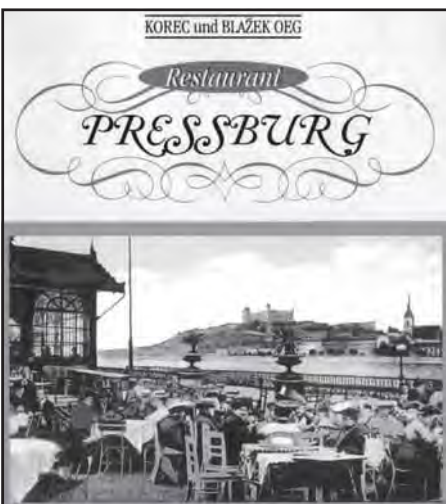
ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Rudoleckého 23, GZ - Znojmo
tel./fax 515 22 57 30
e-mail: info@tiskarna-sladek.cz
www.tiskarna-sladek.cz

Knihu je možno si zakoupit v knihkupectví
Pastrňák's AUSTRO-BOHEMIA PRESS,
1030 Wien, Steing. 24,
tel.: ++43-0-699-10596078, fax: ++43-1-812 36 50
e-mail: ivana.pastrnak@chello.at
otevřeno: st, čt 17:00-18:30

Kniha autorky Marie Brandeis *Přišli jsme odjinud...* s předmluvou bývalého českého velvyslance v Rakousku a nynějšího prezidenta PEN-klubu Jiřího Gruši obsahuje portréty osobností, jež jsou spjaty s českou menšinou, prostředím a kulturou ve Vídni a v Rakousku. Přehledně a zajímavě popisuje nejen bohatou historii exilového života české menšiny v Rakousku, ale i její současný stav. Publikace je dvojjazyčná: česko/německá.

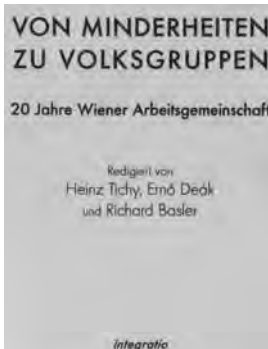

KOREC und BLÁZEK OEG

Restaurant
PRESSBURG

Mo-Fr 09:00-19.00, Sa 09:00-15.00
Täglich Mittagsmenü

Spezialitäten aus der ganzen Monarchie
Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81
Přímo v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

VON MINDERHEITEN ZU VOLKSGRUPPEN
20 Jahre Wiener Arbeitsgemeinschaft
Redigiert von
Heinz Tichy, Ernő Deák
und Richard Basler
Integratio
Obsah: I. K vývoji spolku; II. Aktuální přehled o autochtonních skupinách (české, chorvatské, maďarské, romské, slovenské, slovinské) a polské menšině ve Vídni a v Rakousku; Aktuální stav školství české a maďarské národní skupiny; III. Jazyk - právo - identita.
215 str., brož., německy, obr. příloha
Sborník je možno objednat na adresách:
Ernö Deák, Integratio, Stromstr. 18-20/9/1,
1200 Wien, e-mail: Ernoe.Deak@oeaw.ac.at,
nebo
Kulturní klub, Richard Basler, Schlosselgasse 18,
1080 Wien, fax: 01 79 88 454,
e-mail: a9406826@unet.univie.ac.at.
Cena: 15 € + poštovné.

Školský spolek „Komenský“, gymnázium II. stupně, hledá od školního roku 2005/6 **středoškolského učitele biologie a tělesné výchovy**. Předpoklady: ukončené vysokoškolské vzdělání v aprobaci biologie a tělesné výchovy (hoši) pro 5.-12. stupeň, nostrifikace vzdělání v Rakousku, výborné znalosti jazyka českého i německého (sloven i písmem), pracovní povolení, praxe vítána, ale není podmínkou, občanská bezúhonnost. K žádosti o místo přiložte, prosím, životopis a kopii vysokoškolského diplomu a vše zašlete na adresu: **ORg Komenský, Mag. Helena Huberová, Sebastianplatz 3, 1030 Wien.**

Danica Korecová, fa. Korec
tel./fax: 038-7486 159
Informace v reštaurácii Pressburg

Po Vídni se všude říká:
„PIVO PIJ U KOLAŘÍKA!“
Schweizerhaus

otevřeno vždy od 15. března do 31. října
RODINA KAREL KOLAŘÍK
Viedeň 2, Prater 116, tel. 728 01 52
www.schweizerhaus.at

Divadlo Brett – 1060 Wien,
Münzwardeingasse 2,
 tel: 587 06 63, fax: 586 91 55,
 theaterbrett@Eunet.at,
 www.theaterbrett.at
úterý – sobota od 20 hod.

AUSTRO-BOHEMIA PRESS
 1030 Wien, Steing. 24
 tel.: ++43-0-669 10596078 (9:00-19:00)
 fax: ++43-1-812 36 50
 e-mail: ivana.pastrnak@chello.at
 (st, čt 17:00-19:00 a také některé soboty)

Firma Spedition Trade Trans GmbH, Lambrechtgasse 5/20,
 1040 Wien, přijme do pracovního poměru
odbornou obchodně-kancelářskou pracovní sílu.

Požadavky: pracovní povolení pro Rakousko včetně vlastního ubytování, znalost práce na počítači (Windows, Word, Excel, Internet), znalost českého a německého jazyka slovem a písmem, středoškolské vzdělání.

Přednost mají uchazeči se znalostí železniční a dopravní (spediční) problematiky.

Platové zařazení podle rakouské Kolektivní smlouvy pro pracovníky spedice. Nástup možný ihned.

Příhlášky včetně životopisu a dosavadní praxe v češtině a němčině zašlete, prosím, na výše uvedenou adresu.

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

VÝHODNÉ UBYTOVÁNÍ VE VÍDNI

M. Sedľa, 1070 Vídeň,
 Westbahnstr. 18.
 Tel. 524 38 73, 6172706

Theater
moki

Mobiles
Theater für Kinder
 tel 01/505 98 06
 e-mail: theater.moki@chello.at
 www.theater-moki.at

Atelier JAN -

Umění z kůže
 Jan & Tamara
 Brabenec,
 Spittelberggasse 7,
 1070 Wien,
 tel./fax: 526 54 22,
 po-pá 13-18 hod.,
 so 10-14 hod.

Vdovec 75/173/72, nekuřák,
 žijící 35 let ve Vídni,
 s autem a zahrádkou
 ve Vídni, by rád poznal
 přítelkyni nekuřačku,
 která má ráda přírodu.
Tel. 0699/12035905.

Hledám slečnu nebo paní
 na hlídání své dcery
 (17 měsíců).
 Praxe a dobrá čeština
 podmínkou.
Tel.: 01/526 55 10.

Slowakisches Institut
 Wien
 Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT
 Wipplingerstr. 24 – 26, 1010Wien
 Tel./Fax.: 43 /1 / 53 54 057
 E-mail: si.wien@gmx.at

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM
 Herrengasse 17, 1010 Wien
 Tel. – Fax: 0043 1 5352360 – 14,
 E-mail: ccwien@czech.cz

CzechTourism Wien – Česká centrála cestovního ruchu

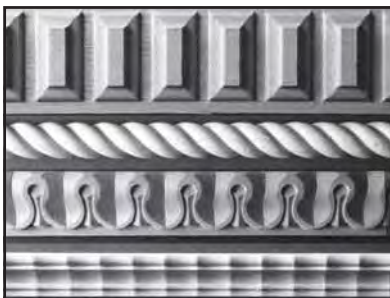
Ředitelka Dr. Phil. Nora Dolanska
 Tel: 0043 1 533 21 933
 Fax: 0043 1 533 21 934
 E-mail: info-at@czechtourism.com
 www.czechtourism.com

Galerie auf der Pawlatsche

Institut für Slawistik
 Universitätscampus
 1090 Wien, Spitalgasse 2-4/Hof 3
 www.univie.ac.at/pawlatsche

Právnik v ČR JUDr. Josef Franc a d v o k á t

Kancelář: Kovářská 1169/17, 190 03 Praha 9
 tel./fax : 004202 848 18 008,
 mobil: 00420602 850 267
 e-mail: Josef.FRANC@seznam.cz

FRANZ KOLÁŘ GmbH

**Dřevěné lišty
 a mřížky**

KOLAR

Josef-Strebl-Gasse 8, 2345 Brunn/Geb.
 Tel: 02236/31724, Fax: 02236/323 96
 E-mail: office@kolar.at; www.kolar.at

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin;
 předělávky, vlastní výroba (též z doneseného
 materiálu). 1100 Vídeň, Buchengasse 88,
 tel. / fax 604 54 85,
 po-pá 9-12 a 14-18 hod., so 9 -12 hod.

ZNÁMKY - MINCE

Obdobný obchod Emanuel Topol, Vídeň 17,
 Ottakringerstr. 82, tel. 486 42 12
 po-pá 9.30-12.30, 14.30-18, so 9.00-12.00

PRODEJ A OPRAVY VEŠKERÉ ELEKTRONIKY,

Krajanské ceny, TV-Service,
 T. Nohynek, Landstr. Gürtel. 17,
 1030 Wien, Tel./Fax: 798 47 08

Raumdekor

ANTON FLORIÁN
MALERMEISTER

TEL.+FAX **586 86 86**

1060 Wien, Hofmühlgasse 18

E-mail: raumdekor.florian@aon.at

MALEREI - STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH - TAPETEN
TEPPICHE - VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNISEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN - LACKE - WERKZEUGE
>>> *sleva pro krajany*

SIMMERINGER TAPETENPALETTE

Tapeten – Teppich – Vorhänge – Karniesen
Farben – Lacke u.v.a.

INKU
Fachberater

Inh. L. u G. Lunghammer
A-1110 Wien, Simm. Hauptstr.189
Tel./Fax: 01/7698200

Reisebüro Zorika LOPREIS,
1030 Wien, Rennweg 21
tel. 715 95 55, fax: 715 95 56,
e-mail: sanotours@aon.at

Zařídí pro Váš cesty do celého světa
letadlem, autobusem, vlakem, lodí.
Sleva pro krajany. Mluvíme česky.

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Česká kuchyně a speciality.
Oslavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
otevřeno: po – ne 10-23 hod.

Restaurant Schönbrunner Stöckl rodina Smadišova

beim Meidlinger Tor
České a slovenské speciality!

Nabízíme:

svatby, podnikové a rodinné oslavy, Vánoce,
catering service pro každou příležitost,
slevy pro skupiny z ČR.

Těšíme se na Vaši návštěvu!

Küche/ kitchen / cucina / kuchyň

10:00-22:00, otevřeno po celý rok

1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29,

tel./fax: +43-1-812 82 71, www.schoenbrunnerstoeckl.com

Zur Böhmischen Kuchl

Speciality české a moravské kuchyně:
dršťková polévka, bramboráky, svičková, lívanečky,
Budějovické a Velkopopovické pivo -
na Vaši návštěvu se těší Dagmar Ficenc

1080 Wien, Schlüsselgasse 18, tel.: 402 57 31

otevřeno: po – pá od 11.00 – 15.00 a 17.30 – 23.00

**KLEINES
WIENER CAFE**

Denis Bezucha

1080 Wien, Kochgasse 18

tel. 01/402 32 07

po – pá 9:00-22:00

so 10:00-20:00

neděle zavřeno

Kavárna s českou kuchyní.

Oslavy na objednávku.

Budějovické pivo.

Ověřené překlady dokumentů aj.
Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER,
Weideng. 2, 2333 Leopoldsdorf,
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117
práce: Marxerg. 1a, 1030 Wien
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at,
fax: 02235/44 638.

Ověřené překlady
Mag. Lenka KOVARIK,
1210 Vídeň, Felix-Slavik-Str. 3/1/10,
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581.

**Ověřené překlady dokumentů,
smluv, úředních listin a tlumočení**
Dr. Milan KOŠÍČEK,
A-1030 Wien, Salesianergasse 17,
mobil: 0664/2537951,
fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

**Ověřené překlady úředních listin,
dokladů aj., tlumočení**
Mag. Pavlína BÖHMOVÁ,
Inzersdorferstr. 47/3/3402, 1100 Wien,
tel./fax 9544076, 0699/19544077
e-mail: pavlina@chello.at

ČESKÝ MLUVÍCÍ PRÁVNÍK
Adresa je k dispozici v redakci.

Sdružení Čechů a Slováků v Rakousku
Malá klubovna školy Komenského
1030 Wien, Sebastianplatz 3
středa 10:00-12:00, tel: 64 01 317
„sekretariát“: středa 16:00-18:00
(mimo školních prázdnin a svátků)

**Divadelní ochotnický spolek
VLASTENECKÁ OMLADINA**
1030 Wien, Sebastianpl. 3
kontakt: tel. 02273 7604

**RAKÚSKO-SLOVENSKÝ
KULTURNÝ SPOLOK
sekretariát RSKS**
út 8:00-9:30 a čt 17:00-18:30
Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
tel. ++43-1-596 13 15
fax ++43-1-595 57 99
e-mail: office@oeskv.at

**Europäische
Mittelschule Wien
European Middle School
Vienna**
1070 Wien, Neustiftgasse 100
Tel: (+43 1) 526 19 78
Fax: (+43 1) 526 19 78-210
Direktion: Christine Schiller, M. A

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE
Europaklasse mit verstärktem Englischunterricht im
Team mit Englisch native teacher ab der ersten Klasse
Zusatzangebot ab der 3. Klasse: Sprachclubs in
Französisch, Ungarisch, Tschechisch, Slowakisch,
Italienisch Volksschule Dr. Leopold Zechnerschule,
1150 Goldschlagstr. 14 / Tel.9824609
Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt
Schellingerg. 1-3 / Tel.9823403

**PSYCHOTERAPEUT, PSYCHOLOGICKÉ
PORADENSTVÍ,**

Mag. Dr. Ladislav Nykl Ph.D.,
„Lektor na Vídeňské univerzitě a Masarykově univerzitě“
semináře růstu osobnosti, pomoc při sociálních problémech,
depresích, psychosomatických problémech atd., praxe Ledererg.
17/7, Vídeň 8, tel. 523 57 44 n. 0676/5194833.
E-mail: nykl.psychotherapie@aon.at, http://members.aon.at/nykl

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie
Katholische Mission für Tschechen
Duchovní správce krajanů Prof. P.ThDr. Jan Horák
1030 Hagenmüllergasse 31,
tel. +43 0664 406 55 41, fax: +430 01 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden, www.rozhledy.at
**KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele",
Vídeň 3., Rennweg 63:** mše svatá každou neděli
a svátek v 10:00 hodin.
**CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Vídeň
1., Salvatorgasse 12:** mše svatá každou neděli a
svátek v 08:30 hodin.
**KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů",
Vídeň 13., St. Veit-Gasse 25:** mše svatá 3. sobotu
v měsíci v 18:00 hodin platná na neděli.
**KOSTEL "Don Bosco", Vídeň 3., Hagenmül-
lergasse 33:** mše svatá podle kalendáře akcí
kostel Panny Marie na rohu
Linz, Herrenstr. a Redigierst. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30
hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal
Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354

Římskokatolická
**Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom**
svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej
1030 Wien, Jaquingasse 12
Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

Klemens Maria Hofbauer klub
Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie
na Nábřeží 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV
otevř. každ. pá do 19-22 hod. v ne. a cír.
sv. od 9.30 do 11 hod.

**Školský spolek
"Komenský"**
Mateřská škola
1030 Vídeň,
Sebastianplatz 3, Tel. 713 31 88/20
Fax : 713 88 76/24
e-mail: office@komensky.at

**Privátní bilingvní škola obecná
a sekundární (5-8)**
školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 30,
sborovna: 714 88 76 / 31,
fax: 714 88 76 / 34

Privátní bilingvní gymnázium - Org
školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 60, sborovna:
714 88 76 / 31, fax: 714 88 76 / 34

**Mateřská školka školského spolku
Komenský**
ředitelství: 713 31 88 / 40

**Česky a slovensky mluvící
lékaři ve Vídni**

MUDr. Jiřina Bodnar
choroby kožní a pohlavní,
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11,
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8,
tel. 406 99 41.

MUDr. Tomáš Čech
ortoped a ortopedický chirurg,
roh Simmeringer Hauptstr. / Kopalgasse
1/3/3, Wien 11,
tel. 74 9 32 03.

MUDr. Vít Doležal
zubní lékař,
Blattgasse 13, Wien 1030,
tel. 713 72 66, všechny pokladny.

MUDr. Eva Drsatá
oční lékařka,
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne,
termín po dohodě na tel. 587 54 27,
všechny pokladny.

MUDr. Zdenka Gabriel Weiss
odb. ortopedka, též dětská,
Pilgramgasse 10, Wien 5,
tel. 58 74 460.

MR MUDr. Vladislav Lipták
internista – sportovní lékař,
Zelinkagasse 12, Wien 1,
po, út, st 15:00-18.00, čt 9:30-12:00,
tel. 533 58 34, všechny pokladny.

MUDr. Kamila Hajek
soukromá léčba homeopatií,
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10,
tel. 689 22 80.

MUDr. Dorota Stefanovic
kožná lékařka, medicínsko-kozmetický
institút, akneinstitút a kožná ordinácia,
Spitalgasse 1A, Wien 1090,
po-pia 9:00-20:00,
tel. 406 34 99.

MUDr. Georg Sojka
neurolog a psychoterapeut,
Apostelgasse 25-27 (ve dvoře vpravo),
Wien 1030,
tel. 0664/214 01 63, termín po dohodě.

MUDr. Helena Hala
zubní lékařka, rovnání zubů, kosmetické
(bílé) plomby,
Neustiftgasse 104, 1070 Wien,
po 15:00-19:30, út 14:00-18:30,
čt 10:00-15:30, pá 10:00-13:00,
tel. 523 71 38, všechny pokladny.

MUDr. Hana Lion
zubní lékařka,
Laxenburgerstr. 136/10/2, Wien 10,
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15,
Tel. 615 46 10, všechny pokladny.

Dr. Kristina Lion
všeobecná lékařka se specializací
na psychosomatiku a psychoterapii,
Röttergasse 37, 1170 Wien,
tel. 486-22-86, všechny pokladny.

Motto:

„Život je jako divadlo, jak herci na jevišti,
po každém herci života přijde zas herec příští.
A tak to, žel i s písničkou, s tou českou písni bývá,
někdo ji zná a zahodí – jiný ji zvedne a zpívá.“

Karel Hašler

Karel Hašler,

legendární český muzikant, zpěvák, kabaretiér, písničkář, vydavatel a filmař se narodil 31. října 1879 na Zlíchově, tehdy ještě vesnici u Prahy. Oba jeho rodiče pracovali ve smíchovských sklárnách. Hašler se vyučil rukavičkářem, ale již velmi brzy začal ochotničit po pražských hostincích. Zájem o divadlo byl u něj nakonec tak silný, že způsobil roztržku s jeho otcem a Hašler utekl ke kočovné divadelní společnosti. Po tomto období, které pro něj znamenalo mnoho zkušeností spojených i s životními těžkostmi, se poměrně brzy dostal do kamenných divadel. (V Národním divadle v Praze se Hašler dokonce objevil v rolích Romea a Chlestakova.)

Rozhodujícím okamžikem pro budoucnost Karla Hašlera bylo jeho setkání s Rudolfem Frimlem. Již první vystoupení s ním a jeho sestrou Zdenou (později se stala jeho ženou) znamenalo obrovský úspěch a byl to právě Friml, kdo Hašlera inspiroval ke skládání písniček – *Večer za strahovskou bránou* je šlágreem dodnes. Takové byly i jeho další písničky – *Ty petřínské stráně*, *Když nad Prahou večer se uklání*, *Strahováček*, *U svatého Matěje*, *Staré zámecké schody*... Stejně to bylo i na počátku první světové války, kdy se již jako ředitel kabaretu Rokoko proslavil vojenskou písničkou *Když jsem maširoval přes hranici, měl jsem bílý kvítek pod čepicí*...

V té době se již zařadil po bok mistrů českého kabaretu, jakými tehdy byli Eduard Bass, Artur Longen, Ferenc Futurista nebo Vlasta Burian. Tehdy opustil idylické písničky a začal využívat kabaretní scénu k aktuálním popěvkům, kterými se střefoval do různých nešvarů, především ale kritizoval politickou situaci.

Z více než 250 Hašlerových písní je jistě úctyhodné množství těch, které se po více než půlstoletí udržely v lidovém povědomí.

Hašler byl jako umělec úspěšný, ale jeho bohémský život způsobil postupný rozpad jeho manželství, v němž měl s manželkou Zdenou dva syny – Karla a Gina.

Velkým životním zlomem byl pro Karla Hašlera příchod zvukového filmu, kde se úspěšně uplatnil v různých profesích – jako skladatel hudby, scénárista i režisér. Například z filmu *Písničkář*, kde si zahrál hlavní roli c. k. vládního rady, pochází známý evergreen *Ta naše písnička česká*, Hašlerova vůbec nejslavnější skladba, která se osudovým paradoxem pravděpodobně i stala příčinou umělcovy smrti.

Ta naše písnička česká se z úst filmového pana rady rázem přenesla do nejširší veřejnosti a nadlouho se stala prvořadým domácím hitem. Ač dost sentimentální, přesto hlavně po mnichovské zradě a následném vpádu okupantů kumulovala vzdor i naděje rozbolavěného národa. V roce 1941 si vysocí úředníci tehdejšího „reichsprotektora“ nechali dokonce služebně předvést celý film *Písničkář*, aby se spolu s vedením pražského gestapa prý poučili o metodách českého kulturního odboje...

Parodování a satirický tón jeho písniček brzy způsobily odezvu ze strany státních orgánů.

Během natáčení Drdova *Městečka na dlani* byl poprvé zatčen a po třech dnech výslechů propuštěn. Podruhé byl odvezen gestapem 2. září 1941. Prošel výslechy v Pečkárně, věznicí v Drážďanech a v polovině října byl bez soudu odvezen do koncentračního tábora v Mauthausenu. V prosinci je kriminálním kápelem ponořen do kádě s ledovou vodou – polozmrzlý a úplavící postižený Hašler umírá těsně před vánočními svátky, 22. prosince 1941.

V Karlu Hašlerovi předčasně zahynul český umělec, jenž se mnohonásobně zapsal nejen do dějin českého divadla, filmu a kabaretu, ale i do historie naší populární hudby. Náš dluh vůči tomuto bytostně českému písničkáři a upřímnému vlastenci zůstává stále ještě ne zcela splacen...

Šáteček

Jedna z posledních Hašlerových písniček, kterou za okupace zpíval jen v okruhu svých známých. Učinił tak i při natáčení exteriérů koncem srpna 1941 v Třemošnici v restauraci v kruhu filmařů i návštěvníků restaurace. Po osvobození ji v roce 1946 zrekonstruoval a připravil k vydání jeho dávný přítel dr. Jiří Červený.

Měli jsme štáteček,
jako ten štáteček,
jako ten štáteček krumplovaný,
ale zlí sousedi div že ho nesnědí,
jenom ho trhají s každé strany.
Nikdy jsme neměli k záhubě blíž,
dělali nad námi hákový kříž.
A pak ten štáteček
jako ten štáteček
trpce nes německou útlaku tíž.

Pak byl ten štáteček,
jako ten štáteček,
jako ten štáteček otrhaný.
Však my se vzkřísíme,
my si ho spravíme,
bude zas tak jako malovaný.
Bouře se přežene, ožijeme
a pak ty vetřelce vyženeme.
Pak si ty hadříčky
ke svému štátečku přišijeme.

Je zas náš štáteček,
jako ten štáteček,
jako ten štáteček kvítkováný.
Už je zas celičkový,
už je zas běličkový,
červeně a modře vyšíváný.
Teď už se nebudeme ničeho bát,
teď budou za námi přátelé stát.
Nedají štáteček
a ten náš štáteček
už není štáteček, už je to stát.

Impressum

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
Schlüsselgasse 18, 1080 Wien
Sazba: KLP - Koniasch Latin Press, Praha
Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken
in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
(Ing. Helena Basler), Schlüsselgasse 18, 1080 Wien

Verlagsort: 1080 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP - Koniasch Latin Press, Praha &

Tiskárna Sládek, Znojmo, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Redakce: Schlüsselgasse 18, 1080 Wien,
mobil: 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454
e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. Dr. Marie Brandeis

Redakce: Mgr. Pavlína Böhmová, Anna Křivanová, Vlasta Šuchmanová

Technická redakce: Vojslav Ondříšek, ing. Kurt Mattola

Redakční kruh: Dipl. Ing. Alexej Bálek, Jan Brabenec, Mgr. Martin Franc,
Dr. Karel Helmich, P. Dr. Jan Horák, Ludvík Kavín, Mgr. Jan Kahuda,
manželé Kalinovi, Jindřich Lion, Dr. Michael Lion, Dr. Marta Marková,
Petr Pastrňák, Mag. P. J. N. Popov, Mgr. Peter Ondrejka, Andrea
Ozábalová, Dr. Květa Ozábalová, Mgr. Helena Stejskalová,
Vladimír Stejskal, Nela Štěrbová, Dagmar Vaněčková, Mgr. Tomáš
Vaněk, ing. Jiří Zajíček, Peter Žaloudek, Marie Woodhams

Fotografové: Richard Basler, Vladimír Čevela, Kurt Mattola,
Vojslav Ondříšek

Distribuce - Rakousko: Nela Štěrbová, Libuše Foltýnová

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

